

Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

**MUHARREM ERGİN VE AZAD NEBİYEV'İN DEDE KORKUT OĞUZNÂMELERİNDEKİ
METİN AKTARIMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI
(V.2b-85a)**

Elif KIRAL

Yüksek Lisans Tezi

Ardahan, 2015

Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

MUHARREM ERGİN VE AZAD NEBİYEV'İN DEDE KORKUT OĞUZNÂMELERİNDEKİ
METİN AKTARIMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI
(V.2b-85a)

Yüksek Lisans Tezi

Elif KIRAL

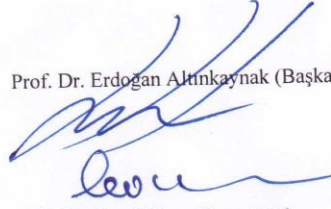
Prof. Dr. Ceval KAYA
Tez Danışmanı

Ardahan, 2015

KABUL VE ONAY

Elif KIRAL tarafından hazırlanan "Muharrem Ergin ve Azad Nebiyev'in Dede Korkut Oğuznâmelerindeki Metin Aktarımlarının Karşılaştırılması (V.2b-85a)" başlıklı bu çalışma 10/09/2015 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Erdoğan Altınkaynak (Başkan)

Pof. Dr. Ceval Kaya (Danışman)

Yrd. Doç Dr. Göksel Öztürk (Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Yrd. Doç Dr. Levent Küçük
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Ardahan Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun ...3... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

10/092015

Elif KIRAL

Beni bu toprakların masallarına,
halk hikâyelerine ve halk inanışlarına
sarıp büyüten nenem
Safiye Yılmaz'a...

ÖZET

KIRAL Elif. Muharrem Ergin ve Azad Nebiyev'in Dede Korkut Oğuznâmelerindeki Metin Aktarımlarının Karşılaştırılması (V.2b-85a), Yüksek Lisans Tezi, Ardahan 2015.

Dede Korkut Oğuznamesi, Türk dilinin en önemli eserlerinden biridir. Geçmişin sırrını, bilginin ve bilgeliğin ışığını bu güne taşıması bakımından oldukça önemlidir. Bu ışığın bugüne doğru aktarılabilmesi de onun doğru okunup doğru anlamlandırılmasına bağlıdır.

Çalışmada Dede Korkut Oğuznamesinin Dresden Nüshasının giriş bölümü ve ilk altı hikâyesi ele alınmış ve ele alınan metinlerin Türkiye Türkçesinde Muharrem Ergin, Azerbaycan Türkçesinde Azad Nebiyev okumaları karşılaştırılmıştır. Çalışma üç bölüme ayrıldı, ilk bölümde Türk dilinin tarihsel gelişim sürecinde Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesinin gelişimi ele alındı, ikinci bölümde de ele alınan metinler "Lehçe Kaynaklı Okuma Farkları, Metin Kaynaklı Okuma Farkları/Tercihleri, Anlam Farkı Yaratıcı Okuma Yanlışları, Yazım Yanlışları" başlıkları altında incelendi. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise ele alınan metinde tespiti yapılan okuma farkları tablo haline getirilerek verildi.

Yapılan karşılaştırmalarda iki lehçe arasındaki ses değişimlerinin, lehçelerin imlâ özelliklerinin, Eski Anadolu Türkçesinin imlâ özelliklerinin, metnin yazımının okumaların farklılaşmasında temel nedenler olduğu gözlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Dede Korkut Oğuznamesi, Muharrem Ergin, Azad Nebiyev, Metin Aktarımlarının Karşılaştırılması

ABSTRACT

KIRAL Elif. Comparative studies of Intertextuality of Dede Qorqud Oguzname within the versions of Muharrem Ergin and Azad Nebiyev. (V.2b-85a), Master Thesis, Ardahan 2015.

Dede Korkut Oğuzname is one of the major works of Turkish language. It is highly significant in regard of bringing the light of wisdom, knowledge and mystery of the past to the present day. The correct transfer of this light depends on its reading and interpretation.

In this study, Introduction and the first six stories of Dresden copy of Dede Qorqud Oguzname were studied. It compared two versions of texts. One is by Muharrem Ergin who translated the work into Modern Turkish. The other copy is the one by Azad Nebiyev who translated the work into Modern Azarzejani Turkish.

The study was divided into two chapters. In the first chapter, the historical development process of turkish language was looked into. In the second chapter, two different texts were analysed under the titles of “reading differences and preferences based on dialects, reading differences based on texts, and reading errors that caused meaning differences and misunderstandings.”

During comparison we observed that misunderstandings and readings were caused by phonetic differences between these two dialects, spelling features, spelling features of ancient Anatolian Turkish and writing of those texts.

Key Words: Dede Korkut Oğuznames, Muharrem Ergin, Azad Nebiyev, Comparison Of Text Transfers

İçindekiler

Kısaltmalar	viii
AZERBAYCAN TÜRKÇESİNDE KULLANILAN ALFABELER.....	ix
ÖNSÖZ.....	x
1.BÖLÜM.....	1
1. DEDE KORKUT OĞUZNAMESİ VE TÜRK DİLİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ	1
1.1.ÇALIŞMADA ELE ALINAN NÜSHANIN SEÇİMİ.....	1
1.2. DEDE KORKUT OĞUZNAMELERİ ÜZERİNE YAPILAN BİLİMSEL ÇALIŞMALAR.....	2
1.3.BATI TÜRKÇESİNİN YAKIN İKİ LEHÇESİ: TÜRKİYE TÜRKÇESİ VE AZERBAYCAN TÜRKÇESİ.....	3
1.3.1.Türkiye Türkçesi	4
1.3.1.1.Eski Anadolu Türkçesi.....	4
1.3.1.2. Osmanlıca Dönemi.....	5
1.3.1.3.Türkiye Türkçesi	6
1.3.2.Azerbaycan Türkçesi.....	7
1.4. DEDE KORKUT VE DEDE KORKUT DİLİ.....	8
1.5. MUKADDİMENİN VE İLK ALTI OĞUZNAMENİN ÖZETİ	9
1.5.1. Dirse Han Oğlu Buğaç Han Boyunun Özeti	10
1.5.2. Salur Kazan'ın Evinin Yağmalandığı Boyun özeti	11
1.5.3. Kam Püre Oğlu Bamsı Beyrek Boyunun Özeti.....	12
1.5.4. Kazan Bey'in Oğlu Uruz Bey'in Tutsak Olduğu Boyun Özeti	13
1.5.5. Duha Koca Oğlu Delü Dumrul Boyunun Özeti	13
1.5.6. Kanlı Koca Oğlu Kan Turalı Boyunun Özeti.....	14
II. BÖLÜM.....	15
2.1. YAZI DİLİ ÖZELLİĞİ OLARAK OKUMA FARKLARI/ LEHÇEDEN KAYNAKLI OKUMA FARKLARI.....	15
2.1.1. Vokal Değişimleri.....	16
2.1.1.1. Kapalı e(ə).....	16
2.1.1.2. e-i, i-e Değişimleri.....	18
2.1.1.3. Aydur-Aydır-Aydar.....	20
2.1.1.4. Eklerde Düzlük-Yuvarlaklık	21
2.1.2. Konsonant Değişimleri	24
2.1.2.1. t-d Değişimi.....	24
2.1.2.2. b-p Değişimi.....	25
2.1.2.3. Göygüsü-Güygüsü.....	26
2.1.2.4. Bıyık-Bığ.....	27
2.1.2.5. Eyle-Ele.....	27

2.1.2.6. Kelime Sonunda c-ç Konsonantı	28
2.1.2.7. q- k, x- ħ Konsonantlarının Değişimi	28
2. 2. METİNDEN KAYNAKLANAN OKUMA FARKLARI/TERCİHLERİ	29
2.3. ANLAM FARKI YARATAN OKUMA YANLIŞLARI.....	101
2. 4. METİNDE YAZIM YANLIŞI BULUNAN BÖLÜMLER	103
3. BÖLÜM.....	106
3. 1. OKUMA FARKLARI TABLOLARI.....	106
3. 1. 1. YAZI DİLİ ÖZELLİĞİ OLARAK OKUMA FARKLARI/ LEHÇEDEN KAYNAKLI OKUMA FARKLARI TABLOSU	106
3. 1. 2. METİNDEN KAYNAKLANAN OKUMA FARKLARI/TERCİHLERİ TABLOSU ...	241
3. 1. 3. METİNDE ANLAM FARKI YARATAN OKUMA FARKLARI TABLOSU	242
3. 1. 4. METİNDE YAZIM YANLIŞI BULUNAN BÖLÜMLER TABLOSU	243
SONUÇ.....	244
KAYNAKÇA	246
EKLER	251
Ek 1: Soy Ağacı	251
ÖZGEÇMİŞ.....	252

Kısaltmalar

Akt	: Aktaran
DS	: Derleme Sözlüğü
TDK	: Türk Dil Kurumu
KLTS	: Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü
KB	: Kültür Bakanlığı
TS	: Tarama Sözlüğü
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
C.	: Cilt
ET	: Eski Türkçe
EAT	: Eski Anadolu Türkçesi
Far.	: Farsça

AZERBAIJAN TÜRKÇESİDE KULLANILAN ALFABELER

Arap	Latin	Kiril	Latin
Eski Anadolu Türkçesi	1929–1939	1939–1991	1992- Halen
ا، آ	A a	А а	A a
ب	B b	Б б	B b
ج	Ç ç	Ч ч	C c
چ	C c	Ч ч	Ç ç
د	D d	Д д	D d
	E e	Е е	E e
د، رس، ع	Ə ə	Ә ә	Ə ə
ف	F f	Ф ф	F f
گ	G g	К к	G g
غ	Ƣ ƣ	Ғ ғ	Ğ ğ
ح، ه	H h	Һ һ	H h
خ	X x	Х х	X x
	I i	Ы ы	ı
ی	Ь ь	И и	İ i
ژ	Z z	Ж ж	J j
ك	K k	К к	K k
ق	Q q	Г г	Q q
ل	L l	Л л	L l
م	M m	М м	M m
ن	N n	Н н	N n
و	O o	О о	O o
	Ө ө	Ө ө	Ö ö
پ	P p	П п	P p
ر	R r	Р р	R r
ث، س، ص	S s	С с	S s
ش	Ş ş	Ш ш	Ş ş
ت، ط	T t	Т т	T t
و	U u	У у	U u
و	Y y	Ү ү	Ü ü
و	V v	В в	V v
ی	J j	Ј ј	Y y
ذ، ز، ض، ظ	Z z	З з	Z z

ÖNSÖZ

Dede Korkut anlatıları, Türk milleti için büyük önem taşımaktadır. Bu sebeptendir ki çeşitli yönleri ile ele alınmış ve incelenmiştir. Her kelimesi her cümlesi derin sırlar ve evrensel mesajlar taşıyan Dede Korkut Oğuznamesi, yapılan bilimsel çalışmalar ile daha da aydınlatılacaktır.

Eser üzerinde çalışan araştırmacıların karşılaştıkları en büyük problem muhtemelen eserin okunmasıdır. Gerek ait olduğu dönemin yazım özellikleri, gerek eserin epik bir anlatımının olması farklı okumalara sebebiyet vermiştir. Eserin doğru okunması üzerine yapılan her çalışmada görülen, gerekçelendirilmiş okuma önerileri ile araştırmacılar soruna farklı bakış açıları ile yaklaşmışlar ve bu çalışmalarda en doğru okumanın yapılması temel erek olmuştur. Türkiye ve Azerbaycan, Dede Korkut üzerine en çok çalışmaların yapıldığı iki ülkedir. Eserin dil özellikleri ve anlatıların coğrafyasının ortak olmaları bakımından bu durum gayet doğaldır. Bu iki ülkenin iki yakın lehçeyi konuşması ve Dede Korkut üzerine yapılan çalışmalardan hareketle Muharrem Ergin'in Dede Korkut okumaları ile Azad Nebiyev'in okumaları arasında karşılaştırma yoluna gidilmiştir. Amaç bu iki yakın lehçenin aynı metin üzerinde yapılan okumalarda imla ve anlam farklılaşmasını göstermektir.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde "Dede Korkut Üzerine Yapılan Bilimsel Çalışmalar" verildikten sonra "Türk Dilinin Tarihsel Gelişimi"nden bahsedildi. Ardından "Dede Korkut ve Dede Korkut Dili" anlatıldı ve en son hikâyelerin özetleri verilerek ikinci bölüme geçildi. Çalışmanın ikinci bölümünde okumaların karşılaştırması yapıldı. Bu karşılaştırmalar "Lehçe Kaynaklı Okuma Farkları, Metin Kaynaklı Okuma Farkları/Tercihleri, Anlam Farkı Yaratan Okuma Yanlışları, Yazım Yanlışları" başlıkları altında incelendi. Son bölümde ise inceleme sonucunda gözlemlenen okuma farkları tablo halinde verildi.

Dede Korkut'un doğru anlamlandırılması doğru okunmasına bağlıdır. Bu sebeple yazımın özellikleri, dönemin özellikleri, coğrafyanın halk dili gibi birçok unsur Oğuznamelerin okumasını etkilemektedir. Çalışmada yazımı ve bağlamı temel alarak yapılan okumaların benzerliği ve farklılığı gösterilirken bunlar gerekçelendirilmeye çalışılmıştır. Çalışmamı, Dede Korkut'un sırlarının ve insanlığa verilen mesajlarının anlaşılması yolunda bilim dünyasına katkı sağlamasını umut ederek hazırladım.

Tez çalışmam sırasında maddi ve manevi destekleri ile yanımda olan aileme, çalışma konumu seçmede beni cesaretlendiren, tez yazım aşamasında yardımlarını esirgemeyen hocam Yrd. Doç. Dr. Göksel Öztürk'e, yine benden yardımını esirgemeyen Prof. Dr. Orhan Söylemez'e, yapıcı eleştirileri ile yolumu aydınlatan eşim Faruk Kırıl'a ve varoluş çabamı destekleyen Prof. Dr. Ramazan Korkmaz'a teşekkürlerimi sunarım.

Elif KIRAL

Ardahan 2015

1.BÖLÜM

1. DEDE KORKUT OĞUZNAMEİ VE TÜRK DİLİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Türk toplumunun varoluş serüveninin anlaşılmasında ve aktarımında çok büyük öneme sahip Dede Korkut Oğuznameleri, derin araştırmalara konu olmuştur. Milletın kültürel özelliklerinin tümünü bünyesinde barındıran bu eşsiz eser Mehmet Fuat Köprülü'nün deyiimi ile terazinin diğerk kefesine konulan Türk Edebiyatından daha ağır basmaktadır. Böylesine kıymetli bir eserin her kelimesinin bizim için önemi büyüktür. Bu sebeple doğru okunması, doğru anlamlandırılması geçmişimizin gizemini çözmekle kalmayıp geleceğe de ışığın aktarılmasına katkı sağlayacaktır.

Birçok bilimsel çalışmaya konu olan bu eser üzerinde çeşitli okumalar yapılmış, eserin dili, edebi söylemi, halk motifleri gibi daha nice değerin anlaşılması aktarılması sağlanmıştır. Özellikle bu kıymetli eserin dili üzerinde yapılan çalışmalar, dönemin dil özelliklerine ve coğrafyasına dair birçok sırrı gün yüzüne çıkarmaktadır. Türk dünyasının hemen her coğrafyasında sahiplenilen, korunan Oğuznamelerin doğru okunması bizler için temel erektir. Bu erek doğrultusunda Dede Korkut Oğuznamelerinin dili kabul edilen Azerbaycan Türkçesi okumaları ve Dede Korkut Oğuznamelerinde coğrafi olarak sıkça bahsedilen, bir bakıma Oğuznamelerin coğrafyası diye nitelendirebileceğimiz bu toprakların Türkiye Türkçesi okumaları ele alınıp ortak bulguları değerlendirilmelidir.

Batı Türkçesinin yakın iki kolu olan Azerbaycan Türkçesi ile Türkiye Türkçesi arasında yazım ve imlâ farklılıklarını gözlemlemek çalışmanın esasını oluşturmaktadır. Çalışmada Dede Korkut Hikâyeleri'nin Dresden Nüshası'nın "Mukaddime" kısmı ile ilk altı hikâyesi ele alındı. Bu metinlerin Türkiye Türkçesi okumalarından Muharrem Ergin okuması, Azerbaycan Türkçesi okumalarından da Azad Nebiyev okuması seçildi. Bu iki metnin karşılaştırmasını yapabilmek için Azad Nebiyev okumasında düzenlemeler yapıldı. Okunan sayfaların bütün cümlelerine numaralar verilerek Muharrem Ergin okumasına şeklen uyduruldu. Bunun amacı karşılaştırma esnasında ortaya çıkan farkları daha net gösterebilmektir. Yine okuma farklarının/tercihlerinin daha rahat anlaşılması amacı ile farklı okunan cümleler alt alta yazılıp Azad Nebiyev okumalarında italik yazı kullanıldı.

1.1.ÇALIŞMADA ELE ALINAN NÜSHANIN SEÇİMİ

Dede Korkut nüshalarından hangisinin esas alınması gerektiği konusunda çeşitli görüşler bulunmaktadır. "Eserin Vatikan nüshasını bulan ve ilim âlemine tanıtan Ettore Rossi Vatikan nüshasının genel olarak Dresden nüshasından çok daha doğru olduğunu ve metni iyi anlayan

biri tarafından yazıya geçirildiğini ifade eder."¹ Orhan Şaik Gökyay da "Vatikan nüshasının Dresden nüshasından daha eski olduğunu belirtir."²

Muharrem Ergin, "Dresden nüshasının daha doğru olduğunu ve Vatikan nüshasının Dresden nüshasından istinsah edildiğini"³ söyler. Aynı şekilde Samet Alizade de Dresden nüshasını asıl nüsha olarak kabul eder ve hazırlanacak bir tenkitli metne "Dresden nüshasının esas alınması"⁴ gerektiğini belirtir.

Çalışmada ele alınan metnin Eski Anadolu Türkçesi özelliklerini yansıtması bakımından ayrıca ele alınan Oğuzname okumasının Muharrem Ergin'e ait olması sebebi ile her iki okumada Dresden Nüshası seçilmiştir.

1.2. DEDE KORKUT OĞUZNAMELERİ ÜZERİNE YAPILAN BİLİMSEL ÇALIŞMALAR

Eserin Türk Dünyası için önemi büyüktür. Bu sebeple bilim dünyasının ilgisini çeken Oğuznameler birçok araştırmacı tarafından incelenmiştir ve incelenmeye de devam edecektir. Eserin Dresden nüshası Dresden Kral Kütüphanesinde ilk defa H. O. Fleischer tarafından bulunmuştur. Fakat onu tanıtan H. F. Von Diez olmuştur. Oğuznameler üzerine Muallim Rıfat, Hamit Araslı, Orhan Şaik Gökyay, Ettore Rossi, Muharrem Ergin gibi araştırmacılarla başlayan okuma/anlam/ aktarma süreci değişik dönemlerde farklı bakış açıları ile sürmektedir. Bu çalışmaların çokluğu ve sürekliliği eserin "tam ve mükemmel aktarımının ne kadar zor olduğunu ortaya koymaktadır."⁵ Bu zorluğun temel sebebi eserin yazı dili özellikleriyle alakalı olduğu kadar destan dilinin özelliklerini taşıması ile de alakalıdır.

Destanların kendileriyle birlikte yaşattıkları dillerine vâkıf olmak gerekir ki bu da gerçekten güçtür. Çünkü destan tükendiği düşünülürken yeniden doğan, varoluşunu zamandan ve mekândan bağımsız kılan bir söyleme sahiptir.

Ülkemizde Dede Korkut üzerine yapılan çalışmalarda genellikle Muharrem Ergin ve Orhan Şaik Gökyay okumaları temel alınmıştır. "Başta Talat Tekin ve Osman Fikri Sertkaya tarafından ilgili metinlerdeki kelimelere ilişkin yeni okuma önerileri sunulmuştur."⁶ Semih

¹ Gökyay, Orhan Şaik, Dedem Korkudun Kitabı, İstanbul, 2004. S. 4.

² A.g.e. s. 5.

³ Ergin, Muharrem, Dede Korkut Kitabı-1, Ankara,2014. S.67

⁴ Alizade, Samet, Kitabı Dede Qorkud, Bakü, 1988. S. 5

⁵ Balyemez, Sedat, Dede Korkut'taki Tartışmalı Kelimeler (Dresden Nüshası) Üzerine Bir Karşılaştırmalı Dizin Denemesi, 2012. S.82.

⁶ Balyemez, Sedat, Dede Korkut'taki Tartışmalı Kelimeler (Dresden Nüshası) Üzerine Bir Karşılaştırmalı Dizin Denemesi, 2012. S.82.

Tezcan ve Hendrik Boeschoten 2001'de yayımladıkları kitapta Ergin ve Gökyay'ın okumalarını gözden geçirmiş ve yanlış okunduğunu düşündükleri kelimeler için yeni okuma önerilerinde bulunmuşlardır.⁷ Metnin düzeltilerek yeniden okunmasına dair bir diğer çalışma Sadettin Özçelik'e aittir⁸. Özçelik de metnin yanlış okunduğunu düşündüğü kelimeleri üzerine okuma önerilerinde bulunmuş ve metnin eksik olduğunu düşündüğü bölümlerin tamiri için teklif ve çözüm önerileri sunmuştur.

Dede Korkut Oğuznameleri ile ilgili bir diğer çalışma Mustafa S. Kaçalın'e aittir. "Dedem Korkut'un Kazan Beg Oğuznamesi Hikâyet-i Oğuz-name-i Kazan Beg ve Gayrı - Metin ve Açıklamalar"dır.⁹ Bu çalışmada sadece Vatikan Nüshası üzerine çalışmalar yapılmıştır. Yine aynı yıl Bekir Sami Özsoy da Oğuznameler üzerine çalışmalar yapmış ve bir eser de o yayımlamıştır.¹⁰

Görüldüğü üzere bütün araştırmacılar kendilerince okuma önerilerinde bulunmuş ve bunları gerekçelendirmiştir. Bu, metne farklı açılardan bakmak ve metni yeniden okuyup yorumlayıp anlamlandırmak bakımından olumludur. Oğuzname üzerine çalışmalar muhakkak ki devam edecektir. Kamal Abdulla'nın deyişi ile "Destanla ilgili her sonuç hep ilk sonuç"¹¹ olacağından Dede Korkut Oğuzname'nin sahip olduğu derinliği gün yüzüne çıkaracak çalışmalar da sürekliliğini devam ettirecektir.

1.3.BATI TÜRKÇESİNİN YAKIN İKİ LEHÇESİ: TÜRKİYE TÜRKÇESİ VE AZERBAYCAN TÜRKÇESİ

Batı Türkçesi, "12. asrın ikinci yarısı ile 13. asrın ilk yarısında teşekküle başlandığı anlaşılan, 13. asrın ikinci yarısından itibaren de metinlerini günümüze kadar aralıksız bir şekilde takip ettiğimiz yazı dilidir."¹² Oğuz boyunun kendi lehçesi üzerine temellendirdiği bir dildir. Çeşitli siyasi ve sosyal olaylar sebebi ile zamanla Batı Türkçesinde iki daire meydana gelmiştir. Bunlardan biri Türkiye Türkçesi diğeri de Azerbaycan Türkçesidir. Azerbaycan ve Doğu Anadolu sahası Doğu Oğuzcası, Osmanlı sahasını içine alan Batı Oğuzcasıdır. "Doğu ve batı

⁷ Tezcan, Semih- Boeschoten, Hendrik, Dede Korkut Oğuznameleri, YKY., İstanbul, 2001.

⁸ Özçelik, Saadettin, Dede Korkut(Araştırmalar, Notlar-Dizin-Metin), Gazi Kitabevi, Ankara, 2005.

⁹ Kaçalın, Mustafa S. Dedem Korkut'un Kazan Bey Oğuz-nâmesi, Hikayet-i Oğuz-name-i Kazan Beg ve Gayrı - Metin ve Açıklamalar-, Kitabevi, İstanbul, 2006.

¹⁰ Özsoy, Bekir S., Dede Korkut Kitabı, Akçağ Yay., Ankara, 2006.

¹¹ Abdulla, Kamal, Mitten Yazıya veya Gizli Dede Korkut (Akt.: Dr. Ali Duymaz), Ötüken Yay., 2012. S. 13.

¹² Ergin, Muharrem, Dede Korkut Kitabı İndeks-Gramer, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1991. s. 350.

Oğuzcası arasındaki saha farkları sonradan genişlemiş, ancak 16. ve hatta tam olarak 17. asırdan sonra iyice belirli doğu ve batı Oğuzca dairelerini meydana getirmiştir"¹³

1.3.1. Türkiye Türkçesi

Bugünkü Türkiye Türkçesinin Anadolu'daki gelişimini XIII. yüzyıldan başlatabiliriz. "XI. yüzyılın başı, yani bin civarı, Türk ve neticeleri itibarıyla dünya tarihinin dönüm noktalarından biridir. 999 yılında Karahanlıların, Sâmânoğulları saltanatına son vermesi, İran'da siyasi bir boşluk doğurmuş ve Seyhun boylarında yaşayan, Kuzeydeki Peçenek ve Kıpçaklarca tazyik edilen Oğuzların önce Mâverâünnehir'e sonra İran'a akarak bu boşluğu doldurmalarına yol açmıştı."¹⁴ Kısa bir süre sonra da Anadolu'ya geçmişlerdir. Anadolu'ya gelen Oğuzlar, kendileri ile beraber bir yazı dili geleneği de getirmişlerdir.

Batı dilinin tarihsel gelişimi gösterdiği değişiklik ve değişmelere göre üç ana devreye ayrılmaktadır.¹⁵

1. Eski Anadolu Türkçesi (XIII-XV. yy)
2. Osmanlıca (XIV-XX. yy)
3. Türkiye Türkçesi (XX. yy-Bu güne kadar)

1.3.1.1. Eski Anadolu Türkçesi

Avrupalı Türkologların, Eski Osmanlıca adını verdikleri bu devrenin Eski Anadolu Dili, Eski Türkiye Türkçesi, Eski Oğuz Türkçesi diye adlandırmaları da mevcuttur. Fakat dilin tarihsel, siyasi, sosyal ve coğrafi özellikleri dikkate alındığında Eski Anadolu Türkçesi adlandırması daha doğrudur.

Eski Anadolu Türkçesi diye adlandırdığımız bu dönemin başlangıcı ve teşekkülü hakkında bir takım tartışmalar mevcuttur. Bazı araştırmacılara göre Anadolu'ya gelen Oğuzların XIII. yüzyıldan önce yazı dilleri yoktur ve onlar XI. ve XII. yüzyıllarda Türkçeye sadece sözlü edebi geleneklerinde devam ettirmişlerdir. Yazı dilleri Arapça ve Farsçadır. Şartların olgunlaşması ile XIII. yüzyıldan itibaren Oğuzcaya dayalı yeni bir yazı dili meydana gelmiş ve bu dille eserler yazılmaya başlanmıştır. Bazı araştırmacılar ise telif tarihleri ve yerleri bilinmeyen birtakım eserlerden hareketle, Oğuzların XII. yüzyıl ortalarına kadar Karahanlı

¹³ Ergin, A. g. e. s. 351.

¹⁴ Ercilasun, Ahmet B., "Batı Türkçesi'nin Doğuşu", Uluslararası Türk Dili Kongresi, TDK Yay., Ankara, 1996. s. 41.

¹⁵ Ergin, Muharrem, Türk Dilbilgisi, Bayrak Basım, İstanbul, 2012. s. 16.

yazı diline bağlı, ancak kendi lehçe özelliklerinin ağır bastığı bir yazı dillerinin olduğu ve XIII. yüzyıldan itibaren bu yazı dilinin tamamen Oğuzca olduğu görüşündedir.¹⁶

Eski Anadolu Türkçesi, Batı Türkçesinin XIII. yüzyıldan XV. yüzyıla kadar olan devresidir. "Bu devreye Batı Türkçesinin bir oluş, bir kuruluş devresi olarak bakmak yerinde olur. Batı Türkçesini, Eski Türkçeye bağlayan birçok bağ bu devrede henüz kendisini iyice hissettirmektedir."¹⁷ Sadece Eski Türkçenin değil, Orta Türkçenin yani Karahanlı ve Harezmi Türkçesinin de izlerini barındırır.

Yine bu devrede Türkçenin içine yabancı unsurlar girmeye başlar. Bu unsurlar genellikle Arap ve Fars diline aittir fakat "Eski Anadolu Türkçesi, içinde Arapça-Farsça sözcükler bulunmakla birlikte, gerek gramer gerekse söz dağarcığı bakımından ulusallık niteliğini koruyan, yalın, anlatım gücü yüksek bir dildir."¹⁸

Eski Anadolu Türkçesinin gelişimi gecikmiştir Bunun temel sebebi ise Anadolu Selçuklu Devleti'nin Arapça ve Farsça'yı bilim ve edebiyat dili olarak kullanmasıdır. Bu devletin ardından kurulan beylikler ise Türkçenin gelişimini hızlandırmış dili koruma ve geliştirme politikaları ile Türkçeye tarih sahnesinde tekrar hak ettiği yeri kazandırmıştır. XV. yüzyılda Osmanlıcanın gelişimine bağlı olarak Eski Anadolu Türkçesi devri kapanmıştır.

1.3.1.2. Osmanlıca Dönemi

Osmanlıca XV. yüzyılın sonlarından başlayıp XX. yüzyılın başlarına kadar hâkim olan yazı dilidir. Bu yüzyıllar içerisinde çeşitli değişimlere uğramıştır. XV. yüzyılın ortalarına doğru bir imparatorluk haline gelmesi, değişen siyasi politikalar, genişleyen sınırlar ve İslamî unsurların da etkisiyle Arapça ve Farsça kelimeler önem kazanmış; fakat bu sürecin başlangıcı olan XV. ve XVI. yüzyıllarda dilde Eski Anadolu Türkçesi özellikleri devam etmektedir. "Devrelerin birbirine geçişi kesin çizgilerle ayrılmayacağı için Eski Anadolu Türkçesi ile Osmanlıca arasında uzun bir geçiş safhası olmuştur. Osmanlıcanın başlangıcını teşkil eden ve 15. asrın ikinci yarısı ile 16. asrın ilk yarısını içine alan devirde eski gramer şekilleri yerini henüz tamamiyle yeni şekillere bırakmış değillerdi."¹⁹ Her geçiş döneminde olduğu gibi eski ile yeni birlikte varlık alanı bulmuştur.

¹⁶ Korkmaz, Zeynep, "Eski Türk Yazı Dilinden Yeni Yazı Dillerine Geçiş Devri ve Özellikleri, Türk Dili Üzerine Araştırmalar, C.1, TDK Yay.:629, Ankara 1995, s.268

¹⁷ Ergin, Muharrem, Türk Dilbilgisi, Bayrak Basım, İstanbul, 2012. s. 15.

¹⁸ Eker, Süer, Çağdaş Türk Dili, Grafiker Yayıncılık, Ankara, 2005. s. 157.

¹⁹ Ergin, A. g. e. s. 12.

Arapça ve Farsça kelimelerin yoğunluk kazandığı yazı dili bundan sonraki yüzyıllarda daha net görülür. Öyle ki oluşan bu yeni dil, halk ile aydın kesimin arasında bir uçurum yaratır. Sokaklarda yaşayan bir Türkçe ile saray efradının ve aydınların bilim, edebi dili Osmanlıca birbirine yabancı söylemler yaratır. Fakat XIX. yüzyıla gelindiğinde bu durumda değişimler görülür. Yine siyasi ve sosyal hareketlere paralel olarak dilde de farklı arayışlar doğar. Devletin yüzünü Batı'ya çevirmesi ile birlikte dilde sadeleşme çalışmaları da başlar. "Tanzimat ve Meşrutiyet yeni dil anlayışı ile Osmanlıca arasındaki mücadelenin kesin sonuca bağlanamadığı bir süreci ifade eder. Yeni ve eski çatışmalarının yoğunluk kazandığı bir devredir. Ömer Seyfettin, Ali Canip, Ziya Gökalp gibi sanat ve düşün damlarının başlattığı Genç Kalemler (Selanik, 1911) Cumhuriyet dönemi dil anlayışının yönünü ve sınırlarını gösteren ilk kitlesel ve etkin hareket niteliğindedir."²⁰ Türkçenin sadeleşmesi ve Atatürk'ün deyimi ile "aslındaki sadelik ve güzelliğe dönüşü" Cumhuriyet döneminde gerçekleşir.

1.3.1.3. Türkiye Türkçesi

Meşrutiyet Dönemi ile başlayan ve bugüne değin varlığını sürdüren bir devredir. "1908 meşrutiyetinden sonra başlayan ve Cumhuriyete kadar devam eden ilk safhası Türkiye Türkçesinin başlangıç devri mahiyetindedir. Bu kısa devirde çok süratli bir şekilde ortaya çıkan yeni yazı dilinin yanında Osmanlıca tamamıyla sahneden çekilmiş değildir."²¹ Bu geçiş devrinin ardından dilde sadeleşme hareketleri devam etmiş, Türkçe kısa sürede Arapça ve Farsça sözcüklerden büyük ölçüde arınmıştır.

1923'te Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile sadece siyasi anlamda değil Türk dilinin gelişimsel seyri açısından da yeni bir döneme girilmiştir. "Mustafa Kemal Atatürk tarafından yoğunlaştırılan dil reformu çalışmaları her şeyden önce eski doğu kültür geleneğini temsil eden Arapça ve Farsça öğelere karşı yönelmiştir."²² 1928'de Latin harflerinin kabulü ile de bu değişim sürecine yeni bir boyut kazandırılmıştır. Bu değişimin bir kaç yıl sonrasında Türk Dil Kurumu (1932) kurulmuş ve dildeki yabancı unsurları en aza indirme gayesi ile çalışmalarını yürütmüştür. Tüm bu değişmelerin temel amacı ise konuşma dilinden uzaklaşan yazı dilini tekrar ona yaklaştırmaktır. Ramazan Korkmaz'ın "Türkçe'nin eve dönüşü" diye nitelendirdiği bu süreç dilin gelişimini ve aktarımını kolaylaştırmıştır.

Ünlü düşünür Allen "Dil milletin evidir" der. Bizi saran, koruyan, varlık alanı bulduran bu ev bize has olmalı. Dönüşen bir dünyanın, her şeyi yok ettiği bir düzenin içinde bize kim

²⁰ Eker, A. g. e.s. 159.

²¹ Ergin, A. g. e. s. 16.

²² Eker, A. g. e. s. 164.

olduğumuzu, nerden geldiğimizi hatırlatan dil, değer gördükçe şüphesiz gelecekteki adresimizi de belirleyecek yegâne güçtür.

1.3.2. Azerbaycan Türkçesi

Azerbaycan Türkçesi, Batı Türkçesinin doğu sahası içinde yer alan ağızlar topluluğu ve bu saha içinde gelişim gösteren yazı dilidir. Oğuzcaya dayalı olarak XIII. yüzyıldan günümüze ulaşan Batı Türkçesi zamanla iki kola ayrılmıştır. Bunlar Osmanlı Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesidir. Dolayısı ile Osmanlı sahası Batı Oğuzcayı oluştururken Azerbaycan Türkçesi de Doğu Oğuzcayı meydana getirmiştir. Muharrem Ergin, Azerbaycan Türkçesinin yazı dili olarak ortaya çıkmasını, Azerbaycan sahası Batı Türkçesinin esas yazı dilini teşkil eden Osmanlı yazı dilinin çizgisinin paralelinden dışarı çıkmadığını söyleyerek iki sahadaki eserler arasında görülen ufak tefek farkların hep, bir yazı dilinin iki uzak bölgesi arasında görülen mahallî ayrılıklar çerçevesinde kaldığını, Azeri ve Osmanlı Türkçeleri, günümüze kadar hiçbir zaman iki ayrı yazı dili haline gelmediğini, daima aynı yazı dilinin iki ayrı dairedeki görünüşünü teşkil ettiğini ifade eder. ²³

Batı Türkçesinin bu iki kolu gerek coğrafi yakınlık gerek tarihsel süreçten kaynaklı sosyal ve kültürel yakınlık sonucu özellikle konuşma dilinde iki lehçenin anlaşılabilirlik düzeyini Batı Türkçesinin diğer lehçelerine göre daha yüksek kılmaktadır.

Azerbaycan sahası, dil coğrafyası bakımından Doğu Anadolu, Güney Kafkasya ve Kafkas Azerbaycan'ı, İran Azerbaycan'ı, Kerkük, Irak-Suriye Türkleri bölgelerini içine alır. "XIV. yüzyıldan itibaren tek bir çizgi halinde günümüze gelen Azerbaycan Türkçesi 1828'de Azerbaycan'ın ikiye ayrılmasıyla kesintiye uğramıştır."²⁴ Güney Azerbaycan'da yazı dili Farsçadır. Azerbaycan Türkçesinin yazı dili olarak kullanım alanı ise Kuzey Azerbaycan'dır. Şireliyef, Azerbaycan yazı dilinin ağızlarını dört grupta toplar. Bunlar:

1. Doğu grubu ağızları: Bu gruba Bakü, Şamahı, Guba dialektleri, Mugan Grubu ve Lankeran ağızları dâhildir.
2. Batı Grubu Ağızları: Gazah, Karabağ, Gence ve Ayrım ağızları bu gruba dâhildir.
3. Kuzey Grubu Ağızları: Nuha ve Zagalata-Gah ağızlarını içerir.

²³ Ergin, A. g. e. S. 349.

²⁴ Buran Ahmet-Akkaya Ercan, Çağdaş Türk Yazı Dilleri-I, Anadolu Üni. Web Ofset, Eskişehir, 2011. S. 50.

4. Güney Grubu Ağızları: Nahçıvan, Ordubad, Tebriz, Revan ağızları bu grubun içindedir.²⁵

Azerbaycan'da 1929 yılına kadar Arap alfabesi kullanılmıştır. Latin Alfabesi 1922 yılında onaylanmış, ancak Arap alfabesi kullanımdan kalkmamıştır. 1922-1929 yılları arasında iki alfabe beraber kullanılmış 1936 yılından itibaren de Kiril alfabesi kullanılmıştır. 1992 yılında tekrar alfabe değişikliğine gidilmiş, tekrar Latin alfabesi kullanılmaya başlanmıştır. Bu alfabe 2001 yılında resmen onaylanmıştır. Kullanımı devam etmektedir.

1.4. DEDE KORKUT VE DEDE KORKUT DİLİ

Mitler, ulusların kimliklerini taşır. Oluşumunu yüzyıllara yayan, geçtiği her asrın künyesini genlerine alan, ait olduğu milletin değerlerini taşıyan mitler, insanlığın çevreyi dünyalaştırdığının söz ile kanıtıdır. "Bir destanın oluşumu demek, sadece bir edebi eserin oluşumu anlamına gelmez, aynı zamanda bir ulusun oluşumu anlamına da gelir. Hegel 1842'de kaleme aldığı "Estetik" adlı eserinde şu ifadeye yer veriyor: "Tarafsızlık ilkesiyle sunulan dünya görüşü ve toplumsal nesnellik işte bu yüzen gerçek anlamıyla destanın şeklini ve içeriğini oluşturur."²⁶ Bu tanım belki de bir destanın belli bir toplumun aynası olarak en açık tanımlarından biridir. Tarih, dünya görüşü ve kimlik bir noktada birleşirler ve bir araya gelen insanlar topluma, ulusa dönüşür. Bu dönüşüm sürecini raporlamak da destana kalır.²⁷ Böylesi önemli eserlerin saklı kalmış her noktasının aydınlatılması, onlar üzerinde çalışılması şarttır.

Dede Korkut, Türk milletinin en önemli yazınsal eseridir. Geçmişe dair maddi ve manevi her ögeyi bir sır gibi kelimelerinde, cümlelerinde saklar. Üzerine yapılan yüzlerce çalışmaya rağmen sakladığı hazine tam anlamıyla günışığına çıkarılamamıştır. Bu sebeptendir ki Dede Korkut serüveni daha asırlarca gündemde kalacaktır. Milletinin tarihsel ve sosyal olayları göz önünde tutularak bir geçiş dönemi eseri olduğu söylenmektedir ve bu tespit tarihsel kaynaklarca doğrulanmaktadır. Fakat bu geçiş sadece dinsel öğeler üzerinden verilen tarihsel bir süreç değildir. Dede Korkut Oğuznamesi aynı zamanda bütünden parçaya, insan yığınınından bir ulusa geçiştir.

Binlerce yıllık bilgi birikiminin eseri olan Dede Korkut Oğuznamesinin hem söyleyicisi hem de kahramanı olan Dede Korkut'un kim olduğu önemlidir. Dedem Korkut ya da Korkut Ata,

²⁵ Buran, A. g. e. S. 50.

²⁶ G. W. F. Hegel (Çvrn: Aziz Yardımlı), Estetik, İdea Yay., İstanbul, 2008, s.112.

²⁷ Honko, Lauri (Çev. Çetin Kolkaya), "Ulusal, Bölgesel ve Bireysel Anlamda Destan ve Kimlik", Karadeniz Dergisi, 2009, 1.Yıl, S.4 s.103-115. S. 111

söylenen boylarda büyük öneme sahiptir. O, sorunlara çözüm üreten, yol gösteren, ad veren, statü belirleyen, onayan, "Hak Te'ala'nın gönlüne ilham ettiği" bir karakterdir. Bu özellikleriyle hem insani hem de Tanrısal bir koruma altına alınmış bilge tiptir. "Bu haliyle Dede Korkut, insan varlığından çok, temsil ettiği değerler bütünüyle dikkat çeker. Çünkü Dede Korkut, binlerce yıllık bir oluş deneyimine ait bilgi birikiminin insanlaşmış, kişileşmiş biçimidir ve Oğuz toplumu için yaşamsal öneme sahiptir."²⁸ Bu bakımdan Oğuznamenin değerine denk değerde bir karakterle isimlendirilmesi dikkat çekmektedir.

Öneme ve kıymetine dair kitaplar yazılan bu eserin dili ve dil özellikleri de dikkate alınmalıdır. Çünkü onu doğru anlamlandırmak doğru okumakla ilintilidir. Sırrını harflerinde, kelimelerinde, cümlelerinde gizliyorsa önce onlar aydınlatılmalıdır. Dili üzerine yapılan çalışmalardan en önemlileri Muharrem Ergin'e ve Orhan Şaik Gökyay'a aittir. Ergin ve Gökyay eserin dil özelliklerini temel alarak Azerbaycan sahasına has bir eser olduğu üzerinde dururlar. "Dede Korkut Kitabı Azerbaycan sahasının eseridir. İçinde geçen yer ve kavim adları bunu açıkça göstermektedir. Fakat bunun yanı sıra eserin dili de bu sahanın damgasını taşımaktadır.(...) Gramer şekilleri bir yana, kelimeler, kelime grupları ve cümleler bakımından da her satırda Azeri Türkçesi ile karşı karşıya geliriz."²⁹ Fakat yakın zamanda yapılan çalışmalar eserin dilinin sadece Azeri özellikler taşımadığı yönündedir. Tezcan ve Boeschoten'in Dede Korkut Oğuznameleri adlı eserinde vurguladıkları en önemli noktalardan biri "Dresden yazmasının dilinin Azerbaycan Türkçesi değil, Doğu Anadolu ağız özellikleri karışmış Eski Anadolu Türkçesi olduğudur."³⁰ Farklı nüshaların bulunması, eserin yeniden okumalarının yapılması dil özellikleri konusunda fikir ayrılıkları yaratmıştır. Bu fikir ayrılıklarının yapılacak bilimsel araştırmalar sonucunda bir birliğe ve gerçeğe ulaşılacağı muhakkaktır.

1.5. MUKADDİMENİN VE İLK ALTI OĞUZNAMENİN ÖZETİ

Dede Korkut Oğuznamesinin girişi Dede Korkut'u takdim için yazılmış olup iki kısımdan ibarettir. Birincisi oğuznamelerin tespiti veya istinsahı sırasında yazılmış olan ve Dede Korkut'u tanıtan kısımdır. Besmeleden sonra başlayan bu kısımda Peygamber zamanına yakın Bayat boyundan Korkut Ata adında bir erin ortaya çıktığı, bu Korkut Ata'nın Oğuz kavminin müşküllerini çözen ve gaipten türlü haberler veren bir kimse olduğu bildiriliyor ve onun

²⁸ Korkmaz, Ramazan "Dede Korkut Anlatılarında Alp-Bilge Tipi", Türk Dil ve Kültürünün En Eski Dönemle Uluslararası Bilgi Şöleni, 22-23 Mayıs 2005, Girne Amerikan Üniversitesi, Girne/KKTC. S. 256.

²⁹ Ergin, Muharrem, Dede Korkut Kitabı İndeks-Gramer, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1991. s. 352

³⁰ Özay, Yeliz, "10 Yıl Sonra Dede Korkut Oğuznameleri ve Notlar", Milli Folklor, 2010, Yıl 22, S.85 s.91-100. s. 93.

hanlığın, sonunda Kayılara geçeceğini söylemiş olduğuna işaret edilerek Korkut Ata'nın bununla ilgili hüküm sürmekte olan Osmanlıları kastetmiş olduğu belirtiliyor.

Girişin bu kısa tanıtımdan sonra gelen ikinci kısmı ise Dede Korkut'un sözlerine ayrılmıştır. Yine ikiye ayırabileceğimiz bu kısımda önce Dede Korkut'un söylemiş olduğu atasözleri sıralanmakta, sonra da kadınları dörde ayıran sözleri gelmektedir. Atasözleri dört grupta toplanmış olup bir gruptakilerin sonları hep aynı şekil veya kelime (-mez, yig, bilür, görklü) ile bitmekte, her grubun sonu da bir iki dua cümleleri ile bağlanmaktadır.

Eserin en can alıcı kısmı giriş bölümüdür. On iki anlatıda verilmek istenen mesajların hemen hepsi bu bölümde atasözleri halinde verilmektedir. Bu bölümde yaklaşık otuz yedi tane atasözü vardır. Atasözleri, gözlem ve deneyimlerin, kültürel bilginin dile yansıyan aktarımları olmaları bakımından milli bir renk taşırlar ve bu da her birinin kendi içinde bir aidiyet barındırdığı sonucunu çıkarır. Dede Korkut Oğuznamesindeki her atasözü, bizim hayat felsefemizin, deneyimlediklerimizin ve dilde sistemleştirdiklerimizin kanıtıdır. “ Bu destanlarda geçen atasözü ve atasözü değerindeki ifadeler, tarih içinden süzülerek gelmiş, birikmiş, zamanla olgunlaşmış ve ‘halkın hikmeti’ne dönüşmüş birer hayat kılavuzu konumundadır.”³¹ Bu atasözlerinin birkaç değişiklikle hâlâ kullanılıyor olması kültürel belleğin sekteye uğramamış olduğunun da bir göstergesidir.

1.5.1. Dirse Han Oğlu Buğaç Han Boyunun Özeti

- Hanlar hanı olan Kam Gan oğlu Han Bayındır'ın yılda bir kez verdiği büyük ziyafette Oğuz beylerini konuk etmesi.
- Bayındır Han tarafından bir yere ak, bir yere kızıl, bir yere de kara otağ kurdurulması ve “Oğlu olanı ak otağa, kızı olanı kızıl otağa, oğlu, kızı olmayanı kara otağa kondurun. Altına kara keçe döşeyin, kara koyun yahnisinden getirin, yerse yesin, yemez ise kalksın gitsin...” emrinin verilmesi.
- Dirse Han adlı oğlu, kızı olmayan bir Oğuz beyinin kara otağa kondurulması.
- Bu duruma kızan Dirse Han'ın ziyafeti bırakarak evine dönmesi ve karısı ile çocuklarının olmamasının suçlusunun kim olduğuna dair konuşması.
- Dirse Han'ın çocuk sahibi olma umudu ile büyük bir ziyafet vererek İç Oğuz ve Taş Oğuz beylerinin çağırılması, fakirlere yardımda bulunulması ve ziyafete çağırılanların hayır dualarının alınması.
- Dirse Han'ın oğlunun dünyaya gelmesi.
- Oğlanın on beş yaşına girmesi ve Dirse Han'ın Bayındır Han'ın ordusuna karışması
- Dirse Han'ın oğlunun, Bayındır Han'ın boğası ile karşı karşıya kalması ve boğayı öldürmesi.

³¹ Vural Hanifi, Dede Korkut Destanlarında Geçen Atasözleri Üzerine Bir İnceleme, Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi, 2013, s. 21

- Beylerin oğlanın başına toplanarak çocuğa ad koymak ve babasından ona taht ve beylik istemesi için Dede Korkut'u çağırma kararı vermeleri.
- Dede Korkut'un gelerek oğlana, babasından taht ve beylik olarak ona "Boğaç" adını vermesi.
- Boğaç'ın beylik aldıktan sonra babasının kırk yiğidi tarafından yok edilmeye çalışılması.
- Kırk namert tarafından kandırılan Dirse Han'ın oğlunu öldürmek için av tertip etmesi.
- Dirse Han'ın Boğaç'a ok atması ve ardından yaşadığı büyük pişmanlık.
- Boğaç'ın avdan dönmediğini gören annesinin deliye dönmesi ve kırk namerdin Boğaç'ın avda öldüğü haberinin annesine vermesi.
- Boğaç'ın annesinin kırk ince belli kızı yanına alarak çukurdaki Boğaç'ı kanlar içinde bulması.
- Boğaç'ın Hızır tarafından sağaltıldığının öğrenilmesi.
- Annesinin Boğaç'ı getirerek kırk günde iyileştirmesi.
- Kırk namerdin Boğaç'ın iyileştiğini duyması ve Dirse Han'ı yakalayıp kafir iline yönelmesi.
- Boğaç'ın onlara yetişerek kırk namerdi öldürüp babasını kurtarması.
- Hanlar Hanı Bayındır Han'ın Boğaç'a taht ve beylik vermesi.
- Dede Korkut'un gelip soy soylaması.
- Ozan duası.

1.5.2. Salur Kazan'ın Evinin Yağmalandığı Boyun özeti

- Salur Kazan'ın büyük bir çadır kurarak ziyafet vermesi.
- Kazan Bey'in sarhoş olup Oğuz beylerine av teklif etmesi.
- Delü Tundar ve Kara Budak'ın bu teklifi uygun görmesi.
- Kazan Bey'in üç yüz yiğit ile oğlu Uruz'u yurduna bekçi bırakması.
- Bütün Oğuz beylerinin ala ordu ile Ala Dağa ava çıkması.
- Kâfir Şökli Melik'e haber gitmesi, yedi bin kâfirin gece yarısı Kazan Bey'in yurdunu basması, evini barkını yağmalaması, kırk ince belli kız ile karısı Burla Hatunu ve üç yüz yiğidi ile Uruz'un tutsak edilmesi.
- Karaçuk Çoban'ın iki kardeşi ile kâfire karşı koyması, iki kardeşinin şehit olması, Karaçuk Çoban'ın ünlü sapanı ile kâfiri bozguna uğratması.
- Aynı gece Kazan'ın kaygılı rüya görmesi ile yurdunun tehlikede olduğunu sezmesi, üç günlük yolu bir günde alarak yurduna dönmesi
- Kazan'ın harap olmuş yurdundan ayrılıp yoldan, sudan, kurttan haber sorarak kâfirin peşine düşmesi, Karaçuk Çoban'ın köpeği ile karşılaşması ve çobanı bulması.
- Kazan'ın kâfire yönelmesi, Karaçuk Çoban'ın da Kazan'ın peşinden gitmesi.
- Tek başına gitmek isteyen Kazan'ın çobanı ağaca bağlaması, çobanın ağacı kopararak tekrar Kazan'ın peşine düşmesi, birlikte kâfir iline girmeleri.
- Öte yandan kâfir Şökli Melik'in şenlik yaparken Burla Hatunu sâki yapmak istemesi ancak kırk kızdan hangisinin Burla Hatun olduğunu bilememesi
- Bu sebeple onu bulmak için oğlu Uruz'un etinden yemek yaptırarak bey kızlarına verilmesini emretmesi.
- Uruz'un bu amaçla ağaca asılması ve tam bu sırada Kazan ile Karaçuk Çoban'ın karşılaşması.

- Kazan'ın, kâfirden önce anasını istemesi ancak alamaması, bu esnada Oğuzbeylerinin Kazan'a yardıma gelmesi.
- Büyük bir savaşın olması ve Kazan'ın galip gelerek ailesini, malını, hazinesini kurtarması.
- Yedi gün yedi gece şenlik olması, Dede Korkut'un gelip soy soylaması.
- Ozan duası.

1.5.3. Kam Püre Oğlu Bamsı Beyrek Boyunun Özeti

- Kam Gan Oğlu Bayındır Han'ın İç Oğuz ve Taş Oğuz beylerine büyük bir ziyafet vermesi.
- Bu ziyafette Tanrı'nın Bay Büre'ye bir oğul ve Bay Bicen'e bir kız vermesi için Oğuz beylerinin el açıp dua etmesi.
- Bu duanın kabul olması halinde, bu iki çocuğun beşik kertme nişanlı olacağını vâdedilmesi.
- Bir süre sonra Bay Büre'nin oğlunun ve Bay Bicen'in kızının dünyaya gelmesi.
- Bay Büre'nin, oğluna armağanla getirmeleri için bezirgânları İstanbul'a göndermesi, bezirgânların on beş yıl sonra yurtlarına dönerken kâfir saldırısına uğraması.
- Oğlanın bezirgânları kâfir elinden kurtarması ve kan döküp baş kestiği için Dede Korkut'un ona Bamsı Beyrek adını vermesi.
- Bu vesile ile beylerin av tertip etmesi ve Beyrek'in bir geyiği kovalarken Banı Çiçek ile karşılaşması.
- Banı Çiçek ile ok atıp, at koşturup, güreş tutması ve bu yarışların sonucunda onun Banı Çiçek olduğunu anlayarak ona yüzük takması.
- Av dönüşü Beyrek'in evlenme girişimleri ve Banı Çiçek'in abisi Delü Karçar'ı ikna etmesi için Dede Korkut'un kız istemeye gönderilmesi.
- Dede Korkut'un Delü Karçar'ı bin bir zorlukla ikna etmesi ve başlık olarak bin at, bin deve, bin koç, bin köpek ve pireleri vermeyi kabul etmesi.
- Dede Korkut'un dönerek Delü Karçar'ın istediklerini bulması ve malları teslim ederek düğün hazırlıklarının başlaması.
- Beyrek'in gerdeğe gireceği gece Bayburd hisarının beyinin yüz kâfirle gelerek Beyrek'i ve otuz dokuz yiğidin tutsak ederek Beyrek'in naibini öldürmesi.
- Aradan on altı yıl geçmesine rağmen Beyrek'ten hiçbir haber alınamaması.
- Delü Karçar'ın, Bayındır Han'a başvurarak Beyrek'in dirisini getirene hediyeler, ölüsünün haberini getirene kız kardeşini vereceğini söylemesi.
- Yalancı oğlu Yaltacuk'un, Beyrek'in vaktiyle kendisine verdiği gömleği kana bulayarak Beyrek'in ölüm haberini getirmesi ve Banı Çiçek ile nişanlanması.
- Bu sırada Beyrek'in babasının bezirgânları Bayburt'a göndermesi ve bezirgânların Beyrek'i bulması.
- Beyrek'in deli ozan kılığında yurda gelmesi, Yaltacuk'u çeşitli oyunlarla sinirlendirmesi, attığı ok ile Yaltacuk'un yüzüğünü parçalaması.
- Bunun üzerine Kazan Bey'in o günkü beyliğini Delü Ozan'a vermesi.
- Delü Ozan'ın kadınların toplandığı otağa girerek gelini oynatması ve burada çalıp söyleyerek Banı Çiçek'e kendisinin Beyrek olduğunu anlatması.
- Beyrek'in otuz dokuz yiğidini kurtararak düğün yapması.
- Dede Korkut'un gelip soy soylaması
- Ozan duası.

1.5.4. Kazan Bey'in Oğlu Uruz Bey'in Tutsak Olduğu Boyun Özeti

- Ulaş Oğlu Kazan Bey'in büyük bir ziyafet vermesi.
- Bu ziyafete oğlu Uruz'un on altı yaşına gelmesine rağmen kan dökmemiş, baş kesmemiş olmasına üzülməsi.
- Uruz'un babasıyla ve kırk yiğidi ile ava çıkması, kâfir serhaddine varıp av avlayıp çadır kurması.
- Kâfirin casuslarının bu durumu teküre haber vermesi ve on altı bin kâfirin Kazan Bey ve Uruz'un üstüne hücum etmesi.
- Kazan Bey'in oğlu Uruz'u savaşa sokmaması fakat Uruz'un bu isteğe itaat etmeyerek savaşın içine girmesi.
- Uruz'un kırk yiğidinin şehit olması ve Uruz'un kâfire tutsak olması.
- Kazan'ın oğlunun bulamayınca korkup kaçtığını düşünerek hiddetlenmesi fakat eve dönüp onun gelmediği haberini alınca oğlunu aramaya gitmesi.
- Kazan'ın Kanlı Kara Dervend'de kâfire yetişmesi ve oğlu Uruz'un kâfirden izin alarak babasını kendisi için savaşmamaya ikna etmeye çalışması.
- Kazan'ın buna razı olmayarak tek başına savaşa başlaması ve ardından kırk ince belli kız ile Burla Hatunun gelmesi.
- Ardından oğuz beylerinin bir bir savaşa katılmaları ve kâfir ordusunun yenilgiye uğratılması.
- Yedi gün yedi gece şenlik yapılması, Dede Korkut'un gelip soy soylaması.
- Ozan duası.

1.5.5. Duha Koca Oğlu Delü Dumrul Boyunun Özeti

- Oğuz ilinde, Delü Dumrul adlı bir yiğidin kuru bir çayın üzerine köprü kurup geçenden otuz üç akçe, geçmeyenden döve döve kırk akçe alması.
- Bu köprünün yanındaki bir obadan iyi bir yiğidin ölmesi ve bu olayı duyan Delü Dumrul'un Azrail'in peşine düşmesi.
- Delü Dumrul'un bu küstahlığına Hak Teâla'nın kızması ve Azrail'i Delü Dumrul'un canını alması için göndermesi.
- Azrail ile Delü Dumrul'un savaşması ve Delü Dumrul'un yenilmesi.
- Bu yenilgi üzerine Allah'a yalvaran Delü Dumrul'un eğer canı yerine can bulursa bağışlanacağı haberinin verilmesi.
- Bunun üzerine Delü Dumrul'un babasının yanına gidip ondan can talep etmesi.
- Babasının malını mülkünü feda etmeye hazır olduğu ancak canını veremeyeceği cevabını alması.
- Delü Dumrul'un can istemek için annesine gitmesi fakat onun da canını vermeye razı olmaması.
- Azrail'e can bulamadığını söyleyen Delü Dumrul'un karısına ve çocuklarına söyleyecekleri olduğunu belirterek vedalaşmak için izin alması.
- Delü Dumrul'un karısına başından geçenleri anlatması ve karısının canını onun için vermeye hazır olduğunu söylemesi.
- Hak Teâla'nın bu durumdan hoşlanması ve ikisinin de canını bağışlayarak onlara yüz kırk yıl ömür vermesi.
- Azrail'in Delü Dumrul'un anasının ve babasının canlarını alması.
- Dede Korkut'un gelip soy soylaması.
- Ozan Duası.

1.5.6. Kanlı Koca Oğlu Kan Turalı Boyunun Özeti

- Kanlı Koca'nın Kan Turalı'yı evlendirme isteği ve Kan Turalı'nın kendi gibi kahraman bir eş arzusu.
- Önce Kan Turalı'nın daha sonra da Kanlı Koca'nın bütün Oğuz ilini gezerek böyle bir kız bulamaması.
- Trabzon Tekürünün böyle bir kızı olduğu ancak bu kızı almak için babasının sakladığı üç canavarın yenilmesi gerektiği haberinin gelmesi.
- Kan Turalı'nın üç canavarla savaşması, üçün de yenmesi ve kızı alarak Oğuz iline yönelmesi.
- Oğuz sınırına geldiğinde dinlenmek için mola vermeleri ve Kan Turalı'nın burada derin bir uykuya dalması.
- Tekürün, kızının verme kararından pişman olup adamlarını Kan Turalı'nın ardına salması.
- Selcen Hatunun düşmanı karşılaması ve Kan Turalı ile beraber büyük bir savaşa girmesi.
- Selcen Hatunun bu savaş meydanından Kan Turalı'yı yaralı bir halde çıkarması, bununla övüneceğini düşünen Kan Turalı'nın sevgilisini öldürmek istemesi.
- Selcen Hatunun Kan Turalı'yı bu düşüncesinden vazgeçirmek için ikna etmeye çalışması, başaramayınca savaşmak için karşı karşıya gelmeleri.
- Selcen Hatunun temrensiz bir ok atması ve Kan Turalı'nın savaştan vazgeçmesi.
- Oğuz iline dönülerek düğünlerinin yapılması.
- Dede Korkut'un gelip şadlık çalması.
- Ozan duası.

II. BÖLÜM

2.1. YAZI DİLİ ÖZELLİĞİ OLARAK OKUMA FARKLARI/ LEHÇEDEN

KAYNAKLI OKUMA FARKLARI

Dede Korkut, Türk milletinin en büyük kollarından sayılan Oğuzların epik bir eseridir. Fakat Türk coğrafyasının hemen her yerinde sahiplenilen, korunan bir yapıttır. İçinde taşıdığı hazine Türk milletinin geçtiği her topraktan, ardında bıraktığı zamansal öğelerden, bizlik değerlerden öylesi izler taşımaktadır ki bir milletin çocuklarının dağılmış olması, bu eserin oluşumunun üzerinden asırlar geçmiş olması bizlerin Dede Korkut Oğuznamesindeki öz değerlerin varlığını görmemize, sahiplenmemize engel değildir. Böylesi bir eserin Türk coğrafyasının üyelerince sahiplenilmesi de gayet doğaldır. Bununla beraber, eserin hemen her lehçede yapılmış okumaları ve bu okumalar üzerine yapılmış çalışmaları da mevcuttur.

Çalışmada, Oğuz boyunun iki yakın kolu olan Azerbaycan Türkçesi ile Türkiye Türkçesi arasındaki yazım, imlâ ve bunlardan kaynaklı anlamlandırma farklılıklarını gösterme maksadı ile bu iki lehçeden birer okuma farkı seçilerek karşılaştırma yoluna gidilmiştir.

Eserin dili üzerine yapılan çalışmalardan yola çıkarak bu eserin en büyük sorununun okumaya bağlı farklar olduğu sonucuna varılmaktadır. Okuma yanlışları, bağlam ve anlamlandırma sorununu da beraberinde taşımaktadır. Hemen her okuyucuya göre değişen kelimeler, eserin yazı dili özellikleri, bu farkların temel eksenini oluşturmaktadır bununla birlikte Talat Tekin, Dede Korkut'ta yanlış okunmuş, yanlış anlamlandırılmış ya da tam olarak açıklanmamış sözcüklerin bulunmasını şöyle izah eder:

"Eserin tek tam nüshası olan Dresden Nüshasının genellikle harekesiz ve yer yer açık istinsah yanlışlarıyla dolu olması,(...) sözlü edebiyat geleneği ile oluşmuş epik bir ürün olması sebebi ile eserde başka kaynaklara az rastlanan veya hiç rastlanmayan bazı sözcük ve deyimlerin bulunması, son olarak eser üzerinde çalışan araştırmacıların her zaman kendilerinden beklenen titizliği göstermemiş olmaları..."³²

Genel olarak bu ve benzeri sebeplerle oluşturulan metinlerde ortaya çıkan okuma farkları yapılan yeni çalışmalar ve yeni okuma önerileri ile çözülmeye çalışılmaktadır.

Çalışmada iki ayrı lehçenin okumaları ele alındı. Azerbaycan Türkçesinin ve Türkiye Türkçesinin ses farkları ve Türkçenin tarihsel seyri içinde gelişen ses değişimleri bu okuma farklarının temelini oluşturmaktadır. Tarih boyunca gerek coğrafi konumlanma gerek kültürel yakınlık sebebi ile temas halinde olan bu iki lehçenin barındırdıkları kelime ve kelime

³² Tekin, Talat, "Dede Korkut Hikâyelerinde Bazı Düzeltmeler", Makaleler II-Tarihi Türk Yazı Dilleri, (Yayıma Hazırlayanlar: Emine Yılmaz, Nurettin Demir), Öncü Kitap, Ankara,2004, S.238.

gruplarındaki farklılık, daha çok etkisinde kaldıkları dış unsurlardan kaynaklanmaktadır. Osmanlı döneminin Arap ve Fars etkisi dilin yapısında büyük değişimler yaratmamışsa da kelime kadrosu bakımından bir hayli değişime uğratmıştır. Yine Doğu Oğuzca'yı Batı Oğuzcadan ayrı bir gelişimsel seyre iten sebepler

“Oğuz dışı Türk şivelerinin, bilhassa zaman zaman kuzeyden gelen Kıpçak unsurlarının yaptığı tesir ile İlhanlılardan bazı Moğol izlerinde aramak lazımdır. Bunlardan birincisi Doğu Oğuzca'sını Batı Oğuzca'sından bazı şekiller bakımından farklı yapmış, ikincisi ise Azeri Türkçesinde bazı Moğol asıllı kelimeler bırakmıştır.”³³

Konuşma ve yazı dilinin başlıca ayrılıkları ses farklılıklarında ve değişimlerinde görülür. Bunlar: Kelime başında b-m, kelime içinde g-ğ, h, ilk hecede e-i, kelime başında t-d ile bazı çekim eklerinde görülür. Ele alınan metnin okumalarında lehçe farkının temelini bu ses farkları oluşturur. Çekim eklerinde vokaller kalınlık uyumuna bağlı olarak farklılık gösterir. Yine vokallerin bazı kelime kök ve gövdelerinde de değiştiği görülmektedir.

2.1.1. Vokal Değişimleri

2.1.1.1. Kapalı e(ə)

Azerbaycan Türkçesinde (yazı dili), Türkiye Türkçesinden farklı olarak iki tane "e" vokali vardır. "Azerbaycan alfabesinde 'E, e' ile gösterilen 'e' Türkiye Türkçesindeki e'den daha geniş ve açık söylenir. ' ə ' ile gösterilen ünlü ise Türkiye Türkçesindeki e'den daha kapalı olup e ile i arası kapalı e (é) sesidir.”³⁴ Çağdaş Azerbaycan Türkçesinde kapalı e(ə/é) vokali kelimenin yalnız ilk hecesinde bulunur fakat Dede Korkut okumalarında durum farklıdır. Kapalı é, kelimenin sadece ilk hecesinde değil diğer hecelerde de görülmektedir. Bu bize vokalin kullanım alanında gerçekleşen daralmayı ve sesin artzamanlı seyrini gösterir. Eski Anadolu Türkçesinde ses kelimenin herhangi bir hecesinde kullanılırken günümüz Azerbaycan Türkçesinde yalnızca ilk hecede görülmektedir. Okumalar karşılaştırıldığında Azad Nebiyev okumalarındaki kapalı é'nin Muharrem Ergin okumalarında bazen "i", bazen "e" bazen de “a” vokallerini karşıladığı görülmektedir. Bununla birlikte Türkiye'de yayınlanmış Orta Türkçe, Çağatayca ve Eski Anadolu Türkçesi metin transkripsiyonlanmasında, Arapça "y" ı harfinin ünlü ses karşılığı olarak yalnızca "i" yazılmakta, kapalı é gösterilmemektedir.”³⁵ Fakat ele alınan okumalarda kapalı é'nin iki vokalle karşılanmaya çalışıldığı görülmektedir. Yani ses Türkiye Türkçesi yazı dilinde, kelimelere göre değişmekte bazen "e" bazen de "i" ile

³³ Ergin, Muharrem, Türk Dilbilgisi, Bayrak Basım, İstanbul, 2012. S . 11.

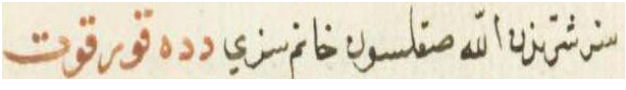
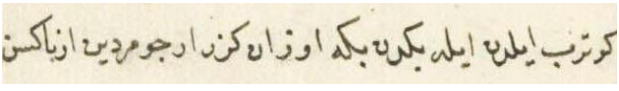
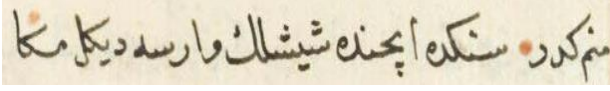
³⁴ Buran Ahmet-Akkaya Ercan, Çağdaş Türk Yazı Dilleri-I, Anadolu Üni. Web Ofset, Eskişehir, 2011. S. 52.

³⁵ Kocaoğlu, Timur, "Tarihi Türk Lehçeleri Metinlerinin Transkripsiyonlanmasında Kapalı é/i Meselesi", Türk Kültürü, S. 483-484 (Temmuz-Ağustos 2003), s. 266-281.

yazılmaktadır. Ergin'in "diril-"(122/12) diye okuduğu "toplanmak"³⁶ diye tanımladığı fiil Nebiye okumasında "dəril-"(122/12) diye okunmuştur. Aynı kelimenin kökündeki bu ses farkı dir-/dər (003/02)bir başka cümlede de görülür. Benzer bir kullanım (*bəg/big*)77/12, 124/10, 152/06,193/12, kelimesinde de mevcuttur.

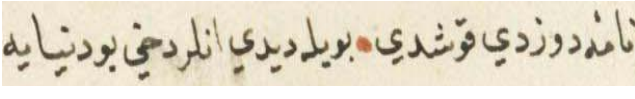
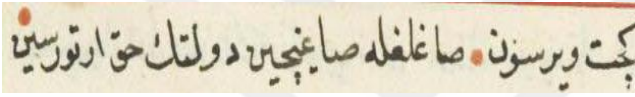
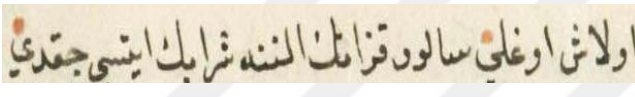
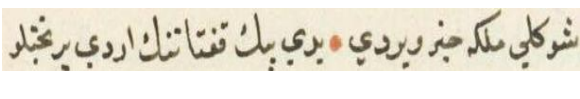
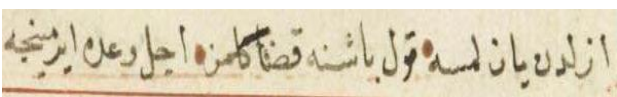
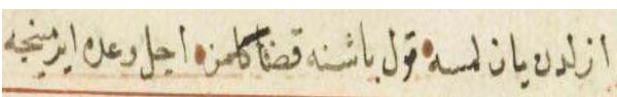
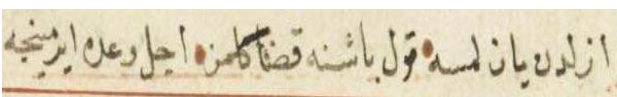
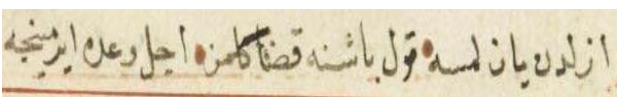
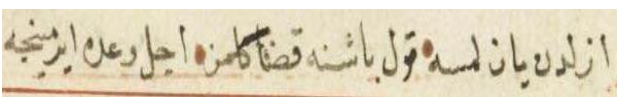
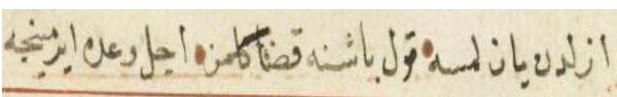
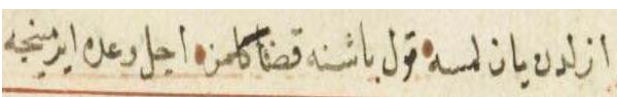
	003/02 <i>qara tağ yumrısınca malı olsa yığar dərər tələb eylər nəсібindən</i>
	003/02 <i>qara tağ yumrısınca malı olsa yığar direr tələb eyler nasibinden</i>
	122/12 <i>yüzünə aşınmışdı doqsan tümən gənc oğuz söhbətinə dərilmışdi</i>
	122/12 <i>yüzine aşanmış-idi Toqsan tümen gənc oğuz şöhbətinə dirilmış-idi</i>
	124/10 <i>ağam saña dedi qazan bəg alaldı oğlanıñ yüzünə</i>
	124/10 <i>ağam saña dedi Qazan big alaldı oğlanuñ yüzine</i>

Bunun yanı sıra daha önce de belirtildiği gibi kapalı é'nin Ergin okumalarında e sesiyle de karşılandığı kelimeler vardır. Aşağıdaki tabloda bunun birkaç örneğini görmek mümkündür.

	004/03 <i>şərrindən Allah saqlasun xanım sizi Dədə Qorqut</i>
	04/03 <i>şerrinden Allah saqlasun hanım sizi Dede Qorqut</i>
	005/08 <i>götürüb əldən ələ bəgdən bəgə ozan gəzər ər cömərdin ər nagesin</i>
	005/08 <i>götürüp ildən ile bigden bige ozan gezer er cömerdin er nākesin</i>
	032/06 <i>menim gedər səniñ də içində şişligiñ varsa degil maña</i>
	032/06 <i>menüm gider senünde şişligüñ var-ise digil maña</i>

³⁶ Ergin, Muharrem, Dede Korkut Kitabı İndeks-Gramer, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1991. s. 93.

Lehçe kaynaklı bir diğer okuma farkı da kapalı é'nin Muharrem Ergin okumasında "a" vokali ile gösterilmesi ile meydana gelmektedir. Ele alınan metinlerde sıkça karşılaşılan bu durumun birkaç örneği aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

	<p>034/09 <i>bildi xanlar xanı xan Bayındır oğlana bağlık vərđi taxt verdi</i></p>
	<p>034/09 <i>bildi hanlar hanı Han Bayındır oğlana biglik virdi taht virdi</i></p>
	<p>034/11 <i>Oğuznaməyi düzdi qoşdı böylə dedi anlar daxi bu dünyaya</i></p>
	<p>034/11 <i>Oğuz-nāmeyi düzdi qoşdı böyle didi anlar dahı bu dünyaya</i></p>
	<p>035/02 <i>ol ögdigim yuca Tañri dost olubanı mädəd irsün</i></p>
	<p>035/02 <i>ol ögdüğüm yüce Tañrı dost olubanı meded irsün</i></p>
	<p>036/09 <i>Ulaş oğlu Salur Qazanıñ alnına şarabuñ itisi çıqdı</i></p>
	<p>036/09 <i>Ulaş oğlu Salur Qazanuñ alnına şarabuñ itisi çıqdı</i></p>
	<p>038/02 <i>Şökli Məlikə xəbər verdi yedi biñ qaftanıñ arđı yırtıxlu</i></p>
	<p>038/02 <i>Şökli Melike haber virdi yidi biñ qaftanınuñ arđı yırtuğlu</i></p>
	<p>002/12 <i>əzelden yazılmasa qul başına qəza gəlməz əcəl və'də irməyincə</i></p>
	<p>002/12 <i>ezelden yazılmasa qul başına qaza gelmez ecel va'de irmeyince</i></p>

2.1.1.2. e-i, i-e Değişimleri

Lehçe farkından kaynaklanan benzer okuma farklarından biri de Türkçede sıkça karşımıza çıkan e>i değişimidir. Sesler kimi kelimelerde aslı durumlarını korurken bazen de değişime uğradıkları görülür. "Kelime başında ve ilk hecedeki e>i bakımından Dede Korkut'un dili

بدي كونك ازوغله جتاين اوج اندوم براري قبالج	126/04 yidi günlük azuğ ile çıkayın oğ atduğum yirleri kılıç
قبوزم الومه وبراك اول بكيدي دوندره بم كرك ببي	031/12 <i>qopızım əlümə veriñ ol yigidi döndərəyim qərək bəni</i>
	031/12 <i>qopuzum elüme virün ol yigidi döndüreyim gerek bəni</i>
اچند برعقاي شاشمش . بلکي تمش قوجه بايام واز	034/02 <i>içində bir əqli şaşmış biligi yetmiş qoca babam var</i>
	034/02 içinde bir 'aklı şaşmış biligi yitmiş koca babam var
ات دپري . جنك وصواش ادي . کمنول بوينن اوردي	034/06 <i>at dəpdi cəng və savaş etdi kiminüñ boyını urdı</i>
	034/06 at depdi cenk ve savaş itdi kiminüñ boynın urdı

2.1.1.3. Aydur-Aydır-Aydar

Okuma karşılaştırmasında, hikâyede sıkça geçen ve konuşmalarından önce kullanılan "söyler" anlamındaki kelimenin üç farklı okuması ile karşılaşılır, Muharrem Ergin "Aydur" okurken Azad Nebiyev'de aynı kelimenin "Aydır" ve "Aydar" okumaları görülür; fakat dikkat çeken nokta bu üç okumayı ortaya çıkaran kelimenin imlasında herhangi bir değişiklik görülmemesidir. Yani yazım aynıyken Özellikle Azad Nebiyev'in iki farklı okuma yapması dikkate değerdir.

الورم ديدي . دي دومرول ايدر مره قاپوچي لوقا بوي	159/01 <i>aluram dedi Dəli Domrul aydar mərə qapuçılar qapuyı</i>
	159/01 <i>aluram didi Delü Dumrul aydur mere qapuçılar qapuyı</i>
دي دومرول ايلع الله چالدي قاص قاص كلدي ايدر	159/07 <i>Dəli Domrul əlin əlinə çaldı qas qas güldi aydar</i>
	159/07 <i>Deli Dumrul elin eline çaldı kaş kaş güldi aydur</i>
ايدر مره ديني يوق عطلسز كافراصي يق درنكسز كافرا	059/01 <i>aydur mərə dini yoq əqliz kafər ussı yoq dərnəksiz kafər</i>
	059/01 <i>aydur mere dini yoq 'akılsuz kâfir uşşı yoq dirneksüz kâfir</i>
	055/04 <i>Uruzu alub qənarə dibinə</i>

اوروزي الوې قناره ديبينه كتورديلر اوروزايدن	<i>gətürdilər Uruz aydır</i>
	055/04 Uruzu alup qanara dibine getürdiler Uruz aydur
خانم تصويرلره ايدانم امله منم سوزم دكلمه اغام	<i>124/01 İxanım nə soylar aydır:—ünüm aňla mənım sözüüm dinlə ağam</i>
	124/01 hanım ne soylar aydur ünüm aňla menüm sözüüm diňle ağam
ديوبرلندكي دبري كنه صوليش ايدن اوغول اوغل	<i>136/13 deyü - bozlatdınımı dedi genə soylamış, aydar: oğul oğul</i>
	136/13 diyü buzlatduñ mı didi gine soylamış aydur oğul oğul

Ayıt- fiilin geniş zaman eki ile çekimlenmiş hali olan bu kelimenin "aydur" okumasını doğru kabul etmek mümkündür. Eski Anadolu Türkçesinde geniş zaman ekinin -r, -ar, -er; -ur, -ür olduğu bilinmektedir. "Ekin vokalinin köküne düzlük yuvarlaklık bakımından uyması(-ır, -ir şeklinin görülmesi) daha sonraki yüzyıllarda olmuştur."³⁸ Bu durumda Ergin okumasının doğrusu söz konusudur. Nebiye okumasında dönem özelliklerinin göz ardı edildiği söylenebilir. Bununla birlikte üçüncü okuma şeklinin (aydar) ele alınan metinde sadece birkaç kez kullanılması Azad Nebiye'in kelimeye dair farklı bir okuma tercihini göstermektedir.

2.1.1.4. Eklerde Düzlük-Yuvarlaklık

“Sen” şahıs zamirinin genitif halinin okumasında iki metin arasındaki farkların ilki daha önce bahsedilen kapalı é, açık e meselesinden kaynaklanmaktadır. İkinci fark ise ekin okumasından kaynaklanır.

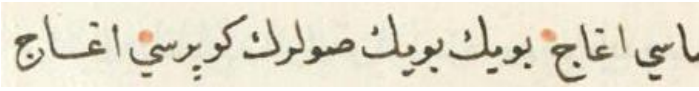
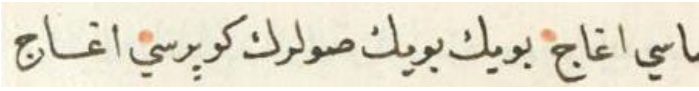
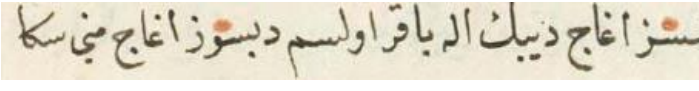
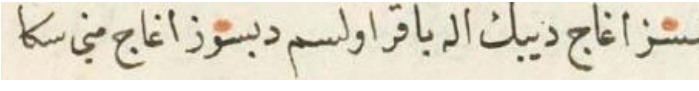
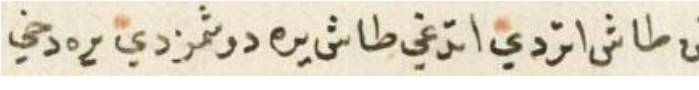
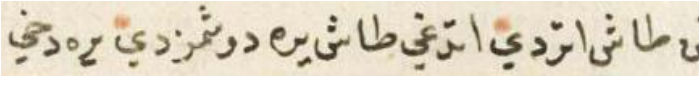
جانم اوغل سنكچون س كيد لي اغلاماغم كوكله ايكن	<i>146/02 canım oğul səniñçün sən gedəli ağılmağım gögdə ikən</i>
	146/02 canum oğul senüñ-içün sen gideli ağlamağım gökde iken

³⁸ Timurtaş, Faruk Kadri, Eski Türkiye Türkçesi, Kapı Yay., İstanbul, 2012. S. 122.

İkinci hecedeki vokalin yazılmamasından kaynaklı iki okuma tercihi görülmektedir. Azad Nebiyev'de genitif ekin vokali düz, Muharrem Ergin'de ise yuvarlak okunmuştur. "Genitif ekinin vokali Eski Türkçede ancak yuvarlak vokal taşıyan köke getirildiği zaman yuvarlaktır. Yani vokal ahengine tâbidir. Eski Türkiye Türkçesinde ise, genitif ekinin vokali daima yuvarlaktır. Bu yuvarlaklaşma -ñ tesiri ile olmuştur."³⁹ Dönem özellikleri dikkate alındığında bu kelimeyi Muharrem Ergin'in okuduğu gibi okumak daha doğru olacaktır.

Kelimelerde, özellikle eklerde, bu düzlük- yuvarlaklık sorunu iki okumada sıkça karşılaşılan farklar yaratmaktadır. Eski Anadolu Türkçesinde kelimeyi ya da eki yuvarlaklaştıran birtakım kurallar vardır. Bunlardan ilki dudak sessizleri b, p, m ve diş- dudak sessizleri v, fnin yuvarlaklaştırıcı etkisi taşımasıdır. Demür (150/03, 04) kelimesindeki yuvarlaklaşma buna örnektir.

İkincisi eklerin doğal yapısında taşıdığı yuvarlak vokallerdir. Bunlar kelimenin kökünde taşıdığı vokallerden ve konsonantlardan bağımsız olarak eklendikleri her kelimedede yuvarlaklık özelliklerini korurlar. Bu ekler şunlardır: Gerindium eki (-u,-ü,-up, -üp, -uban, -üben), Faktitif eki (-dur, -dür), Emir kipi (3. tekil şahıs eki olan -sun), İyelik Eklerinin bir kısmı (1 tekil şahıs,1. çoğul şahıs, 2. tekil şahıs,2. çoğul şahıs ekleri), Genitif eki (-un, -ün, -nun, -nün), Sıfat yapma ekleri (-lu, -lü, -suz, -süz), Görülen geçmiş zaman eki (1., 2. tekil şahıs ekleri ile 1.çoğul şahıs eki), Geniş zaman eki (-ur, -ür), Bazı yapım ekleri (-lu, -lü, -dur, -dür) Aşağıdaki tabloda eklerin okuma farklarına örnekler bulmak mümkündür.

	055/09 اساسی اڭاج بويك بويك sularuñ köprisi aڭac
	055/09 اساسی اڭاج بويك بويك şularuñ köprüsi aڭac
	056/01 başsız aڭac dibin ilə baqar olsam dibsüz aڭac mənə saña
	056/01 başsuz aڭac dibüñ ala baqar olsam dipsüz aڭac meni saña
	056/13 batman taş atardı atdığı taş yerə düşməzdi yer dəxi
	056/13 batman taş atar-idi atduğı taş yire düşmez-idi yire dağı
	058/02 saña binət olsun qatar qatar

³⁹ Timurtaş, A. g. e. S. 34.

سكابت اولسون . قطار قطار دوه لرم كاتور بدرس	<i>qızıl davalərim gətürüb durursan</i>
	058/02 saña binit olsun qatar qatar develerüm getürüp durursın
اوله شهباز اتمرم . قطار قطار دوه لرم كاتور مشن بزمدم	<i>058/09 tavla şahbaz atların qatar qatar davaləriñ gətirmişiz bizimdir</i>
	058/09 tavla şahbaz atlarıñ qatar qatar qatar develerüñ getürmüşüz bizümdür
تويحي اناي كاتور مشن بزمدم . ساويرمزن . يا نجات	<i>058/10 qarıcıq anañi gerürmişiz bizimdir saña verməziz yayxan</i>
	058/10 qarıcuq ananı getürmüşüz saña saña virmezüz yayhan
تويحي التون كويبي . قالن اغوز بکلرني بربراتنر بيجي	<i>061/09 qulağı altun kübeli kalın Oğuz bəglərini bir bir atından yıqıcı</i>
	061/09 qulağı altun küpelü kalın Oğuz biglerini bir bir atından yıqıcı
بازه پيغمبرك يوزني كورن . كلوبني اغوزده صحابه سي اولن	<i>062/04 varıbamı pəyğambəriñ yüzini görən gəlübəni Oğuzda səhabəsi olan</i>
	062/04 varubanı peyğamberüñ yüzini gören gelübəni Oğuzda şahābesi olan
جانن جونغ المشم صا قام اغردوغنك معسني بودون	<i>158/06 canın çoğ almışam saqalım ağarduğınñ mənası budur</i>
	158/06 canın çoğ almışam şakalum ağarduğınñ ma nısı budur
باقي قلان ستار تكمري . منم جانني الورا اولسك	<i>161/09 baqı qalan səttar Təñri mənim canımı alur olsañ</i>
	161/09 bāki qalan settar Tañrı menüm canum alur olsan

Örnekler incelendiğinde Muharrem Ergin'in okumalarında dönem özelliklerinin göz ardı edilmediği, Eski Anadolu Türkçesinin dil özellikleri esas alınarak okumalar yapıldığı sonucuna varmak mümkündür.

2.1.2. Konsonant Değişimleri

2.1.2.1. t-d Değişimi

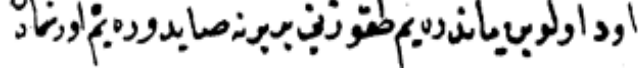
Lehçe kaynaklı okuma farklarından bir diğeri t- > d- değişimi kaynaklıdır. Dede Korkut Oğuznamesi'nde t/d sesleri karışıktır. Bugün d'li olan kelimelerin bazıları eserde t ile görülürken, t ile başlayan kelimelerin bazılarının da d'li kullanımları mevcuttur. Üstelik Oğuznamede aynı kelimenin hem d'li hem de t'li yazımları ile karşılaşmak da mümkündür. Örneğin tayı (123/09) kelimesi dayı (207/05) yazımı ile de mevcuttur. Yine tavul (132/07) kelimesinin de d'li yazımı ile de karşılaşılmaktadır (271/01). t->d- değişimi kelimenin başında gerçekleşmektedir ve bilindiği üzere Eski Türkçede kelime başında d sesi yoktur. Eski Türkçede kelime başındaki t'ler Eski Anadolu Türkçesinde d'ye Osmanlıcada ise tekrar t'ye dönüşmüştür. Bu süreçte d'li imlasını muhafaza eden kelimeler de vardır.

“Kelime başındaki t->d- değişmesi meselesinde eski imlâ dolayısı ile tereddüte düşürecek bir nokta vardır. Arap harflerinde t için iki harf mevcuttu. Bunlardan te harfi Türkçede umumiyetle ince kelimelerde, ti harfi ise kalın kelimelerde kullanılırdı. İşte kalın kelimelerde kullanılan bu ti harfi d'ye dönüşmüş olduğu muhakkak bulunan kelimelerde de bir imla tarzı olarak eski yazı terk edilinceye kadar kullanılmıştır. Yani eski yazıda ti hem t hem de d seslerinin karşılığı olarak yazılmaktaydı. Bu yüzden kalın kelimelerin başındaki t-d değişikliğini takip etmek çok güç bir hale gelmiş bulunmaktadır.”⁴⁰

Okuma karşılaştırmasında, bu durumun Azerbaycan okumalarında da bir birliğe ulaşmadığı gözlenmiştir. Bununla beraber Azerbaycan Türkçesi ile Türkiye Türkçesi arasındaki söylem farkının Nebiyev okumalarına yansıdığı da söylenebilir. Ele alınan metinde kelime başında ve kelime sonunda t->d- farklılığından kaynaklanan ayrı okumalar şunlardır:

	007/05 <i>irsün xanım həy ozan aydır qarılar dörd dürlidü</i>
	007/05 <i>irsün hanum hey ozan aydur qarılar dört dürlüdür</i>
	123/09 <i>dayısı uruz oturmuşdı Qazan sağına baqdı, qas</i>
	123/09 <i>ṭayısı aruz oturmuş idi Qazan sağına baqdı qaş</i>
	147/08 <i>od oluban yandırayım doquzunu bir yirinə saydırayım uruşmadan</i>

⁴⁰ Ergin, Muharrem, Türk Dil Bilgisi, Bayrak Basım Yayım, İstanbul,2004. s.91-92

	147/08 od oluban yandurayım toğuzını bir yirine şaydurayım urışmadan
---	---

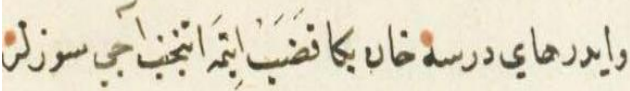
"tı" ط ile yazılan kelimelerin Azerbaycan Türkçesinde d ile okunduğu görülmektedir. "Dede Korkut'ta yalnız d'li olan dağ, depren-, diş, dülek, düş, düş- kelimeleri bile bugün Azeri sahasında t'lidir. Dede Korkut'ta hem d'li, hem t'li olan dik- (tik-), dök (tök-) kelimeleri de bugün Azeri sahasında t'lidir. (...) Demek ki bu t'ları d değil, t okumak lazımdır."⁴¹

2.1.2.2. b-p Değişimi

Dede Korkut Oğuznamelerinde ses değişimi kaynaklı bir diğer okuma farkı da b-p konsonantlarının kullanımı ile ilgilidir. Oğuznameler incelendiğinde b-p değişikliği konusunda bir karmaşa görülür. Aynı kelimenin hem b'li hem de p'li yazımı ile karşılaşılmaktadır. "Püre" kelimesi dört defa b ile (086/12, 087/08 gibi), dört defa da p ile (087/04, 088/03 gibi) yazılmıştır. Buna bir de ele alınan okumalardan biri olan Azad Nebiyev okumasının Azerbaycan Türkçesinin imla özellikleri eklenince okumalarda b-p farkı daha bir karmaşık hal almaktadır. Çünkü Azerbaycan Türkçesi imla bakımından b'li taraftayken Eski Anadolu Türkçesi p'li taraftadır. Bu sebeple b-p değişikliğini hem Eski Anadolu Türkçesi'nin sonlarının hem de Azeri sahasının dil özelliklerine bağlamak mümkündür.

"Eski Anadolu Türkçesi bu bakımında umumiyetle b tarafındadır. Aslında b'li olan bir kısım kelimelerde b'ler bu devrede muhafaza edildiği gibi aslında p'li olan bazı kelimelerde b'ye çevrilmiştir. Bir kısım b'lerin p'ye çevrilmesi bu devreden sonra başlamış ve Azeri ve Osmanlı sahalarında bir takım farklarla inkişaf etmiştir. Azeri sahası Osmanlı sahasına göre daha çok p tarafına geçmiş olmakla beraber bu iki sahanın birinde b'li olan bir kelimenin diğerinde p'li olduğunu veya bunun aksini de görmekteyiz"⁴²

Okuma farkı yaratan bu değişimin örneklerini aşağıdaki tabloda görmek mümkündür. Tablo incelendiğinde b-p değişiminin sadece ön seste değil iç ve son seslerde de olduğu görülecektir.

	014/03 aydır hay Dirsə Xan bana gezeb etmə incinib acı sözlər
	014/03 aydur hay Dirse Hān bana kəzab itmə incinüp acı sözlər
	017/05 yııldı oğlan bıçağına əl urdı

⁴¹ Ergin, Muharrem, Azeri Türkçesi, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 1971. s. 415.

⁴² Ergin, Muharrem, Dede Korkut Kitabı II, 1991: s, 410

<p>يَقْتَدِي • اوغلاڭ بجاغنه ال اوردي بئانك باشني كسدي</p>	<p><i>buğanuñ başını kesdi</i></p> <p>017/05 yıkıldı oğlan pıçağma el urdı buğanuñ başını kesdi</p>
<p>قور قوت سكرلي قايي باين الله الردي • اوز نكويه قالقب</p>	<p><i>022/12 qorqut sinirli qatı yayın əlinə aldı üzengiye qalqıb</i></p> <p>022/12 qorqut sirli qatı yayın eline aldı üzengüye qalkup</p>
<p>ابدبر بروكلكل ات سوديب امدكم قادر نم انا • اغ برچكلوغر تلور</p>	<p><i>028/04 atdır bərü gəlgil aq südin əmdigim qadunım ana ağ birçeklü izzetlü</i></p> <p>028/04 aydur berü gelgil ak südin emdüğüm qadunım ana ağ pürçeklü 'izzetlü</p>
<p>بلكومدن اون بر ماغني قانك كوردوم • بجه كيم بودشي كوردوم</p>	<p><i>043/05 bilegümdən on barmağımı qanda gördüm necə kim bu düşi gördüm</i></p> <p>043/05 bilegümden on parmağımı qanda gördüm niçə kim bu düşi gördüm</p>
<p>انلر قريوبدر • قلوب و يرمر • قزىل قزىل دوه لوقريوبدر</p>	<p><i>059/04 atlar qarıyubdur qulun verməz qızıl qızıl dəvələr qarıyubdur</i></p> <p>059/04 atlar qarıyupdur qulun virmez qızıl qızıl develer qarıyupdur</p>

2.1.2.3. Göygüsi-Güygüsü

“Göygüsi/güygüsü”, "damat/güvey" anlamında kullanılan kelimenin iki farklı okuması mevcuttur.

كويكوسجي

şeklinde yazılan kelimenin transkripsiyonunda bir eksiklik yoktur. Lehçe kaynaklı iki farklı okuma şekli vardır. İki okumayı da doğru kabul etmek mümkündür.

<p>كلكل باشم بجنبي • اوم تخني • خان بابامك كويكوسجي</p>	<p><i>024/01 berü gəlgil başım bəxti evim taxtı xan babamın göygüsi</i></p> <p>024/01 berü gelgil başım bahtı ivüm tahtı han babamın güygüsü</p>
	<p><i>136/01 başım baxtı, evim taxtı xan babamıñ göygüsü qadın anamıñ</i></p>

بئىقە ھارم تھنى خاں بياىك كوكوسى تادان انامك	136/01 başım bahtı ivüm tahtı han babamuñ güyegüsi kadun anamuñ
--	--

2.1.2.4. Bıyık-Bığ

Muharrem Ergin, "bıgın kelimesi, bıyığın kelimesinin hece birleşmesine uğramış şeklidir."⁴³ der. Bununla beraber Azerbaycan Türkçesinde bıyık kelimesinin karşılığının "bığ"⁴⁴ olduğu görülmektedir. İyelik eki alarak bıgın şeklini almıştır. Okuma farklılığının sebebi lehçe farkıdır.

اولس. اجني طوتاند قو طاشي كل ايلين بيغ اكنه	059/11 acığı tutanda qara taşı kül eyləyən bıgın ənsə
	059/11 olan acığı tutanda qara taşı kül eyleyen bıyığın ense
بيغ يدي برده آكسه سنه دوكر قزان قرطاشي	150/01 buğın yedi yerdə ənsəsində düğən, Qazan qardaşı
	150/01 bıyığın yidi yirde eñsesinde düğen Qazan qardaşı

2.1.2.5. Eyle-Ele

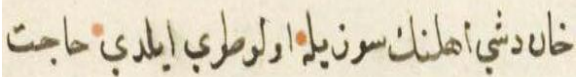
"Eyle-" yardımcı fiili y konsonantını düşürmüştür. ey hecesi y konsonantının i vokaline yakınlığı yüzünden, bir nevi diftonglaşma ile konsonantını eritmiş ve kısalarak tek vokalden ibaret kalmıştır. ele< eyle, öle< öyle, bele< beyle, böyle kelimelerinde de görülen bu hadise bir Azerbaycan hususiyetidir".⁴⁵ Görüldüğü üzere okuma farklılığının temel nedeni lehçe farklılığıdır.

امرايلدي. دلي دومرلك اتاسنك اناسنك جان	169/05 əmr elədi Dəli Domruluñ atasınıñ anasınıñ canın
	169/05 emr eyledi Delü Dumruluñ atasınıñ anasınıñ canın
	162/13 elədi uçub gəldi ağca mənim göğsüm basub qondı

⁴³ Ergin, A. g. e. s. 188.

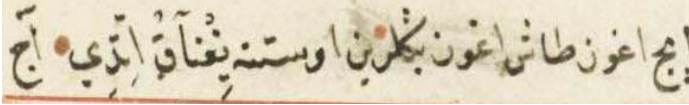
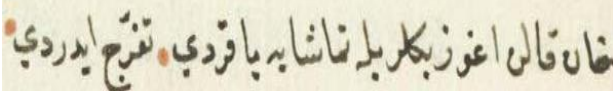
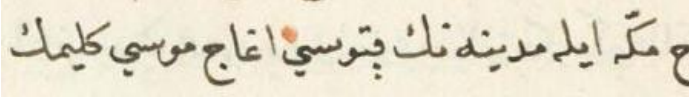
⁴⁴ Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü, C.1-2, KB Yay.,Ankara,1991. s. 66.

⁴⁵ Ergin, A. g. e. s. 106.

	162/13 eyledi uçup geldi ağça menüm göksümi başup qondu
	014/11 <i>xan dışı əhliniñ sözilə ulu toy elədi hacət</i>
	014/11 Hın dışı ehlinüñ sözi-y-ile ulu toy eyledi həcet

2.1.2.6. Kelime Sonunda c-ç Konsonantı

Tespit edilen okuma farklarının birini de kelime sonlarında görülen ç-c konsonantı oluşturmaktadır. Muharrem Ergin, “ c sesi umumi Türkçede olduğu gibi Dede Korkut’ta da kelime ve hece sonunda hiç yoktur”⁴⁶ diye ifade eder. Oğuznamenin okumasında da kelime sonunda c konsonantını hiç kullanmadığı görülür. Bununla birlikte Azad Nebiyev okumalarında kelime ve hece sonlarında c sesinin kullanımı dikkat çekicidir. Bugün Azerbaycan Türkçesinde bu sesin kelime sonunda kullanılması okumalar arasında bir lehçe farklılığını gösterir.

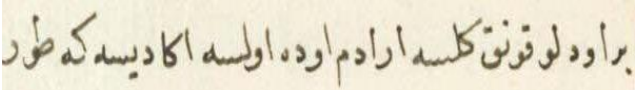
	014/13 İç Oğuz Taş Oğuz bağlerin üstinə yığnaq etdi ac
	014/13 İç Oğuz Taş Oğuz biglerin üstüne yığnak itdi aç
	015/12 <i>xan qalın Oğuz bəglərilə təmaşaya baxardı təfərrüç edərdi</i>
	015/12 Hın qalın Oğuz bigleri-y-ile tamaşaya baqar-idi teferrüç ider-idi
	055/08 ağac Məkkə ilə Mədinneniñ qapısı ağac Museyi Kəlimiñ
	055/08 ağaç Mekke ile Medinenüñ qapısı ağaç Mūsa Kelimüñ

2.1.2.7. q- k, x- ħ Konsonantlarının Değişimi

Bu okuma farklarının yanında bir de yazı dilinden kaynaklı bazı okuma farkları vardır Bunlar genellikle iki yazı dilinin farklı konsonantları ile ilgilidir. Kelimelerde kullanılan ħ

⁴⁶ Ergin, A. g. e. s. 398

Azerbaycan Türkçesinde x ile karşılanmıştır, k konsonantı q ile karşılanmıştır. Çalışmanın sonunda yer alan okuma farkları tablosu incelendiğinde bu farkları görmek mümkündür.

	009/05 bir udlu qonaq gelse er adam evde olsa aña disə ki tur
	009/05 bir udlu konuq gelse er adam ivde olsa aña dişe ki tur
	002/04 ilham edərdi Qorqut ata ayıtdı axır zəmanda xanlıq gerü
	002/04 ilham ider-idi Qorqut ata ayıtdı ahır zamanda hanlıq girü
	011/12 aydur Bayandar Xan benim nə əksüglügüm gördi kılıcumdanmı gördi
	011/12 aydur Bayındır Han benim ne eksikligüm gördi kılıcumdan-mı gördi

2. 2. METİNDEN KAYNAKLANAN OKUMA FARKLARI/TERCİHLERİ

Eski Anadolu Türkçesi dil özellikleri, ele alınan Dede Korkut Oğuznamesinin okunmasını güçleştiren sebeplerin başında gelir. Birkaç sesin aynı konsonantla gösterilmesi, ilk hecede vokalin yazılmaması, kelimenin sonunda bazı vokallerin yazılmaması gibi imlâ özellikleri araştırmacıların işini zorlaştırmakla beraber farklı okumalara da zemin oluşturmaktadır.

Mesela اولش yazımı ile karşımıza çıkan kelime "olmuş" okunabildiği gibi "ölmüş" de okunabilir. Bu noktada bağlam ön plana çıkar. Kelimeye yüklenecek anlam metnin bağlamının bir parçası olmalıdır. Yani kelimenin yazımı anlamlandırma için yetersiz kaldığında, kelimenin içinde bulunduğu cümle ona anlam kazandırır. Metin kaynaklı okuma farkları/tercihleri, ele alınan metinlerde, sıkça farklı okumalara sebep olmuştur. Bazen aynı yazılan kelimelere farklı anlamlar yüklenerek farklı bağlamlar yaratılmış bazen aynı konsonanta farklı ses değerleri karşılık getirilerek birbirinden çok ayrı okumalar yapılmış bazen de sesler eklenip çıkartılarak metnin genel bağlamına uydurulmaya çalışılmıştır.

Metin kaynaklı ilk okuma farkı mukaddime bölümünün üçüncü sayfasındadır. اویان imlasına sahip olan kelime Muharrem Ergin tarafından “uyan”, Azad Nebiyev tarafından ise “üzen” şeklinde okunmuştur. Kelimenin imlası açık bir şekilde Muharrem Ergin okumasını doğrulamaktadır. Cümlede eşegin başına uyan vurulsa da katır olmayacağı ifade edilir.

Bununla birlikte uyan kelimesi Ergin tarafından “gem yular⁴⁷” olarak tanımlanarak cümlenin bağlamı sağlanır. Yine aynı kelime bir başka sözlükte “atın başına takılan süsler, püskül ve pullar⁴⁸” olarak karşılanır. “üzen” okuması kelimenin yazımı ile uygun değildir. Ancak cümlenin genel anlamından üzen kelimesinin “üzengi” kelimesi yerine kullanılarak bir anlam çıkarma ereği olarak değerlendirilebilir.

	<p>003/06 gördüm diməz kül təpəcük olmaz güyəgü oğul olmaz qara eşek başına üzən</p>
	<p>003/06 gördüm dimez kül depecük olmaz güyegü oğul olmaz qara eşek başına uyan</p>

قره غوجه تما ینجم yazımı ile karşımıza çıkan bu iki kelime de metin kaynaklı okuma farklarından birini oluşturmaktadır. Muharrem Ergin tarafından “kızağuça kaymayınca” okunan kelimeler Azad Nebiyev tarafından “karakuca kıymayınca” şeklinde okunmuştur. Her iki okuma da cümleye yeni anlamlar katmaktadır. Azad Nebiyev okumasını ele alalım. “Qaraquc/Karakuç: celd at⁴⁹” iyi cins bir attır. Cümleye atına kıymazsan yol alamazsın anlamı katar. Muharrem Ergin okumasında ise kızağı kaymazsa yol alınamayacağı anlamı vardır. Birinci kelimenin ilk bölümü “kara” kelimesidir. Aynı cümlede ikinci bir “kara” kelimesi geçmektedir ve yazımı ilk kelimedenden farklıdır. İlk kelimenin “kara” okunmasının yanlış olduğu düşünülmektedir. “r”nin üzerindeki nokta dikkate alınarak “kızağuça” okunması gerekmektedir. Ancak “kızağı” kelimesi Dede Korkut Oğuznameside sadece bir kez yer alır. Bu dikkate alındığında kelimenin imlasında bir yanlışlık olabileceği ihtimali doğar. Kelime, muhtemelen Dede Korkut’ta sıkça karşımıza çıkan “karaguç” kelimesidir. İkinci kelimenin imlası “kıymayınca” ve “kaymayınca” okumalarına uygundur ancak ilk kelimeye bağlı olarak cümle bütünlüğü dikkate alınarak ikinci kelimenin “kıymayınca” okunması tercih edilmelidir. Bu iki kelimenin okunuşu ve anlamlandırılışı bakımından birçok okuyucu farklı okumalar öne sürmüştür. Tüm bu okumaları Sedat Balyemez, “Dede Korkut’taki Tartışmalı Kelimeler (Dresden Nüshası) Üzerine Karşılaştırmalı Bir Dizin Denemesi”⁵⁰ adlı çalışmasında bir araya getirmiştir.

⁴⁷ Ergin, A. g. e. s.304

⁴⁸ Parlatır, İsmail, Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Yargı yay., Ankara, 2011. s. 1757

⁴⁹ Azərbaycan Elmlər Akademiyası Nəsimi Adına Dilçilik İnstitutu, Kitabı Dədə Qorqut Dilinin İzahlı Luğəti, Elm Neşriyat. Bakü, 1999. s. 53/b

⁵⁰ Balyemez, Sedat, Dede Korkut’taki Tartışmalı Kelimeler (Dresden Nüshası) Üzerine Karşılaştırmalı Bir Dizin Denemesi, Uluslararası Türkçe, Edebiyat, Kültür, Eğitim Dergisi, Sayı: 1/3 2012, s.82-117.

kızağuşa D3/10 (*Kızağuşa
qaymayınca yol alınmaz*)
“kızağuş: kızak” (Ergin, 1997:
185)

قره غوجده

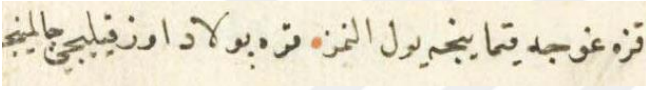
1. *qazağuşa* (Özçelik, 2005: 3b/10) “*qazağuş*: hara, at çiftliği, at sürüsü, kazılık at” (Özçelik, 2005: 38)
2. *karagoça* (Gökyay, 2004: 1/26) “*karagoç*: at, yüğrük at, at sürüsü, tavla” (Gökyay, 2004: 236)
3. *qazağuşa* (Tezcan-Boeschoten, 2001: 30) “*qazağuş*: at, ehlileştirilmiş, bakımlı at” (Tezcan, 2001: 412)
4. *karaguca* “*karanlıkça, karanlık iken*” (Başgöz, 1960)
5. *Qazağuş* “*yerinde duramayan, üstüne kimseyi bindirmeyen at*” (Tulum, 2003a)
6. *qazağuş* (Sertkaya, 2006: 70)
7. *qarağuşa* (Alizade, 2000: D3/10)

qaymayınca D3/10
(*Kızağuşa qaymayınca yol
alınmaz*)
“*qay-*: kaymak” (Ergin, 1997:
175)

قما ینجمه

1. *binmeyince* (Özçelik, 2005: 3b/10)
2. *qıymayınca* “*qıy-*: acımamak, esirgememek” (Özçelik, 2006: 40)
3. *qıymayınca* (Gökyay, 2004: 1/26)
4. *binmeyince* (Tezcan-Boeschoten, 2001: 30)
5. *binmeyince* (Tekin, 1986)
6. *binmeyince* (Başgöz, 1960)
7. *binmeyince* (Tulum, 2003a)
8. *minmeyince* (Sertkaya, 2006: 70)
9. *qıymayınca* (Alizade, 2000: D3/10)

Verilen tablo kelimelerin “*karaguça kıymayınca*” okumasını doğrulamaktadır.

	003/10 <i>qaraquca qıymayınca</i> yol alınmaz <i>qara polad uz qılıcı çalmayınca</i>
	003/10 <i>kızağuşa qaymayınca</i> yol alınmaz <i>qara polad öz qılıcı çalmayınca</i>

Yine aynı cümlede farklı okunan bir başka kelime de kılıç kelimesinden önce yazılarak kılıca ait özellikleri belirten, “öz/uz” okuma farkını yaratan sözcüktür. İmlası **اوز** şeklinde olan kelime her iki okumayla bağdaşmaktadır. Ancak okumaların cümleye kattıkları anlamlar farklıdır. “Eski Anadolu Türkçesinde dönüşlülük zamiri olarak kendü, kendüzi ve öz kelimeleri kullanılır.⁵¹” Muharrem Ergin kelimeyi “öz” okuyarak cümlede kılıca yüklenen aitliği pekiştirmiştir. “Uz” sözcüğü, “büyük” olarak tanımlanır.⁵² Yani kılıcın sıfatı görünümündedir. Burada okumayı belirleyecek olan imla değil kelimenin cümle içindeki yeridir. Dolayısı ile belirleyici olan bu kelimedenden sonra kullanılan “kılıç” sözcüğüdür. Oğuznamelerin birçok yerinde “kara polat uz/öz kılıç” diye bahsedilir bu kılıçtan. Yani kara çelikten yapıldığı belirtilerek başlar söz grubu. Bu sıfatla başlandığı için devamında da bir sıfat getirilerek söz grubunda bütünlük sağlanacağı düşüncesi ile uz okuması doğru olacaktır. Bahsi geçen kılıç kara çelikten yapılmış, büyük bir kılıçtır.

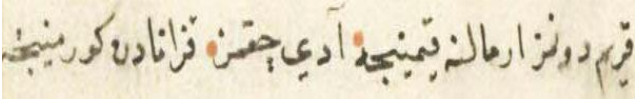
⁵¹ Şahin, Hatice, Eski Anadolu Türkçesi, Akçağ Yayıncılık, Ankara, 2011. s. 59

⁵² Azərbaycan Elmlər Akademiyası Nəsimi Adına Dilçilik İnstitutu, Kitabı Dədə Qorqut Dilinin İzahlı Luğəti, Elm Neşriyat. Bakü, 1999. s. 176

Oğuznamelerin metin kaynaklı okuma farkının bir diğ er  rneği de “karım/qırım” sözcüğüdür.

Yazımı  eklindedir. Kelimenin ilk vokalinin yazılmaması, okuma farkının temel nedenidir. Eski Anadolu Türkçesi iml  özelliklerinden biri de ilk hecede vokalin yazılmama durumudur. Bu sebeple incelenen metinlerin birçok kelimesinde bu özellik esaslı okuma farkı gözlenmektedir.

“Karım” sözcüğü Muharrem Ergin tarafından “hasım”⁵³ olarak anlamlandırılır. “Qırım” sözcüğü de benzer bir şekilde Tefvik Hacıyev tarafından “teke tek d v  te rakip”⁵⁴ olarak tanımlanır. Yine “qırım” sözcüğü Dede Korkut Dilinin  zahlı Lugatında “d v  , vuruş,  c, d v   ”⁵⁵ kelimeleriyle karşılık bulmuştur. Bahsi geçen kelimenin bulunduğu cümle Muharrem Ergin’in kelimeye yüklediği anlamla “kılıç  alınmadık a düşmanın dönmeyeceği” anlamını taşır. Azad Nebiyev’in anlamlandırması ile de “Kılıç  alınmazsa savaşın ya da d v  n kişinin lehine sonuçlanmayacağı” biçiminde bir anlama kavu ur. Okumalar ve anlamlandırmalar değerlendirildiğinde her iki okumanın da cümleyle yeni anlamlar kattığı bu sebeple her iki okumanın da doğru olduğu ancak Azad Nebiyev okumasının cümlenin öncesi ve sonrası ile bağlam noktasında daha uyumlu olduğu gözlenir.

	003/II qırım d�nm�z �r malına kıymayıca adı çıkmaz qız anadan g�rm�yinc�
	003/11 �arım dönmez er malına kıymayın�a adı çıkmaz kız anadan görmeyince

“Qazlıq/Kazılık”, Oğuznamelerde sıkça karşılaşılan yer adlarından biridir. Yeri konusunda çeşitli görüşler bulunmaktadır. “Ta lık ile Sayram arasında k  k bir dağ isminin 'Kazılık Dağı' adını aldığı bilinmektedir.”⁵⁶ Bununla beraber hemen her boyda “Yelisi kara kazılık at”tan bahsedilmektedir. F. Kırzioğlu’na göre bu dağın Aras civarında bulunması kuvvetle muhtemeldir ve en iyi cins atların bu bölgede yeti tirilmi  olması da buna işarettir.”⁵⁷ V. Barthold ise bu dağın, destanlarda da belirtildiği gibi cins atların bulunduğu Kafkas Dağlarına

⁵³ Ergin, A. g. e. s. 171

⁵⁴ Hacıyev, Tofiq, Dede Korkut Kitabı Ansiklopedik Lugat,  nder Ne riyet, Bakü, 2004. s.217

⁵⁵ Az rbaycan Elml r Akademiyası N simi Adına Dilçilik İnstutu, Kitabı D d  Qorqut Dilinin  zahlı Luğ ti, Elm Neşriyat. Bakü, 1999. s.61

⁵⁶ Gökyay, Orhan  aik, Dedem Korkudun Kitabı, İstanbul, 2004. s. CIV.

⁵⁷ Kırzioğlu, M. F. Dede Korkut Oğuznameleri, İstanbul, 1952. s.100

verilen bir isim⁵⁸ olduğunu öne sürer. Şamil Cemşidov, eserinde verilen tabloda Kazılık Dağı Azerbaycan sahası içinde yer alır.⁵⁹

Azerbaycan'a Ait Olan ve ya Azerilerde Yaşayan Yerler	Azerbaycan Hududundan Uzakta Olan Yerler
Bayat, Karadağ, Kazılık Dağı, Karaçuk, Gürcistan Serhaddi, Kapılar Derbendi, Karşıyatan Karadağ, Gökçe Dağı, Berde, Gence, Göğce, Denizi, Alınca Kalesi, Dereşam, Alınça Çayı, Ağkaya vs.	Rumeli, Parasarun, Bayburd Hisarı, Kan Abhaz Eli, Başraçık Tatyay Kalesi, Şam, Trabzon, Düzmürd Kalesi, İstanbul vs.

“Kazı”, aynı zamanda atın yelesinin ve karnının altındaki yağlı etlerden yapılan sucuktur. Kazılık Dağı, etlerinden kazı yapmak için besiyeye bırakılan atların serbestçe gezdiği bir dağ ya da yayla yeri olarak da değerlendirilebilir. Bu kadar çok memlekette aynı adı taşıyan dağların olması da bu durumu açıklayabilmektedir. Metnin yazımına bakarak iki okumanın da doğruluğunu kabul etmek mümkündür.

Metinde harflerin noktalarına bağlı bazı okuma farkları da vardır. Noktaların eksik ya da fazla yazılması doğal olarak metnin farklı okunup buna bağlı olarak da farklı anlamlandırılmasına neden olmuştur. Aşağıdaki cümlelerde de bu sebepli okuma farkları vardır.

	004/05 <i>yenā bilmez binincə binməşə yeg çalıb kəsər üz qılıcı muxənnətlər</i>
	004/05 bine bilmez bininçe binmese yeg çalup keser öz qılıcı muhannetler
	008/05 <i>niñ xanım bəbəkleri bitmesün ocağına buncılayın övret gelmesün</i>
	008/05 nüñ hanum bebekleri yetmesün ocağına bunçılایn ‘avrat gelmesün

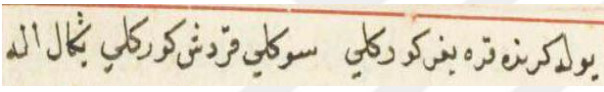
Muharrem Ergin tarafından “bine bilmez” okunan yazım Azad Nebiyev tarafından “yene bilmez” okunmuştur. Okumayı anlamlandırabilmek için bir önceki cümleye bakmak gerekmektedir. Bir önceki cümle “şoylamış sarp yorır-iken kazılık ata nāmerd yiğit”

⁵⁸ Cemşidov, A. Şamil, Kitab-ı Dede Korkut , (Akt.: Üçler Bulduk), Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1990. s.33

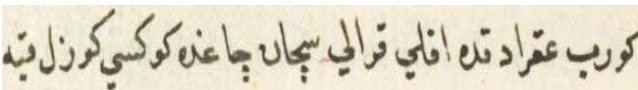
⁵⁹Cemşidov, A. Şamil, Kitab-i Dedem Qorqud Əla Lisane- Tayifeyi-Oğuzan, Göytürk Neşriyat, Bakü, 1995. s.28

şeklindedir. Cümlelerin devamında atı yenerek binmekten mi yoksa ata binmekten mi bahsettiği noktada okumalarda bir karışıklık vardır. Bunu gidermek için metne bakmak gerekir. Yazım incelendiğinde cümlelerin “y” konsonantı ile başladığı görülür. Yani yazım “yene bilmez” biçimindedir. Bu noktada Azad Nebiyev okumasının doğruluğu söz konusudur ancak cümlelerin devamı okumanın anlamlandırılması noktasında yeni bir karmaşa daha yaratır. Farklı okunan bölümün devamında “ binince binmese yeg” denir. Bu durumda cümlede bahsi geçen şey ata binmektir. Anlam noktasında da Muharrem Ergin’in kelimenin yanlış yazıldığı düşüncesi ile bağlamı dikkate alarak bu okumayı yapmış olması muhtemeldir. Diğer cümle de yakın anlamları içerdiği için bağlamı sağlayan sözcükler vardır ancak görüldüğü üzere noktaların belirsizliği sebebi ile farklı okunmuşlardır.

Bir başka cümlede de noktaların okumaları farklılaştırdığı görülür. Muharrem Ergin, “yañal ala iv”den yani “yan taraftaki ev” bahsederken Azad Nebiyev, “süslü ala renkli bir ev”den bahseder.

	007/01 yola girəndə qara buğır görkli sevküli qardaş görkli bañ al ala
	007/01 yola girende qara buğur görkli sevgülü qardaş görklü yañal ala

Yine noktaların belirsizliği bir başka cümlede benzer bir okuma farkı yaratmıştır. Bir sonraki cümlede geçen dağ kelimesinin sıfatı durumundaki kelime Muharrem Ergin tarafından “kaba” okunarak dağın büyüklüğü belirtilirken Azad Nebiyev tarafınca “kaya” okunarak dağın biçimsel durumuna yani kayalıklarla oluşmuş ya da kayalıklarla dolu bir dağ oluşuna dair bilgiler verir. İmlâ incelendiğinde çok da belirgin olmasa da konsonantın altında iki nokta bulunduğu görülmektedir. Azad Nebiyev okumasının imla ile benzerliği daha yakındır. Bunun yanında kelime “kıya” olarak da okunabilir. Kıya kelimesi yalçın, keskin anlamlarını taşımaktadır. Bahsi geçen kelimenin bir dağı nitelediği de dikkate alınırsa kelimenin “kıya” olarak okunması imlâya ve bağlama uygun olacaktır.

	011/05 görüb oğradıqda aklı qaralı səçən çağda köksi gözəl qaya
	011/05 görüp oğradıqda aklı qaralı seçilen çağda göksi güzel qaba

İncelenen metinlerde tespit edilen bir diğer okuma farkı aşağıdaki tabloda verilmiştir. İlk cümlelerin devamını içermesi bakımından iki tablo alt alta verilmiştir. İlk cümlede erin ağırlığının ya da hafifliğinin onu taşıyan at tarafından bilineceği ifade edilmiştir bu sebeple bağlamda yine Muharrem Ergin okuması doğrudur. Ancak yazım da “ağzın” imlasına sahiptir. Bu sebeple Azad Nebiyev’in imlaya bağlılık konusunda ayrıca bir hassasiyet gösterdiği muhakkaktır.

	005/05 bilür oğul kimdən oldığın ana bilür erin ağzın yeynisin
	005/05 bilür oğul kimden olduğın ana bilür erün ağırım yiyenisin
	005/06 at bilür ağır yüklər zəhmətin qatır bilür nə yerdə sırılur varsa
	005/06 at bilür ağır yükler zahmetin katır bilür ne yirde şızılar var-ise

İkinci cümlede “sızılar/ sırilur” okuma farkı da yine noktanın yazımı ile ilgilidir. Azad Nebiyev sıyrılan anlamında kullanılan “sırılur” okumasını; Muharrem Ergin de yazımdan ziyade anlamı dikkate alarak “sızılar” okumasını yapmıştır. Bu durumda bizim için aslolan metnin imlası ise Azad Nebiyev okumaları imla dikkate alınarak yapılmış ve doğru okunmuştur. Ancak yazım kadar bağlam da öncelikli ise Muharrem Ergin doğru okumuştur demek yanlış olmayacaktır.

Arapça kökenli olan “fakīh” kelimesi, Oğuznamede Türkçeleştirilerek kullanılmıştır ancak iki lehçede de farklı okumalar yapılmıştır. Muharrem Ergin, kelime üzerinde şu değerlendirmeyi yapar : “Fakīh kelimesinin h’si atılmış, vokali kısaltılmış, vokal uyumuna bağlanmıştır. Azeri sahasında da kelime bu şekildedir.”⁶⁰ der. Azad Nebiyev’in okumasına bakıldığında ise kelime sonundaki konsonantın korunduğunu, ilk vokalin inceltildiğini ve ikinci vokalin kısaltıldığını görürüz. İmlaya bakıldığında ise sondaki konsonantın yazılmadığı gözlenir. Azad Nebiyev’in okuması esnasında kelimenin sonuna bir konsonant eklediği görülür.

	006/11 urıb diñləyəndə ümməd görkli minarədə banlayanda fəqih görkli
	006/11 urup diñleyende ümmet görklü

⁶⁰ Ergin, A. g. e. s.383

	minarada bañlayanda faķı görklü
--	--

“Fakı/feqih” kelimeleri anlam bakımından aynıdır. Kelime Azerbaycan Türkçesinde “şariat başı, din kadimi”⁶¹ olarak tanımlanır. Türkiye Türkçesinde ise “hoca, müezzin” kelimelerin karşılar. Kelimenin yazımı dikkate alınarak Muharrem Ergin’in okumasının metnin imlasına daha uygun olduğunu söylemek mümkündür.

“Döliminden/dulumundan” kelimesi, Dede Korkut Oğuznamesin’in tartışmalı kelimelerinden biridir. Birçok araştırmacının farklı okuma önerilerinde bulunduğu kelimenin okunuş ve anlamlandırılış bakımından iki ana eksen etrafında toplandığı görülür. Bunların ilki Muharrem Ergin okumasındaki şekli ile “dulumundan” yani “şakaklarından” ağarması; diğeri de Azad Nebiyev okumasındaki gibi “döliminden” okunup soy üretme anlamındadır. Dede Korkut Oğuznamesi’nin Azerbaycan Türkçesi ile yapılan okumaların büyük çoğunluğunda kelime “döliminden” okunmuş ve bir sonraki kelimenin de birleşimi ile “nesli devam ederse” ya da “neslinden yüzü gülerse” anlamlandırmaları yapılmıştır.⁶² Burada dikkat çeken bir diğerk nokta da “ağarmak” kelimesinin “beyazlaşma” anlamında değil de “büyüme, uç almak” anlamlarında kullanılmasıdır.

Dede Korkut Oğuznamesi’nde kelimelerde d-t kullanımında bir kural olmadığı hatta bazı kelimelerin hem d’li hem de t’li kullanımları olduğu bilinmektedir. Bu kelimedede de benzer bir durumun söz konusu olabileceği düşüncesi ile kelimenin “dulumundan” okumasını “tulumundan” (su, süt, ayran tulumu, deriden yapılmış sıvı kabı) anlamı ile de değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu değerlendirmeye de cümle, mecazî söylemi ile “Malı mülkü varsa baba görklü” anlamı kazanacaktır.

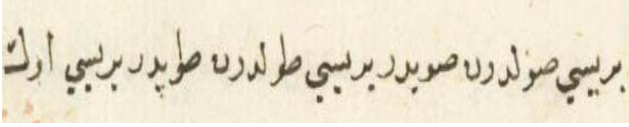
	006/12 dizin basub oturanda h�lal görkli döliminden ağarsa baba
	006/12 dizin basup oturanda �lal görkli dulumundan ağarsa baba

Dede Korkut Oğuznamesinin en dikkat çeken bölümlerinden biri de mukaddime bölümündeki kadınların sınıflandırıldığı kısımdır. Kadınlar dörde ayrılarak sırasıyla isimleri ve özellikleri

⁶¹ Azerbaycan Elmler Akademiyası Nəsimi Adına Dilçilik İnstitutu, Kitabı Dədə Qorqut Dilinin İzahlı Luğəti, Elm Neşriyat. Bakü, 1999. s.181

⁶² Bknz: Hacıyev, Asif, Dede Korkut Kitabı-Okunuşlar-Açımlar, Elm Neşriyat, Bakü, 2007. S.36-40

söylenir. Bu kısımda okuma farklarının çokça bulunduğu gözlenmiştir. Bunların ilki aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

	007/06 birisi solduran soydur birisi tolduran toydur birisi eviñ
	007/06 birisi şolduran şoydur birisi şolduran şopdur birisi iviñ

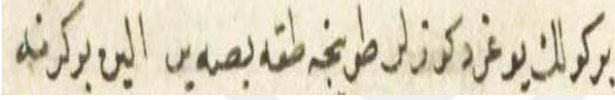
Okuma farkı yine harflerin altındaki noktaların sayısının belirsizliğinden kaynaklanmaktadır. Muharrem Ergin'in "top" okuduğu kelime Azad Nebiyev tarafından "toy" okunmuştur. İmlâya bakıldığında yazımda çok belirgin olmamakla beraber harfin altında üç nokta vardır. Dolayısı ile Muharrem Ergin'in okumasının yazıma daha uygun olduğu görülmektedir.

Dede Korkut Oğuznamesinde sıkça karşılaşılan ve okuma farkı olarak değerlendirilen bir başka durum da "kef" konsonantının kullanımı ile ilgilidir. Bu konsonant bazı kelimelerde Muharrem Ergin tarafından "k" sesini karşılık kullanılırken Azad Nebiyev tarafından "ñ" sesini karşılamak için kullanılmıştır. Kullanımlar anlamda aynı, imlâda farklı kelimeler ortaya çıkarmıştır. Tablodaki ilk cümlede gösterilen diğer kelime de bir önceki örnekte açıklanan sebebe bağlı okuma farkını örneklendirmektedir.

	007/11 gəlsün gəldiñ ol kim solduran soydur şapadanca
	007/11 gəlsün gəldük ol-kim şolduran şopdur şabadança
	026/07 enər çiqar qonar qalqar bədävi atın öñcələdi ol tərəfə
	026/07 iner çiqar qonar qalqar bidevi atın ökçeledi ol şatafa
	009/03 ocağıña bunıñ kibi övrət gəlməsün gəldiñ ol kim
	009/03 ocağıña bunun kibi âvrat gelmesün gəldük ol kim

İmlâsı şeklinde olan kelime, okuma farkının gözleendiği bir başka kelimedir. Azad Nebiyev'in "gevezler", Muharrem Ergin'in "gözler" diye anlamlandırdığı görülür. Yapılan

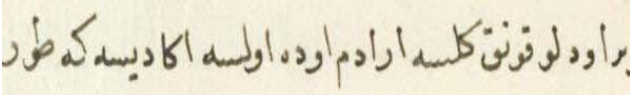
okumalar kelimenin içinde bulunduğu cümleye farklı anlamlar katar. “Gevezlemek: azından döke şaça yemek”⁶³ anlamındadır. Cümle bu okuma ile değerlendirildiğinde bir kap yoğurt ile dokuz bazlamacı döke şaça yiyen bir kadını anlatmaktadır. Kelime “gözler” okunduğunda ise bir kap yoğurt ile dokuz bazlamacın gelmesini bekleyen bir kadın anlatımı çıkmaktadır. Bunu anlamlandırmak için bahsi geçen kadının anlatımı dikkate alınmalıdır. Kadın doymak bilmeyen, elindekiyle yetinmeyen memnuniyetsiz bir kişidir. Evlendiğinden beri karnının doymadığını, üzerine giyecek alınmadığını anlatır ancak anlattıkları doğru değildir. Tüm bunlar dikkate alındığında bir kap yoğurt ve dokuz bazlamacı gözleyen değil bir kap yoğurt ile dokuz bazlamacı yiyen kadın olmalıdır. Azad Nebiyevin okuması bölümün bütünlüğüyle paraleldir.

	007/13 bir küvlak yoğurd gəvəzlər toyınca tıqa basa yeyər əlin bögrine
	007/13 bir külek yoğurd gözler toyınça tıqa başa yir elin bögrine

Aşağıdaki tabloda okuma farkı ekte görülmektedir. Ekin kullanımı Eski Anadolu Türkçesinde –(U)k şeklindedir. Ek fiilden isim türeten bir yapım ekidir. Hatice Şahin, Eski Anadolu Türkçesi kitabında ek fiilden isim türeten ekler arasında belirttikten sonra örneklemek için “konuk” kelimesini vermiştir.⁶⁴ Muharrem Ergin, bu okuma farkını şöyle açıklar.

“kon- fiili, tabîî, Azeri Türkçesindeki k→ğ değişikliği ile gon- olmuştur. -ak, fiilden isim yapma ekidir. Dikkati çeken husus bu kelimedeki Azeri Türkçesinde ekin şahıs, fâil ismi yapmasıdır. Türkiye Türkçesinde ise bu kelime yer ismidir. Böylece Türkiye Türkçesinin konuk’una Azeri Türkçesi konak der.”⁶⁵

Yani okumaların her ikisi de imla ve bağlam açısından aynı bütünlüğü sağlamaktadır.

	009/05 bir udlu qonaq gelse er adam evde olsa aña disə ki tur
	009/05 bir udlu konuk gelse er adam ivde olsa aña dise ki tur

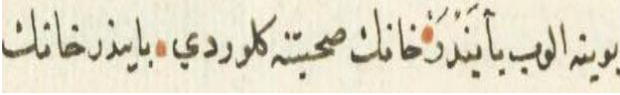
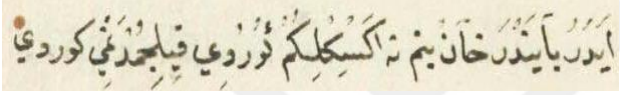
Dede Korkut Oğuznamesinde kişi isimlerinin de iki araştırmacı tarafından farklı okunduğu gözlenmiştir. Bunların ilki “Hanlar hanı” diye nitelendirilen Bayındır Han’dır. Aşağıda

⁶³ Azərbaycan Elmlər Akademiyası Nəsimi Adına Dilçilik İnstitutu, Kitabı Dədə Qorqut Dilinin İzahlı Luğəti, Elm Neşriyat. Bakü, 1999. s.123

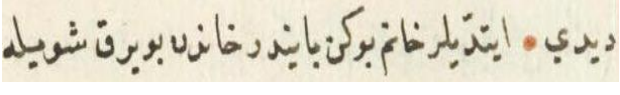
⁶⁴ Şahin, Hatice, Eski Anadolu Türkçesi, Akçağ yayıncılık, Ankara, 2011. s. 57

⁶⁵ Ergin, Muharrem, Azeri Türkçesi, İstanbul üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul, 1971, s. 122

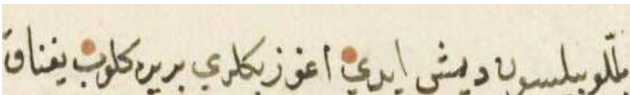
isminin geçtiği iki cümle vardır. Dresden Nüshasının birkaç satırı hareketlerle yazılmıştır. Verilen cümlelerin biri bu satırlardan seçilerek isme ait vokallerin bulunmasına katkı sağlayacağı düşüncesi ile ele alındı. Azad Nebiyev ismi “Bayındır” değil “Bayandar” okumuştur. Harekelerle yazılmış ikinci cümle incelendiğinde vokallerin üstün ile gösterildiği görülür. Bu yazıma bakıldığında Azad Nebiyev’in doğru okuduğu bir gerçektir.

	011/08 yigidin boyına alub Bayandar xanıñ söhbätinä gelürdi Bayındır xanıñ
	011/08 yigidin boyına alup Bayındır Ҳануñ şöhetine gelür-idi Bayındır Ҳануñ
	011/12 aydur Bayandar xan benim nə əksüglügüm gördi kılıcumdanmı gördi
	011/12 aydur Bayındır Ҳан benim ne eksikligüm gördi kılıcumdan-mı gördi

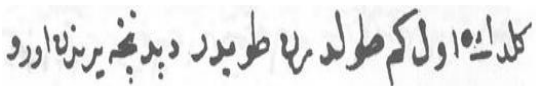
Ancak bu bölümden sonra iki araştırmacının da yine aynı kelimenin harekesiz yazımını “Bayındır” okuduğu görülür.

	012/02 dedi ayıtdılar xanı bu gün Bayındır xandan buyruq şoyla
	012/02 didi ayıtdılar Һанум bu gün Bayındır Һандан buyruқ şöyle

Oğuznamenin okuma karşılaştırmasında ikilemelerde bazı farklar görülmüştür. Bunlardan ilki aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Azad Nebiyev kelimeyi “birin”, Muharrem Ergin ise “bir bir” okumuştur. İmlâya bakıldığında Azad Nebiyev’in okumasının kelimeyi daha doğru yansıttığı söylenebilir.

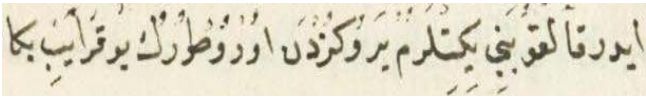
	010/13 bəlli bilsün demiş idi Oğuz bəgləri birin gelüb yığnaq
	010/13 bellü bilsün demiş-idi Oğuz bigleri bir bir gelüb yığnaq

Aşağıdaki cümlede birden fazla okuma farkı vardır. Bunların ilki daha önce ele alınan ke’fe farklı ses değerleri yüklenmesinden kaynaklanmaktadır.(gəldiñ/ geldük) Okuma farklarının ikincisi yine daha önce bahsi geçen konsonantların altındaki ya da üstündeki noktaların eksik ya da fazla okunuşu sebeplidir.(toydır/ topdur) Bir diğeri ses değişimleri kaynaklıdır. (yerinden/yirinden)

	008/06 gəldiñ ol kim toldıran toydır dəpdincə yerindən uru
	008/06 geldük ol kim toldıran topdur depidinçe yirinden örü

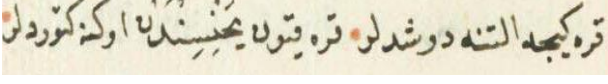
Bir başka okuma farkı Azad Nebiyev’in “depdince”, Muharrem Ergin’in “depidinçe” okuduğu kelimedir. Depit- “tepretmek, kımıldatmak, sarsmak”⁶⁶ anlamlarını taşır. Kelimenin imlası da depit- şeklindedir. Bu sebeple Muharrem Ergin’in okuması kelimenin imlasını doğrulamaktadır.

 imlasına sahip kelime grubunda da okuma farkı gözlenmiştir. Kelime Muharrem Ergin tarafından birleşik kelime olarak değerlendirilmiş ve “karayıb” biçiminde okunmuştur. Aynı kelime Azad Nebiyev tarafından “qara eyib” okunmuştur. Her iki okuma da bağlamı sağlarken kelimenin okunuşu ve imlası Muharrem Ergin tarafınca daha doğru yansıtılmıştır. Ancak iki kelime birleşirken vokal birleşmesi gerçekleştiğinden sözcüğün okunuşunun “kar’ayıb” imlası ile gösterilmesi daha uygundur.

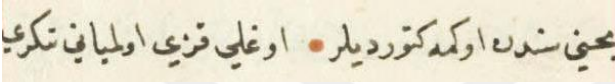
	012/05 aydır qalqubanı yigitlərim yəriñ üzdən uru turıñ bu qara eyib bana
	012/05 aydur qalkubanı yigitlerüm yiriñüzden örü turuñ bu qarayib bana

Aşağıdaki cümlede ilk hecede vokalin yazılmaması aşağıdaki cümlede bariz bir okuma farkı yaratır. Azad Nebiyev “götürdüler”, Muharrem Ergin “getürdiler” okuması ile farklı iki fiil ortaya çıkmıştır.

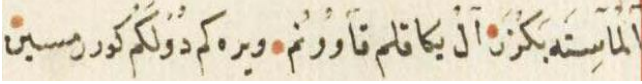
⁶⁶ Üşenmez, Emek, Eski Anadolu Türkçesinde Arkaik Ögeler, Akademik Kitaplar, İstanbul, 2014. s.210

	011/10 qara keçə altına döşədilər qara qoyun yaxnisindən ögine götürdilər
	011/10 qara kiçe altına döşədiler qara qoyun yaxnisindən öñine getürdiler

Ancak Eski Anadolu Türkçesinde, ilk hecede o,ö konsonantları gösterilirken sadece birden çok heceli Türkçe sözcüklerin sonunda gösterilmez.⁶⁷ Dolayısı ile götür- değil getir- olmalıdır. Aşağıda verilen cümle de öne sürülen tezi doğrulamaktadır. “Önüme götürdüler” okumasının yanlışlığı daha net görülmektedir.

	013/07 yaxnisindən ögimə götürdilər oğlı qızı olmayanı Təñri
	013/07 yaxnisindən önüme getürdiler oğlı qızı olmayanı Tañrı

“Dövlegüm” kelimesi Türkiye Türkçesinde okunuşu üzerine çokça söz söylenmiş kelimelerden birisidir. Kelimenin Azad Nebiyev tarafından da farklı okunduğu görülmektedir. “Dölek: kadın, ana, dünyaya evlat getiren.”⁶⁸, anlamlarını taşır. Muharrem Ergin aynı cümlede geçen “kavunum” sözcüğüne ilişik olarak “dövlek” okumasını yapmış ve bunu da kitabında “kavun, ham kavun, kelek”⁶⁹ olarak tanımlamıştır. Oğuznamenin bu bölümünde Dirse Han eşine çocuk sahibi olmak istediğini ve bunun neden gerçekleşmediğini sorar. Yani kadının doğurganlığının vurgulandığı bir bölümdür. Bu sebeple “dövlek” değil “dölek” okunmalıdır.

	012/11 almasına bəñzər al yañaqlım qavunım verəgim dölegim görirmisin
	012/11 almasına beñzer al yañaqlım kavunum viregüm dövlegüm görirmisin

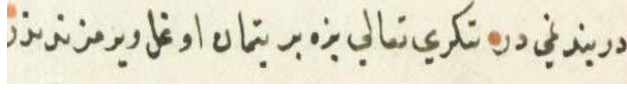
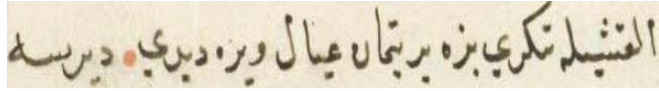
Aşağıdaki cümlede görülen okuma farkı yine konsonantın altındaki noktaların sayısının belirgin olmaması sebeplidir. Okuma farkı belirgin bir anlam farkına da yol açmıştır.

⁶⁷ Gülsevin, Gürer- Boz, Erdoğan, Eski Anadolu Türkçesi, Gazi Kitabevi, Ankara, 2010. s.29

⁶⁸ Azərbaycan Elmlər Akademiyası Nəsimi Adına Dilçilik İnstitutu, Kitabı Dədə Qorqut Dilinin İzahlı Luğəti, Elm Neşriyat. Bakü, 1999. s. 79

⁶⁹ Ergin, A. g. e. s.101

Muharrem Ergin kelimeyi “batman” olarak okumuştur. Anlamı “ağırlık ölçüsü”⁷⁰dür. Muharrem Ergin de kitabında “ altı okkalık veya 10 kilogramlık ağırlık ölçüsü”⁷¹ olarak tanımlar ve aşağıdaki cümleyi de örnekleri arasında gösterir.

	<p>013/09 <i>dir bəndənmidir Təñri Təala bizə bir yətman oğul verməz nədəndir</i></p>
	<p>013/09 dür benden-midür Tañrı Ta'āla bize bir batman oğul virmez nedendür</p>
	<p>014/10 <i>alqışilə Təñri bizə bir yətman əyal verə dedi Dirsə</i></p> <p>014/10 alqışı-y-ile Tañrı bize batman ‘ayal vire didi Dirse</p>

Azad Nebiyev’in okuması “yetman” şeklindedir. Anlamı ise “akıllı, yetkin”dir.⁷² Kelimenin imlası “yetman” okumasına yakındır. Ayrıca bu kelime Dede Korkut Oğuznamesinde altı cümlede geçer. Bu cümle ve on dördüncü bölümün onuncu cümlesi hariç ağırlık ölçüsü bildirmek için kullanılmıştır. Diğer cümlelerde “batman” okunması gerekirken bu iki cümlede “yetman” okunması daha doğrudur.

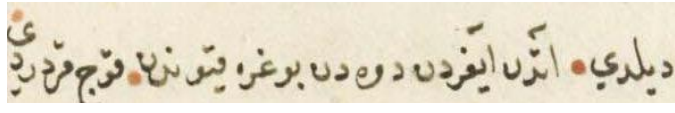
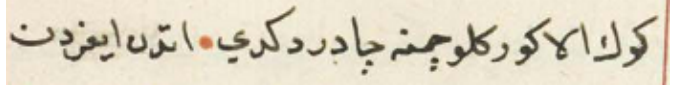
Dede Korkut'ta toy zamanı, dilekler yerine geldiğinde ya da kavuşma sonucunda kurbanlar kesilir. Bu cümle, Oğuznamenin birçok hikâyesine geçen kalıplaşmış bir ifadedir. Yazımda "atdan, aygırdan, deveden buğra, koyundan koç" şeklindedir.⁷³ Muharrem Ergin ve Azad Nebiyev okumalarını farklı kılan ise "*aygırdan /aygır*" kelimeleridir. Yazımla uygunluk noktasında Azad Nebiyev okuması daha doğrudur. Cümlede kurban edilen hayvanlar sayılmaktadır. Azad Nebiyev okumasına göre kurban edilen hayvanlar at, aygır, buğra ve koçtur. Muharrem Ergin'in okumasına göre ise kurban edilen hayvanlar aygır, buğra, koçtur. Yani türlerinin erkek olanları kurban edilmektedir. Bu noktada Azad Nebiyev'in okuması yazımla daha uygun iken Muharrem Ergin'in okuması bağlamda daha doğrudur. Ayrıca verilen ikinci cümlede her iki okuyucunun da “aygırdan” kelimesindeki “-dan” ekini okumadığı görülür.

⁷⁰ Azərbaycan Elmlər Akademiyası Nəsimi Adına Dilçilik İnstitutu, Kitabı Dədə Qorqut Dilinin İzahlı Luğəti, Elm Neşriyat. Bakü, 1999. s.30

⁷¹ Ergin, A. g. e. s.40

⁷² Azərbaycan Elmlər Akademiyası Nəsimi Adına Dilçilik İnstitutu, Kitabı Dədə Qorqut Dilinin İzahlı Luğəti, Elm Neşriyat. Bakü, 1999. s.109

⁷³ Ahmet Doğan, Bu cümleyi "Dede Korkut'u Yeniden Okumak-2" makalesinde Vatikan Nüshası ile karşılaştırır. Vatikan Nüshası ile Muharrem Ergin'in bu okuması aynıdır.

	014/12 dilədi atdan- ayğır dan dəvədən buğra qoyunsan qoç qırdırdı
	014/12 diledi atdan aygır deveden buğra qoyundan qoç kırdırdı
	200/11 gök ala görklü çəmənə çadır dikdi atdan ayğır
	200/11 gök ala görklü çemene çadır dikdi atdan ayğır

Okuma farkının temel sebebi eklerdir. Her iki ekin de şahıs eki olarak kullanımı üzerinde durulmalı, okumalara sebep olan farkı anlamlandırmak için eserin dönem özellikleri ve ekin art zamanlı gelişimi dikkate alınmalıdır.

“Eski Anadolu Türkçesinde kip ve zaman eklerinin ardından eklenen kişi ve kavramı veren ekler genel olarak ikiye ayrılır. Bu eklerin bir kısmı zaman kaynaklı kişi ekleri, diğerleri de iyelik kaynaklı kişi ekleridir.”⁷⁴ Bahsi geçen ek birinci tekil kişiden bahseder. Dönemin zamir kaynaklı I. Kişi ekleri “-Am, -vAn, -In” dır. Bu bilgi Muharrem Ergin okumasını aydınlatmaktadır. Ancak Muharrem Ergin, Türk Dil Bilgisi kitabında şahıs eklerini şu şekilde açıklamaktadır.

“ Teklik: 1. Şahıs: -ım, -im, -um, -üm

2. Şahıs: -sın, -sin, -sun, -sün

3. Şahıs: (yok) Tabi bunlar birinci tipteki şahıs eklerinin bugünkü şekilleridir. Asılları olan şahıs zamirlerinden bu şekillerine gelinceye kadar bu eklerde şüphesiz birçok değişiklikler olmuştur. Türkçede başlangıçta bu yip fiil çekimleri şahıs zamirleri ile yapılırdı. Normal olarak çekim, mesela geniş zaman çekimi şöyle idi:

Teklik: 1. Şahıs: bilür-men (ben)

2. Şahıs: bilür-sen

3. Şahıs: bilür-ol

Eski Anadolu Türkçesinde bu şahıs eklerinin şu şekillerini görüyoruz:

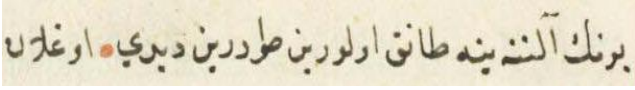
Teklik: 1. Şahıs: -van, -ven, -vanın, -venin, -vam, -vem

-am, -em

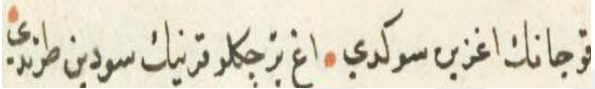
⁷⁴ Şahin, Hatice, Eski Anadolu Türkçesi, Akçağ yayımları, 2011. s. 66

-in, -in⁷⁵

Kelimenin imlası ve bu bilgiler değerlendirildiğinde Muharrem Ergin'in okumasının kelimenin okunuşuna yakınlığı ve dönem özelliklerini yansıttığını söylemek mümkündür.

	017/02 <i>buniñ alnına niyə tayaq</i> olurbən- tururbən dedi oğlan
	017/02 <i>buniñ alnına niye tayaq</i> olurın tururın didi oğlan

Aşağıdaki cümlenin okuma farkı kelimenin imlâsı ile ilgilidir. Azad Nebiyev “tutdı”, Muharrem Ergin “tartdı” okumuştur. Kelimenin yazımı incelendiğinde Muharrem Ergin okumasının imlâ ile bağdaşık olduğu görülecektir.

	019/06 <i>qocanıñ ağızın sögdi ağ</i> <i>birçeklü qarınıñ südin</i> tutdı
	019/06 <i>qocanıñ ağızın sögdi ağ</i> <i>pürçeklü qarınıñ südin</i> tartdı

Aşağıdaki cümlede okuma farkına neden olan kelimelerin imlâsına bakıldığında Farklı okunan ve “çakdı” şeklinde yazılan kelimenin Azad Nebiyev tarafından okunmadığını kelimenin atlandığı, Muharrem Ergin tarafından ise kelimenin imlasına uygun olarak “çakdı” okumasının yapıldığı görülür. Yine aynı cümlede bir başka kelimedede de okuma farkı görülmektedir. Uc/oh okuma farkını yaratan kelimenin yazımı ج شکلindedir. Dolayısı ile Azad Nebiyev'in okumasının imlayı daha doğru yansıttığını söylemek mümkündür.

	023/01 <i>urub yıqdı uc toqındı alça qanı</i> <i>şorladı</i>
	023/01 <i>urup</i> çakdı yıqdı oh toqındı <i>alça qanı şorladı</i>

Oğuznamede sıkça karşılaşılan okuma farklarından bir diğeri de “qara gerdunda/ karañu dünde” söz grubudur. “Gerdun: Devran, zaman”⁷⁶ anlamlarını taşır. Kelime bu anlamıyla

⁷⁵ Ergin, Muharrem, Türk Dil Bilgisi, Bayrak Yay., İstanbul, 2004. s.283-284

⁷⁶ Azərbaycan Elmlər Akademiyası Nəsimi Adına Dilçilik İnstitutu, Kitabı Dədə Qorqut Dilinin İzahlı Luğəti, Elm Neşriyat. Bakü, 1999. s.124

değerlendirildiğinde cümlede karanlık zamanda bulunduğu oğuldan bahsetmektedir. Muharrem Ergin’in okuması ile değerlendirildiğinde de karanlık dün/geçmişte bulunduğu oğuldan söz edilmektedir. Görüldüğü üzere kelimelerin okumaları benzer anlamlı cümleler oluşturmaktadır. Kelimenin imlası ise Azad Nebiyev okumasıyla benzerlik gösterir.

	024/06 bir gəlürsən yavrum qanı qara gerdunda bulduğum oğul
	024/06 bir gelürsin yavrım qanı qarañu dün de bulduğum oğul

Metinlerde karşılaşılan bazı okuma farkları birbirinin zıttı anlamlar doğurmaktadır. Bunlardan biri aşağıdaki cümlede görülmektedir. Azad Nebiyev “qor” okurken Muharrem Ergin aynı kelimeyi “görür” biçiminde okumuştur. **کوز کوزم** şeklinde yazılan söz grubuna bakıldığında kelimenin “kör” okunması gerektiği görülür. Ancak yazımda müstensihden kaynaklı bir hata olduğu, kelimenin “r” konsonantı ile yazılacakken onun yerine “z” konsonantının kullanıldığı görülür.

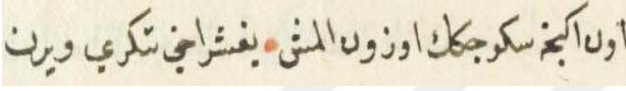
	024/07 qanı çıksun bənim qor gözüm a Dərsə xan yaman səgir
	024/07 qanı çıksun benüm görür gözüm a Dirse Hən yaman segir

Aşağıdaki cümlede de daha önce bahsi geçen konsonantların altındaki noktaların belirsizliğinden kaynaklı okuma farkının örneği vardır.. Benzer anlamları barındıran okumalar yapılmıştır ancak kelimenin imlâsı incelendiğinde Azad Nebiyev’in bu imlâyı yansıtan bir okuma yaptığı görülür. Kelime “yarananub” biçiminde okunmalıdır.

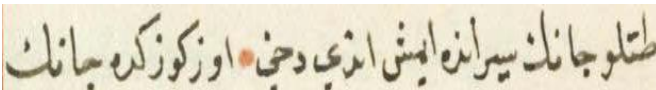
	025/07 dinlü kafərə bən varayım yarananub qazlıq atımdan enməyincə
	025/07 dinlü kâfire ben varayım paralanup qazılıq atımdan inmeyince

Konsonantlara ait noktaların bazen konsonantın imlâsına bitişik yazılması okuma farklarını doğurmaktadır. Aşağıdaki cümlede nun’a ait noktaların konsonantın alt kısmına ya da

konsonantın içine konulması kaynaklı farklı iki okuma görülmektedir. Kelime birçok araştırmacı tarafından da farklı okunmuştur⁷⁷. Azad Nebiyev ilk kelimeyi “ol” biçiminde okumuştur ancak okumada hata görülmektedir. Çünkü kelimenin imlası dikkatle incelendiğinde nunu’ a ait noktanın konsonantın sol kısmına bitişik yazıldığı görülür. Muharrem Ergin’in “on” okuması imlayla daha bağdaşıktır. Aynı cümlede tespit edilen bir diğer okuma farklı da Muharrem Ergin’in “ören olmuş ”; Azad Nebiyev’in “uzun olmuş” olarak okuduğu kelimedede görülür. Sözcüklerin imlası *اوزون المش* şeklindedir. Kelimelerin okumasının “özün almış” olmasının imlayı daha iyi yansıttığı ve bağlama da daha uygun düştüğü düşünülmektedir. Cümlede bahsi geçen durum on iki kemiğin kırılmasıdır. Azad Nebiyevin okuması bağlamı karşılamamaktadır. Muharrem Ergin’in okuması da yazımı karşılamamakta ancak bağlamı sağlamamaktadır. Fakat yazımı ve anlamı önerilen okumanın daha iyi yansıtacaktır.

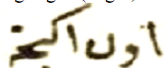
	027/05 <i>ol</i> ikicə süñüciğiñ uzun olmuş yığışdır axı Təñri verən
	027/05 on igiçe süñüçüğüñ ören olmuş yığışdur ahi Tañrı viren

Aşağıdaki cümlede de metin kaynaklı iki okuma farkı gözlenmiştir. Bunların imlâlarına bakıldığına Azad Nebiyev okumasının hem imlâya hem de bağlama Muharrem Ergin okumasına oranla daha uygun düştüğü, metni daha iyi yansıttığı görülür.

	027/06 <i>tatlı canıñ səyranda imiş endi</i> dəxi üz göziñde canıñ
	027/06 <i>tatlı canıñ seyranda inmiş anıt</i> dağı öz gevdeñde canıñ

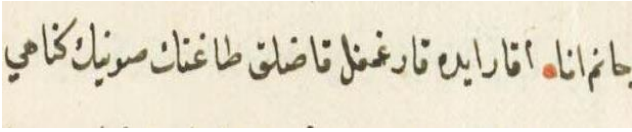
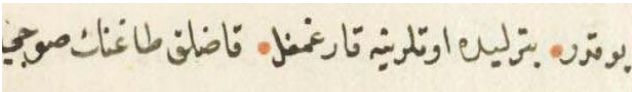
Muharrem Erin’in “Akarlıda”(028/05) ve “biterlide”(028/06) şeklinde yaptığı okumaları Azad Nebiyev, “Akar ayında”(028/05) ve “biter ayında”(028/06) biçiminde okumuştur. Okumalar

on igiçe D27/5 (*On igiçe süñüçüğüñ ören olmuş yığışur ahi*)
“igi: ig?” (Ergin, 1997: 149)

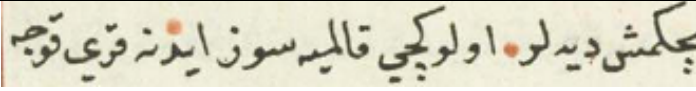
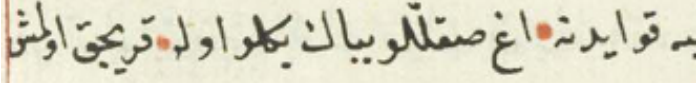
77

1. *on ikice* (Özçelik, 2005: 15b/5) “on ikicik” (Özçelik, 2005: 96)
2. *on ikince* “on iki ince” (Özçelik, 2006: 68)
3. *on iki ince* (Gökyay, 2004: 11/5)
4. *on ikice* (Tezcan-Boeschoten, 2001: 43)
5. *on ikice* “on iki kadar” (Tekin, 1986)
6. *ol ikicə* (Alizade, 2000: D27/5)
7. *on ikicə* (Hacıyev, 2007: 58-59)

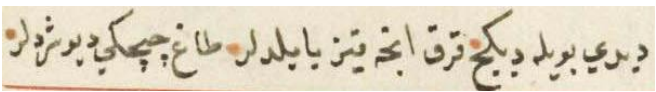
cümleye “Canım ana Kazılık dağının akan sularına beddua etme günahı yok. Kazılık dağının biten/yeşeren otlarına beddua etme günahı yok” anlamlarını sağlamaktadır.

	028/05 <i>canım ana Aqar ayıda qarğamağıl Qazlık tağınıñ suyunıñ günahı</i>
	028/05 <i>canım ana Aqarlıda sularına qarğamağıl Qazılık Tağınun suyunın günahı</i>
	028/06 <i>yoqdur bitər ayıda otlarına qarğamağıl Qazlık tağınıñ suçu</i>
	028/06 <i>yoqdur bitərlide otlarına qarğamağıl Qazılık Tağınun suçu</i>

Benzer şekilde 183/03 cümlesinde de Muharrem Ergin’in “idine” olarak okuduğu kelimeyi Azad Nebiyev’in “aydına” olarak farklı okumuştur. Her iki okumanın da imlâyı sağladığı görülür. Bununla birlikte cümleden “söz söyleyene büyük küçük olmaz; dedikodu (kov) yapana karı koca olmaz.(Yani saygı ve mahremiyet yok olur.)” anlamını çıkarmak mümkündür.

	187/03 <i>nə kiçikmiş deyələr ulu kiçi qalmıya söz aydına qarı qoca</i>
	187/03 <i>ne kiçmiş diyeler ulu kiçi qalmaya söz idine qarı qoca</i>
	187/04 <i>qalmıya qu aydına ağ saqallu babañ bunlu ola qarıcıq olmuş</i>
	187/04 <i>qalmayan qov idine ağ şaqallu baban bunlu ola qarıçuk olmuş</i>

Aşağıdaki cümlede her iki okuma da “toplamak” anlamı ile cümlelerin anlamını sağlarken imlâda Muharrem Ergin okumasının daha uygun olduğu görülmektedir.

	028/13 <i>dedi böylə digec qırq incə qız yayıldılar tağ çiçeki döşürdilər</i>
	028/13 <i>dididi böyle digec kırk ince kız yayıldılar tağ çiçeği divşürdiler</i>

Metin kaynaklı bir başka okuma farkı da aşağıdaki cümlede mevcuttur. Kelimenin başında bulunan vokalin ve ilk konsonantın imlâsının okuma farkının temel sebebi olduğu görülür. Azad Nebiyev'in "oturmaz", Muharrem Ergin'in "arturmaz" olarak okuduğu kelime **ارتورمز** imlâsına sahiptir. Kelimenin "oturmaz" okunabilmesi için elifin yanında vav harfine ihtiyaç vardır. Kelimenin imlâsı dikkatle incelendiğinde ikinci sesin "vav" değil "re" olduğu görülür. Dolayısı ile kelimenin "arturmaz" okunması doğru olacaktır.

	029/11 Dərsə xan əgər oğlançığın görərsə oturmaz bizi heç qırar
	029/11 Dirse Han eger oğlançuğın görür-ise arturmaz bizi hep kırar

Metin kaynaklı okuma farklarının temel sebeplerinden birinin konsonantlara ait noktaların eksik ya da yanlış yazımından kaynaklandığından daha önce bahsedilmişti. Bunun bir diğer örneği de aşağıdaki cümlede görülmektedir. Muharrem Ergin kelimeyi "obrul-" olarak okumuştur. "Obrulmak: çökmek, oyulmak, çukurlaşmak, yerinden oynamak, sarsılmak"⁷⁸ anlamlarını taşımaktadır. Azad Nebiyev, kelimeyi "oyrul-" şeklinde okumuştur. Oyrulmak kelimesi de "ayrılmak, aralanmak"⁷⁹ anlamlarını karşılar. Cümlenin bağlamı ve kelimenin imlâsı dikkate alınarak "obrıldı" okumak daha doğrudur.

	030/08 sarp qayalar oynanmadı yer oyrıldı eldə yağı yoğken senin
	030/08 şarp qayalar oynanmadı yir obrıldı ilde yağı yoğ-iken senüñ

طوتدردی imlâsına sahip kelimenin de okumasında fark gözlenmiştir. Azad Nebiyev kelimeyi iki fiil olarak "tutdu durdı" okumuştur. Muharrem Ergin ise kelimenin ikinci ekini faktitif(ettirgenlik) eki olarak değerlendirerek "tutdurdı" okumasını yapmıştır. İmlânın

⁷⁸ Tarama Sözlüğü, Türk Dil Kurumu, Ankara, 1983. s. 159

⁷⁹ Azərbaycan Elmlər Akademiyası Nəsimi Adına Dilçilik İnstitutu, Kitabı Dədə Qorqut Dilinin İzahlı Luğəti, Elm Neşriyat. Bakü, 1999. s.139

Muharrem Ergin okumasına daha yakın olduğu düşünülerek kelimenin “tutdurdu” okunması gerekmektedir.

	031/05 atın tutdu durdu bütün bindi qırq yığidin boyına aldı
	031/05 atını tutdurdu bütün bindi kırk yigidin boyına aldı

“Bizə/ beze” okuma farkını yine ilk hecede vokalin yazılmamasından kaynaklanmaktadır. Beze okuması muharrem Ergin tarafından yapılır ve “ zavallı, miskin, biçare, suçlu, günahlı”⁸⁰ anlamlarına karşılık kullanılır. Azad Nebiyev’in “bizə” okuması da “fakir, zayıf, kimsesiz”⁸¹ anlamlarını içerir. Görüldüğü üzere kelimenin cümle içindeki bağlamını her iki okuma da karşılamaktadır. Okuma farkı, iki lehçede görülen ses değişimleri ile alakalıdır.

	035/12 yavrısı bizə miskin umudu Amid soyınıñ aslanı
	035/12 yavrısı beze miskin umudu Amit şuyınıñ aşlanı

Yine aynı cümlede bir başka kelimenin de farklı okunduğu görülür. Azad Nebiyev’in “soyınıñ” okuduğu kelime Muharrem Ergin tarafından “suyınıñ” biçiminde okunmuştur. Okumaya karar vermek için bir önceki kelime ile birlikte değerlendirmek gerekmektedir. Amid// Amit sözcüğü iki lehçede yapılan diğer okumalara da bakıldığında en belirgin farklardan birinin bu sözcük olduğu görülür. Azerbaycan Türkçesinde yapılan hemen her okumada “Amit//Amid soyu” olarak yer alır ve şöyle açıklanır:

“Dede Korkut Kitabında Salur Kazan’ın sıfatlarından biri olarak ‘Amit//Amid soyunun aslanı’ ifadesi işlenir ki V. V. Bartold buradaki Amit//Amid sözünü toponim sayarak Küçük Asya’daki Diyarbekir şehir kalesiyle aynılaştırır. Lakin Budizmin ilk orta asırlardan merkezi Asya’dadır. Türkistan’da da geniş bir alana yayılmıştır. Budizmin geniş bir alana yayılmış olması ve bu cümle şu kanaati doğurur: Türkistan’ın direği olan Kazan Han’ın aynı zamanda Türk- Budist soyunun aslanı olması daha inandırıcıdır.”⁸²

⁸⁰ Ergin, A. g. e. s.45

⁸¹ Hacıyev, Tofiq, Dede Korkut Kitabı Ansiklopedik Lugat, Önder Neşriyet, Bakü, 2004. s.62

⁸² Bknz: Caferov Nizami, “Amid”, Dede Korkut Kitabı Ansiklopedik Lugat, Önder Neşriyet, Bakü, 2004. s.29

Bununla beraber Türkiye Türkçesinde yapılan pekçok çalışma da “Amit suyu” söz grubunun bir yer adı olarak değerlendirilmesi gerektiğine inanarak bu görüş üzerine çeşitli kaynaklar gösterirler. Mehmet Hazar “Artukoğulları Zamanında Dede Korkut Kitabı’ndaki Kişi Adları”⁸³ makalesinde

“Dede Korkut Kitabı’ndaki İç Oğuz Beylerinden Kara Budak’ın Mardin Kalesine kadar dayanması⁸⁴ Dede Korkut hikâyelerinin sınırlarını Türkistan’dan Suriye sınırlarına kadar olan bir coğrafyaya yayar. Artukoğulları zamanında Karakıpçaklar, Kaylar (Kıyat) gibi Türk boyları Sırderya kuzeyindeki yurtlarını (Türkistan’ı) terk ederek Ön Asya’ya yerleşmeye başlamışlar ve Amid Suyu(Dicle Nehri) boylarına kadar gelmişlerdir.”

diyerek bahsi geçen söz grubunun yer adı olduğunu desteklemektedir. Yine Dede Korkut Üzerine yapılan bir başka çalışmada Saadettin Gömeç bu konudaki görüşlerini şöyle belirtir: “Salur Kazan’ın Evinin Yağmalanması Hikayesi vesilesiyle ve diğer bazı yerlerde karşılaştığımız⁸⁵ , Amit suyu (herhalde Dicle Nehri) hususunda değişik birtakım görüşler ileri sürülmüşse de Kitab-ı Diyarbekriyye’de⁸⁶ Uzun Hasan’ın Kara Koyunlu Cihan-şah ile yaptığı savaştan sonra (1467) ‘Allah’a hamd ve nimetlerine şükretmek için Hamid adıyla meşhur olan Amid beldesinde elini kolunu her şeyden çektiğine’ dair bir cümleyle karşılaşmamız Hamid’in Diyarbakır olması ihtimalini de kuvvetlendirmektedir.⁸⁷ Ayrıca Rumlu Hasan’ın tarihinde de bu bölgenin Hamid diye anılması söz konusudur.⁸⁸ Bu bilgiler ışığında söz grubunun “Amit suyu” olarak okunması daha doğru olacaktır.

Dede Korkut Oğuznamelerinin okumalarında karşılaşılan farklara kaynaklık eden bir diğer öge de okuyucuların okuma tercihleridir. Metinde eksik yazımların veya yanlış yazımların olması metni okuyan araştırmacıları, bazı kelimeler üzerinde yazımdan öte cümle içindeki semantik değeri odaklı çalışmalara sevk etmektedir. Aşağıda bu durumu örnekleyen bir okuma farkı bulunmaktadır. Muharrem Ergin’in “varsam” olarak okuduğu kelimeyi Azad Nebiyev “bilsem” biçiminde okumuştur. Kelimenin imlasına bakıldığında açık bir şekilde “varsam” yazıldığı görülmektedir. Burada dikkate değer bir nokta vardır. Azad Nebiyev

⁸³ Hazar, Mehmet, Artukoğulları Zamanında Dede Korkut Kitabı’ndaki Kişi Adları, Türkoloji Araştırmaları, sayı.1 s.22-33, 2008.

⁸⁴ Dresten Nüshası 60-6: “Hemid-ilen Merdin kal’asın depüp yıkan, demür yaylu Kapçak Melike kan kusturan, gelüben Kazanuç kızın erlik-ile alan, Oğuzun ak şakallu kocaları görende ol yiğidi tahsinleyen al mahmûzî şalvarlu, atı bahri hozatlu Kara Göne oğlu Kara Budak çapar yetti.” (Ergin 1989: 112).

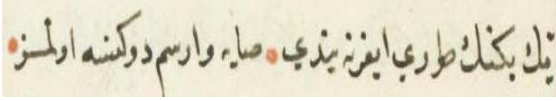
⁸⁵ Mesela Kam Börü Beg-Oğlu Bamsı Beyrek, Kazılık Koca-Oğlu Yigenek Hikâyesi gibi.

⁸⁶ Bakınız, Ebu Bekr-i Tihrani, Kitab-ı Diyarbekriyye, Çev. M.Öztürk, Ankara 2001, s.261.

⁸⁷ Bakınız, Ebu Bekr-i Tihrani, Kitab-ı Diyarbekriyye, Çev. M.Öztürk, Ankara 2001, s.261.

⁸⁸ Bakınız, Rumlu Hasan, Şah İsmail Tarihi (Ahsenü’t Tevarih), Çev. C.Cevan, Ankara 2004, s.117-119; Hasan-ı Rumlu, Ahsenü’t-Tevarih, Çev. M.Öztürk, Ankara 2006, s.102.

Oğuznamenin pek çok hikâyesinde geçen bu kalıplaşmış ifadeyi diğer anlatılara uydurarak yazımı arka plana almıştır.

	037/12 <i>Bəg Yəgnəg tırı ayğırına bindi</i> saya bilsəm <i>dükənsə</i> olmaz
	037/12 Big Yigenek tırı ayğırına bindi şaya varsam <i>dükense</i> olmaz

Ele alınan bir diğer cümlede, daha önce bahsettiğimiz konsonant karmaşası görülmektedir. Kelimenin imlası incelendiğinde konsonantın “r” olduğu açıkça görülmektedir ancak muhtemelen kelimenin cümle içindeki anlam değeri ya da yazıcıya ait bir hata olabileceği fikri ile bu konsonant Muharrem Ergin tarafınca “z” okunmuş ve Azad Nebiyev’in “arğun” okuduğu sözcük Muharrem Ergin tarafından “azgun” okunmuştur.

	038/01 <i>kafəriñ casusı casusladı vardı kafərlər</i> arğunu
	038/01 <i>kāfirūñ cāsusı cāsusladı vardı kāfirler</i> azğunu

“Arğun: haberci⁸⁹, gizli, saklı⁹⁰, yavaş, dikkatlice⁹¹ anlamlarını karşılamaktadır. Azgun sözcüğü ise “sapkın⁹², azmış, doğru yoldan çıkmış⁹³ anlamlarını karşılar. Anlam ve imlâ değerlendirilmesi yapıldığında kelimenin Arğun okunması gerektiği ve Azad Nebiyev okumasının imlayı ve bağlamı daha doğru yansıttığı söylenebilir.

Dede Korkut Oğuznamelerinde aynı kelimenin farklı şekillerde yazıldığını, konsonantların birbirlerinin yerine kullanıldığını görmek mümkündür. Benzer bit duruma “at ahırı” olarak bilinen “tavla” kelimesinde karşılaşıldı. Azerbaycan Türkçesinde tavla kelimesine karşılık “töle” kelimesi kullanılmaktadır.⁹⁴ Oğuznamede de bir birlerinin yerine kullanılmışlardır. Dikkat çeken temel nokta aşağıdaki tablo incelendiğinde görülecektir ki “töle” ve “tavla”

⁸⁹ Azərbaycan Elmlər Akademiyası Nəsimi Adına Dilçilik İnstitutu, Kitabı Dədə Qorqut Dilinin İzahlı Luğəti, Elm Neşriyat. Bakü, 1999. s.21

⁹⁰ Gülensoy, Tuncer, Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü, TDK Yay. Ankara, 2007. s. 76

⁹¹ Paçacıoğlu, Burhan, Türkçenin Sözcük Dağarcığı, Bizim büro Basımevi, Ankara, 2006. s. 31/b

⁹² Tarama Sözlüğü, Türk Dil Kurumu, Ankara, 1983. s. 20/b

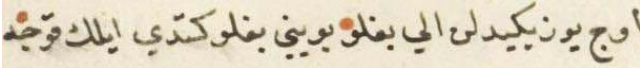
⁹³ Paçacıoğlu, Burhan, Türkçenin Sözcük Dağarcığı, Bizim büro Basımevi, Ankara, 2006. s.97/b

⁹⁴ Azərbaycan Elmlər Akademiyası Nəsimi Adına Dilçilik İnstitutu, Kitabı Dədə Qorqut Dilinin İzahlı Luğəti, Elm Neşriyat. Bakü, 1999. s.173

kelimelerinin yazımı farklıdır. Okumalar da bu yazım özelliği dikkate alınarak yapılmalıdır. Azad Nebiyev'in okumalarında bu ayrımı yaptığı görülürken Muharrem Ergin her iki yazımı da “tavla” biçiminde okumuştur.

	038/06 gəlini çığırdırdılar tölə tölə şahbaz atlarını bindilər qatar
	038/06 gelini çığırdırdılar tavla tavla şahbaz atlarını bindiler qatar
	039/01 Qazanın tölə tölə şahbaz atlarını binmişüz altun aqçasını
	039/01 Qazanın tavla tavla şahbaz atlarını binmişüz altun aqçasını
	040/05 altun ban evlərini biz yığmışuz tölə tölə şahbaz atlarını
	040/05 altun ban ivlerini biz yıkmışuz tavla tavla şahbaz atlarını
	048/01 gətidi tavla tavla şahbaz atların kafər binmiş qatar qatar
	048/01 gitdi tavla tavla şahbaz atlarıñ kâfir binmiş qatar qatar

Aşağıdaki cümlede özel isimlerin farklı okunduğu görülmektedir. Ancak kelimenin imlâsı her iki okumayla da örtüşmektedir.

	038/11 üç yüz yigidlən əli bağlı boynı bağlı getdi İlak qoca
	038/11 üç yüz yigid-ilen eli bağlı boynı bağlı gitdi Eylik Koca

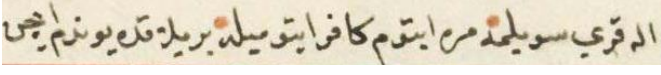
Metin kaynaklı bir diğer okuma farklı da *alqar/ilğar* kelimelerinde görülür. Kelimeler iki farklı anlam taşımaktadır. "Alqar: Bıldırcın tutmaya yarayan ucunda ağ bulunan aygıt. Ateş veya dal çekmeye yarayan aygıt."⁹⁵ olarak iki şekilde tanımlanır ki bu tanımların metnin bağlamı ile alakası yoktur. İlğar sözcüğünün tanımları ise şöyledir: "ılğar: çok çabuk, hızlı. Hayvanın

⁹⁵ Derleme Sözlük, TDK Yay., Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1993. s. 212/a.

yürümesi ile koşma arası yürüyüşü. Hücum, akın.⁹⁶ "İlgar: Dörtnala koşmak.⁹⁷" Bu tanımlamalar metinde olması gereken okumanın "ilgar" olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Çünkü metinde anlatılan olay düşmanın Kazan'ın üzerine at sürüp hücum etmesidir.

	039/10 qoyunuñ üzərinə alğar vardı gecə yaturkən Qaraçık Çoban
	039/10 qoyunuñ üzəine ilgar vardı gice yatur-ike Karaçuk Çoban
	127/05 donlu kafır ata bindi, Qazanıñ üzərinə alğar yətdi
	127/05 tonlu kâfir ata bindi Qazanuñ üzərinə ilgar yetdi

Oğuznamede tespit edilen bir başka okuma farkı da “ilakırdı/arqurı” kelimelerinde görülür. Arqurı “ çıplak, kuru yer, boş boş”⁹⁸ anlamları karşılar. Yine aynı sözcük “aykırı, ters”⁹⁹ anlamlarını da karşılar. İlakırdı sözcüğü de benzer anlamları karşılamakta kullanılır. Yani her iki kelime de cümle içinde bağlamı sağlamak için uygundur. Ancak kelimenin imlası “ilakırdı” okumasına daha yakındır.

	040/13 arqurı söyləmə məərə iyüm kafər itüm ilə bir yalaqda yundum içən
	040/13 ilakırdı söyleme mere itüm kâfir itümile bir yalaqda yundım içen

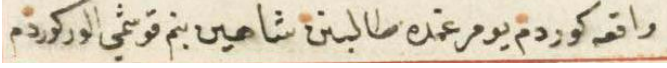
Metin kaynaklı bir başka okuma farkını da aşağıdaki cümlede yer alan Muharrem Ergin'in “ölür”, Azad Nebyev'in “alur” okuduğu sözcük örneklemektedir. Kelimenin imlasına bakıldığında kelimenin Azad Nebiyev okumasına daha yakın olduğu görülmektedir. Kelimeyi “ölür” biçiminde okumak için ilk hecede eliften sonra bir “vav” harfine ihtiyaç vardır.

⁹⁶ A. g. e. s. 2467/b

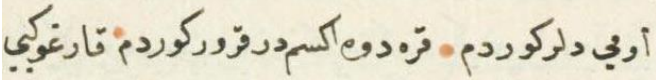
⁹⁷ Tarama Sözlüğü (Düzenleyen: Cem DİLÇİN), TDK Yay., Ankara, 1983.s. 109/a.

⁹⁸ Azərbaycan Elmlər Akademiyası Nəsimi Adına Dilçilik İnstitutu, Kitabı Dədə Qorqut Dilinin İzahlı Luğəti, Elm Neşriyat. Bakü, 1999. s.21

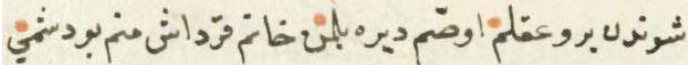
⁹⁹ Gülensoy, Tuncer, Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü, TDK Yay. Ankara, 2007. s. 78

	042/13 vaqea gördüm yumruğında talbınan şahin benim kuşımı alur gördüm
	042/13 vaqia gördüm yumruğında talbınan şahin benim kuşımı ölür gördüm

Metin kaynaklı okuma farklarının bir başkası da Salur Kazan'ın rüyasının anlatıldığı bölümde görülür. Rüyasında yıldırımın evinin üzerine düştüğünü gören Salur Kazan'ın bunu anlatırken kullandığı kelime Muharrem Ergin tarafından “dalar”, Azad Nebiyev tarafından ise “delir” şeklinde okunmuştur. Muharrem Ergin okumasını “ Dalamak: ısırarak, dişle koparmak, yağma ve talan etmek”¹⁰⁰ olarak açıklar. Okuma farkının temel sebebi ise daha önce bahsi geçen özellikle ilk hecede vokalin yazılmamasıdır. Cümlelerin bağlamına Azad Nebiyev okumasının daha uygun olduğu düşünülmektedir.

	043/03 evimi dalir gördüm qara dæva ańsæmdæn qarvar gördüm qarğu kibi
	043/03 evümü dalar gördüm qara deve eńsemden qavrar gördüm qarğu gibi

Yine aşağıdaki cümlede de iki okuma arasında fark olduğu görülür. Muharrem Ergin cümle içindeki kelimelerden birini “dire” okurken Azad Nebiyev aynı kelimeyi “depe” olarak okumuştur. Kelimenin imlası açık şekilde Muharrem Ergin okumasını doğrular.

	043/06 şundan berü aklım usım dæpæ bilmæn xanım qardaş mænım bu düşimi
	043/06 şundan berü 'aklum uşşım dire bilmen hanım qardaş menüm bu düşimi

Aşağıdaki cümle Dede Korkut Oğuznamesinin en tartışmalı cümlelerinden biridir. Cümlede okuma farkı yaratan söz grubu Muharrem Ergin tarafından “qavum qabile menüm” okunmuştur. Aynı söz grubu Azad Nebiyev tarafından ise “qom qomlamım” şeklinde okunmuştur. Söz grubu Türkiye Türkçesinde yapılan çalışmalarda hemen her araştırmacı

¹⁰⁰ Ergin, A. g. e. s.78

tarafından farklı değerlendirilmiştir. Semih Tezcan ve Hendrik Boeschoten “ kavum kable benüm”¹⁰¹ okurken Orhan Şaik Gökyay “ kavim kabile menüm”¹⁰² okumasını yapmıştır. Talat Tekin, Muharrem Ergin okumasının ve şerhinin daha düzgün olabileceği iddasında bulunmuştur.¹⁰³ Benzer durum Azerbaycan Türkçesinde yapılmış araştırmalarda da görülür. Söz grubunu Şamil Cemşidov “ qum quklamayım”¹⁰⁴ okumuş Hamit Araslı da Şamil Cemşidov ile aynı okumayı yapmıştır. Asif Hacıyev söz grubunu “qom qomla menim”¹⁰⁵ şeklinde okumuştur. Okuma farkının bu kadar çok olmasının sebebi, kelime grubunun anlamlandırılmada zorlanmasıdır. Kazan Bey, talan edilen yudunu görünce çok üzülür ve yurdu ile konuşmaya başlar. Soymalanın ilk cümlesi aşağıda verilmiştir cümle bir sonraki satırla şöyle tamamlanmaktadır. “kavum kabile menüm kuma yurdum.” Kavim kelimesi Azerbaycan Türkçesinde “qovm”¹⁰⁶ karşılığını bulur. Okuma farkı yaratan ikinci kelimenin imlâsı açıkça “kamlâ” şeklindedir. Talat Tekin Orhan Şaik Gökyay’ın ve Muharrem Ergin’in okumalarını karşılaştırarak “Her iki yazarın ‘kabile’ okudukları kelime D44’te açıkça ‘kamlâ’, V57’de de açıkça ‘kablâ’dır. Bu tür üç heceli Arapça kelimelerin Türkçede halk dilinde orta hece ünlüsünün düşmesi ile iki heceli olup uyuma girdikleri bilinir: tavile > tavla, hazine > hazne//hazna vb. gibi. Arapça kabile kelimesinin de erken bir tarihte, halk dilinde ‘kablâ’ söylenişi kazanmış olduğu anlaşılıyor.”¹⁰⁷ Fikrini ileri sürer. Bu firkirden yola çıkılarak da “kablâ” kelimesinin değişime uğrayarak “kamlâ” halini aldığı muhtemeldir. Söz grubunun “kavum// qavm kamlâ” okunması gerekmektedir.

	044/05 xəbərleşmiş görelim xanım ne xəbərleşmiş Qazan aydır qom qomlamum
	044/05 haberleşmiş görelüm hanım ne haberleşmiş Qazan aydur kavum kabile menüm

Metin kaynaklı okumalara bir başka örnek de aşağıdaki cümlede görülmektedir. Kelimenin imlâsı açık biçimde “dizar” şeklindedir. Muharrem Ergin kitabında “ didar ve dizar”

¹⁰¹ Tezcan Semih-Boeschoten Hendrik, Dede Korkut Oğuznameleri, YKY. İstanbul, 2011.s.54

¹⁰² Gökyay Orhan Şaik, Dedem Korkut Kitabı, İstanbul, 2004, s.109

¹⁰³ Tekin Talat, Dede Korkut Hikâyelerinde Bazı Düzeltmeler, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı 1982-1983, Ankara, s.148

¹⁰⁴ Cemşidov Şamil, Kitab-ı Dedem Korkut, Göytürk Yay., 1995, s.33

¹⁰⁵ Hacıyev Asif, Dede Korkut Kitabı-Okunuşlar- Açılımlar, Elm Neşriyat, Bakü, 2007. S.89

¹⁰⁶ Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1991, s.454

¹⁰⁷ Tekin Talat, Dede Korkut Hikâyelerinde Bazı Düzeltmeler, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı 1982-1983, Ankara, s.148

kelimeleri aynı anlamı karşılamaktadır. Her iki kelime de “ yüz, cemel, Allah’ın yüzü güzelliği”¹⁰⁸ olarak açıklanmıştır. Ancak kelimelerin geçtiği cümlelerin satır numaraları ve imlâları farklıdır. Yani Dede Korkut oğuznamesinde hem “didar” hem de “dizar” imlâları mevcuttur.¹⁰⁹ Bu satırda Muharrem Ergin okumasının imlayı doğru bir şekilde yansıttığı görülür.

	<p>045/01 <i>Qazan aydır su Həq didarın görmüşdür bən bu suyla</i></p> <p>045/01 geldi Qazan aydır şu Həq dizārın görmüşdür ben bu şu-y-ile</p>
	<p>066/07 <i>imandan ayırmasun amin deyənlər didar görsün</i></p> <p>066/07 imandan ayırmasun amin diyenlər dizār görsün ağ</p>
	<p>122/6 <i>deyənlər didar görsün yığışdursun, durışdursun</i></p> <p>122/6 diyenlər didār görsün yığışdursun dürişdürsün</p>

Metin kaynaklı okuma farkının örneklerinden bir de koyunu anlatırken kullanılan kelimedede görülür. Azad Nebiyev kelimeyi “bögeç” okurken Muharrem Ergin bu kelimeyi “ögeç” okur. Ögeç “ üç yaşına girmiş koç”¹¹⁰ ve “ iki yaşına girmiş koyun”¹¹¹ olarak tanımlanır. Kelime imlâ bakımından Azad Nebiyev okumasını yansıtır ancak kelime anlam olarak bağlamı sağlamaz. Kelimenin imla bakımından Azad Nebiyev, anlam bakımından ise Muharrem Ergin okumasını doğruladığını söylemek yanlış olmayacaktır. Verilen bir sonraki cümlede her iki araştırmacının da “ögeç” okuduğu kelimenin imlasına dikkat edilirse ilk cümledeki imlâdan farklı olduğu görülecektir. Bu sebeple ilk cümledeki kelimeyi “bügeç” okumak daha doğru olacaktır. Verilen üçüncü cümledeki okuma farkında Muharrem Ergin kelimeyi yine “ögeç” okurken Azad Nebiyev “erkeç”¹¹² okumuştur. Üç cümlede ortak olan ve üç farklı imlâ ile

¹⁰⁸ Ergin, A. g. e. s.90

¹⁰⁹ “Didar” imlası 122/06, 271/12, 304/05; “dizar” imlası 045/01, 066/07, 201/09, 291/06 satırlarında yer almaktadır.

¹¹⁰ Gülensoy, Tuncer, Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü, TDK Yay. Ankara, 2007. s. 649

¹¹¹ Ergin, A. g. e. s.241

¹¹² Ergeç: erkeç, erkek keçi, teke (Azərbaycan Elmlər Akademiyası Nəsimi Adına Dilçilik İnstitutu, Kitabı Dədə Qorqut Dilinin İzahlı Luğəti, Elm Neşriyat. Bakü, 1999. s.91)

gösterilen kelimeyi Muharrem Ergin hep “ögeç” olarak okurken Azad Nebiyev her imlâ için ayrı okumalar yapmıştır.

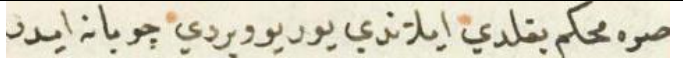
	046/02 urib bərk ağıluñ ardın səkən qarma bügec simüzin
	046/02 urup berk ağıluñ ardın söken qarma ögeç semüzin
	061/13 örtmiyən altı ögec dərindən külah etsə qulaqlarını örtmiyən
	061/13 örtmeyen altı ögeç derisinden külah itse kulaqlarını örtmeyen
	061/12 xanım kimlər yetdi altmış arkəç dərindən kürk eləsə topuqlarını
	061/12 hanım kimler yetdi altmış ögeç derisinden kürk eylese topuqlarını

Metin kaynaklı okuma farkı olarak değerlendirilen bir başka durum da daha önce ele alınan” kef” konsonantının kullanımı ile ilgilidir. Konsonantı Azad Nebiyev “ñ” olarak alırken Muharrem Ergin “g” olarak okumuştur. Her iki okuma da aynı anlamı içermektedir.

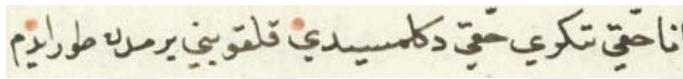
	048/04 getdi dünya-aləm gözinə qaranñu oldı aydır ağızın qurısun
	048/04 gitdi dünya ālem gözine qarangu oldı aydur ağızuñ qurısun

“Eylendi/atlandı” okuma farkını değerlendirmek için kelimenin imlası incelendiğinde, her iki okumanın da yazımı karşıladığı görülür. Burada okumayı belirleyecek olan kelimenin cümle içindeki anlam değeridir. Çobanı ağaca bağlayan Kazan’ın eylemesi yani durup beklemesi ya da dinlenmesi mantık hatası yaratır. Kazan çobanı bağladıktan sonra atına binmiş ve tekrar kafirlerin peşine düşmüştür. Metnin devamında çoban ağacı söküp Kazan’a yetiştiğinde, Kazan Beyin attan inip çobanı alından öptüğü bölüm de Kazan Beyin atına binerek çobanın yanından ayrıldığını gösterir. Dolayısı ile Kelime “atlandı” şeklinde okunmalıdır.

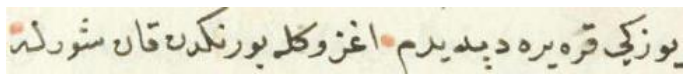
	050/04 sara möhkəm bağladı atlandı
--	---

	<i>yürüyü verdi çobana aydır</i>
	050/04 şara möhkem bağladı eylendi yorıyu virdi çobana aydur

“Deñilməsəydi/ degülmise-y-idi” okuma farkında imla yine her iki okumayı da sağlamaktadır. Ancak anlam bakımından değerlendirildiğinde dinsel bir söylemin başkasından duyma anlamı katması bakımından Azad Nebiyev okumasında kelimenin cümle içindeki bağlam değeriyle daha uygun olduğu görülür.

	<i>053/07 ana həqqi Tənri həqqi deñilməsəydi qalqubanı yerimdən turaydım</i>
	053/07 ana haqqı Tañrı haqqı degülmise-y-idi kalqubanı yirümden tura-y-idüm

“Yüziñdən/ burnundan” okuma farkının yine konsonantların noktalarının yazımı ve sayısı sebebiyle olduğu görülür. “Yüzinden” kelimesi metnin 164/05, 166/07 cümlelerinde geçmektedir ve imlâsı buradakinden farklıdır. Kelime şeklinde yazılmıştır. Bu imlâda “z” değil “r” konsonantı kullanılmıştır. Üstelik kelime başındaki harfin “b” olduğu dikkatle incelendiğinde görülecektir. Kelimenin burnundan okunması doğru olacaktır.

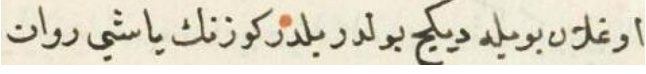
	<i>053/09 yüziñi qara yerə dəpəydım ağzuñla yüziñdən qan şorlada</i>
	053/09 yüzüni qara yire depe-y-idüm, ağzuñ ile burnuñdan qan şorlada

“Bıldır bıldır/buldur buldur” okumaları aynı anlamı sağlamakla beraber vokallerde değişimler görülür. Muharrem Ergin okumasını “Buldur buldur: tane tane, damla damle gözyaşı”¹¹³ olarak tanımlar ki bu anlam da cümleyi doğrular. Azad Nebiyev okuması da benzer bir anlam içererek “boncuk boncuk”¹¹⁴ anlamını karşılar. Burada dikkat edilmesi gereken nokta

¹¹³ Ergin, A. g. e. s.61

¹¹⁴ Azərbaycan Elmlər Akademiyası Nəsimi Adına Dilçilik İnstitutu, Kitabı Dədə Qorqut Dilinin İzahlı Luğəti, Elm Neşriyat. Bakü, 1999. s.37

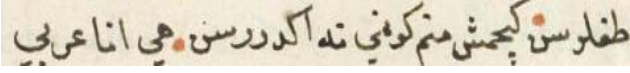
ikilemenin ilk kelimesinde ikinci harf “vav”dır ancak ikilemenin diğer kelmesinde bu harf yoktur. Bu haliyle söz grubunun “buldur bildır” yazılmış olduğu görülmektedir.

	054/04 oğlan böylə digec buldur bildır göziniñ yaşı rəvan
	054/ 04 oğlan böyle diğec buldur buldur göziniñ yaşı revan

Azad Nebiyev’in “tutdı” okuduğu kelime Muharrem Ergin tarafından “tartdı” okunmuştur. Kelimenin imlâsı açık biçimde “tutdı” biçimindedir. Ayrıca tutma ya da tartma eyleminden etkilenen yüzün bir bölümü olduğu için kelimenin “tutdı” okunması daha doğru olacaktır.

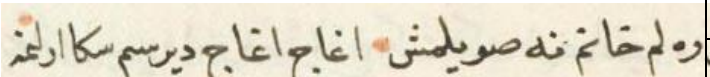
	054/06 aldı düşdi güz alması kibi al yanağın tutdı
	054/06 aldı düşdi güz alması kibi al yanağın şartdı

“De/ne” okuma farkında Azad Nebiyev’in bariz bir okuma hatası yaptığı metnin imlâsı incelendiğinde net bir şekilde görülecektir. Kelime “de” değil “ne” yazılmıştır.

	054/10 tağlarsan keçmiş mənim günimi de ańdırarsan hey ana ərəbi
	054/10 tağlarsın kiçmiş menüm günümi ne ańdurursun hey ana ʻarabi

“Erinme/ erilenme” metin kaynaklı bir başka okuma farkıdır. Kelimenin imlâsı şeklindedir. Azad Nebiyev kelimeyi “erinme” biçiminde okumuştur. Onun okumasına uygun bir başka kelimeye de Dede Korkut Oğuznamesinde rastlanmaktadır. Bu okumada geçen

kelimenin imlâsı da (erineyen) şeklindedir. İlgili kelimenin imlasında “l” vardır dolayısı ile Muharrem Ergin okuması kelimenin imlâsına daha yakındır.

	055/07 görelüm xanım nə soylamış ağac ağac dersəm saña əriñmə
	055/07 görelüm hanum ne soylamış

	ağaç ağaç dir-isem saña erilenme
--	---

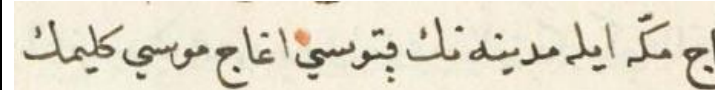
Salur Kazan'ın Evinin Yağmalandığı Boy'da çobanın sapanı önemli bir öğedir ve hikayenin birkaç yerinde bu sapanı bahsedilir. Aşağıda verilen cümlelerde sapanın özellikleri verilmektedir. Burada ilk cümlede “sapan” kelimesine gelen ekin/eklerin yazımı ve okunması ile alakalı bir fark görülür. Azad Nebiyev kelimeyi “sapanıñ” biçiminde okumuştur. Ancak bu okuma verilen ilk cümlede okuma hatası oluştururken diğer iki cümleyi doğrudur. İlk cümlede kelimenin imlâsına dikkatle bakıldığında kelimedeki hem tamlayan eki hem de iyelik eki olduğu görülecektir. Muharrem Ergin okuması da bu ilk cümle için doğrudur ancak verilen diğer cümleler için olması gerekenden farklı okuma tercihleridir.

	056/10 yetdi çobanıñ üç yaşar tana darsinden sapanıñ
	056/10 yetdi çobanıñ üç yaşar tana derisinden şapanınuñ
	056/11 ayasıydı üç keçi tüyünden sapanıñ qollarıydı
	056/11 ayası-y-idi üç kiçi tüyünden şapanınuñ qollar-y-idi
	057/03 toqlı bayırda qalsa kurt gelüp yimez-idi sapanıñ

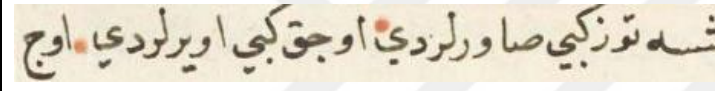
Bir önceki cümlede okuma farkına sebebiyet veren durum burada da vardır. Yine kelimedeki hem tamlama eki hem de iyelik eki vardır. Dolayısıyla Muharrem Ergin'in okuma tercihinin imlâya daha yakın olduğunu söylemek mümkündür.

	060/13 basan altmış biñ kafərə qan qusduran ağ boz atıñ
	060/13 basan altmış biñ kəfire qan qusduran ağ boz atınuñ

Metin kaynaklı okuma farkının bir başka örneği de aşağıdaki kelimedir. Fark, Farsça tamlama oluşturulurken ekin okunup okunmaması durumundan kaynaklanmaktadır. Azad Nebiyev söz grubunu “Museyi Kelimiñ”¹¹⁵ okuyarak imlâyı yansıtırken Muharrem Ergin iki sözcüğü birbirine bağlayan eki okumamıştır.

	<p>055/08 ağac Məkkə ilə Mədinnenin qapısı ağac Museyi Kəlimiñ</p> <p>055/08 ağaç Mekke ile Medinenün qapısı ağaç Müsa Kelimün</p>
---	--

“Oyrulardı/obrilur-idi” kelimeleri de metin kaynaklı okuma farklarındandır. Metnin imlâsı açık şekilde “oyrılurdu/idi” şeklindedir. Azad Nebiyev kelimeyi “oyrılardı” okurken Muharrem Ergin “obrilur idi” okumuştur. Azad Nebiyev okuması imlaya daha yakındır.

	<p>057/01 düşsə toz kibi savrılardı ocaq kibi oyrulardı üç</p> <p>057/01 düşse toz gibi şavrilur-idi ocak gibi obrilur-idi üç</p>
--	---

Dede Korkut oğuznamesinde "Demür Kapu Dervendindeki demür kapuyu kapup alan, altmış tutam ala gönderinün uçında erbögürden, Kazan kibi pehlivanı bir savaşıda üç kere atından yıkan, Kıyan Selçuk oğlu Delü Tundar..." diye yüceltilen karakterin adı da metin kaynaklı okuma farklarından biridir. Araştırmacılar tarafından ismin hem “d”li hem de “t”li okuması yapılmıştır. Bununla birlikte metnin bir cümlesinde ismin son harfinin yazılmadığı görülür. (060/04) Son harfin yazılmamasına rağmen Muharrem Ergin “Dundar” okumasını yaparak metnin eksik yazımını tamamlarken Azad Nebiyev kelimenin imlâsını esas alarak “Dunda” okumasını yapmıştır. Ayrıca ismin son harfi de okuma farkı yaratmıştır. Azad Nebiyev son harfi “z” olarak değerlendirip ismi “Tondaz” okurken Muharrem Ergin bu harfi “r” olarak alıp “Tondar” okumuştur. Kelimenin imlasında “z” konsonantı kullanıldığı için ismi “Tondaz” okumak daha doğru olacaktır.

	<p>060/04 Dəlü Donda çapar yətdi çal qılıcıñ ağam Qazan yetdim</p>
--	---

¹¹⁵ Museyi Kelim: Musa peygamberin lakabıdır. Tam adı Kelamullah’dır Allah’la baş başa konuşan kişi anlamındadır.

060/04 Delü Dundar çapar yetdi çal kılıcuñ ağam Qazan yetdüm	060/04 Delü Dundar çapar yetdi çal kılıcuñ ağam Qazan yetdüm
037/01 oğlu Dəli Tondaz aydır bəli xan Qazan məsləhətdir Qaragünə	037/01 oğlu Dəli Tondaz aydır bəli xan Qazan məsləhətdir Qaragünə
037/01 oğlu Delü Tundar aydur beli Hən Qazan məsləhətdur Qara Gönə	037/01 oğlu Delü Tundar aydur beli Hən Qazan məsləhətdur Qara Gönə
150/07 dəli Tondaz çapar yetdi: —çal qılıcın, ağam Qazan —yetdim	150/07 dəli Tondaz çapar yetdi: —çal qılıcın, ağam Qazan —yetdim
150/07 delü Tundar çapar yetdi: - çal kılıcuñ ağam Qazan- yetdüm	150/07 delü Tundar çapar yetdi: - çal kılıcuñ ağam Qazan- yetdüm

“Məxmuri/ məhmūzi” kelimesinin okuma farkı da yine metnin genelinde bulunan “r-z” karmaşasından kaynaklanmaktadır. Ancak bu sözcükte konsonantın “z” olduğu açıkça görülmektedir. Muharrem Ergin’in okumasının imlâyı daha iyi yansıttığını söylemek yanlış olmayacaktır.

060/09 ləyən al məxmuri şalvarlı atı bəhri hotazlı	060/09 ləyən al məxmuri şalvarlı atı bəhri hotazlı
060/09 leyən al məhmūzi şalvarlı atı bəhri hotazlı	060/09 leyən al məhmūzi şalvarlı atı bəhri hotazlı

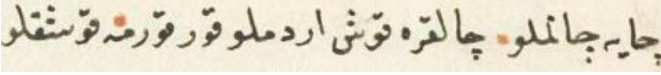
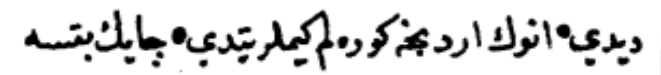

Yine Dede Korkut Oğuznamesinde sıkça karşılaşılan “Şemseddin” isminde de okuma farkı vardır. Kelimenin açıkça “Şemseddin” yazılmasına rağmen Azad Nebiyev’in isminin Azerbaycan Türkçesindeki kullanımını okumayı tercih ettiği görülür.

061/02 Şəmsəddin çapar yetdi çal qılıcuñ ağam Qazan yerdim dedi	061/02 Şəmsəddin çapar yetdi çal qılıcuñ ağam Qazan yerdim dedi
061/02 Şemşeddin çapar yetdi çal kılıcuñ ağam Qazan yetdüm didi	061/02 Şemşeddin çapar yetdi çal kılıcuñ ağam Qazan yetdüm didi

“Çayıñ/çaya bakmak”, hem yazımda hem de bağlamda fark yaratan okumalardandır.

Kelimenin yazımı **جاينك** şeklindedir. Yazım dikkate alındığında ilk cümlede “çaya” ikinci cümlede ise “çayıñ” okumasının yazıma daha uygun olduğu görülmektedir. “Öfkeli bakmak”

anlamı taşıyan kelime bir sonraki cümlede geçen "çalmalı" kelimesi ile tamamlanarak Yigenek'in "öfkeli baktığında, bakışları ile vuran" özelliğinden bahsetmektedir. Muharrem Ergin okumasındaki "çaya" kelimesi ise "dönmek"¹¹⁶ olarak tanımlanır. Yine bir sonraki cümlede geçen, Azad Nebiyev'in çalmalı okuduğu, "çalımlu"¹¹⁷ kelimesi ile tamamlanarak Yigenek'in "Dönüp baktığında gösterişli" olduğu anlamı oluşturulur.

	061/08 <i>çaya çalmalı çal qarakuş ərdəmlü qurqurma quşaqlu</i>
	061/08 <i>çaya çalımlu, çal-ğara kuş erdemlü qur qurma kuşaqlu</i>
	151/03 <i>dedi onun ardınca görəlim kimlər yetdi: çayın baxsa</i>
	151/03 <i>didi anuñ ardınca görelüm kimler yetdi: çaya baxsa</i>
	151/04 <i>çalmalı, çal qara quş ərdəmlü, qurqurama quşaqlı, qulağı altun</i>
	151/04 <i>çalımlu çal qara quş erdemlü qur qurma kuşaqlu qulağı altun</i>

Dede Korkut Oğuznamesi üzerine yapılan bu çalışmada yer adlarına dair okumaların sıklıkla farklılaştığı görülür. Aygırgözlü/Aygır Gözler okuması da bunun örneklerinden bir tanesidir. Muharrem Ergin, "Aygır Gözler" okumasını "yer adı"¹¹⁸ olarak açıklar ancak nerede olduğuna dair bir açıklama yapılmaz. Azad Nebiyev okuması "Aygırgözlü" şeklindedir. Okumaya dair Dede Korkut Kitabı Ansiklopedik Lugat'ta şöyle bir açıklama yer verilir. "Aygır Gözlü Su: Karsın 20 Km kuzeybatısında bir de Van Gölü yakınında bu isimde göller olduğu kaydedilir. Gürcistanda yaşayan Azerbaycan halkının kadim Karahaç yaylasında Türkiye sınırına yakın dağların eteğinde bulunan 'Dipsiz Göl'e de halk arasında 'Aygır Gölü'denir. Hatta Köroğlu'nun atının bu gölden çıkan su aygırından törediği de rivayet edilir."¹¹⁹ Ayrıca Azad Nebiyev okumasının kelimenin yazımına paralel olduğu da görülür.

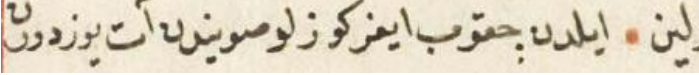
	062/08 <i>xorlıyan eldən çıxub</i>
--	------------------------------------

¹¹⁶ Ergin, A .g. e. s. 71.

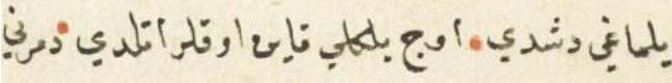
¹¹⁷ Çalım: Gösteriş, tavır " (Paçacıoğlu 2007: 129/a)

¹¹⁸ Ergin, A .g. e. s.27.

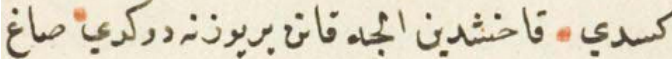
¹¹⁹ Hacıyev, Tofiq, Dede Korkut Kitabı Ansiklopedik Lugat, Önder Neşriyet, Bakü, 2004. s.41

	<i>Ayırgözlü suyundan at yüzdüren</i>
	062/08 hırlayan ilden çıkup Aygur Gözler şuyundan at yüzdüren

“Yılmağı/yalmanı” okumalarında her iki kelime de benzer anlamları karşılar. “Yalman: Kesici ve batıcı araçların kesen ve batan bölümü”¹²⁰ olarak tanımlanırken yılmağ/yalmak kelimesi de “Kesici ve delici aletlerin ucu”¹²¹ anlamını barındırır. Her iki okumada kelimenin cümle içindeki anlam değerini sağlamaktadır. Ancak kelimenin imlâsı Azad Nebiyev okumasına daha yakındır.

	<i>063/11 yılmağı düştü üç yələkli qayın oqlar atıldı dəmrəni</i>
	063/11 yalmanı düştü üç yekeklü qayın oqlar atıldı dermeni

“Qaxışdın/ қахşадубан” okuma farkında yine aynı anlamı içeren iki kelimenin farklı ses değerleri ile gösterimi dikkat çekmektedir. “Parçalamak”¹²² anlamındaki kelimenin imlâsına bakıldığında Azad Nebiyev okumasının imlâya daha yakın olduğu görülür.

	<i>064/05 kesdi qaxışdın alça qanın yer yüzünə dökdi sağ</i>
	064/05 kesdi қахşадубан алча қanın yir yüzine dökdi sağ

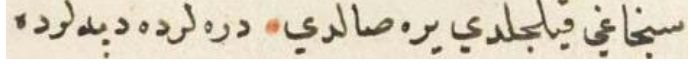
Dede Korkut Oğuznamesine dair yapılan bu çalışmada iki araştırmacının yaptığı okumalarda, özellikle kelimelerin eklerine dair farklılaşmalar gözlemlenmiştir. Bu durumu aşağıdaki cümlede okuma farkı bulunan kelime örneklemektedir. Kelimenin imlâsı dikkatle incelendiğinde eklerin Muharrem Ergin okumasında daha doğru verildiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

	<i>064/12 sancağı qılıcladı yerə saldı dərələrdə dəpələrdə</i>
--	--

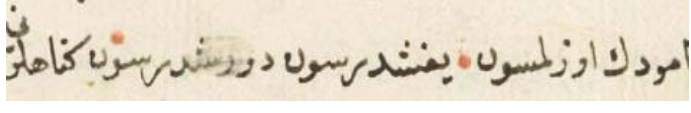
¹²⁰ Gülensoy, Tuncer, Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü, TDK Yay. Ankara, 2007. s.1046.

¹²¹ Ergin, A .g. e. s.318.

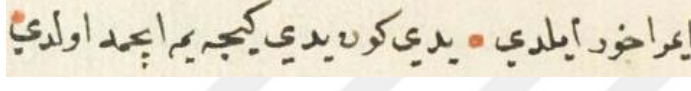
¹²² Ergin, A .g. e. s.161.

	064/12 sancağını kılıçladı yire saldı derelerde depelerde
---	--

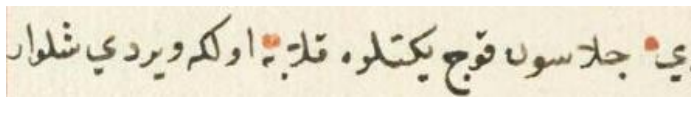
Yine eklerin farklı okunduğunu örnekleyen bir başka kelime aşağıdaki cümlede mevcuttur. İmlâ dikkatle incelendiğinde Muharrem Ergin’in kelimeyi daha doğru okuduğu görülecektir.

	066/09 <i>umuduñ üzilməsün yığışdırsın dürişdürsün</i> günahlarını
	066/09 <i>umuduñ üzilməsün yığışdırsın dürişdürsün</i> günahuñuzı

“Ömiraxur/ imrahor” kelimesi “yılı başı”¹²³, “ahırcı başı, bey ahırcısı”¹²⁴ anlamlarını barındırır. Kelimenin başındaki iki sesin birlikte değerlendirilerek “imrahor” okunması daha doğru olacaktır.

	065/06 <i>əmiraxur elədi yedi gün yedi gece yemə içmə oldı</i>
	065/06 imrahor eyledi yidi gün yidi gice yime içme oldı

“Şalvar/ şahvar” okuma farkı, her iki araştırmacının kelimenin imlâsındaki konsonantı farklı değerlendirmesinden kaynaklıdır. imlâsı konsonantın “l” olduğunu gösterdiğinden Azad Nebiyev okumasının kelimenin imlâsını daha iyi gösterdiği söylenebilir.

	065/08 <i>elədi cılasun qoç yigitlərə qalaba ölkə verdi</i> şalvar
	065/08 eyledi cılsun qoç yigitlere qalaba ölke virdi şahvar

Dede Korkut Oğuznamesinde 1. 5. 7. ve 9. boyların dua kısmına geçişte söylenen “yöm” kelimesinin “yum”¹²⁵ “yom”¹²⁶, “yöm”¹²⁷ söylenişleri de mevcuttur. Okuma farkı bu söyleniş çokluğundan kaynaklanmaktadır. Kelime hayır dua, iyi haber anlamlarını taşır.

¹²³ Azərbaycan Elmlər Akademiyası Nəsimi Adına Dilçilik İnstitutu, Kitabi Dədə Qorqut Dilinin İzahlı Luğəti, Elm Neşriyat. Bakü, 1999. s.89

¹²⁴ Ergin, A .g. e. s.152.

	065/13 axır soñ uçı ölümlü dünya yum verəyim xanım qarlı
	065/13 ahır son uçı ölümlü dünya yöm vireyim hanım qarlı

Metin kaynaklı okuma farklarının sebeplerinden birinin konsonantlara ait noktaların yazımı olduğundan daha önce bahsedilmiştir. Benzer bir durum 156. sayfanın 12. cümlesinde

görülmür. imlasına sahip kelime Azad Nebiyev tarafından “yarlıgüme” okunurken aynı kelimeyi Muharrem Ergin “birliğüme” şeklinde okur. Kelimenin açıkça “yarlığım” imlasına sahip olduğu görülür. Yarlık kelimesi için Mustafa Öner şu açıklamada bulunur.

“ Eski Türkçe’de yarlı- fiilinin yarlıg-ka biçiminden türediği ve yarlık ismiyle doğrudan ilişkili olduğu türkolojide genellikle kabul edilmiş bir bilgidir. İlk defa bir Yenisey Türkçesi yazıtında (Uybat-III’te) ‘üze teñri yarlıkadı’ biçiminde geçen yarlıka- fiili, Orhun Yazıtlarından Tonyukuk’ta da hep ‘Teñri yarlıka-’ tarzında Tanrı’dan kaynaklanan ihsan etmek, yardım etmek, buyurmak, lütfetmek’ anlamlarıyla görülür.”¹²⁸

67/12 ve 68/1 satırlarında geçen kelimesi, vav harfi iç seste ‘o’, ‘ö’ okuttuğu gibi ‘u’, ‘ü’ okatabilmesinden dolayı, hem ‘bozla-’ hem de ‘buzla-’ okunabilir. Buzlamak; hayvan doğurmak.¹²⁹ “Bozlamak, bağırma, böğürmek.”¹³⁰ Ergün Koca, “Dede Korkut Hikâyelerinde Yansıma Sözcükler” adlı çalışmasında, ses yansımaları sözcükleri, insanların canlı ya da cansız varlıkların çıkardıklarını işitme yoluyla tekrar etmesine dayandırır. Buzla- fiilini de bu gruba alır. Buzla-: deve veya deve yavrusunun (kaytaban, torum) bağırması¹³¹ şeklinde ifade eder. 67/13 satırından sonra gelen “niçe ağlamayayın, niçe **buzlamayayın**, oğulda ortacum yok qartaşda” satırda durumu daha çok açıklar. İçli içli ağlayan insanın, duygularını dile getirmek için bağırması, böğürmesi normal bir durumdur. Bu durumda sözcüğün tıpkı yansıma sözcük gibi, bağırmasını; böğürmesini doğurur.

¹²⁵ Azərbaycan Elmlər Akademiyası Nəsimi Adına Dilçilik İnstitutu, Kitabı Dədə Qorqut Dilinin İzahlı Luğəti, Elm Neşriyat. Bakü, 1999. s.114.

¹²⁶ Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, Ankara,2012, s.3944

¹²⁷ Derleme Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1993. s.4305.

¹²⁸ Öner Mustafa, “Yarlık Sözü Hakkında”, 3 Mayıs-4 Haziran 2004 Tarihleri arasında Simferepol şehrinde (Kırım-Ukrayna) Düzenlenen TİKA 1. Uluslararası Türkoloji Sempozyumunda Sunulmuş Bildiri Metni, s.1-2

¹²⁹ Dilçin, Cem, Yeni Tarama Sözlüğü, TDK Yay., Ankara, 1983, s.42/b

¹³⁰ Dilçin, Cem, Yeni Tarama Sözlüğü, TDK Yay., Ankara, 1983, s.38/b

¹³¹ Koca, Ergin, Dede Korkut Hikâyelerindeki Yansıma Sözcüklerin Leksiko-Semantik Analizi, Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi / Journal of Turkish World Studies, XII/1 (Yaz 2012), s. 393-408.

اغلیوب بوزلرس . باي بوره بك ايرخان قزاق	067/13 ağlayub bozlarsan Bayböre Bəg aydır Xan Qazan
	067/13 ağlayup buzlarsın Pay Püre Big aydur Hın Kazan
68 بخاغلیباين . بخبزلیباين . اغولن اور تاچم بق قوطا	068/01 necə ağlamıyayın necə bozlamıyayın oğulda ortacım yoq qardaşda
	068/01 niçe ağlamayayın niçe buzlamayayın oğulda ortacum yoq kartaşda

‘O’ ve ‘ö’ vokalleri iç ve orta seste bazen vav (و) ile veya vav (و) harfi kullanılmadan karşılanmıştır. Aynı şekilde ‘u’ ve ‘ü’ vokalleri de bazen iç seste de vav(و) harfiyle karşılanmış ya da işaretli karşılanmıştır. **دوش ویرمش**, düş vermiş de okunabilir, düş virmiş de okunabilir. Düş; göğüs, sine ¹³²gögüs verme anlamına gelmektedir. “Düş; konak, durak, menzil –virmek(düşün virmek) konaklamak”¹³³ Metin bağlamı dikkate alındığında “kâfir malın Oğuz biglerine götürür idik. Pasınuñ Qara Dervend ağzına **düş/düş virmiş** idük düş virmek” okumak metnin bağlamı ile daha ilişiktir.

مؤر ایدك . پاسنك آقره دروننا غزله دوش ویرمش	071/08 götürür idi. Pasnik Qara Dərvənd ağzına düş vermiş
	071/80 götürür idük Pasınuñ Qara Dervend ağzına düş virmiş

Yorı-; yürüme anlamındadır. o-u vokal değişikliği olabilir. O ya da u okutabilir. Orhun Kitabeleri’nde yorı- şekliyle geçer, yorı- ve yürü- aynı anlamda olduğu için anlamsal olarak aynıdır, sadece ses değişimine uğramıştır. Günümüz Türkiye Türkçesinde ‘yürü-‘ şekliyle yaşamaya devam eder.

كؤز ديبوب بور يولره ناکا . باره صارك يايور حصاره	095/01 gündüz deməyüb yüridilər. nagah Parasarıñ Bayburd Hasarına
--	--

¹³² Dilçin, Cem, Yeni Tarama Sözlüğü, TDK Yay., Ankara, 1983, s.72/b

¹³³ Dilçin, Cem, Yeni Tarama Sözlüğü, TDK Yay., Ankara, 1983, s.76/a

	095/01 gündüz dimeyüp yorıldılar nāgāh Paraşaruñ Bayburd Hışarına
--	---

Dede Korkut Oğuznâmelerinde geçen **طول تولدو** *tul* sözcüğü, tartışmalı sözcüklerden biridir. Birçok araştırmacı bunun üzerine eğilmiş ancak henüz fikir birliğine varılmamıştır. Muharrem Ergin Dede Korkut Kitabı II İndeks Gramer kitabında “*tul?* *t. Tulara girdüğüm*” şeklinde ifade etmiştir. Dede Korkut Kitabındaki, tartışmalı ve anlamlandırılması bir o kadar da zor olan kısımlardan biridir.

طول تولدو کردیكم طول واریه دوخاری و دغمی	109/2 <i>tul tolara girdigim tuladari</i> <i>doxarlıyı qodığım yağı</i>
	109/2 tul tulara girdüğüm tulararı <i>duharlıyı kodusum yağı</i>

Sedat Balyemez de aynı kelimeyi tartışmalı sözcükler gurubuna alır. Balyemez;

“ Dede Korkut’ta anlaşılması en güç yerin Bamsı Beyrek’te geçen “*Tul tulara girdüğüm tulararı*” sözleri ile başlayan bölüm olduğunu görüyoruz. Bu bölüm için birçok araştırmacı yine birbirinden çok farklı okuma / anlamlandırma önerisinde bulunmasına rağmen kesin bir sonuca ulaşamamıştır.

Tul tulara girdüğüm tulararı / Duharlıyı kodusum yağı yurdu / Elümde kıl keşlüm aygır malı / Aygır virüp alduğum ağ tozlu katı yayum D109/2-4 “ <i>tul?</i> ” / “ <i>tular?</i> ” “ <i>tularar?</i> ” (Ergin, 1997: 294) “ <i>duharlı?</i> ” (Ergin, 1997: 97) “ <i>kiş: ok kuburu, tirkeş, sadak, samur (?)</i> ” (Ergin, 1997: 205)	1. <i>Tul tulara girdüğüm tulararı / Duharlıyı kodusum yağı yurdu / Elümde kıl keşlüm aygır malı / Aygır verüp alduğum [ağ] tolu katı yayum</i> (Özçelik, 2005: 56b/2-3) “ <i>Duharlı: Akkoyunluların birboyu(?)</i> ” (Özçelik, 2005: 163) 2. <i>tul tularada girdüğüm, tularad[a] eri duharlıyı kodusum yağı yurdu</i> “ <i>uzun zaman zindana girdiğim,</i>
---	--

zindanda savaşçıları sayarak
bıraktığım düşman yurdu” (Özçelik,
2009a)

3. *Tul tulara gerdüğüm /
Tuladarı duharlıyı koduğum / Yağı
yurdu elimde kıl kişlüm aygır malı /
Aygır verüp alduğum ağ tozlu katı
yayum* (Gökyay, 2004: 50/26-27)

“duharlamak (?)” (Gökyay,
2004: 163)

“tul, tuladara, tulara
(?)”(Gökyay, 2004: 291)

4. *Ṭul ṭulaz (?) girdiğüm ṭoñuz
damı / Duḥar (?) gibi (?) koduğum
yağı yurdu / Elümde fil dişlüm /
Arğımağ aygır vèrüb aldığum / [Ağ]
tozlu katı yayum* (Tezcan-Boeschoten,
2001: 88)

yaslı ve perişan durumda
girdiğim domuz damı / Elimde
fildişlim / Sak kan aygır verip aldığı
(Tezcan, 2001: 183-186)

5. *tul tul ere g(e)rdüğüm / tul er
eri kovdugum / yağı yurdu ilümde /
aygır malı kıl keşlüm / aygır virüp
aldugum / ag tozlu katı yayum*

“ (Benim) Taraf taraf ere
gerdiğim / (karşı) taraftaki er(kek) eri
takip ettiğim / (Duḥa - Doḥa er gibi
takip ettiğim) / düşman yurdu hâlini
alan ülkemde / aygır kıllarından

	<p>yapılmış kıl okluğum / aygır verip aldığım / ak tozlu sert yayım (Sertkaya, 1985)</p> <p>6. <i>Ṭul ṭulara girdüğüm ṭulaz evi</i> <i>/ Duḥarlayı ḳoduğum yağı yurdu</i></p> <p>“Yaslı (ve) aciz girdiğim acizler evi / aşağılayarak baktığım düşman yurdu” (Ata 2004)</p> <p>7. <i>Tol tolada girdüğüm tola deri</i> <i>/ Doḥarlayı ḳoduğum yağı yurdu</i></p> <p>“Çuval (gibi) dolatarak içine girdiğim ham deri / İhtiyarlayıp kaldığım düşman yurdu” (Tekin, 1986)</p> <p>8. <i>tovil tolada gerdüğüm / tola</i> <i>deri [qatu yayum] / doḥuzlay[uban]</i> <i>[veya doḥurlayuban] ḳoduğum /</i> <i>bağı[n] yordu [qatı yayum]</i></p> <p><i>aygır malı qıl [tir]keşlüm /</i> <i>elümdə[sün] [qatı yayum] / aygır</i> <i>virüb[en] alduğum / ağ[ça] tozlu qatı</i> <i>yayum</i> (Yıldırım, 2001)</p> <p>9. <i>Tol-tolara girdiğim / Tolar</i> <i>əri, doxarlıyı ḳodığım / Yağı yordu</i> <i>əlümdə qıl kişlim ayğır malı/ Ayğır</i> <i>verüb alduğım ağ tozlu qatı yayım</i> (Alizade, 2000: D109/2-4)</p>
--	--

Bu dizeler araştırmacıların tartışmaları kelimeleri arasındadır. Aysun Ata “Dede Korkut’ta Şüpheli Birkaç Kelime Üzerine Düşünceler” adlı yazısında konuya şöyle eğilmiştir.

“ O. Ş. Gökyay’ın Metin çalışmasında bu bölüm şöyle geçmektedir:

Tul tulara gerdüğüm

Tuladarı duharlayı koduğum

Yağı yurdu elümde kıl kişlüm aygır malı

Gerek M. Ergin gerekse O. Ş. Gökyay eserin sözlük çalışmalarında, yukarıdaki dizelerde geçen **tul**, **tulara**, **tulaları** veya **tuladarı**, **doharlu** veya **doharlayı** kelimelerine anlam vermemiş ve soru işareti işareti ile bırakmışlardır.¹³⁴

Talat Tekin Dede Korkut'ta Bazı Düzeltmeler yazısında bu dizeleri

“Tol tolada girdüğüm tola deri

Doharlayı koduğum yağı yurdu”

şeklinde okumuştur, **deri** kelimesi ile eşanlamlı kabul ettiği **tola**'ya "ham deri, sepilenmemiş deri" anlamları verilmiş ve buna diğer Türk lehçelerinden de tanıklar gösterilmiştir, **tol**'u **tola** kelimesinin kökü, **tolada**'yı ise **tolat-**"dolatmak" fiilinin zarf-fiili kabul etmiş ve bu dizeyi "Çuval gibi dolatarak içine girdiğim ham deri" olarak tercüme etmiştir. Talât Tekin, **doharlayı**'daki **doharla-** fiilini, Türkmence "yaşlı, yaşça büyük" anlamındaki **tokar** kelimesi ile ilişkilendirmiş ve ikinci dizeyi "İhtiyarlayıp kaldığım düşman yurdu. " şeklinde tercüme etmiştir.¹³⁵ O. F. Sertkaya "Dede Korkut Kitabı'ndaki bazı manzum parçaların hece vezni ve manzume türü açısından değerlendirilerek yeniden okunması"¹³⁶ başlıklı yazısında bu soylamayı 7'li hece vezni ile okuyor ve şu şekilde tercüme ediyor:

tul tul ere g(e)rdüğüm

tul er eri kovduğum

(duherleyü kovduğum)

yağı yurdu ilümde

aygır malı kıl keşlüm

"(Benim) taraf taraf (saf saf) ere gerdiğim

(karşı) taraftaki er(kek) eri takip ettiğim,

(Duha ~ Doha er gibi takip ettiğim)

düşman yurdu halini alan ülkemde

aygır kıllarından yapılmış kıl okluklum (okluğu olan),

Samed Alizade, **Kitab-ı Dede Korkud** adlı eserinde bu mısraları;

“Tul tolara kirdikim,

Tuladarı, doharlıyı godıgım,

¹³⁴ Ata Aysu, “Dede Korkut Hikâyelerinde Süpheli Birkaç Kelime Üzerine Düşünceler”, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1998/I, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2004, s. 29-38.

¹³⁵ Tekin, Talat (2004), “Dede Korkut Hikâyelerinde Bazı Düzeltmeler”, *Makaleler II-Tarihi Türk Yazı Dilleri*, (Yayıma Hazırlayanlar: Emine Yılmaz, Nurettin Demir), Öncü Kitap, Ankara. S.152

¹³⁶ Sertkaya, Osman, “Dede Korkut Kitabı'ndaki Bazı Manzum parçaların Hece Vezni ve Manzume Türü Açısından Değerlendirilerek Yeniden Okunması” Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten, 1988, s.141-156.

Yağı yordı elimde gıl kişlim,
aygır malı,

şeklinde¹³⁷ okumuş ve notlar kısmında ise şu açıklamayı getirmiştir: **tul:** Arapça tül "uzun", **to:** Türkçe "tovalamak" fiilinin kökü olarak göstermiş ve **tuladarı doharlıyı godugım**'ı ise "guşlu avcılarını govduğum" şeklinde tercüme etmiştir.¹³⁸

Sonuç olarak, bu satır hakkında birçok araştırmacı eğilmiş ve farklı bir bakış açısı getirmişlerdir. Nizamioğlu Nurla Abbasov, "Kitab-ı Dede Korkut Destanı ve Oğuz Türklerinin İctimai-Siyasal Kuruluşu Hakkında" isimli yazısında Çin İmparatorluğu esaretinden kurtulup hakanlık kuran ve yeni komşuları Tohar kabileleriyle savaşları Dede Korkut'ta da açık izlerinin bulunduğu bahseder. Abbasov'a göre

"Sovyet Türkologlarından S. O. Klyaştorını Suriye, Gürcü ve Ermeni kaynaklarına dayanarak daha 5. yüzyılda Kafkasya Albanyası ile İberya arasında Gökçe Gölü'nün kuzey tarafında "Duhar" veya "Tohar" adlı il ve bunun merkezi olan Tohar kalesinin mevcut olduğunu ileri sürmüştür. Burası eskiden "Kengerli", daha sonra ise "Peçenekler ülkesi" olarak adlandırılmıştır. Azerbaycan Oğuzları ile bahsettiğimiz Toharlar, ayrıca onlardan bir kadar uzaktaki Avarlar arasında meydana gelen tarihi çatışmalar "Dede Korkut" kahramanı Bamsı Beyrek'in sözleriyle bu şekilde hatırlanmıştır: "Tul tolara girdiğim, tulu Avar'ı, Doharlı'yı kovduğum. . . Aygır verip aldığım, tozlu katı yayım" Görüldüğü gibi on altı yıl süren ayrılıktan sonra kendi ok kemanını övüp okşayan kahraman, herkesin çekemeceği katı yayını gördüğünde Avarlar ve Toharlar'la olan geçmiş savaş sahnelerini hatırlıyor.¹³⁹

Asıf Hacıyev, bu satırları çeşitli yönlerden değerlendirdikten sonra " *Tol tola girdiğim tola deri, doharlıyı koyduğum yağı yurdu*"¹⁴⁰ okumasını yapmıştır. Tüm bu okumalardan ve görüşlerden yola çıkarak Azad Nebiyev okumasının daha doğru olduğu görüşü belirir.

دوباسم

Azad Nebiyev "duyamadım" okurken Muharrem Ergin aynı kelimeyi "doyamadım" şeklinde okumuştur. Ancak mantık olarak bakıldığında sövmek duyma eylemiyle ilgilidir. Muharrem Ergin kelimeyi "Doy-; doymak."¹⁴¹ Olarak anlamlandırır. Metinde yer alan ilgili cümleye bakıldığında "Mere sası dinlü kâfir menüm ağzuma söğüp-durur-idiñ doyamadum kara toñuz etinden yahni yidürdüñ doyamadım" *doy-* eylemini satır içinde ses benzerliğiyle, tekrarlama yoluna gidildiği görülür. Beyrek'in hisardan kurtulması ve atını alıp tekrar hisarın kapısına gelip otuz dokuz yoldaşını emanet etmesi, kafirlere söz söylemesi neticesinde olaylar gelişir. Söv-, ise duymakla ilgili bir durumdur. "Duy-; bilgi almak, öğrenmek, haber

¹³⁷ Alizade, Samet, Kitabı Dede Korkud, Bakı. 1988.

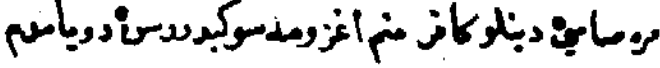
¹³⁸ Alizade, Samet, Kitabı Dede Korkud, Bakı. 1988.

¹³⁹ Abbasov Nizamioğlu Nurlan, "Kitab-ı Dede Korkut Destanı ve Oğuz Türklerinin İctimai-Siyasal Kuruluşu Hakkında", Karadeniz Araştırmaları, Cilt: 6, Sayı: 22, Yaz 2009, s. 147-157.

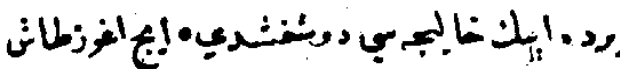
¹⁴⁰ Hacıyev Asıf, Dede Korkut Kitabı-Okunuşlar-Açıklar, Elm Neşriyat, Bakü,2007 s.128-134.

¹⁴¹ Ergin, A .g. e. s.94.

almak.”¹⁴² eyleminin olumsuz şekli olan “duyamadım” şeklinde bir okuma, metin bağlamına ve sözün bağlamına daha uygun olur.

	100/02 <i>mərə sası dinlü kafər mənım</i> <i>ağzuma sögüb durarsañ duyamadım</i>
	100/02 <i>mere sası dinlü kâfir menüm</i> <i>ağzuma sögüp-durur-idiñ doyamadum</i>

Kam Püre Oğlu Bamsı Beyrek Destanının 67/2 satırında **رد** diye geçen kısmında, “haliça; seccade küçük halı.”¹⁴³ “Yir; yer arazi, zemin, toprak”¹⁴⁴ demektir. *perdə* ya da *yirde* okumak için metnin bağlamından hareket etmek gerekir.

	067/02 <i>perdə</i> <i>ipek xaliçəsi döşənmişdi. İç</i> <i>Oğuz Taş</i>
	067/02 <i>yirde</i> <i>ipek haliçası döşənmiş-idi İç</i> <i>Oğuz Taş</i>

“Kara yirüñ üstine ağ ban ivin dikedürmiş-idi. Ala şayvan gök yüzine aşanmış-idi. Biñ yirde ipek haliçası döşənmiş-idi.” bulunulan mekânın tasviri verilmiştir. Perde; Örtü, asılmış örtü, âlet-i setr¹⁴⁵ Azad Nebiyev okumalarında örtü ya da asılmış örtü bağlamından yola çıkarak *perdə* şeklinde okumuş olabilir. Ancak anlamsal olarak uygunluk gösterse bile sözcüğün ‘pe’ ile değilde ‘ye’ ile başladığından ‘yirde’ şeklinde okumak daha doğru olacaktır. Kam Püre

Oğlu Bamsı Beyrek Destanının 69/12 satırında **الد** sözcüğünü Muharrem Ergin, “yola girdiler, İstanbulla geldiler. Dan danuşh ala yahşi” şeklinde okuma yoluna giderken Azad Nebiyev, “yola girdilər. İstanbulla gældilər. Dan danışux ilə yaxşi” şeklinde okuma yapmıştır. Muharrem Ergin “ala” okurken, Nebiyev “ilə” şeklinde okumuştur. Satırın daha iyi anlaşılması için

دان دانوش

söz grubunun anlamının bilinmesinde fayda vardır. “Dan dansuh” okuması Muharrem Ergin tarafından “şaşılacak, hayret verici nâdir, mühim”¹⁴⁶ olarak açıklanır.

¹⁴² Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2012, s.580.

¹⁴³ Derleme Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1993. s.2260.

¹⁴⁴ Dilçin, Cem, Yeni Tarama Sözlüğü, TDK Yay., Ankara, 1983, s.264

¹⁴⁵ Mükemmel Osmanlı Lügati, TDK Yay., Ankara, 2005, s.418/b

¹⁴⁶ Ergin, A. g. e. s79.

Cümlede ve devamındaki cümlede bezirganların yola girmesi; İstanbul'a gelmesi, şaşılacak kadar ala/ilə iyi, güzel hediyeler alması ve Oğuz iline dönmesinden bahseder. Metin bağlamından hareketle her ifade veya yargı geçişlik ve değişkenlik gösterebilmesinden dolayı ala ve ilə olabilir. Gülşen Seyhan Alışık, "Dede Korkut Kitabını Anlamaya Katkılar" adlı çalışmada konuya şöyle eğilmiştir;

"Ala: Farklı köklerden olup, zamanla dilin ses yapısı içerisinde sesteş duruma gelen sözcükler vardır. Dede Korkut Kitabı'nda da bunun örneklerini görmek mümkündür. Metinde geçen ala sözcüğü bunlardan biridir. Bu sözü çözmekte hikâyelerde doyumsuz zenginlikte işlenmiş olan ikilemeler yönlendirici oldu. Sözlük bölümünde ala maddesine karşılık olarak: Ergin (C. II, 11 s.), "ela, ala, karışık renk, alaca", Gökyay (161b. s.) ise "alaca, karışık renkli, benekli, rengarenk, yarı kırmızı, çizgili" anlamlarını vermiştir. Ala sözcüğünün metindeki anlamları aşağıdaki biçimlerde tespit edilmeğe çalışıldı. ala < Ar. a i â "çok güzel, pek güzel, iyi" : Bazirgânlar dahi gice gündiiz yola girdiiler, İstanbul'a geldüler, dan dansuğ ala yahşi armağanlar aldılar (D. 69/12). Yukarıdaki örnekte geçen ve yazmada ele biçiminde yazılmış olan ala her iki yayında da yanlış anlaşılabilir. Bu Ar. alâ'nın ses olarak Türkçeleşmiş biçiminden başka bir şey değildir. Yukarıdaki cümlede, bizzat metinde eş anlamlısıyla birlikte, 'güzel, çok güzel' anlamında eş anlamlı ikileme olarak yer almıştır. Türkçede kullanılan eş anlamlı öğelerden biri genellikle dilin öz malı diğeri de alıntı öğe olmaktadır, ala yahşi da Türkçe+alıntı öğe kuralını bozmamıştır. Bir sonraki yaprakta, Çaya baksa çalımlu çal-kara kuş erdemlü, bir güzel yahşi yiğit oldı (D. 70/4-5) cümlesinde her iki öğesi Türkçe olan ala yahşi ile, anlamca eş bir ikileme ile karşılaşıyoruz. Bugün Azerbaycan Türkçesinde bu ikileme çoh yahşi ya da yaman yahşi biçiminde kullanılır."¹⁴⁷

İkileme olarak düşünüldüğünde ala ve yahşi kendi arasında ikileme oluşturarak metne zenginlik katar. Bundan dolayı ala şeklinde okumak metin bağlamına daha uygundur.

	069/12 yola girdiler İstanbula geldiler dan dansuğ <i>ilə</i> yaxşi
	069/12 yola girdiler İstanbula geldiler dan dansuğ ala yahşi

Her iki araştırmacı da metnin bağlamından yola çıkarak metinde tamamlamalar yapmıştır.

Metin bağlamından hareketle ve metine zenginlik katmak amacıyla ^{تاریخ} sözcüğünden önceki "Bazirganlar ardından başka kaldılar" okumasında çoğulluk devam ettirilerek "kaldılar" şeklinde okumuştur. Bu daha önce bahsedilen okumaların özellikle eklerde farklılaşmasını da örnekleyen bir okumadır.

¹⁴⁷ Alışık, Gülşen Seyhan, "Dede Korkut Kitabını anlamaya Katkılar", Uluslar Arası Dede Korkut Sempozyumu, Lefkoşa, 1999. s.150-153

<p>!رودن بقاءا لادي . والله عجيب يكت مروءتو يكت</p>	073/09 ardından baqa qaldı vallah yəhşi yigit mürüvvetlü yigit
	073/09 ardından baqa qaldılar vallah yəhşi yigit mürüvvetlü yigit

Metin kaynaklı okuma farkı/tercihi oluşturan sözcüklerden biri de **قىز** imlâsına sahip kelimedir. Muharrem Ergin “bir söz söylemedi, kâfirleri kırdüğün aınadı. Nəgahi” diye okumuştur. Azad Nebiyev “qız söz söyləmædi, kafærlæri qırduğın aınadı. Nəgahi” diye karşılamıştır. Ancak metin bağlamı dikate alındığında Beyrek’in bezirganlara yardım etmesi ve babasının evine gelmesi bir söz söylememesi şeklindedir. Kelimenin imlâsına uygunluğundan ve sözün cümle içindeki anlam değeri bakımından Muharrem Ergin okumasının imlayı ve bağlamı daha iyi ifade ettiğini söylemek yanlış olmaz.

<p>قىز سوز سويليدي . كافولري قردوغن اكدي . نكاهي</p>	074/01 qız söz söyləmædi kafærlæri qırduğın anmadı nəgahi
	074/01 bir söz söylemedi kâfirleri kırdüğün anmadı nəgahi

Araştırmacılar bazen metin bağlamından yola çıkarak farklı okuma yoluna gidebilmiştir.

يازوب imlâsını Muharrem Ergin, “Yā Rab” okurken Azad Nebiyev aynı sözcüğü “Yazub” diye okumuştur. Yā; şaşma, şaşkınlık bidiren bir söz iken Rab kelimesi ilahi gücü anlatan sözcüklerden biridir. Beyrek’in otağı görüp şaşırması ve Allah’ı anması için “Yā Rab” demesi şeklinde geçer.

<p>برقرزې اوتاغ دكلشن يازوب براوتاغ كيمونك اولاي</p>	076/05 bir kırmızı otağ dikilmiş Yazub bu otağ kimüñ ola
	076/05 bir kırmızı otağ dikilmiş Yā Rab bu otağ kimüñ ola

Yazıma bağlı olarak okuyucuların okuma tercihleri bazen cümlenin anlamını değiştirmektedir. Okuyucu metin bağlamından hareketle anlamı kuvvetlendirdiği ya da

zenginleştirdiğini düşündüğü kelimeye eklemeler yapabilir. **اغر** sözcüğü Muharrem Ergin okumalarında “ağ” şeklinde iken Azad Nebiyev okumalarında “ağır” şeklinde geçer. Dede Korkut’un Bamsı Beyrek’e ad koyma zamanında, ettiği duada “Ağ/Ağır sancağ götüründe müsülmanlar arhası olsun” dediğinde ak sancaktan mı yoksa sancağın manevi bir ağırlığından mı bahsedilmektedir, bu durum belirsizdir. Ancak kelimenin imlâsından ve metnin bağlamından hareketle Azad Nebiyev okumasının daha doğru olduğunu söylemek mümkündür.

<p>طرتا ویرسون • اغرینجاق کورتورندو مسلمانلار اراخاسی</p>	<p>075/05 tuta versün ağır sancaq götüründə müsəlmanlar arxası</p>
	<p>075/05 tuta vırsün ağ sancaq götüründe müsəlmanlar arhası</p>

طارج imlası ile gösterilen kelime metin kaynaklı okuma farklarının/tercihlerinin bir başka örneğini teşkil etmektedir. Turmağ; “durmak, kalmak”¹⁴⁸ anlamındadır. Bamsı Beyrek’in babası Kam Püre ile konuşurken Beyrek babasının kendisine kız almasını istediğinde, 081/01 satırını, Muharrem Ergin;” Baba maña bir kız alı vir kim men yirümden turmadın” Azad Nebiyev ise “Baba maña bir qız alıver kim, mən yerimdən turmadın” şeklinde okumuştur. 081/02’de ise Muharrem Ergin bir önceki satıra bağlı kalarak “turmağ” okurken yani kalkmak gerek derken Azad Nebiyev turmadın fiiline bir hareket katarak “turgac” şeklinde okumuştur. Bamsı Beyrek kendisiyle ilgili olumsuzluğu anlatırken turmadın, kullanırken Banı Çeçek ile evlenmesiyle bu turmadın olumsuzluğu turmağ bir yerde beklemek ya da durmak anlamında kullanılır.

<p>اول طارج كرك من فو قوج اتم بئدج اول بنج كوك من قريم</p>	<p>081/02 ol turgac gərək. mən qaraquç atuma binmədin ol binmax gərək mən qırıma</p>
	<p>081/02 ol turmağ gerek men qara koç atuma binmedin ol binmeğ gerek men karımuma</p>

¹⁴⁸ Ergin, A. g. e. s. 294

تغزدي imlasına sahip kelime okuma farklının bulunduğu bir başka sözcüktür. Muharrem Ergin bu imlâyı “kığırdı” şeklinde okuyarak “Kığır-; çağırmaq”¹⁴⁹ açıklamasını yapar, Azad Nebiyev ise “çağırdı” şeklinde okumuştur. Kığır- çağırmaq anlamında olduğu için iki okuma da sözcüğün cümle içindeki anlamsal değerini sağlamaktadır. Ancak sözcük “kaf “ile başlamıştır, dolayısıyla “kığırdı” okumak daha doğru olacaktır.

تغزدي • دلواوزان كلدي باش ايندردي • بنبردي	109/11 çağırdı delü ozan geldi baş ändirdi bağır basdı
	109/11 kığırdı delü ozan geldi baş indürdi bağır başdı

“Beleñ/yelek” okuma farkı yine metnin yazımından kaynaklı okuyucuların tercihleri doğrultusunda ortaya çıkmıştır.”Beleñ; tepe, sırt, dağ, dağ belli.”¹⁵⁰ anlamını taşır. Yelek kelimesi ise yine Muharrem Ergin tarafından “okun tüyleri”¹⁵¹ olarak açıklanır. Beleñ kelimesi Dede Korku Oğuznamesinde sadece bir kere kullanılır; ancak yelek kelimesi birçok kez karşılaşılan kelimelerden biridir. ^{بلكلي} imlâsı 063/11 numaralı satırda geçmektedir ve “yelekli” okuması yapılmaktadır. İlgili kelimenin “yelek” olduğunu da kanıtlar niteliktedir. Fakat metin bağlamından hareketle Dede Korkut’un Banu Çiçeğin kardeşinden kaçmasından ve on belen yer aşmasından bahsediyor. “Dede Korkut kiçi başlu kiçer ayğıra sıçradı bindi.

Dedeyi kova kova Delü Karçar on beleñ yir aşurdi. ^{بلك} kendinden sonra gelen “yer” sözcüğüyle tamamlanırsa “belen” şeklinde okumak doğru olacaktır.

اون يلك يرا مشردوي دده قورقودك اردونون دي	084/06 on yelak yer aşurdi Dada Qorquduñ ardından Delü
	084/06 on beleñ yir aşurdi Dede qorquduñ ardından Delü

¹⁴⁹ Ergin, A. g. e. s.179.

¹⁵⁰ Ergin, A. g. e. s.42.

¹⁵¹ Ergin, A. g. e. s.326.

Metin kaynaklı bir diğerk okuma farkı **اموری** imlâsına sahip sözcükte görülür. Kelimenin geçtiğı iki cümlenin de verilmesinin nedeni kelimenin iki yazıyla gösterilmesidir. M. Sinan Kaçalın' e göre

“umür, işler (Ar,umür) daha önce umüd okunan sözcük umür okunmalı. At işler er öginir. Yayan erün umürü olmaz. Burada incelenmesi gereken ikinci tümcedir. İkinci veride umüdü gibi yazılmış olsada birincisinde doğru olarak umürü yazılmıştır. Atsız erin işleri dönmez anlamına gelmelidir, atsız erin umudu olamaz ne demek? İkinci veride aynı sözün şalabalık kırhudur, derin olsa baturur diye geçer ki birincide eri yalnız bırakmadığı zaman, ikincide halkın yalnız zaman işler iyi gider demektir. At işmezse er öginmez.”¹⁵²

“At işler, er öginür. Yayan erün umudu/ umürü, olmaz,” okumalarında kelimenin anlamı belirleyicidir. Türklerde at/ ata binmek erlik göstergesi olduğu gibi, toplumda varoluşun da simgesidir. “Umür; Aldırış etme, önem verme”¹⁵³ anlamını taşır. Yine Türklerdeki kutsallaşan at/ata binme olgusuna göndermelerde bulunduğundan, atsız erin işlerinin rast gitmediğinden/gidemediğinden at işlemeze er övünmez anlamı doğar. Buradan hareketle “umür” şeklinde okuma yoluna gitmek mümkündür.

اریک اموروی اولمزہ اوڑ لٹوز یکید لں باریک طقتاق	090/12 erün umuri olmaz otuz toquz yigidlän Beyrək tutsaq
	090/12 erün umudi olmaz otuz toquz yigitilen Beyrek tutsaq
باشم اموروی وای شاه یکیدم وای شهاب یکیدم طونید	092/04 başım umuri vay şah yigidim vay şahbaz yigidim doyunca
	092/04 başım umudi vay şah yigidüm vay şahbaz yigidüm toyinça

Metin kaynaklı bir başka okuma farklı konsonant farklılığından kaynaklanmakla beraber bağlamda eylemi yapma, yaptırma noktasında özned farka neden olur.

	122/11 biñ yerdä ipäk xaliçesi döşätmişidi ala sayvan gög
--	--

¹⁵² Kaçalın, Sinan, Mustafa, “Dede Korkut Kitabı’na Okuma Önerileri” Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1998/1, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları 793, s.93-100.

¹⁵³ Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2012, s.2034/b

بک بردە اېک خالچې مې درشنش اېرې الم صيوان کوک	122/11 biñ yirde ipek ھاlıçası döşenmiş-idi ala şayvan gök
---	---

Kelimenin yazımında "n" konsonantının kullanıldığı görülmektedir. Muharrem Ergin'in okuması kelimenin yazımı ile daha çok benzeşir. Metnin, bu cümleden önceki söylemleri ile de özne bakımından ortaklık sağlanır.

Metin kaynaklı okuma farklarının/tercihlerinin örneklerinde biri Dede Korkut Oğuznamesinin birçok hikâyesinde geçen bir yer adıdır. Kan Abkaza/Abkaz Dede Korkut Oğuzlarının mücadele ettikleri düşmanların memleketlerinden biridir.

بکتري برينه الورم قان ابتازه ايلنه من كيدرم التون	124/06 <i>yigitlərimi boyuma alaram, Qanabqaz elinə mən gedərəm altun</i>
	124/06 <i>yigütlerimi boyuma aluram Qanabkaza iline men giderem altun</i>

Dede Korkut Oğuznamesinde okuma farkı yaratan diğer bir nokta da yansıma sözcüklerdir.

اوليتان چتوکلې مولقيان ابن لراشقزان ارغلق	127/03 <i>ulatmayan çätigüñü mövlatmayan alpanlar başı qazan oğlançuq</i>
	127/03 <i>avlatmayan çetügüñi mavlatmayan alplar başı Qazan oğlançuğı</i>

“*itüñi ulutmayan/ itüñi avlatmayan*” diye iki okuma ile karşılaşılmaktadır. ^{اوليتان} yazımı okumada ikilik meydana getirmiştir. Muharrem Ergin kelimenin başındaki elifi "a" okuyarak avlatmayan şeklinde okurken, Azad Nebiyev elifi¹ ve vavı² birlikte alıp ulatmayan okumasını yapmıştır. Ayrıca avla- kelimesi, yansıma sözcük olarak incelendiğinde Muharrem Ergin, "havla- fiilinin h'sinin düşmüş olduğunu göstereceği gibi kelimenin hav yerine av ses taklidine dayandığını ve aslı bir şekil olması ihtimalini de hatıra getirmektedir.”¹⁵⁴ diye ifade

¹⁵⁴ Ergin, A. g. e. s. 369.

eder. Fakat "h" sesi için genellikle tersi bir durum söz konusudur. Yani "h" sesi daha çok eklenen (protez) sestir. Havlu, höküz kelimelerinde olduğu gibi. Kelimelerin her iki okunuşunu da bağlamda doğru kabul etmek mümkündür.

Mövlət-/mavlat- farkının sebebi de yine ilk hecedeki vokalin yazılmamasından kaynaklanmaktadır. Her ikisi de kedinin çıkardığı sesi karşılamakla beraber mavlat- okuması daha doğru görünmektedir. Yansıma sözcük olması bakımından çıkarılan sese daha yakın bir ifade biçimidir. Birçok metinde mavlat- sözcüğü ile karşılaşılmaktadır."Mavlatmak: miyavlatmak"¹⁵⁵ karşılığını vermektedir. Yine tarama sözlüğünde de aynı kelime "miyavlatmak" şeklinde tanımlanmıştır.¹⁵⁶ Bunlar göz önüne alındığında Muharrem Ergin okuması olan "mavlatmak" kelimesinin doğruluğu muhtemeldir.

Yine aynı cümlede yer alan "*alpanlar/alplar*" okunuşları da metin kaynaklı okuma faklarından biridir. Kelimenin Eski Anadolu Türkçesi metninde "alpanlar" şeklinde yazıldığı görülür.¹⁵⁷ "Alp: Yiğit, kahraman, eren, derviş, mücahit"¹⁵⁸ tanımlanır. Azad Nebiyev okumasında olan "alpanlar" kelimesindeki "-an" ekinin görevi kelimenin anlam değiştirip değiştirmemesi bakımından önemlidir. Talat Tekin "{+An}(Krş. Mo. çokluk eki -n)"¹⁵⁹ tanımlamasını yaptıktan sonra aynı bölümde "eren ve oğlan-ım" örneklerini verir. Bu bakımdan "alpanlar" kelimesinde "-an" çokluk ekidir ve kelime incelendiğinde bir ek yığılması söz konusu olduğu görülecektir. İki çokluk eki olan "-An" ve "-lAr" aynı kelimedeyle beraber kullanılmıştır. Benzer örneklerin ele alındığı başka bir eserde de -An ekin isimden isim yapan ek grubuna dâhil edilmiş ve "er-en, oğl-an, sap-an"¹⁶⁰ örnekleri burada da kullanılmıştır.

İki tezin de doğru tarafları bulunmaktadır. Ek çokluk ekidir fakat işlerliğini kaybetmiştir. Yani ekin şu anda çokluk eki olarak kullanılmadığı bilinmektedir. Bununla birlikte ek üzerine verilen örneklerde ekin tam olmasa da çekim eki olmaktan çıkıp yapım eki görevi üstlendiğini söylemek de yanlış olamayacaktır. Tüm bu bilgiler ışığında Azad Nebiyev okumasının daha doğru olduğunu söylemek mümkündür.

¹⁵⁵ Paçacıoğlu, Burhan, Türkçenin Sözcük Dağarcığı, Bizim Büro Basımevi, Ankara, 2006. s. 364.

¹⁵⁶ Tarama Sözlüğü (Düzenleyen: Cem DİLÇİN), TDK Yay., Ankara, 1983. s. 153/b

¹⁵⁷ "alpan-lar (Özçelik, 2005: 65/b)"

"alp-lar (Gökyay, 2004: 61/10)"

"alp-lar (Tezcan-Boeschoten, 2001: 98)"

"alpanlar(Alizede, 2000: D127/3)"

¹⁵⁸ Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2012, s.156/a

¹⁵⁹ Tekin, Talat, Orhon Türkçesi Grameri, Sanat Kitapevi İstanbul, 2003. s. 102.

¹⁶⁰ Paçacıoğlu, Burhan, Türkçenin Sözcük Dağarcığı, Bizim Büro Basımevi, Ankara, 2006. s. 25.

بيدان سکردوب سنک ابون آل اوزان سورجیابی	129/05 meydana <i>səkridarın</i> səniñ üçün ala <i>uran sur</i> cıdamı
	129/05 meydana <i>segirdeyin</i> senüñ içün ala <i>evren süvri</i> cıdamı

İkinci okuma farkı ise "uran/evren" kelimelerinde görülür. "Ur-: Vurmak"¹⁶¹ "Vurmak, çarpmak.¹⁶² olarak tanımlanırken "Evren: Kainat, kozmos (ET), Felek¹⁶³ (EAT). olarak tanımlanır. Evren kelimesi bunun dışında Muharrem Ergin "Büyük yılan, ejderha"¹⁶⁴ şeklinde tanımlar. Benzer bir karşılama da Derleme Sözlüğünde yer alır fakat burada karşımıza çıkan kelime "evren" değil "evran"dır. "Evran: Büyük yılan, canavar.¹⁶⁵ Uran ve evren okumaları iki farklı anlamı meydana getirir. Bağlamı tamamlamak için son okuma farkı yaratan kelimeye bakmak gerekmektedir. Çünkü bahsi geçen kelimeler birer sıfat olup cıdanın (mızrap) özelliklerini vermektedir. Okuma farkı bulunan son kelime ise *sur/süvri* kelimesidir. Kelime başka cümlelerde de geçmektedir.

سورجدالوسولدي • اولكون نامره لرموخاندار	132/11 <i>sur</i> cıdalar süsəldi ol gün <i>namərdlər muxannətlər</i>
	132/11 <i>süvri</i> cıdalar süsildi ol gün <i>nəmerdlər muhənnətlər</i>
تره ايعري مكاريركل يكت الوكوكي سورجده ابي	148/13 <i>qara ayğırı maña vergil yigit!</i> <i>əlündəki sur</i> cıdanı,
	148/13 <i>qara ayğırı maña virgil yigit</i> <i>elündəgi süvri</i> cıdanı

Burada okuma farkının temel sebebi kelimenin yazımıdır. *سور* şeklinde yazılan kelime ilk bakışta "sur" okunmaktadır¹⁶⁶. Bununla beraber Eski Anadolu Türkçesi dil özellikleri dikkate alınırca kelime sonunda *ی* harfinin yazılmaması ihtimali de bulunmaktadır. Fahir İz, "Eski Türk Edebiyatında Nesir" adlı kitabında bahsi geçen hikayede bu kelimeyi sonuna bir *ی*

¹⁶¹ Gülensoy, Tuncer, Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü, TDK Yay. Ankara, 2007. s. 969

¹⁶² Tarama Sözlüğü (Düzenleyen: Cem DİLÇİN), TDK Yay., Ankara, 1983.s. 219/b.

¹⁶³ Gülensoy, Tuncer, Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü, TDK Yay. Ankara, 2007. s. 649

¹⁶⁴ Ergin, A. g. e. s.108.

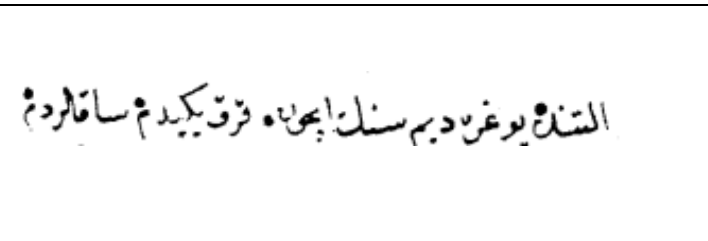
¹⁶⁵ Derleme Sözlük, TDK Yay., Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1993. s. 1813

¹⁶⁶ Cemshidov Shamil Kitabı Dedem Qorqud adlı eserinde de aynı kelimeyi "Sur" olarak okumuştur. (1995: 71)

koyarak yazmıştır¹⁶⁷. Yazımının yanı sıra kelimelerin okumaları da farklı anlamlar içermektedir. "Süvri" kelimesi anlamda sivri kelimesini karşılamaktadır. "Sur" kelimesi ise "Bir cins koyun derisi"¹⁶⁸dir Bu kelimeleri bahsedilen anlamlarla değerlendirdiğimizde Muharrem Ergin'in okumasında "Ala evren süvri cıda" rengi bir yılan gibi menevişli olan sivri bir mızraktan bahsedilirken, Azad Nebiyev okumasında iyi vuran, sapı koyun derisinden yapılmış bir mızraktan bahsedilmektedir.

Burada dikkat çeken bir diğer sözcük de "ala"dır. Gülşen Seyhan Alışık, ala sözcüğü "a'lâ'nın ses olarak Türkçeleşmiş biçiminden başka bir şey değildir." diye ifade eder.¹⁶⁹ Bu noktada Muharrem Ergin, ala kelimesini "karışık renkli" anlamında kullanırken Azad Nebiyev, "iyi, güzel" anlamı ile kullanmıştır.

Yoğratmak/boğratmak okuma farkında bir sonuç elde edebilmek için bir önceki cümleyi bilmek gerekir. Önceki cümlede "kunt ışıklar"dan bahsedilir.¹⁷⁰ Uruz'un babası için söylediği bu sözü kelime "boğratmak" olarak alınırsa "Sağlam demir başlığa kaba çomak altında gedikler açtırayım senin için." anlamında bir okuma olacaktır. Bu okumanın sağlanması için kelimenin "boğratmak" okunması gerekmektedir. Boğratmak fiili "gedik açtırmak"¹⁷¹ olarak tanımlanır. Ayrıca şahıs ekinin yuvarlak okunması gerekmektedir. Kelime "yoğratmak"¹⁷² olarak okunursa da "sağlam demir başlığı babası uğruna girdiği savaşlarda ezdirip, büktürmek istediği" anlamı çıkmaktadır. Bu anlamlar ve yazım dikkate alındığında yoğradayım okuması daha doğrudur denilebilir.

	129/12 altında yoğradayım senin için günü geldi kırk yigidim
	129/12 altında boğradayım senün için günü geldi kırk yigidüm

Ünlemler de metin kaynaklı okuma farkları yaratmaktadır. *Hi*/hay şeklinde okunan kelimenin yazımı şeklindedir. Yazımda iki kullanılmıştır. Bu "Hay" okunabileceği gibi "hı" da okunabilir. Dolayısı ile iki okumanın da doğru kabul edilebilmesi mümkündür.

¹⁶⁷ İz Fahir, Eski Türk Edebiyatında Nesir, Akçay Yay., Ankara, 1996.

¹⁶⁸ Açıkgöz Halil, Ahmetjanov R., Ganiyev Fuat, Tatarca-Türkçe Sözlük, İnsan Yay., İstanbul, 1997, s.218

¹⁶⁹ Alışık, Gülşen Seyhan, "Dede Korkut Kitabını anlamaya Katkılar", Uluslar Arası Dede Korkut Sempozyumu, Lefkoşa, 1999, s.151

¹⁷⁰ "Kunt: Sağlam, güçlü, sert, katı.(TS 1983: 148/a)" "Işık: Demir başlık.(TS 1983: 111/b)"

¹⁷¹ Paçacıoğlu, Burhan, Türkçenin Sözcük Dağarcığı, Bizim büro Basımevi, Ankara, 2006. s. 95/a.

¹⁷² "Yoğratmak: Ezmek, yamrı yumru hale getirmek. (Tekin 1986: 145)"

انوب برپو يارموا و قجسي اولوره هي ديدن باشلار	130/06 atub, birin yazmaz oqçusu olur hi demäden başlar
	130/06 atup birin yarmaz oqçısı olur hay dimedin başlar

Metin kaynaklı okuma farklarının bir diğer örneği de "*gərəkliüdür/gerek olur*" okumalarıdır. Kelime yapısı olarak farklı olan okumalar yapılmıştır. Görüldüğü üzere Muharrem Ergin okuması, okunan **کرکلودر** kelimesinin birleşik fiil olduğu görüşündedir. Fakat kelimenin yazımı bunun aksini gösterir. Yazım "*gerekliüdür*" şeklindedir. Azad Nebiyev okumasının metnin yazımı ile uygunluğu daha yüksektir denebilir. Ayrıca kelimenin sonunda yer alan bildirme ekinin de yuvarlak okunması gerekmektedir. Çünkü Eski Anadolu Türkçesinde "Bildirme eki -dur, -dür'deki vokal yuvarlaktır."¹⁷³ Bu husus dönem özelliğine uygunluk bakımından önemlidir.

ادکزیکلہ نر با شکہ دوشندہ کرکلودر دیری اوروز	130/13 ögrəngil qara başıña düşəndə gərəkliüdür dedi Uruz
	130/13 öğrengil Kara başıña düşəndə gerek olur dedi Uruz

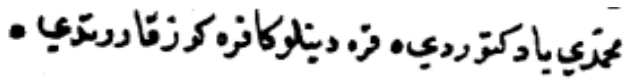
"Sügüsün/süñüsün" okuma farkının temel iki sebebi vardır. Bunlardan ilki iki konsonantın tek yazım ile gösterilmesidir. **سوکس** yazımında kullanılan **ك** hem g hem de ñ konsonantlarını karşılamaktadır. Bir diğer nokta da ñ sesinin "iki sese bölünmesi henüz eserde yoktur."¹⁷⁴ Dolayısı ile bugün "süngü" kelimesi süñü şekliyle karşılanmaktadır.

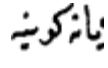
يتادن سوکس صا بجدي طردیہ قران بل کوردی	132/02 yəqadan sügüsün şancdı durdı Qazan bəg gördü
	132/02 yaqadan süñüsün şaңdı tırdı Qazan big gördi

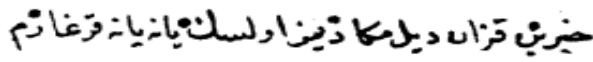
¹⁷³ TİMURTAŞ, Faruk Kadri, Eski Türkiye Türkçesi, Kapı Yay., İstanbul, 2012. s. 33.

¹⁷⁴ Ergin, Muharrem, Dede Korkut Kitabı İndeks-Gramer, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1991. s. 424.

“Yâda getirdi/yâd getürdi” okumalarının ikisi de yazımı ve bağlamı karşılamaktadır. "Yâd (Far.): anma, hatırlama"¹⁷⁵ olarak tanımlanır. "Muhammedi hatırladı" manası ile kullanılmıştır. Fakat cümlede savaş öncesi bir durumdan bahsettiği için "yad getürdi" okumasını "Muhammedi andı" ,bugün kullanılan "Ya Muhammed" nidası yerine kullanılması, şeklinde anlamlandırmak da mümkündür.

	132/05 <i>Məhəmmədi yadagətirdi qara dinlü kafirə göz qarartdı</i>
	132/05 Muhammedi yadgetürdi Qara dinlü kâfire göz qarartdı

Metnin yazımında "yana yana" şekli ile bulunan ikilememe Azad Nebiyev tarafından farklı olarak "yana göyne" okunmuştur. Azad Nebiyevin okuduğu ikileme de Oğuznamede mevcuttur fakat yazımı farklıdır. "Yana göyne" ikilemesinin yazımı şeklindedir. Dolayısı ile Muharrem Ergin okuması metnin yazımı ile örtüşmektedir.

	137/13 <i>xəbər in Qazan degil mənə deməz olsan yana-göynə qarğaram,</i>
	137/13 haberin Qazan digil maña dimez olsan yana yana qarğaram

“Tuğuladayım/tuğladayım” metin kaynaklı okuma farklarından bir diğeridir. Tuğ kelimesi "dügümlemek, kapatmak"¹⁷⁶ olarak tanımlanır. Bu kelimedenden türeyen tuğla- fiili ise "suyun gediğini kapatmak"¹⁷⁷ anlamına gelir. Tuğlatmak, kapattırma, tıkamak anlamını taşıdığı için bağlamda akarsuyun damarlarını/kollarını tıkatmak anlamı sağlanır. Bununla beraber bu kelimenin birçok araştırmacı tarafından "soğultmak" olarak okunduğu görülmektedir.¹⁷⁸ Fakat kelimenin yazımı ve bağlamı "tuğladayım" okumasının daha uygun olduğunu göstermektedir.

¹⁷⁵ Paçacıoğlu, Burhan, Türkçenin Sözcük Dağarcığı, Bizim büro Basımevi, Ankara, 2006. s. 95/a

¹⁷⁶ Gülensoy, Tuncer, Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü, TDK Yay. Ankara, 2007. s.49

¹⁷⁷ Paçacıoğlu, Burhan, Türkçenin Sözcük Dağarcığı, Bizim büro Basımevi, Ankara, 2006. s. 580/a.

¹⁷⁸ "Tuğladayım (Özçelik 2005: 24a/4)"

"soğuldayım (Gökyay 2004: 66/25)"

"Suyu kurutmak, toprağa suyu çektirmek(Gökyay 2004: 281)< düzeltme'tuğladayım'(Gökyay 2004: 345)"

"Soğuldayım (Tezcan- Boeschoten 2001: 104)"

"tuğladayım (Alizade 2004: D138/10)"

"Tuğladayım 'Tuğlat-: Çayın, suyun karşısına bent, set çekmek. (Hacıyev 2007: 150)"

دیکل ما طرلر طوغلده ییم ارغون دینلو کافرلر	138/10 <i>değil maña damarların</i> toğuladayım azğun dinlü kafirlərə
	138/10 <i>digil maña tamarların</i> tuğladayım azğun dinlü kâfirlere

"Qomayınmı/koyayın mı" okuma farkında bir fiilin iki farklı soru hali vardır. Bunlardan biri ko- fiilin olumlu soru hali olan "koyayın mı "; diğeri de aynı fiilin olumsuz soru hali olan

"qomayınmı ". Metinde **توماينمي** şeklinde yazılan sözcüğün olumsuz soru okuması yazım ile daha benzerdir.

يشوب سنك اوردوکه توماينمي • اوغول اوغل وديربجي	139/05 <i>şivən səniñ orduña</i> qomayınmı oğul oğul deyübəni
	139/05 şiven senüñ orduña qoyayın- mı oğul oğul diyübəni

برقشلردی

yazımı birbirinden farklı iki okuma meydana getirmiştir. Muharrem Ergin, bu yazımı "arkurı bırakmışlardı" diye okurken Azad Nebiyev, "yer komışlardı" diye okur. Yazıma bakıldığında da Azad Nebiyev okumasının doğruluk payının yüksek olduğunu söylemek mümkündür.

قداشکی اوزدنده ار قوری برقشلردی • کیرن بشار	142/01 <i>qapı eşiği üzərində ərqurı yer</i> komışlardı girən basar
	142/01 <i>qapu işigi üzerinde</i> arqurı bırakmışlar-idi giren başar

Metin kaynaklı diğer bir okuma farkı da esen/ester okumalarından kaynaklanmaktadır.

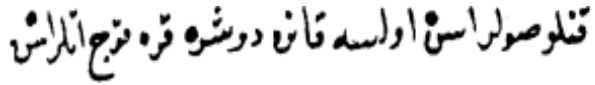
استر

şeklinde yazılan kelimenin "ester" okuması yazımla ve bağlamla daha uyumludur.

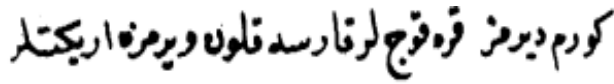
قشوتیان قره طاغرا استراولسه ایل بایلره قنلو	145/02 <i>qarşı yatan qara dağlar</i> əstər <i>olsa, el yaylar qanlı</i>
	145/02 <i>karşı yatan qara tağlar</i> esen olsa

	il yaylar anlu
--	-----------------

“*Qamin/ anın*” kelimesi tanımlanırken Muharrem Ergin "kamin" kelimesini akan su olarak vermiş ve parantez içinde de "kanın"¹⁷⁹ yazmıştır. Bu noktada kelimelerin okumasında anlam olarak bir fark yoktur. Fakat devamında yazılan kelimelerin okuması bağlam farkına neden olur. Akan sudan bahsediliyorsa devamında "aşar" okuması daha tamamlayıcı olmaktadır.

	145/03 <i>qanlı sular, əsən olsa qamin - düşer qara qoç atlar əsən</i>
	145/03 anlı şular esen olsa anın aşar ara qoç atlar esen

Cümlenin öncesinde bir devenin yaşlanmasından bahseder. Aşağıdaki cümle bunun devamıdır. Gurum/torum okuma farkında kelimenin yazımının ك harfi ile yapıldığı görülür. Bu noktada "gurum" okuması muhtemeldir. Ancak cümlenin öncesinde bir devenin yaşlanması durumunda olacak şey, bu cümlede verilmektedir. "Torum: Deve yavrusu"¹⁸⁰. Ve bir deve yaşlanırsa yavrusu olmaz, şeklinde bir bağlamda "torum" okuması daha uygun olacaktır.

	147/03 <i>gurum verməz qara qoçlar qarisa qulun verməz ər yigitlər</i>
	147/03 torum virmez ara oçlar arisa ulun virmezer yiğitler

Metin kaynaklı bir diğer okuma farkı *baba/ yapa* kelimelerinde görülür. Okunan iki kelime de farklı anlamlar sağlar. Kelime "baba" olarak okunursa; baba yalnızca kâfire at sürdü anlamı çıkabileceği gibi babanın kâfir üzerine tek başına yürüdüğü anlamı da çıkabilir. Kelime "yapa" okunursa; babanın kâfir üzerine yalnız gitmesi kelimenin pekiştirilmesi ile vurgulanmış olur. Bununla birlikte kelimenin yazımına "baba" okumasının daha yakın olduğunu söylemek mümkündür.

¹⁷⁹ Ergin, A. g. e. s.108.

¹⁸⁰ Gülensoy, Tuncer, Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü, TDK Yay. Ankara, 2007. s.919.

<p>ھيقردي ۋ بيايالكوزكانة آت دېرېۋ قېلىچ اوردي</p>	148/01 hayqırdı baba yalnız kafəra at dəpdi, qılıç urdu
	148/01 hayqırdı yapa yaluñuz kəfire at depdi qılıç urdı

“Cıdav/cılov” okumalarında yine bağlamı değiştiren iki anlamla karşılaşılmaktadır. "Cıdav: Hayvanın omuz başında semer ve ya eğer vurmasından olan yara"¹⁸¹dir. Cılavı ise "gem, dizgin, yular"¹⁸² olarak tanımlanır. Bu cümlemin devamında "tartgıl" fiili bulunmaktadır ve o da "çekmek"¹⁸³ anlamındadır. Dolayısı ile cümlede hayvanın yularını çekmek anlamı çıkar. Bu noktada Azad Nebiyev okumasının doğruluğu ihtimali daha yüksektir denilebilir. Ayrıca yazımda kelimenin lamelif ile yazıldığına da dikkat etmek gerekir.

<p>قزىنك قزان اورزونه كلديۋ ايدرقره اينغك جلاوريني</p>	148/11 qızınıñ Qazan üzərinə gəldini, aydır qara ayqırıñ cılovsını
	148/11 kızınıñ Qazan üzerine geldi aydur qara aygırıñ cıdavisını

“Tekye tut-/tike tut-“ okumaları da metin kaynaklı okuma farkları arasındadır. Tike/dike "dikkatle, kulak kabartarak, dimdik"¹⁸⁴ anlamlarını taşır. Muharrem ergin hazırladığı dizinde bu birleşik fiili "başını kaldırmak, gözünü dikmek, gözünü dikerek"¹⁸⁵ olarak tanımlamış. Cümle, Boyu Uzun Burla Hatun'un Kazan Beg'e kendisini dikkatle dinlemesi gerektiğini söylediği" anlamını taşımaktadır.

<p>ما طر نخل بكت ۋ تکه طوبت يوزمه بقتل بكت التوكر عني</p>	148/12 maña dartgıl, yigit təkyə tutub yüzümə baqgıl yigit altındağı
	148/12 maña tartgıl yigit tike tutup yüzüme baqgıl yigit altındağı

¹⁸¹ Tarama Sözlüğü (Düzenleyen: Cem DİLÇİN), TDK Yay., Ankara, 1983. s. 45/b.

¹⁸² A. g. e. s. 46/b

¹⁸³ Ergin, Muharrem, Dede Korkut Kitabı İndeks-Gramer, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1991. s. 289.

¹⁸⁴ Tarama Sözlüğü (Düzenleyen: Cem DİLÇİN), TDK Yay., Ankara, 1983. s. 66/b.

¹⁸⁵ Ergin, Muharrem, Dede Korkut Kitabı İndeks-Gramer, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1991. s. 289.

Metin kaynaklı okuma farklarından bir diğeri **تایندی** yazımlı kelimenin okumalarında görülür. Azad Nebiyev'in okumasında fiilin birleşik yapıllı olması dikkat çeker. Bağlamda iki okumanın da uyumlu olduğu söylenebilir.

كلو قزانه بقیی كلدی قزان حلاینی تایندی • خات	148/10 gəli Qazana yağıñ gəldi Qazan həlalını taniyamadı xan
	148/10 gelü Qazana yakın geldi Qazan həlalını tanımadı han

اولش şeklinde yazılan kelimenin okunmasında farka sebebiyet veren en önemli etken yazım özellikleridir. Kelime Muharrem Ergin'in okumasındaki şekliyle "ölmüş" okunabileceğı gibi Azad Nebiyev'in yaptığı gibi "olmuş" da okunabilir. Bu noktada kelimeye yüklenecek anlamı içinde bulunduğu cümle, hatta öncesindeki ve sonrasındaki cümleler belirleyecektir. Üstelik kelime bir sonraki cümlede de vardır. Yani kelime art arda sıralı bir söylemin parçasıdır.

Hikâyeye dönüp olayı hatırlamak gerekir. Kazan Beg, oğlu Uruz'u kurtarmak için, tek başına kâfir üstüne yürümüştür. Bir süre savaştıktan sonra göz kapağından yaralanmış ve kendisine yardıma gelen karısını tanımamıştır. Aşağıda geçen cümleler, bu durum karşısında üzülen hatta kızan Burla Hatun'a aittir. Kazan'ın durumunu tasvir eder. Azad Nebiyev okumasına göre cümleye bakıldığında; Kazan savaşp yaralanmış ve onu gören Burla Hatun, Kazan'a "Sana ne olmuş?" sorusunu sorar ve bununla birlikte gördüklerini sıralar: "Atını koşturan Kazan senin belin olmuş, Üzengiye toplayamayan dizin olmuş, Han kızı helalını tanımayan gözün olmuş." Burada "olmuş" söylemi Kazan'ın savaş sonrası yaşadığı değişimi anlatmak için kullanılmıştır. Muharrem Ergin'in "ölmüş" okumasında ise Kazan'ın belinin, dizinin ve gözünün artık iş görmediğı anlamı çıkabileceğı gibi Kazan'ın bu uzuvlarından ağır yara aldığı ve Burla Hatun'un bunu vurgulamak istediğı yorumunu yapmak da mümkündür.

بورتق قزان سنك بيلك اولش اورنكوبه درميين	149/08 yortan Qazan, sənın belin olmuş üzəngiyə dərmiyen
	149/08 yortan Qazan senün bilün ölmiş üzəngüye dirmeyen
	149/09 dizin olmuş xan qızı həlalını tanımayan gözün olmuş
	149/09 dizün ölmüş Han kızı həlalunu

دزك اولشە خان قزى حلاكى تامين كوزك اولشە	tanımayan gözün ölmiş
--	------------------------------

“Saydıqımca/şayduqça” okuma farkını sebep kelimenin yazımında kullanılan "mim" harfinin net görülememesidir. Fakar yazımda bu harf mevcuttur. Dolayısı ile Azad Nebiyev'in okuması yazımla daha yakındır.

توجد بشلاري ارونيتدي صيد قيم اغوز بگاري	151/11 qoca başları Aruz yetdi saydıqımca Oğuz bağları
	151/11 koca başları Aruz yetti şayduqça Oğuz bigleri

قارا şeklinde yazılan kelimenin *qara*/kale okumaları ile karşılaşılmaktadır. Muharrem Ergin kale kelimesini "kale" olarak tanımlar.¹⁸⁶ Fakat bir başka hikayede kelime grubunun "kalaba ölke" olarak okunması ve yazılması kafa karıştırmaktadır. Bahsi geçen cümlede erenlere kale ve ülke mi vermiştir yoksa çok fazla toprak mı vermiştir, bu kesinlik kazanamamaktadır. Azad Nebiyev'in okuması ise "kara" şeklindedir. "Kara: Toprak."¹⁸⁷ anlamında da kullanılmaktadır. Bağlamda erenlere toprak verdiği anlaşılmaktadır. Azad Nebiyev'in okuması, kelimenin yazımıyla daha yakındır denilebilir.

جوروي. آزاد ايلدي. جلاسون ارنلر قارا اولكه	153/11 çevirdi, azad eyledi cılasun arənlərə qara ölkə
	153/11 çevürdi azad eyledi cılasun erenlere kala ölke

¹⁸⁶Aynı kelime bir başka hikayede "kalaba ölke" olarak geçmektedir.

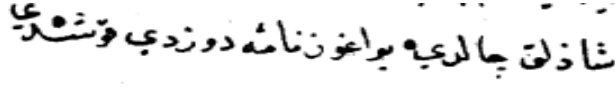
kalaba ölke D65/8 (*Cılasun koç yigitlere kalaba ölke virdi*)
“kalaba: çok, pek çok” (Ergin, 1997: 163)
“ölke: ölke” (Erin 1997: 244)

1. *kıla ölke* (Ozçelik, 2005: 34b/8)
2. *kalaba ölke* (Gökyay, 2004: 29/33) “çok ölke, çok yer” (Gökyay, 2004: 232)
3. *kıla ölke* (Tezcan-Boeschoten, 2001: 66) “ölke: dağ eteği, bölge”
“kıla: dağ sırtı, dağ sırtındaki otlak” (Tezcan, 2001: 149)
4. *qalaba ölkə* (Alizade, 2000: D65/8)

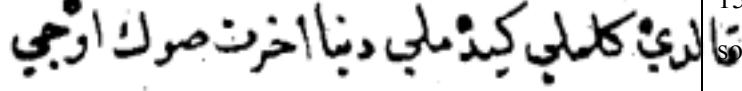
قارا اولكه

¹⁸⁷ PAÇACIOĞLU, Burhan, Türkçenin Sözcük Dağarcığı, Bizim büro Basımevi, Ankara, 2006. s. 284/b

“Şadlıq/ şazılıq” okuma farkına neden olan noktan kelimenin yazımında kullanılan ĵharfinin yazım şekli olduğu düşünülmektedir. Olası gerekenden daha eğik yazılmasıyla ĵharfine benzer kılınmıştır. Fakat okunan iki kelime de aynı anlamı sağlamaktadır. Muharrem Ergin, şazılıq kelimesini tanımlarken karşılığı olarak verdiği kelimelerden biri de "şadlık"¹⁸⁸ "tır. "Şadlık çalmak: Kopuz ile neşe vermek"¹⁸⁹ anlamında kullanılmıştır. Muharrem Ergin'in okumasının doğruluğu söz konusudur denilebilir.

	153/13 <i>şadlıq</i> çaldı bu oğuznamayı düzdi-qoşdı,
	153/13 <i>şazılıq</i> çaldı bu oğuz nameyi düzdi-qoşdı

Metin kaynaklı okuma farkına bir başka örnek *axırət/ ahır* şeklindedir. yazımını "ahıret" şeklinde okumanın doğruluk payı daha yüksektir. Ahır kelimesi son, nihayet anlamlarını içerirken, Ahıret kelimesi, "dini inanışa göre, insanın öldükten sonra dirilip sonsuza dek yaşayacağı ve Tanrı'ya hesap vereceği yer, öbür dünya"¹⁹⁰ olarak tanımlanır. Azad Nebiyev okuması cümleyi şöyle anlamlandırır: Gelimli gidimli dünya sonu ahirete varan ölümlü dünya. Muharrem Ergin'in okuması ise aynı cümlede şu bağlamı sağlar: Gelimli gidimli dünya nihayî sonu ölümlü dünya. Bağlam ve yazım dikkate alındığında Azad Nebiyev'in okumasının daha uygun olduğu düşünülmektedir.

	154/03 <i>qaldı gəlimli-gedimli dünya, axırət son ucu</i>
	154/03 <i>qaldı gelimli gidimli dünya ahır</i> son uçı

Cümlede, kelime “yarlık” anlamıyla kullanıldığında, Deli Dumrul’un Tanrının emrini bilmediği ona şükür kılmadığı anlamı doğar. Cümlelerin geçtiği bölüm dikkate alındığında Deli Dumrul’ın Tanrının ölüm emrini sorguladığı görülür. Bu bağlamda da “yarlık” okuması daha doğru olacaktır.

¹⁸⁸ Ergin, Muharrem, Dede Korkut Kitabı İndeks-Gramer, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1991. s. 278.

¹⁸⁹ A. g. e. s. 278.

¹⁹⁰ Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2012, s.85

	156/12 <i>mərə dəli qavat mənīm birliğim bilmez yarlıgüme şükr qılmaz</i>
	156/12 mere delü qavat menüm birliğüm bilmez birliğüme şükür kılmaz

“Eyledi/eyleye” okuma farkında kelimenin imlasının “eyleye” şeklinde olduğu görülmektedir. Muharrem Ergin okuması kelimenin imlasını daha doğru yansıtmaktadır.

	156/13 <i>mənüm ulu dərgahında gəzə mənlik eyladi dedi Əzrayilə</i>
	156/13 menüm ulu dergahumda geze menlik eyleye didi 'Azrā' ile

Metin kaynaklı bazı okumalarda, kelimelerin imlasından öte eserin dönem özelliklerinin esas alınarak okumalar yapıldığı gözlenmektedir. Bu durumu aşağıdaki cümlede geçen “deli/delü” sözcüğünün okuması örneklemektedir. Kelime açıkça “deli” şeklinde yazılmıştır Ancak Muharrem Ergin yazımı değil Eski Anadolu Türkçesi özelliklerini esas alarak “delü” okumasını yapmıştır. Kelimenin “deli” okumanması daha doğru olacaktır.

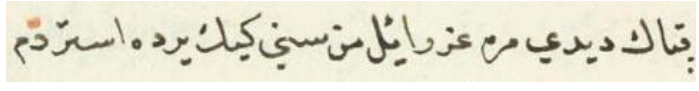
	158/03 <i>tutdı aydır mərə dəli qavat gözüm çöngə idigin nə bəğənməzsən</i>
	158/03 tutdı aydur mere delü qavat gözüm çöngə idigin ne beğenmezsin

“Onuñ/ anuñ” kelimesi de metin kaynaklı bir diğer okumadır. Kelimenin “onuñ” şeklinde okunabilmesi için “elif”ten sonra bir “vav”a ihtiyaç vardır. Bu sebeple kelimenin Azad Nebiyev okumasının değil de Muharrem Ergin okumasının imlâya daha uygun olduğunu söylemek mümkündür.

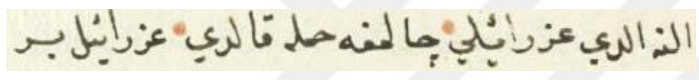
	158/09 <i>onuñ əlindən qurtaraydım deirdiñ imdi mərə dəli galdım ki</i>
	158/09 anuñ elinden kırtara-y-idüm dir-idüñ imdi mere delü geldüm ki
	162/04 <i>canı yerinə can bulsun onun canı azad olsun</i>
	162/04 canı yirine can bulsun anuñ

	canı azad olsun
--	-----------------

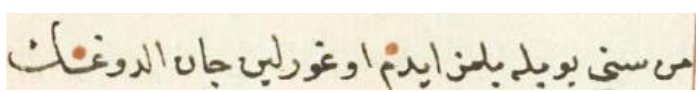
“Geñ/giñ” kelimesinin okumasında, her iki okumanın da aynı anlamı sağladığı görülür. Ancak kelimenin imlasına bakıldığında ^{كَيْك} “giñ” okumasının yapılması daha uygun olacaktır.

	159/02 <i>qapañ dedi mərə Əzrayil mən səni geñ yerdə istərdim</i>
	159/02 <i>qapañ didi mere Azrā' il men seni giñ yirde ister-idüm</i>

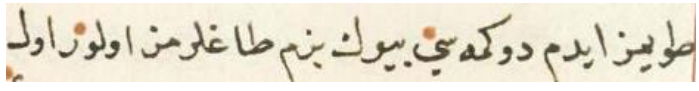
Metin kaynaklı bir başka okuma farkı/tercihi ^{قالري} imlâsına sahip kelimedede görülür. Kelimeyi Azad Nebiyev “qaldı” şeklinde okurken aynı kelimeyi Muharrem Ergin “kıldı” şeklinde okur. Kelimenin imlâsı açıkça “kaldı” biçiminde olup cümleye Deli Dumrul’un Azrail’e yaptığı hamlenin isabet etmediği” anlamını katar.

	159/05 <i>əlinə aldı Əzrayilə çalmağa həmlə qaldı Əzrayil bir</i>
	159/05 <i>eline aldı Azrā' ile çalmağa həmlə kıldı Azrā' il bir</i>

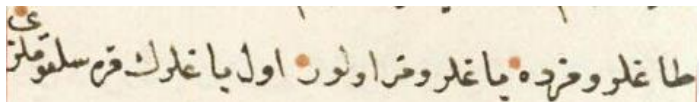
^{اوغورلىي} imlâsına sahip kelime de okuma farkı/tercihi bulunun bir başka örnektir. Kelimenin imlasının Azad Nebiyev okuması ile daha doğru gösterildiği görülür. Muharrem Ergin okumasında kelimenin ikinci hecesinde bir vokal düşmesi vardır. Kelime “hırsız” anlamında olup her iki okuyucunun da okuması metnin bağlamını sağlamıştır.

	160/05 <i>mən səni böylə bilməz idim oğurlayın can alduğıñ</i>
	160/05 <i>men seni böyle bilmez idüm oğrılayın can alduğıñ</i>

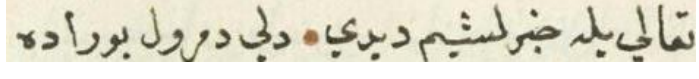
Dede Korkut Oğuznamesinin bu iki okumasında en belirgin farklardan birinin “kef” konsonantına yüklenen ses değerleri olduğundan daha önce bahsedilmişti. Benzer bir kullanımın aşağıdaki cümlede de olduğu görülür. Azad Nebiyev kelimeyi “dügmesi” şeklinde okurken Muharrem Ergin “dökmesi” okumasını yapar ve yine Muharrem Ergin kelimeyi “tepe, çıkıntı, zirve” olarak anlamlandırır. Okumalar imlayı ve bağlamı sağlamaktadır bu sebeple her iki okumayı da kabul etmek mümkündür.

	160/06 tuymaz idüm düğmesi büyük bizim tağlarımız olur ol
	160/06 tuymaz idüm dökmesi büyük bizim tağlarımız olur ol

Okumaların karşılaştırılmasında kelimelerin eklerinde belirgin okuma farkları olduğundan daha önce bahsedilmişti. Bu durumu örnekleyen bir başka kelime, Oğuznamenin 160/07 cümlesinde “Salxımları/salkumlu” okuması yer almaktadır. Bu okuma farklarının değerlendirebilmek için kelimenin imlâsı referans alınmalıdır. Kelimenin imlâsı dikkatle incelendiğinde Azad Nebiyev okumasının, kelimenin imlâsı ile daha benzer olduğu görülür.

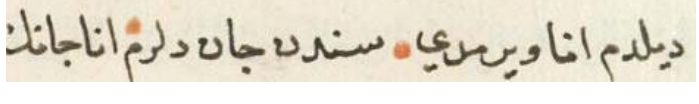
	160/07 tağlarımızda bağlarımız olur ol bağların qara salxımları
	160/07 tağlarımızda bağlarımız olur ol bağların qara salkumlu

Okumalarda “ile” edatının, Azad Nebiyev tarafından Oğuznamenin genelinde kelimelerle birleştirilerek okunması tercih edilirken Muharrem Ergin tarafından bu edatın genellikle kelimelerle birleştirilmeden okunması tercih etmiştir. Dede Korkut Oğuznamesinde “ile” edatı bazen birleşik bazen de ayrı yazılmıştır. Aşağıdaki cümlede edat ayrı yazılmıştır ancak Azad Nebiyev’in burada bir okuma yanlışı yaptığı görülür. Edatı “bile” şeklinde okumuştur ancak imlâ “ile” biçimindedir.

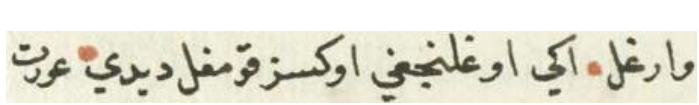
	161/04 Tāala bila xəbərleşim dedi Dəli Domrul burada
	161/04 Tāāla- y-ile haberleşeyim didi Delü Dumrul burada

“Amma/ana” kelimesinde görülen okuma farkı, kelimenin okunma tercihinə görə, cümleye yeni anlamlar katmaktadır. Azad Nebiyev, kelimeyi “amma” okumuştur. Azad Nebiyev okumasına göre kelimenin imlâsında şedde kullanılmıştır ve cümlede babasından can dilediği ancak babasının can vermediği anlatan Deli Dumrul, “amma” bağlacını kullanarak cümlenin bağlaçtan sonrasını olumsuzlama yoluna gitmiştir. Muharrem Ergin ise kelimeyi “ana” okumuştur ve bu okuma tercihi ile cümleye “babamdan can diledim ana vermedi senden can dilerim ana” anlamını yüklemiştir. Muharrem Ergin okuması değerlendirilirken cümlede aynı kelimenin iki kez geçmesi sebebi ile imlâlar karşılaştırılmalıdır. Bu karşılaştırmada aynı okunan iki kelimenin farklı imlâyaya sahip olduğu görülecektir. Dolayısıyla kelimenin Azad Nebiyev tarafından daha doğru okunduğunu söylemek mümkündür.

	164/08 dilədim amma vermədi
--	------------------------------------

	<i>səndən can dilərəm ana canıñ</i>
	164/08 diledüm ana virmedi senden can dilerem ana canuñ

“Övret/avrat” okuma farkında kelimenin “avrat”¹⁹¹ şeklinde yazıldığı ve Muharrem Ergin okumasının imlâ ile daha bağlaşıklık olduğunu söylemek mümkündür.

	<i>167/04 varğıl iki oğlançığı öksüz qomağıl dedi övrət</i>
	167/04 varğıl iki oğlançığı öksüz komağım didi 'avrat

“Açub/açuban” okuması Metin kaynaklı bir başka okuma farkıdır. Kelimenin Muharrem Ergin tarafından “açub” okunduğu görülür ancak bu okumanın yapılabilmesi için kelimenin *اچوب* imlasına sahip olması gerekir. Kelime “açub” okunması daha doğru olacaktır.

	<i>172/01 aydur yıqılsun Oğuz elləri maña yararu kız bulımadım baba</i>
	172/01 aydur yıqılsun Oğuz illeri maña yarar kız bulımadım baba

“Yararu/yarar” okumalarının her ikisi de cümle içinde aynı anlamı sağlamaktadır. Burada dikkat çeken nokta kelimenin imlâsıdır. Azad Nebiyev kelimenin son harfinin üzerindeki “vav”ı dikkate alarak “yararu” okumasını yapmıştır. Olması gereken de bu okumadır.

“Xərcləyür/ harcayur” okuması da metin kaynaklı okuma farkını örnekler. Azad Nebiyev kelimedede bir konsonant fazla okumuştur ancak kelimenin imlâsı dikkatle incelendiğinde Muharrem Ergin okumasının kelimenin imlâsı ile daha uyumlu olduğunu söylemek mümkündür.

	<i>167/11 içər olsam mənim qanım olsun altun ağçañ xərcləyür</i>
	167/11 içer olsam menüm qanım olsun altun aqçañ harcayur

	<i>167/06 dersən ne söylərsən göz açub gördüğüm könül verüb</i>
--	--

¹⁹¹ Develioğlu, Ferit, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Sözlük, Aydın Kitabevi, Ankara, 2005. s.54

دیرسن نەصویلسن کوزاچوب کوردوم کوکل دیرین	167/06 dirsin ne şoylarsın göz açuban gördüğüm köñül virüp
--	--

بصسه imlâsına sahip kelimedeki kullanılan “sin” harfinin imlâsının daha doğrusu sayısının belli olmayışı kelimeye dair “basa” ve “bassa” okumalarını ortaya çıkarmıştır. Bir sonraki kelime olan “yeñse” kelimesindeki aynı konsonantın da imlâsına bakılarak bahsi geçen kelimeye iki “sin” olduğu düşüncesi ile kelimenin “bassa” okuması doğru olacaktır.

اول اوج جانوري بصسه يكسه اولدرسه قيزمي	173/02 ol üç canbəri basa yeñsə öldürsə qızımı
	173/02 ol üç canavarı başsa yeñse öldürse kızımı

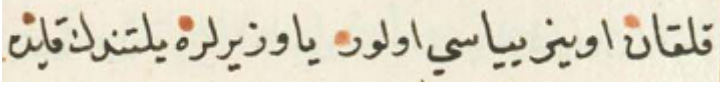
“Bu arada /burada” okumasında Muharrem Ergin’in iki kelimeyi birleştirerek okuduğu görülürken Azad Nebiyev’in aynı kelime grubunu “bu arada” şeklinde aynı okumuştur. Kelimenin imlâsı açıkça “bu arada” biçimindedir.

ويريم اوله كيم كميته دونه ديدي قاكلي قوجه يولاره	175/08 verəyim ola kim getmiyə dönə dedi Qañlı Qoca bu arada
	175/08 vireyim ola kim gitmeye dönə didi Qañlı Qoca burada

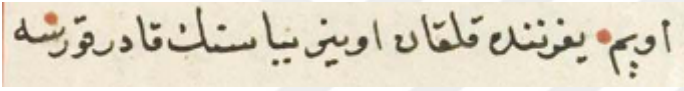
“Getürmek/götürmek” okuma farkı sıkça karşılaşılan okuma farklarından. İlk hecede vokalin yazılmaması sebebi ile iki farklı okuma yapılmıştır. İki okuma da cümleye farklı anlamlar katmıştır. Azad Nebiyev okuması cümleye “Hay demeye fırsat bulamadan kafirin celladı senin başını götürür.” anlamı katarken Muharrem Ergin’in okuması “sen hay demeden Kafirin celladı baş kesip sana getirir.” Anlamı katar. Azad Nebiyev okumasının cümlenin geçtiği bölüm esas alınarak daha doğru olduğunu söylemek mümkündür.

هاي ديمدين باش كتورن جلاوي اولور يعرئنه	176/01 hay demədin baş götürən celladı olur yağrında
	176/01 hay dimedin baş getüren celladı olur yağrında

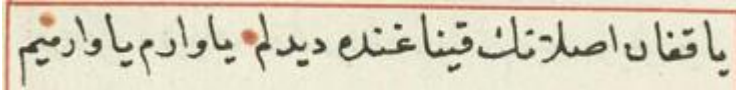
“Yiyesi/yayası” okuması aynı metinde iki kez geçmektedir. Muharrem Ergin kelimeyi “piyade askeri”¹⁹² olarak açıklar. Kelimenin imlâsı da bağlamı da her iki okuma için uygundur. Cümleye “kafirin, sırtında kalkan oynayan askeri olur” anlamı katar.

	176/02 qalqan oynar yiyəsi olur yavuz yerlərə yeltəndiñ qayda
	176/02 qalqan oynar yayası olur yavuz yirlere yiltendüñ qayıda

“Yayası” kelimesinin aşağıdaki cümlede “babası” şeklinde okunduğu görülür. Kelimenin içinde yer aldığı “yağrınında kalkan oynar yayası” söz grubu bu cümlede de vardır. Üstelik kelimenin bir önceki cümledekiyle aynı imlâyâ sahip olduğu görülür. Dolayısı ile Muharrem Ergin okumasının daha doğru olduğunu söylemek mümkündür.

	176/11 öpəm yağrınında qalqan oynar babasınıñ qadir koysa
	176/11 öpəm yağrınından qalqan oynar yayasınıñ qādir qor-ise

“Kaynağında/kıynağında” okumalarının her ikisi de aynı anlama gelmektedir. Muharrem Ergin, okumasını “pençe”¹⁹³ olarak açıklar. Kıynağ kelimesi de “caynak”¹⁹⁴ karşılığını bulur. “Caynak: Birçok hayvan ve kuşun perçesi”¹⁹⁵ anlamını taşır. İki okuma da imlâyâ ve bağlama uygundur.

	177/01 ya qağan alanın qaynağında didiləm ya varam ya varmiyam
	177/01 ya qağan aşlunuñ kıynağında didilem ya varam ya varmayam

¹⁹² Ergin, A. g. e. s.325.

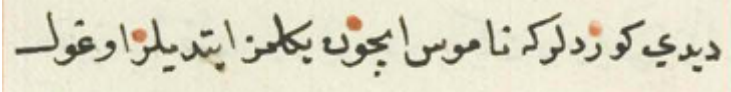
¹⁹³ Ergin, A. g. e. s.184

¹⁹⁴ Azərbaycan Elmlər Akademiyası Nəsimi Adına Dilçilik İnstitutu, Kitabı Dədə Qorqut Dilinin İzahlı Luğəti, Elm Neşriyat. Bakü, 1999. s.49

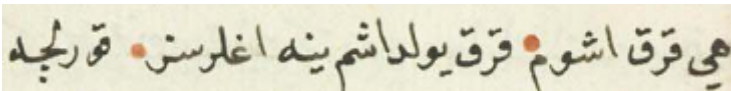
¹⁹⁵ Azərbaycan Elmlər Akademiyası Nəsimi Adına Dilçilik İnstitutu, Azərbaycan Dilinin İzahlı Luğati, Şark-Garb Neşriyat, Bakü, 2006. C.1. s.395.

بکلمز

imlasına sahip kelime de metin kaynaklı okuma farklarını/tercihlerini örnekler. Kelimeyi Azad Nebiyev “yeñilmez” okurken Muharrem Ergin aynı kelimeyi “beklemez” okumuştur. Okumalar, cümlelere yeni anlamlar katmaktadır. Bununla beraber kelimenin ilasını Azad Nebiyev okumasının daha iyi yansıttığını söylemek yanlış olmayacaktır. Çünkü kelime “b” ile değil “y” ile başlamaktadır Ayrıca “kef”e “ñ” ses değerini yüklemek mümkündür. Bu sebepten Azad Nebiyev okuması imlâyı daha iyi yansırmaktadır.

	177/03 dedi gördilər ki namus için yeñilmaz ayıtdılar oğul
	177/03 didi gördiler ki namus için beklemez ayıtdılar oğul

Dede Korkut Oğuznamesi’nde “kopuz” sözcüğü 22 yerde geçmektedir. Kopuz, bir yerde “alça kopuz” olarak geçer.(183/11) Dört yerde “kolca kopuz” olarak geçer. (005/07, 031/11, 032/01, 188/04) “Kolça kopuz: sapı kol boyunca uzayan kopuz demektir.”¹⁹⁶ Alça kopuzu, Engin Yılmaz “Dede Korkut Kitabı’na Tasvir Dünyası” adlı makalesinde “elçe kopuz” olarak okumayı önermiş ve “bizim elçe kopuz olarak okuduğumuz çeşidi sapı el kadar olan, kolca kopuzla göre daha küçük bir kopuz olmalıdır.”¹⁹⁷ diyerek açıklar. Kuruluça kopuz, Dede Korkut Oğuznamesinde sadece bir yerde geçmektedir.

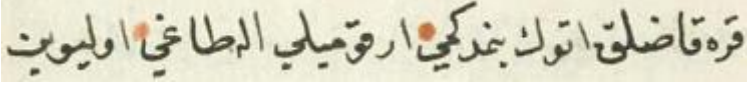
	181/03 hey kırq eşüm kırq yoldaşım niyə ağlarsız quruluça
	181/03 hey kırk işüm kırk yoldaşım niye ağlarsız kolça

Dede Korkut Oğuznamesi’nde sıkça karşılaşılan yer adlarından biri de Ala Dağ’dır. Birinci, altıncı, dokuzuncu, onuncu ve on ikinci boylarda “arkuru yatan” olarak nitelendirilir. Altıncı hikayede “Arku Bili” Ve “Arku Mili” kullanımları görülür. Bu cümlede imla “Arku Mili” şeklindedir. Bahsi geçen yer İç ve Dış Oğuz beylerinin av ve eğlence yeridir.

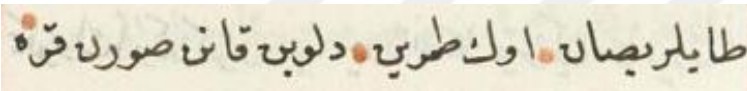
	181/07 yelisi qara Qazlıq atuñ binmadiñmi Arku Beli Ala Tağı
--	--

¹⁹⁶ Yılmaz, Engin, Dede Korkut Kitabı’nda Tasvir Dünyası, TDAY Belleten, 2003/1, s.12

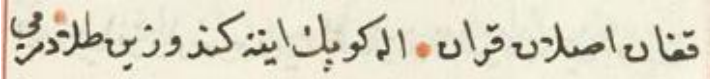
¹⁹⁷ Yılmaz, Engin, Dede Korkut Kitabı’nda Tasvir Dünyası, TDAY Belleten, 2003/1, s.12

	avlayuban
	181/07 yilisi qara Qazılıq atuñ binmedüñ-mi Arqu Milli Ala Tağı avlayuban

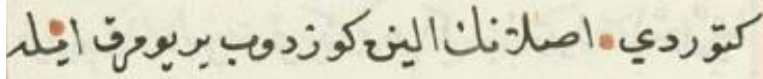
اوك imlâsına sahip kelime de metin kaynaklı okuma farkını/tercihini örnekler. Her iki okuma da metne farklı anlamlar katmaktadır. Kelime, Kan Turalı'nın yiğitleri tarafından övüldüğü bölümde geçer, Anlamlandırma yapılırken bunu göz önünde tutmak gerekir. Azad Nebiyev okuması, cümleye “ön damarını delip kanını emen” anlamı katar. Muharrem ergin okuması da “ avın damarını delip kanını emen” anlamı katar. “taylar basan” bölümü bir önceki cümlenin devamıdır. Dolayısı ile cümlede net bir sonuca ulaşılması için bu bölümü çıkarılıp değerlendirildiğinde Muharrem Ergin okumasının daha doğru olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

	184/02 taylar basan ög tamarın dälübän qanın soran qara
	184/02 taylar başan avun tamarın delüben qanın şoran qara

“İtine/enüginе” okuması da metin kaynaklı okuma farklarından biridir. Azad Nebiyev kelimeyi “itine” olarak okumuştur. Muharrem Ergin ise “enüginе” şeklinde okumuştur. Kelimenin imlâsının Azad Nebiyev okumasından yana olduğu görülür.

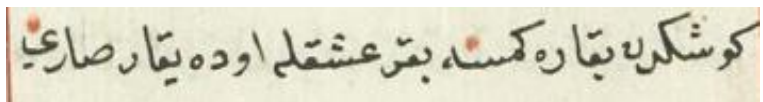
	184/05 qağan aslan qıran ala köpək itine kändözin taladırmı
	184/05 qağan aşlan qıran ala köpek enüginе kendüzin taladırmı

“Alnın/elin” okumasında kelimelerin yine cümleye yeni anlamlar kattığı görülür. Azad Nebiyev'in “alnın” okuması cümleye “Kan Turalı'nın aslanın alnına yumruk atmak için fırsat kolladığı” anlamı katarken Muharrem Ergin'in “elin” okuması cümlede “Kanturalı aslanın pençesini kollayıp bir yumruk attığı” anlamına yol açar. Kelimenin imlâsının Azad Nebiyev okuması ile daha çok örtüştüğü düşüncesi ile okumanın “alnın” şeklinde olması daha uygun olacaktır.

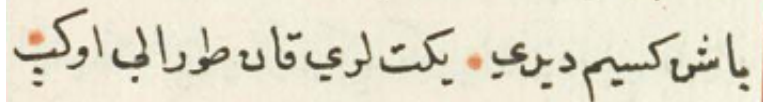
	185/02 <i>gətürdi aslanın alnın</i> <i>gözədiüb bir yumruq eylə</i>
	185/02 <i>getürdi aşlanuñ elin</i> <i>gözədüp bir yumruq eyle</i>

“Kimse baqar/kime baksa” okuması da metin kaynaklı okuma farkını/tercihini örnekler.

کسنه بقار imlâsı açıkça Azad Nebiyev okumasını doğrular niteliktedir.

	187/12 <i>köşkdən baqar kimsə</i> <i>baqar eşkilə oda yaqar sarı</i>
	187/12 <i>köşkdən baqar kime</i> <i>bağsa ‘işq-ile oda yaqar şaru</i>

Metin kaynaklı bir başka okuma farkı da “başın/başını” kelimesinde görülür. Belirtme durum eki metinde Eski Anadolu Türkçesi özelliği olarak +(y) biçimyle kullanılmış, 3. teklik kişi iyelik ekinden sonra +n biçiminde kullanılmıştır.¹⁹⁸ Dolayısı ile Azad Nebiyev okumasının hem metnin imlâsını hem de dönemin dil özelliklerini yansıtmaya bakımından esas alınması gerekmektedir.

	188/06 <i>başın kəsəyim dedi</i> <i>yigitləri Qanturalıyı ögüp</i>
	188/06 <i>başını keseyim didi</i> <i>yigitleri Qan Turalıyı ögüp</i>

Metin kaynaklı bir başka okuma farkı “yeletme/yilteme” kelimesinde görülür. Kelime Muharrem Ergin tarafından “yilteme” okunup “şevke getirme havası, şevklendirme, heyecanlandırma, coşturma havası”¹⁹⁹ olarak açıklanır. Azad Nebiyev’in “yeletme” okuması da benzer şekilde “heveslendirme coşturma havası verdiği ve bu havanın gelin köçürme ya da gelin gerdeğe salma merasiminde çalındığı”²⁰⁰ ifade edilir. Her iki okumanın da kelimenin imlâsını ve cümle içindeki bağlamı sağladığı görülür.

	189/13 <i>qoydılar ozan gəldi</i> <i>yelətmə çaldı Oğuz yigidiniñ</i>
	189/13 <i>qoydılar ozan geldi</i> <i>yilteme çaldı Oğuz yigidinüñ</i>

¹⁹⁸ Canpolat, Mustafa, “Eski Anadolu Türkçesindeki Belirtme Durumu(Accusatives) Ekinin Kökeni Üzerine” Türkoloji Dergisi, C.X, S.1, DTCF Yayınları, Ankara, 1992, s. 9-11.

¹⁹⁹ Ergin, A. g. e. s.334.

²⁰⁰ Rüstəm, Kamal, Dede Korkut Arxaik Ritual Semantikasi, Elm Neşriyat, Bakü, 1999, s. 45.

Muharrem Ergin, “bigüm”, Azad Nebiyev “bebegüm” şeklinde okumuştur. Kelimenin imlâsı “bebegüm” okuması ile örtüşmektedir. Ayrıca Kan Turalı’nın anası, gelini Selcan Hatun’da oğlunu(bebeğini) sormaktadır, “beg”ini değil.

	194/11 ana bəg baba deyü bozlatdıñmı sən gəliürsən bir bəbägüm
	194/11 ana big baba diyü buzlatdıñmı sen geürsün bir bigüm

“Big/yeg” okumaları da metin kaynaklı okuma farkları/tercihleri arasında değerlendirilmelidir. Her iki okuma da yine metne farklı anlamlar katmaktadır. Muharrem Ergin’in kelimeyi “big” olarak okumuştur. Azad Nebiyev de aynı kelimeyi “yeg” okumuştur. “Yeg: iyi güzel”²⁰¹ anlamı ile söz grubuna “iyi yiğitler” anlamı katmaktadır. Kelimenin imlâsının da “yeg” olması sebebi ile Azad Nebiyev okumasının daha doğru olduğunu söylemek mümkündür.

	197/01 süsərmi olur alp yigitlər yeg yigitlər görklüsine
	197/01 süser-mi olur alp yiğitler big yiğitler görklüsine

Metin kaynaklı son okuma farkı “tarıyanda/tartanda” kelimesinde görülür. Azad Nebiyev, imlasına sahip olan kelimeyi “tarıyanda” okumuştur. Aynı kelimeyi Muharrem Ergin “tartanda” okumuştur. Kelimenin imlâsının Azad Nebiyev okuması ile örtüştüğü görülür. “Tarıyanda” kelimesi Kitabi Dədə Qorqut Dilinin İzahlı Lugatı’nda “tartmak”²⁰² olarak açıklanır. Buradan Azad Nebiyev’in okumasının hem imlâyı hem bağlamı sağladığı; Muharrem Ergin okumasında da bağlamı sağlama, anlamlandırma çabası bulunduğu sonucuna varmak mümkündür.

	200/04 geyik qovar idim tarıyanda bir oxla nəmlərdim dəmrənsüz
	200/04 geyik qovar idüm tartanda bir oğ-ile nemler-idüm demrensüz

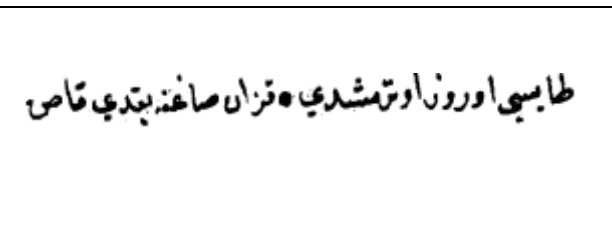
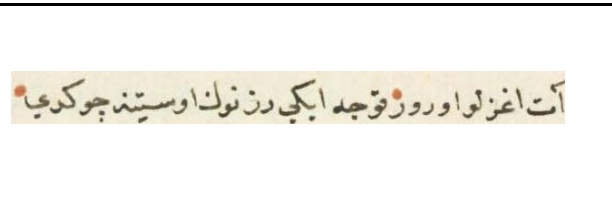
²⁰¹ Azərbaycan Elmlər Akademiyası Nəsimi Adına Dilçilik İnstitutu, Kitabi Dədə Qorqut Dilinin İzahlı Luğəti, Elm Neşriyat. Bakü, 1999. s.106.

²⁰² Azərbaycan Elmlər Akademiyası Nəsimi Adına Dilçilik İnstitutu, Kitabi Dədə Qorqut Dilinin İzahlı Luğəti, Elm Neşriyat. Bakü, 1999. s.167.

2.3. ANLAM FARKI YARATAN OKUMA YANLIŞLARI

Oğuzname üzerinde birçok okuma yapılmıştır. Yapılan her okumanın Dede Korkut'un anlaşılması üzere yeni bakış açıları kattığı muhakkaktır. Fakat bazen metinde yazılanlardan farklı okumalarla karşılaşılmaktadır. Metnin bağlamı ile hareket edilip kelimelerin okumaları tahminlerle değiştirilmektedir. Üzerine çalışılan metinlerin okumaları her araştırmacı tarafından tekrar tekrar yapılmayıp çalışmalar hâlihazırdaki okumalar üzerinden yapıldığında ise yanlış okunan kelimeler hızla yayılmaktadır. Metnin edebi okumaları bağlam üzerinden tamamlanabilir fakat dil çalışmalarında araştırmacılar için metinde neyin nasıl yazıldığı çok önemlidir ve bu yazımlar üzerinden çalışılmaktadır. Dede Korkut'un okumalarında da metnin aslında ne yazdığına bakmak gerekir. Çünkü asıl olan bu yazımdır ve bu yazım üzerine yapılacak okumalardır.

Oğuznamenin karşılaştırılan iki okumasında bazı kelimelerin yazımı ve okuması ile ilgili belirgin farklar vardır. Bunların ikisi, hikâye karakterlerinin isimlerinde görülür. Kazan'ın dayısı olarak karşımıza çıkan karakterin adı iki okumada da farklıdır. Muharrem Ergin'in "Aruz (123/09, 037/03)" diye isimlendirdiği karakter Azad Nebiyev'de" Uruz (123/09, 037/03)" diye karşımıza çıkar.

	123/09 dayısı Uruz oturmuşdı Qazan sağına baqdı, qas
	123/09 tayısı Uruz oturmuş idi Qazan sağına baqdı qas
	037/03 atağuzlu Uruz qoca iki dizinin üstine çökdi
	037/03 at ağızlu Aruz Qoca iki dizinüñ üstine çökti

Metnin yazımına bakıldığında da bu karakterin adının "Uruz" olduğu görülür. Metinde اوروز şeklinde yazılmıştır. Kazan'ın dayısının adı Aruz değil Oruz veya Uruz yazılmıştır. Ancak Kazan'ın dayısı Aruz ismi ile 62 yerde geçmektedir. Bu iki yazım dışında da "Aruz"

şeklinde yazılmıştır. Burada yapılan okumaların bir anlam karmaşasına yol açtığı görülür. Azad Nebiyev'in okuması olan "Uruz" Kazan Bey'in dayısının değil oğlunun adıdır.²⁰³ Okuma kelimenin imlâsına göre yapılacaksa da bir dipnot ile açıklama gerektirecektir.

Metinde anlam farkı yaratan okumalar başlığı altında metinde eksik yazılarak okuyucular tarafından tamamlanan bazı bölümleri de almak gerekir. Dede Korkut Oğuznamesi'nin giriş bölümündeki soylamalardan birinde geçen aşağıdaki cümlelerin bir kelimesinde Muharrem Ergi tarafından anlam bütünlüğünü sağlamak amacı ile bir tamamlama yapılarak "çalmasa" okunduğu görülür. Azad Nebiyev'in ise kelimenin imlasını esas alarak "çalma" okumasını yapmıştır. Cümleye kendisinden bir önceki cümleye ve kendisinden bir sonraki cümleye bakılarak okumaların anlamlandırmaya etkisi daha net görülecektir. Cümleler şu şekildedir:

"Sarp yorur-iken kazılık ata namerd yigit bine bilmez, binince binmese yig.

Çalup keser öz kılıcı muhannatlar çalınca çalsa yig

Çalabilen yigide okıla kılıcdan bir çomak yig"

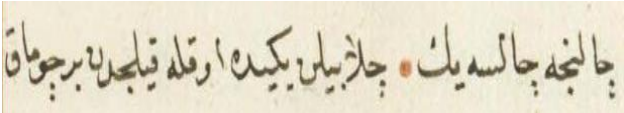
Cümlelere bakıldığında Muharrem Ergin'in yaptığı tamamlamanın yerinde olduğu ancak eksik olduğu görülür. Bence olması gereken tamamlama şudur:

"Sarp yorur-iken kazılık ata namerd yigit bine bilmez, binince binmese yig.

Çalup keser öz kılıcı muhannatlar (çala bilmez), çalınca çal(ma)sa yig

Çalabilen yigide okıla kılıcdan bir çomak yig"

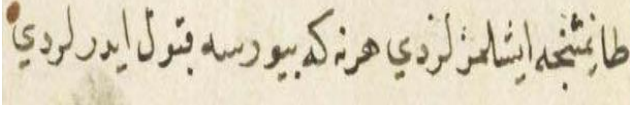
Bu tamamlama ile Muharrem Ergin okumasının imlâyı değil de bağlamı esas alınarak yapıldığını söylemek yanlış olmayacaktır.

	004/06 çalınca çalma yeg çala bilən yigide oqla qılıcdan bir çomac
	004/06 çalınça çalmasa yig çala bilen yigide oq-ile kılıcdan bir çomac

Yine benzer bir tamamlamanın 002/09 cümlesinde de yapıldığı görülür. Azad Nebiyev'in okumasının imlâyı esas alarak yaptığı "tanışınca" okuması cümleye " Oğuz kavmi her işini Dede Korkut'a danıştı ve onun olmaz dediği iş yapılmazdı." anlamı katarken Muharrem

²⁰³ Bknz: Ek-1

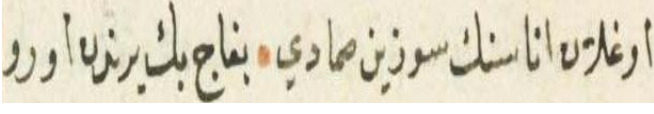
Ergin'in okumasında bir tamamlama yapılarak "tanış(ma)yınça" okunan kelime "Oğuz kavmi her işini Dede Korkut'a danışmadan yapmazdı" anlamı katar.

	002/09 tanışınca işləməzlərdi hər nə ki buyursa qəbul edərlərdi
	002/09 tanışmayınça işləmezler-idi her ne ki buyursa qəbul iderler idi

Yapılan çalışmada metinde var olan ancak okuyucunun atladığı kelimelere de rastlanmıştır. Aşağıdaki cümlenin başında yer alan "buni" kelimesi Azad Nebiyev tarafından okunmamıştır.

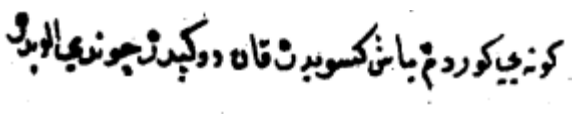
	030/06 tuymış oğlanuğına qarşu varub soylamışgörelim
	030/06 buni tuymış oğlanuğına qarşu varup şoylamış görelüm

Yine bir başka cümlede "beg" yazan kelime Muharrem Ergin tarafından "han" okunmuştur. Bu da bir okuma yanlışıdır.

	031/02 oğlan anasının sözün şımadı Buğac bəg yerindən uru
	031/02 oğlan anasınıñ sözün şımadı Buğaç Han yirinden örü

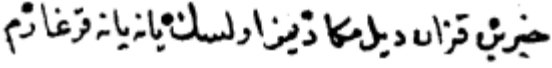
2. 4. METİNDE YAZIM YANLIŞI BULUNAN BÖLÜMLER

Dede Korkut Oğuznamesinde yer yer müstensihthen kaynaklanan yazım hataları da görülmektedir. Bunlardan biri dördüncü hikayede birkaç kez çuldi/çöldi yazımı ile karşımıza çıkan ganimet anlamındaki sözcüktür. Metnin bir yerinde "çundı/çöndi" şeklinde yazılmıştır.

	124/13 günəyi gördüm, baş kəsibdir, qan töküpdür, çöldi alıbdır
	124/13 göneyi gördüm baş kesüpdür qan döküptür çuldi alıbdur

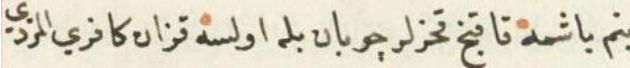
Bununla beraber Muharrem Ergin, Dede Korkut'un dili üzerine yaptığı çalışmada "Eğer yanlış yazılmamışsa ki yanlış yazılmış olduğunu sanıyoruz, çuldı (125/2-125/6) kelimesinin çundı (124/13) yazılan şeklinde bir n-l değişikliği ile karşı karşıyayız." diye görüş belirtmektedir. Yapılan çalışmada n-l değişimine uğramış başka bir sözcük olmadığından sözcüğün yazımında bir hata yapıldığı sonucuna varılabilir.

Hikâyede müstensihden kaynaklandığı düşünülen bir diğer yazım yanlışı ise "digil/değil" kelimesinde görülmektedir. Kef ك harfinin üzerindeki çizgi eksik bırakılarak "دیل" şeklinde yazılmıştır.

	<p>137/13 xəbər in Qazan degil maña deməz olsan yana-göynə qarğaram,</p>
	<p>137/13häberin Qazan digil maña dimez olsan yana yana qarğaram</p>

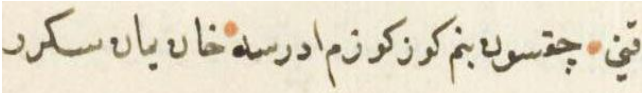
Emir kipinin bir harfi eksik bırakılmıştır. Fakat metnin bağlamından hareketle "degil" şeklinde okunmuştur.

Müstensihden kaynaklanan bir başka hata da 050/02 cümlesinde görülür. İmlâ “olsa” biçimindedir. Ancak kelimenin geçtiği cümlede bağlam gereği “olmasa” yazılmalıdır. Nitekim okuyucular bu kelimeyi bağlamı esas alarak “olmasa” şeklinde okumuşlardır.

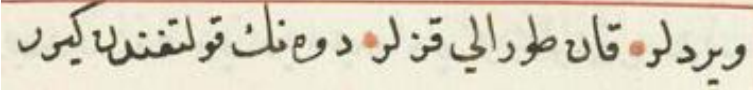
	<p>050/02 bənim başıma qaqunc qaxarlar çoban bilə olmasa Qazan kafəri almazdı</p>
	<p>050/02 bənim başıma qaqunc qaxarlar çoban bilə olmasa Qazan kafəri almazdı</p>

کور İmlasına sahip okuma da yazım yanlışı bulunan bir başka kelimedir. Muharrem Ergin kelimenin yazımında eksiklik olduğu düşüncesinden hareketle “görür” okumasını yapmıştır. Azad Nebiyev ise “r” yerine “z” yazıldığı düşüncesi ile “qor” okumasını yapmıştır. Okumalardan, kelimenin imlâsında mutlaka bir hata olduğu açıkça anlaşılır. Dede Korkut

Ouznamesi'nde “görür gözüm görmez oldu” ifadesinde de rastlanmaktadır. (157/10) fakat burada ilgili kelimenin imlâsı **گورر** biçimindedir. Ayrıca okumanın “görür” olması daha doğru olacaktır çünkü bahsi geçen durum “gören gözün kör olması”dır.

	024/07 qanı çıksun bənim qor gözüm a Dərsə xan yaman səgrir
	024/07 qanı çıksun benüm görür gözüm a Dirse Hən yaman segir

قزله imlâsına sahip kelimeyi Azad Nebiyev “qızlar” okurken Muharrem Ergin “fırlar” okumuştur. Kelimenin imlâsı açıkça Azad Nebiyev okumasından yanadır. Öncelikle kelimenin nerede kullanıldığına bakmak gerekir. Kelime Kan Turalı'nın deve ile vuruştığı bölümde kullanılmıştır. Ve cümlenin tamamı “Kan Turalı fırlar devenin koltuğundan girer, fırlar çıkar. Okuma farkına sebebiyet veren kelime cümlede iki kez kullanılmıştır. Bir alt satırda kalan kelimenin imlâsı ilkinden farklı olarak **فزلر** şeklindedir. Buradan ilk kelimenin imlâsında hata olduğu kelimenin “fırlar” olması gerektiği sonucuna varılır.

	186/01 verdilər Qanturalı qızlar dəvəniñ qoltuğundan girər
	186/01 virdilər Qan Turalı fırlar devenüñ qoltuğundan girer

3. BÖLÜM

3. 1. OKUMA FARKLARI TABLOLARI

3. 1. 1. YAZI DİLİ ÖZELLİĞİ OLARAK OKUMA FARKLARI/ LEHÇEDEN KAYNAKLI OKUMA FARKLARI TABLOSU

	<p>002/01 Resul aleyhissalam zamanına yaqın bayat boyından Qorqut ata</p>
	<p>002/01 Resül 'aleyhi's-selam zamanına yaqın bayat boyından Qorqut ata</p>
	<p>002/02 diyərler bir er kəpdi Oğuzuñ ol kişi tamam bilicisiydi ne diyərsə</p>
	<p>002/02 dirler bir er kəpdi Oğuzuñ ol kişi tamam bilicisi-y-idi ne dir-ise</p>
	<p>002/03 olurdi ğayibden dürlü xəber söylərdi Həq Təala anıñ köñline</p>
	<p>002/03 olur-idi ğayıbdan dürlü haber söyler-idi Həq Ta'ala anuñ köñline</p>
	<p>002/04 ilham edərdi Qorqut ata ayıtdı axır zamanda xanlıq gerü</p>
	<p>002/04 ilham ider-idi Qorqut ata ayıtdı ahır zamanda hanlıq girü</p>
	<p>002/05 qayıya dəgə kimsənə əllərindən almıya axır zaman olub qıyamət</p>
	<p>002/05 kayıya dege kimsene ellerinden almaya ahır zaman olup qıyamet</p>
	<p>002/07 və daxi neçə buña bənzər söz söylədi Qorqut ata Oğuz qövminiñ</p>
	<p>002/07 ve daxı niçe buña benzer söz söyledi Qorqut ata Oğuz qavminuñ</p>
	<p>002/09 tanışınca işləməzlərdi hər nə ki buyursa qəbul edərlərdi</p>
	<p>002/09 tanışmayınca işlemezler-idi her ne ki buyursa qabul iderler idi</p>
	<p>002/10 sözün tutub tamam edərlərdi Dede Qorqut soylamış</p>
	<p>002/10 sözün tutup tamam iderler-idi Dede Qorqut soylamış</p>
	<p>002/11 Allah Allah diməyinçə işlər oñmaz qadir Tənri verməyinçə er bayımaz</p>
	<p>002/11 Allah Allah dimeyinçe işler oñmaz qadir Tañrı virmeyinçə er bayımaz</p>

<p>از لدن يان لسه قول باشنه قضا کلن. اجل و عن اير منجه</p>	<p>002/12 əzelden yazılmasa qul başına qəza gəlməz əcəl və'də irməyincə</p> <p>002/12 ezelden yazılmasa qul başına qaza gelmez ecəl və'de irmeyince</p>
<p>کمنسه اولمن. اولن ادم دیولنن چخان جان کرو کلن بربکدن</p>	<p>003/01 kimsə ölməz ölen adam dirilməz çıxan can gerü gəlməz bir yigidiñ</p> <p>003/01 kimse ölmez ölen adam dirilmez çıhan can girü gəlməz bir yigidüñ</p>
<p>قره طاغ یومر سنجه مالی اولسه یغرد برز طلب ایلمر نیشین</p>	<p>003/02 qara tağ yumrısınca malı olsa yığar dərər tələb eylər nəсібindən</p> <p>003/02 qara tağ yumrısınca malı olsa yığar direr təleb eyler nasibinden</p>
<p>ارتوغن ییه بلنر. اولشون صولر طاشسه دکر طولنر تکیرلک</p>	<p>003/03 artuğın yeyə bilməz ulaşuban sular taşsa dəñiz tolmaز tekebbürlük</p> <p>003/03 artuğın yıye bilmez urlaşuban şular taşsa deñiz tolmaز tekebbürlük</p>
<p>ایلینی تنکری سومنر. کولکن یورجه طوتن ارده دولت اولنر</p>	<p>003/04 eyleyənı Təñrı sevməz göñlin yuca tutan ərdə dövlət olmaz</p> <p>003/04 eyleyeni Tañrı sevmez köñlin yüce tutan erde devlet olmaz</p>
<p>یاد اوغلی صاقلماقلا اغول اولنر بیوسینه سالور کیدر</p>	<p>003/05 yad oğlı saqlamaqla oğul olmaz böyüyəndə şalur gidər</p> <p>003/05 yad oğulu şaklamağ-ile oğul olmaz büyüyende şalur gider</p>
<p>کردم دینر. کل دپد چن اولنر قره اشک باشنه اویان</p>	<p>003/06 gördüm diməz kül təpəcük olmaz güyəgü oğul olmaz qara eşək başına üzən</p> <p>003/06 gördüm dimez kül depecük olmaz güyegü oğul olmaz qara eşək başına uyan</p>
<p>یبا یبا قار کریفسه یازیه قالنر. یبا غلو کو کچه چمن کوز</p>	<p>003/08 yapa yapa qarlar yağsa yaza qalmaz yapağlı gögçə çeman güzə</p> <p>003/08 yapa yapa qarlar yağsa yaza qalmaz yapağulu gökçe çemen güze</p>
<p>قره غوجده قما یجم بول النمنر. قره بولاد اوز قیلنجی چالنجی</p>	<p>003/10 qaraquca qıymayınca yol alınmaz qara polad uz qılıcı çalmayınca</p> <p>003/10 kızağuşa kaymayınca yol alınmaz qara polad öz qılıcı çalmayınca</p>
<p>قریم دوننر ارمانه قمنیجه آدی چقمنر. قرانادن کور منیجه</p>	<p>003/11 qırım dönmez er malına kıymayınca adı çıqmaz qız anadan görməyincə</p> <p>003/11 qarım dönmez er malına kıymayınca adı çıkmaz kız anadan</p>

	görmeyince
مال قالسه ببا مالندن نه فائده بائنه دولت اولسه دولت	004/02 mal qalmasa baba malından nə faidə başda dövlət olmasa dövlətsiz
	004/02 mal kalmasa baba malından ne fâde başda devlet olmasa devletsiz
سز شترننا الله صقلسون خانم سزني دده قورقوت	004/03 şərrindən Allah saqlasun xanım sizi Dədə Qorqut
	04/03 şerrinden Allah saqlasun hanım sizi Dede Qorqut
بردخي صويلمش صرب يوررکن قاضلق اتانا مرد بکت	004/04 bir daxi soylamış sarb yürürken qazlıq ata namərd yigid
	004/04 bir daxi soylamış sarp yorur-iken qazılıq ata nāmerd yiğit
ينه باسز بنجه بنسه يك چالوب كسراوز قلیجي مختله	004/05 yenə bilmez binincə binməşə yeg çalub kəsər üz qılıcı muxənnətlər
	004/05 binebilmez bininçe binmese yeg çalup keser öz kılıcı muhannetler
چالنجه چالسه يك چاليلين بيك اوقله قیليچدن برچوماق	004/06 çalınca çalsa yeg çala bilən yigidə oqla qılıcdan bir çomaq
	004/06 çalınça çalmasa yig çala bilen yigide oq-ile kılıcdan bir çomak
يك تونني كمين قره اولر يقلسه يك آت يين ابي اوتلر	004/07 qonağı gəlməyən qara evlər yıqılsa yeg at yəmiyən acı otlar
	004/07 yig konuğı gelmeyen qara ivler yıqılsa yig at yimeyen acı otlar
بتمسه يك ادم ايچنر آجي صولر صين بنجه صرمسه يك	004/08 bitincə bitməşə yəg adam içməyən acı sular sızınca sızmasa yeg
	004/08 bitinçe bitmese yig adam içmez acı sular sızınça sızmasa yig
آتا ادني يور تين خويراد اوغل اتا بيليندن انجه اينسه يك	004/09 ata adını yürütməyən xoyrad oğul ata belindən enince enməşə yeg
	004/09 ata adını yoritmayan hoyrad oğul ata bilinden inince inmese yig
انا رحمنه دوشنجه طوغمسه يك انا دین يوردنه دولتلو	004/10 ana rəhminə düşünce toğmasa yeg ata adın yürüdəndə dövlətlü
	004/10 ana rahmine düşinçe toğmasa yig ata adın yorudanda devletlü
کرچکلرک اوج اوتن او یاشینی طولدرسه يك اون اوتن	004/12 gerçəkləriñ üç otuz on yaşını toldırsa yeg on
	004/12 girçekleriün üç otuz on yaşını toldırsa yig üç otuz
اون یاشکده طولسون حوسنه یان کتور مسن دولتکن	004/13 on yaşında tolsun həq sizə yaman gətürməsin dövlətiñiz
	004/13 on yaşuñuz tolsun haq size yaman gətürmesün devletüñüz
	005/02 xanım nə soylamış getdikde

خانم نہ صومیلش کتدکە یرک اوتلا قارن کیلک بیلور.	<i>yeriñ otlakların keyik bilür</i>
	005/02 hanum ne soylamış gitudükde yirüñ otlakların geyik bilür
کلز برلر چمنلریغ قولان بیلور. ایرو ایرو بوللر ایزن دوه بیلور.	005/03 gəñaz yerlər çəmənlərin kulan bilür ayru ayru yollar izin dəvə bilür
	005/03 gögez yirler çemenlerin kulan bilür ayru ayru yollar izin deve bilür
بلور. اوغل کیمدن اولدغین انا بیلور. ارك اغزین بنی سون	005/05 bilür oğul kimdən oldığın ana bilür erin ağzın yeynisin
	005/05 bilür oğul kimden olduğın ana bilür erüñ ağırın yiynisin
آت بیلور. اغز بولکلر زحمین قاتر بیلور. ندرده صر بولور وارسه	005/06 at bilür ağır yükler zəhmətin qatır bilür nə yerdə sırlur varsa
	005/06 at bilür ağır yükler zaḥmetin qatır bilür ne yirde sızılar var-ise
کورتب ایلدن ایله بکدن بکه اوزان کوزار جومردین ازیاکسن	005/08 götürüb eldən elə bəgdən bəgə ozan gəzər er cömerdin er nagesin
	005/08 götürüp ildən ile bigden bige ozan gezer er cömerdin er nākesin
اوزان بیلور. ایلبوکونن چالوب ایدن اوزان اولسون ازیب	005/09 ozan bilür el-evüñüzde çalub-ayıdan ozan olsun azıb
	005/09 ozan bilür ileyüñüzde çalup aydan ozan olsun azup
محمد کورکلی محمدک ساغ مانند نناز قلن ابوبکر صدیق کورکلی	005/13 Məhəmməd görkli Məhəmmədin sağ yanında namaz kılan Əbubəqr sıddıq görkli
	005/13 Muḥammed görklü Muḥammedün sağ yanında namaz kılan Ebū Bekir Şiddıq görklü
اخر صباره باشیدر غم کورکلی هجه سنلین دوزار قنسه	006/01 axır serarə başıdır əmmə görkli hecəsinləyin düz okınsa
	006/01 aḥır şıpara başıdır ‘ amme görklü hecəsinleyin düz okınsa
تیس کورکلی قیلج چالری دین آچدی شاه مردان علی	006/02 yasin görkli qılıç çaldı din açdı şahı mərdan Əli görkli
	006/02 yāsin görklü qılıç çaldı din açdı şāh-ı merdan ‘ ali görklü
کورکلی علینک اوغللری پیغمبر نواله لری کر بلا یازیند	006/03 Əlinin oğulları pəyğəmbər nəvelələri kərbəla yazısında
	006/03 ‘ alinüñ oğulları peyğamber nevaleleri kərbela yazısında
بله کورکلی یازلب دوزلب کوکدن ایندی تکریم علی قران	006/05 bilə görkli ol qur’anı yazdı düzdi uləmələr ögrəninçə göydi
	006/05 bile görklü ol kur’anı yazdı düzdi ‘ulemālar öğrenince küydi
	006/08 yerde yapılubdır Təñri evi Məkkə görkli ol Məkkəyə sağ

یردہ یا پلو پدرتکری اوی مکہ کورکلی اول مکہ یہ صاڭ	006/08 yirde yapılpdur Tanrı ivi Mekke görklü ol Mekkeye sağ
اوب دکیند امت کورکلی مناره ده باکلیند نئی کورکلی	006/11 urub diñlayanda ümməd görkli <i>minarədə banlayanda fəqih görkli</i> 006/11 urup diñleyende ümmet görklü minarada bañlayanda faqi görklü
دیزن باصوب اوتورنہ حلزل کورکلی دولندن اغارسه بیا	006/12 <i>dizin basub oturanda həlal</i> <i>görkli dölüminden ağarsa baba</i> 006/12 <i>dizin basup oturanda həlal</i> <i>görkli dulumından ağarsa baba</i>
یولہ کرنه قره بنر کورکلی سوکلی فردش کورکلی نخال الہ	007/01 <i>yola girəndə qara buğır görkli</i> <i>sevküli qardaş görkli bañ al ala</i> 007/01 yola girende qara buğur görklü sevgülü qardaş görklü yanal ala
کورکلی اول اوکدم یوجہ تکری دوست اولوبن مدد	007/04 <i>görkli ol ögdigim yuca Təñri</i> <i>dost oluban mədəd</i> 007/04 görklü ol ögdüğüm yüca Tañrı dost oluban meded
ایرسون خانم هی اوزان ایر قری لرد و برت دلورد	007/05 <i>irsün xanım həy ozan aydır</i> <i>qarılar dörd dürlidü</i> 007/05 <i>irsün hanum hey ozan aydur</i> qarılar dört dürlüdür
بریسې صولدرن صوبدر بریسې صولدرن صوبدر بریسې اولک	007/06 <i>birisi soldıran soydır birisi</i> <i>toldıran toydır birisi evin</i> 007/06 <i>birisi şolduran şopdur birisi</i> şolduran şopdur birisi iviñ
طایندر بریسې نیچه سوباسک بیاعی در اوزن اولک طاینها	007/07 <i>tayağıdır birisi necə söylərsən</i> <i>bayağıdır ozan evin tayağı</i> 007/07 <i>tayağıdır birisi niçe söylərsən</i> bayağıdır ozan ivin tayağı
اولدرکه یازیدن میانن اوہ برقونن کلسه ارادم اوده اولسه	007/08 <i>oldır ki yazıdan yabandan evə</i> <i>bir qonak gelse ər adam evdə</i> 007/08 <i>oldur ki yazıdan yabandan ive</i> bir qonuk gelse er adam ivde
اول این یوردرا بجر اغر لر عزیز لرونزر اول عایشه فاطمه	007/09 <i>olmasa ol anı yedirər içirər</i> <i>ağırlar-əzizlər göndərər ol Ayişe</i> <i>Fatıma</i> 007/09 <i>olmasa ol anı yidürür içirür</i> ağırlar ‘azizler gönderür ol ‘Ayişe Fatıma
صوبی در خام انوک بکلری بتسون اوجا غله بوغلیس عورت	007/10 <i>soyudur xanım anuñ bəbəkləri</i> <i>bitsün ocağına buncılayın övret</i> 007/10 <i>şoyudur hanum anuñ bebekleri</i> yetsün ocağına bunçalayın ‘avrat
	007/11 <i>gəlsün gəldiñ ol kim solduran</i> <i>soydır sapadanca</i>

كلسون كلك اولكم صولدرن صوبدر صباد بنجه	007/11 gelsün geldük ol-kim şolduran şopdur şabadança
يرتن اور و طورر الين يوزين يرمده طقوز بازلج ايلن	007/12 yerinden uru turar əlin yüzün yumadan toquz bazlamaç ilən
	007/12 yirinden örü turur elin yüzün yumadın toquz bazlamaç ilen
بركولك يوغرد كوزلر طرخه طقه بصه ير الين بر كرنه	007/13 bir küvlək yoğird gəvəzlər toyınca tıqa basa yeyər əlin bögrine
	007/13 bir külek yoğurd gözler toyınca tıqa başa yir elin bögrine
اورر • ايدر بو اوي خراب اولسي اره وارلدن برو	008/01 urar aydar bu evi xərab olası ərə varalıdan berü
	008/01 urur aydur bu ivi harab olası ere varaldan berü
دخي قرنم طوبدي • يوزم كلمدي اياغم بشق يوزم	008/02 dəxi qarnım toymadı yüzün gülmədi ayağım başmaq yüzim
	008/02 dağı karnım toymadı yüzüm gülmedi ayağım paşmaq yüzüm
يشمق كورمدي دبراه نوليدي بوا ولبيدي برينه دخي	008/03 yaşmaq görmədi deyər ah nolaydı bu öləydi birinə dəxi
	008/03 yaşmaq görmedi dir ah nola-y-idi bu öle-y-idi birine dağı
واريدم ارمارمدن يخشي اويار اوليدي دبر • انوك كبي	008/04 varəydim umarımdan yaxşı uyar oleydi deyər anuñ kibi
	008/04 vara-y-idüm umarumdan yaxşı uyar ola-y-idi dir anuñ kibi
نك خانم بيكاري تمسون اوجانكه برنجلين عورت كلمسون	008/05 nüñ xanım bəbəkleri bitmesün ocağına bunçılayın övret gelmesün
	008/05 nüñ hanım bebekleri yetmesün ocağına bunçılayın ‘avrat gelmesün
كلك اولكم صولدرن صوبدر ديدنجه يرنن اورو	008/06 geldiñ ol kim toldıran toydr dəpidince yerindən uru
	008/06 geldük ol tolduran topdur depidinçe yirinden örü
بوارجنه اول اوجنه چار بشدردي • قوت قولدي دلک	008/08 bu uçına- ol uçına çarpışdırdı quv kuvladı diñ
	008/08 bu uçına bu uçından ol uçına çarpışdırdı kov kovladı diñ
دكدي اويله دبنجه كزدي اويله دن صكره اونه ككدي	008/09 diñlədi öyləyədence gəzdi öylədən sonra evinə kəldi
	008/09 dinledi öyledence gezdi öyleden sonra ivine geldi
كورديكم اوغري كوك يگه طانه اوني بربرينه قاتمش	008/10 gördi kim oğrı köpək yekə tana evini bir-birinə qatmış
	008/10 gördi kim oğrı köpek yike țana

	ivini bir birine qatmış
تاوق كۆمىنىڭ سىغىر تامىنا دۆنمىش قونشلىرىغا چاغىرىم	008/11 <i>tauq komasına sığır tamına dönmiş qonşularına çağırır ki</i>
	008/11 tavuk kümesine şığır tamına dönmiş qonşularına çağırır ki
قوتلوملك اولمىكە تىكە كىمىشىم تىياچى يىم كىتە بوخراب	008/13 <i>Qutlu Mələk ölməgə yitməgə getməmişdim yatacaq yerim genə bu xərab</i>
	008/13 Qutlu Melek ölmege yitmege gitmemiş-idüm yatacaq yirüm gine bu harab
اولىسىدى تولىدى بىم اومە برلخظە بقايدىكوز قونشى حقى	009/01 <i>olasıydı nolaydı bənim evimə bir ləhzə baqaydınız qoñşı haqqi</i>
	009/01 olası-y-di benüm ivüme bir lahza baqa-y-idüz qonşu haqqı
تەڭرى حقى دىيوسويلر بونك كىي نك خانم بىكلىرى تېسۇن	009/02 <i>Təñri haqqi deyü söylər bunıñ kibiniñ xanum bəbəkləri bitməsün</i>
	009/02 Tañrı haqqı diyü söyler bunun kibinüñ hanum bebekleri yetmesün
اوجا غلە بونك كىي عورت كىمىسۇن . كللك اولكم	009/03 <i>ocağıña bunıñ kibi övrət gəlməsün gəldiñ ol kim</i>
	009/03 ocağıña bunun kibi avrat gelmesün geldük ol kim
بىخە سويلرسىك بياغى دور اوتە يازىنە يا بائىرت	009/04 <i>necə söylərsən bayağıdır evinə yazıdan-yabandan</i>
	009/04 niçe söyler-iseñ bayağıdur öte yazıdan yabandan
براود لوقونق كلسە ارادم اوده اولسە اكا ديسە كە طور	009/05 <i>bir udlu qonaq gelse er adam evde olsa aña disə ki tur</i>
	009/05 bir udlu konuq gelse er adam ivde olsa aña dişe ki tur
خانم الله صقلسون . اوجا غلە بونجلىن عورت كىمىسۇن	009/12 <i>xanım Allah saqlasun ocağıña buncılayın övrət gəlməsün</i>
	009/12 hanum Allah şaklasun ocağıña buncılayın avrat gelmesün
خانمىي بركون قامغان اوغلى جان بايندىرىنن طورشىدى	010/01 <i>xanım hey bir gün Qam Ğan oğlı Bayındır xan yerindən turmışdı</i>
	010/01 hanum hey bir gün Qam Ğan oğlı Han Bayındır yirinden turmış-idi
شاي كۆنلىكى يىر يوزنە دكدرمشدى الايسواڧى كوك	010/02 <i>şami günligi yer yüzinə dikdirmişdi ala sayvanı gög</i>
	010/02 şāmī günligi yir yüzüne dikdürmiş-idi ala şayvanı gök
يوزنە انشامشىدى بىك يردە اېك خالىجە سى دوشمشدى	010/03 <i>yüzinə aşanmışdı biñ yerdə ipek xalicəsi döşənmişdi</i>
	010/03 yüzine aşanmış-idi biñ yirde ipek halçası döşenmiş-idi

خانلرخاني خان بايندوبيلده برکته طوي ايدباغوز	010/04 <i>xanlar xanı xan</i> Bayındır <i>yıldı</i> bir kerre toy <i>edüb</i> Oğuz
	010/04 <i>hanlar hanı han</i> Bayındır <i>yıldı</i> bir kerre toy <i>idüp</i> Oğuz
بکرین تونلاردی کته طوي ايدباغوز ایدن ایدن دو دن	010/05 <i>bağların qonakları genə</i> toy <i>edib atdan-ayğırdan dəvədən</i>
	010/05 <i>biglerin qonuklar-idi gine</i> toy <i>idüp atdan aygır</i> deveden
بغزه قیوندن قوج قردر مشدی بریره آغ اوتاغ بریره	010/06 <i>buğra qoyundan qoç</i> <i>qırdırmışdı bir yerə ağ otağ bir yerə</i>
	010/06 <i>buğra qoyundan qoç</i> <i>qırdurmuş-idi bir yire</i> ağ otağ bir <i>yire</i>
قزیل اوتاغ بریره قره اوتاغ قوردر مشدی کموک که	010/07 <i>qızıl otağ bir yerə qara otağ</i> <i>qırdırmışdı kimün ki</i>
	010/07 <i>qızıl otağ bir yire qara otağ</i> <i>qırdurmuş-idi kimün ki</i>
اوغلی قزیل یوق قره اوتاغ قوندرک قره کچه التسه	010/08 <i>oğlı-qızı yoq qara otağa</i> <i>qondurıñ qara keçe altına</i>
	010/08 <i>oğlı qızı yoq qara otağa</i> <i>qonduruñ qara kiçe altına</i>
دوشک قره قیون یخسندن اوکته کتورک برسه یسون	010/09 <i>döşəñ qara qoyun yaxnisinden</i> <i>öginə getürüñ yersə yesün</i>
	010/09 <i>döşeñ qara qoyun</i> <i>yahnısından öñine getürüñ yir-ise</i> yisün
ییزسه طور سون کتسون دیشدی اوغلی اولانی آغ	010/10 <i>yeməzsə tursun getsün demişdi</i> <i>oğlı olanı ağ</i>
	010/10 <i>yimez-ise tursun gitsün dimiş-</i> <i>idi oğlı olanı ağ</i>
اوتاغ قیزی اولانی قزل اوتاغ قوندرک اوغلی	010/11 <i>otağa qızı olanı qızıl otağa</i> <i>qondurıñ oğlı</i>
	010/11 <i>otağa qızı olanı qızıl otağa</i> <i>qonduruñ oğlı</i>
قزی اولیانی الله تعالی قرغایبدن بزدهجی قارغوز	010/12 <i>qızı olmayanı Allah-Taala</i> <i>qarqayıbdır biz dəxi qarqarız</i>
	010/12 <i>qızı olmayanı Allah Ta'ala</i> <i>qarğayıbdır biz dañı qarğaruz</i>
بیلوبیلسون دیش ایدی اغوز بکری بریره کلوب یغناق	010/13 <i>bəlli bilsün demiş idi</i> Oğuz <i>bağları birin gelüb yığnaq</i>
	010/13 <i>bellü bilsün dimiş-idi</i> Oğuz <i>bigleri bir bir gelüb yığnaq</i>
اولسغه باشلیدی مکر دیرسه خان دیرلردی بر بکوک اوغلی	011/01 <i>olmağa başladı meğer Dirse</i> <i>Xan deyirlərdi bir bəğün oğlı</i>
	011/01 <i>olmağa başladı meğer Dirse</i> <i>Han dirler-idi bir bigün oğlı</i>
	011/03 <i>salqum tañ yelləri</i> əsdigində <i>saqallu boz ac turgay sayr</i>

صلقۇم طال كىللىرى اسد كىندە ستعلو بوزاچ تورغاي سېر	011/03 şalkum tañ yilleri esdüginde şakallu bozaç turgay sayr
ادوقە صفاي اوزن تات اري بگلد قە بدوي اتلار استيني	011/04 sayradıqda saqalı uzun tat eri bañladıqda bədävi atlar issini
كوب عقرا دقە افلي قرالي سچان چاغدە كوكسي كوزل قىتە	011/04 sayraduqda şakalı uzun tat eri bañladuqda bidevi atlar issini
الار صباح درسه خان قلقوبى رىزى اور و طوبى قرق بگيدى	011/05 görüb oğradıqda aklı qaralı saçan çağda köksi gözəl qaya
	011/05 görüp ökraduqda aqlu qaralu seçilen çağda göksi güzel qaba
	011/07 alar sabah Dirsə Xan qalqubanı yerindən uru turıb qırq yiğidin
	011/07 alar şabah Dirse Han qalkubanı yirinden örü şurup kırk yiğidin
بوینە الوب بايندر خانك صحبتە كلوردى . بايندر خانك	011/08 yigidin boyına alub Bayandar Xanıñ söhbätinə gelürdi Bayındır Xanıñ
	011/08 yigidin boyına alup Bayındır Hanuñ şohbetine gelür-idi Bayındır Hanuñ
قره كچه الته دوشدلو . قره قتون يحنسندى اوكتە كوردلو	011/10 qara keçə altına döşədilər qara qoyun yaxnisından ögine götürdilər
	011/10 qara kiçe altına döşediler qara koyun yahnisından öñine getürdiler
بايندر خانك بويرق بويك در خانم ديدلو . درسه خان	011/11 Bayandar Xandan buyruğ böylädür xanıñ dedilər Dirsə Xan
	011/11 Bayındır Handan buyruğ böyledür hanum didiler Dirse Han
ايدور بايندر خان بيم نه اكسكلكم ئوروي قياجر دني كوردى	011/12 aydur Bayandar Xan benim nə aksüglügüm gördi kılıcumdanmı gördi
	011/12 aydur Bayındır Han benim ne eksikligüm gördi kılıcumdan-mı gördi
صفرام دني كوردى بندى الجى كشىلرى اغ اوتاغه قزل	011/13 süfräm dänmi gördi bändän alcaq kişiləri ağ otağa qızıl
	011/13 şuframdan-mı gördi benden alçak kişileri ağ otağa kızıl
اوتاغه قوندردي بنم صوجم نه اولدكم قره اوتاغه قوندردي	012/01 otağa qondurdi bänim suçum nə oldı kim qara otağa qondurdi
	012/01 otağa qondurdi benim suçum ne oldı-kim qara otağa qondurdi
ديدي . ايتدیلر خانم بوکن بايندر خانك بويرق شوميله	012/02 dedi ayıtdılar xanıñ bu gün Bayındır Xandan buyruq şöylə
	012/02 didi ayıtdılar hanum bu gün Bayındır Handan buyruq şöyle

<p>درکیم اوغلی قزی اولیانی تکریم تالی قرغایدوز بزدجی</p>	<p>012/03 dir kim oğlu qızı olmiyani Təñri-Təala qarğayıbdır biz dəxi</p>
<p>قارغاز دیمشردیدیلر • درسە خان ییرنە اور و طور دی</p>	<p>012/03 dür kim oğlu kıızı olmayanı Tañrı Ta'ala qarğayıpdur biz dağı</p>
<p>ایدر قالقوبنی بکتلم بر و کزدن اور و طور ک بر قرایب بکا</p>	<p>012/04 qarğarız demişdir dedilər Dərsə Xan yerindən uru turdu</p>
<p>ایدر قالقوبنی بکتلم بر و کزدن اور و طور ک بر قرایب بکا</p>	<p>012/04 qarğaruz demişdür didiler Dirse Han yirinden örü tırdı</p>
<p>چاغرب خانوتنه صویلر • کورەلم خانم نه صویلر • صویلر</p>	<p>012/05 aydır qalqubanı yigitlərüm yərüñ üzdən uru turıñ bu qara eyib bana</p>
<p>ایدر بر و کل کل باشم بختی اوم تخی • اودن جوقوب یوریند</p>	<p>012/05 aydur qalkubanı yigitlerüm yiriñüzden örü turuñ bu qarayıb bana</p>
<p>سلوی بولیم • طپوغندە صارمشندە قرە صاچلم • قورلن</p>	<p>012/07 çağırıp xatunına soylar görelim xanım nə soylar</p>
<p>بایه بکزر چاتمە قاشلم • قوشه بآدم صعین طار آغزلم کوز</p>	<p>012/07 çağırıp hatununa soylar görelüm hanum ne soylar</p>
<p>الماسنه بکزن آل بکالم قاورنم • ویره کم دولکم کور مسین</p>	<p>012/08 aydır bərü gəlgil başum bəxti evüm təxti evdən çıqub yürüyəndə</p>
<p>نلر اولدی • قالقوبنی خان بایتدی ییرنە طور مش بریس</p>	<p>012/08 aydur berü gelgil başum bahtı ivüm tahtı ivden çıqub yoriyanda</p>
<p>اغ اوتاغ بریره قزیل اوتاغ بریره قره اوتاغ د کور مش</p>	<p>012/09 səlvi boylum topuğında sarmaşanda qara saçlum qurulu</p>
<p>اوغللری اغ اوتاغ • قزلی قزل اوتاغ اوغلی قزی</p>	<p>012/09 selvi boylum topuğunda sarmaşanda qara saçlum qurulu</p>
<p></p>	<p>012/10 yaya bənzər çatma qaşlum qoşa badam sığmayan tar ağızlum güz</p>
<p></p>	<p>012/10 yaya beñzer çatma qaşlum qoşa bādem şığmayan tar ağızlum güz</p>
<p></p>	<p>012/11 almasına bənzər al yañaqlım qavunım verəgim döləgim görirmisin</p>
<p></p>	<p>012/11 almasına benzer al yañaqlım qavunum viregüm düvlegüm görir misin</p>
<p></p>	<p>012/12 nələr oldı qalqubanı Xan Bayındır yerindən turmuş bir yerə</p>
<p></p>	<p>012/12 neler oldı qalkubanı Han Bayındır yirinden tırmış bir yire</p>
<p></p>	<p>012/13 ağ otağ bir yerə qızıl otağ bir yerə qara otağ dıkdırmiş</p>
<p></p>	<p>012/13 ağ otağ bir yire kızıl otağ bir yire qara otağ dıkdürmiş</p>
<p></p>	<p>013/01 oğullıları ağ otağa qızlıyı qızıl otağa oğlu qızı</p>
<p></p>	<p>013/01 oğulluyı ağ otağa kızlıyı kızıl otağa oğlu kıızı</p>
<p></p>	<p>013/02 olmiyani qara otağa qondurıñ</p>

اولياي قره اوتاغم قوندرلك. قوبكچم التنه دوشك قره قون	qara keçə altına döşəñ qara qoyun 013/02 olmayanı qara otağa qonduruñ qara qiçe altına döşen qara qoyun
بھي سندن اوکمه کتوردیلر. اوغلي قزى اولياي تکرى	013/07 yaxnisindən ögimə götürdilər oğlı qızı olmayanı Təñri 013/07 yaxnisından önüme getürdiler oğlı qızı olmayanı Tañrı
تعالی قرغایبدر. بزدخی قارغزر بللر بلکل دیولر. سندنې	013/08 Təala qarğayıbdır biz dəxi qarğarız bellü bilgil dedilər səndənmi 013/08 Ta'ala qarğayupdur biz dağı qarğaruz bellü bilgil didiler senden-mi
دربندې در. تکرى تعالی بزه بر بیتان اوغل ویرمز ندر	013/09 dir bəndənmidir Təñri Təala bizə bir yətmən oğul verməz nədəndir 013/09 dür benden-midür Tañrı Ta'ala bize bir batman oğul virmez nedendür
دیدی صویلدی. صویلیمه. ایدر خان قزى یرمدی. طوباشی	013/10 dedi soyladı aydır xan qızı yerimdən turayınmı 013/10 dididi soyladı aydur han qızı yirinden turayım-mı
یتاقله بوغز کون طوباشی. قبا اوکچم التنه صداینی قره پولات	013/11 yaqañla boğazından tutayınmı qaba öncem altına salayınmı qara polat 013/11 yaqañ ile boğazuñdan tutayın- mı qaba ökçem altına şalayın-mı qara polat
اوز قیاییم الومد لایینی. اوز کوز کون باشکی کسینی جان	013/12 uz qılıcum əlümə alayınmı öz gödəñdən başuñı kəsəyinmi can 013/12 öz qılıcum elüme alayın-mı öz gevdeñden başuñı keseyin-mi can
طلس بکا بیدر نی. آلمد مانک یریزینه دوزکه بیی خان	013/13 tatlusun saña bildirəyinmi alça qanuñ yer yüzinə dökəyinmi xan 013/13 tatlusun saña bildüreyin-mi alça kanuñ yir yüzine dökəyin-mi han
وزی سببی نه در دیکل مگا. تی قصب ایدرم شیدی سکا	014/01 qızı səbəbi nədir değıl maña qatı qəzəb edərəm şimdi saña 014/01 qızı sebebi nədür digil maña qatı qəzəb iderem şimdi saña
دیدی درسه خانک خاتونی. صویلیمش کوردم نه صویلیمش	014/02 dedi Dirsə Xanuñ xatunu soylamış görəlím nə soylamış 014/02 dididi Dirse Hanuñ xatunu soylamış görəlüm ne soylamış
وایدر های درسه خان بکا قصب ایتمه اتخب آجی سوزلر	014/03 aydır hay Dirsə Xan bana qezəb etmə incinib acı sözlər 014/03 aydur hay Dirse Han bana qəzəb itmə incinüp acı sözlər

<p>وسريلمه • يركنك اروطورغل • آله جادرك يربونينه</p>	<p>014/04 <i>söylämä yerindən uru turgıl ala çadırın yer yüzünə</i> 014/04 söyleme yirüñden örü turgıl ala çadırıñ yir yüzine</p>
<p>دکدرککل • اندن ایغردن دور دن بفرایوننن قوج اولدککل</p>	<p>014/05 <i>dikdirgil atdan-ayğırдан dövədən buğra qoyundan qoç öldürgil</i> 014/05 dikdürgil atdan aygır deveden buğra qoyundan qoç öldürgil</p>
<p>ایچ اغوزک طاش اوغوزک یکلری استوکه بنناق انکل</p>	<p>014/06 <i>İç Oğuzıñ Taş Oğuzıñ bağların üstünə yığnaq etgil</i> 014/06 İç Oğuzıñ Taş Oğuzıñ biglerin üstüne yıgnak itgil</p>
<p>بورجندن قورترغل • دپدکبی ات بیع کول کبی قمز صاع در</p>	<p>014/08 <i>borcundan kurtargıl dəpə kibi ət yığ göl kibi qımız sağdır</i> 014/08 borçından kurtargıl depe gibi et yığ göl gibi qımız sağdır</p>
<p>اولی صوبی ایله حاجت دلله • اولاکم براغزی دعالی نکل</p>	<p>014/09 <i>ulu toy elə hacət dilə ola kim bir ağızı dualınıñ</i> 014/09 ulu toy eylə həcet dile ola kim bir ağızı du'ālnuñ</p>
<p>الفتیشله تکری بزه برتجان عیال ویره دیری • دیرسه</p>	<p>014/10 <i>alqışılə Təñri bizə bir yətman əyal verə dedi Dirsə</i> 014/10 alqışı-y-ile Tañrı bize batman 'ayal vire didi Dirse</p>
<p>خان دشلی اهلنک سوز یله • اولو صوبی ایلدی حاجت</p>	<p>014/11 <i>xan dişi əhliniñ sözilə ulu toy elədi hacət</i> 014/11 Han dişi ehlinüñ sözi-y-ile ulu toy eyledi həcet</p>
<p>دیلدی • اندن ایغردن دور دن بوغره یوننن • قوج قوردری</p>	<p>014/12 <i>dilədi atdan-ayğırдан dövədən buğra qoyundan qoç qırdırdı</i> 014/12 diledi atdan aygır deveden buğra qoyundan qoç kırdırdı</p>
<p>ایچ اغوز طاش اغوز بکلری اوستنه بنناق ایدی • آج</p>	<p>014/13 <i>İç Oğuz Taş Oğuz bağlerin üstünə yığnaq etdi ac</i> 014/13 İç Oğuz Taş Oğuz biglerin üstüne yıgnak itdi aç</p>
<p>قورتردی • دپدکبی ات یغدی • کول کبی قمز صاغدردی</p>	<p>015/02 <i>qurtardı dəpe kibi ət yığdı göl kibi qımız sağdırdı</i> 015/02 qurtardı depe gibi et göl gibi qımız sağdırdı</p>
<p>الکتور دیر حاجت دبلدی • براغزی دعالی نکل الفتیشله</p>	<p>015/03 <i>əl götürdilər hacət dilədilər bir ağızı dualınıñ alqışılə</i> 015/03 el götürdilər həcet diledilər bir ağızı du'ālnuñ alqışı-y-ile</p>
<p></p>	<p>015/04 <i>Allah Təala bir əyal verdi xatunı hamilə oldı bir neçə</i></p>

الله تعالى بر عيال ويردي. خاتريني حامله اولدي. برنجيه	015/04 Allah Ta'āla bir 'ayal virdi hatunı hāmile oldu bir niçe
مدت دن صكوه براوغلان طوغردي. اوغلا بئوخوني دايه لره	015/05 müddetten soñra bir oğlan toğurdu oğlançuğini dayalar
	015/05 müddətdən sonra bir oğlan toğurdu oğlanlığını dayələrə
ويردي صفليري ات اياغني كولك اوزان دلي جوك اولور	015/06 verdi saqlatdı at ayağı külük ozan dili çevik olur
	015/06 virdi şaqlatdı at ayağı külüg ozan dili çevik olur
ايكولوا اولور. قترغاي بربور اوغلان اون بئش باشنه	015/07 iyəgülü ulalur qapırğalı böyür oğlan on beş yaşına
	015/07 eyegülü ulalur qaparğalu büyür oğlan on biş yaşına
اكردي. اوغلانك باباسي بايندر. خانك اوردسنه قتردي	015/08 girdi oğlanın babası Bayındır Xanuñ ordusına qarışdı
	01508 girdi oğlanuñ babası Bayındır Hanuñ ordusına karışdı
مكر خانم بايني در خانوك بربرعاسي واردي. برداجي بئراسي	015/09 məğər xanım Bayındır Xanuñ bir buğası vardı bir dəxi buğrası
	015/09 meger hanum Bayındır Hanuñ bir buğası var-idi bir dañı buğrası
واردي اول بوغاقتي طاشنه بوينزا اورسنه اون كبي اوكردي	015/10 vardı ol buğa qatı taşa buynuz ursa un gibi ügidər
	015/10 var-idi ol buğa qatı taşa buynuz ursa un gibi ügidür
خان قالن اغوز بلكر بله تاشابه باقردي. تفرج ايدردي	015/12 Xan Qalın Oğuz bağlärilə təməşaya baxardı təfərrüc edərdi
	015/12 Han Qalın Oğuz bigleri-y-ile təməşaya baqar-idi teferrüç ider-idi
مكر سلطانم كنه يازين بوغاي سرايدن چقره نراوج كشي صاغ	015/13 məğər sultanım genə yazın buğayı saraydan çıxardılar üç kişi sağ
	015/13 meger sultanum gine yazın buğayı saraydan çıxardılar üç kişi sağ
بانندن اوج كشي صول يانندن دمورز بئيرله بئاي طومشله	016/01 yanından üç kişi sol yanından dəmür zəncirlə buğayı tutmuşlar
	016/01 yanından üç kişi şol yanından demür zencir -ile buğayı tutmuşlar
دي كلوب ميدان اورتاسنده يتو ويردبلر. مكر سلطانم درسه	016/02 dı gəlüb meydan ortasında qoyu verdilər məğər sultanım Dirse
	016/02 idi gelüb meydan ortasında qoyu virdiler meger sultanum Dirse
خانك اوغلبئيتي اوج دجني اوردي اوشاغني ميداندا اشوق	016/03 xanuñ oğlanlığı üç dəxi ordu uşağı meydanda aşuq
	016/03 Hanuñ oğlanlığı üç dañı ordu uşağı meydanda aşuq
	016/07 sürdi gəldi dilədi ki oğlanı

سوردي كلدي دلري كه ارغلاني هلاک قلیدی اوغلا	<i>həlak qılaydı oğlan</i> 016/07 sürdi geldi diledi ki oğlanı helak kıla-y-idi oğlan
بومرغیلد بغانک الننه قیا طوب چالدي بعاکرتن کورت	016/08 yumruğıla buğanın alnına kıya tutub çaldı buğa götin götin 016/08 yumruğı-y-ile buğanuñ alnına kıya tutup çaldı buğa götin götin
بغانک سوردي نه اوغلان یکن نه بوغایکن اوغلان فکر ایلدی	016/13 buğanuñ köpük turdı nə olan yeñər nə buğa yeñər oğlan fikr eyladı 016/13 buğanuñ köpük turdı ne oğlan yeñer ne buğa yeñer oğlan fikr eyledi
ایدرب طامه درک اوررلوا اول طامه طابق اولور بن	017/01 aydur bir tama dirək ururlar ol tama tayak olur bən 017/01 aydur bir tama direk ururlar ol tama tayak olur ben
بونک الننه ینه طابق اولور بن سوردي دېري اوغلان	017/02 bunuñ alnına niyə tayaq olurbən- tururbən dedi oğlan 017/02 bunuñ alnına niye tayaq olurin tururin didi oğlan
بوغانک النند بومرغین کیدردی بولند صا ولدی	017/03 buğanuñ alnından yumruğın gedirdi yohndan savıldı 017/03 buğanuñ alnından yumruğın giderdi yolından şavıldı
بغا ایاغ اوستنه طوره مدی دوشدی دبه سنک اوستنه	017/04 buğa ayağ üstinə turamadı düşdi dəpəsinuñ üstinə 017/04 buğa ayağ üstine turamadı düşdi tepesinuñ üstine
یتدی اوغلان بجاغنه ال اوردي بغانک باشنی کسدی	017/05 yıqıldı oğlan bıçağına əl urdı buğanuñ başını kesdi 017/05 yıqıldı oğlan pıçağına el urdı buğanuñ başını kesdi
اغوز بکری کلب اوغلان اوستنه یقناق اولدی	017/06 Oğuz bəgləri gəlüb oğlan üstinə yığnaq oldılar 017/06 Oğuz bigleri gelüb oğlan üstine yığnaq oldılar
تحسین دیدیلر دم قورقوت کلسون بو اوغلان ادرقوش	017/07 təhsin dedilər Dedem Qorqut gəlsün bu oğlana ad qosun 017/07 taşsin didiler Dedem Qorqut gelsün bu oğlana ad qosun
بیلد سنجه الوب بیاسنه وارسون بیاسندن اوغلان بکلک	017/08 biləsinçə alub babasına varsun babasından oğlana bəglik 017/08 biləsinçə alub babasına varsun babasından oğlana biglik
استسون نخت ال ویرسون دیربلر چاغریلر دم قورقوت	017/09 istesün taht alı versün dedilər çağırdılar Dedem Qorqut 017/09 istesün taht alı virşün didiler çağırdılar Dedem Qorqut

<p>آبدرهي درسده خان اوغلان بلك ربركل تحت ويركل</p>	<p>017/12 aydır hey Dirsə Xan oğlana bəglik vergil taxt vergil</p>
<p>آردملي در. بويني اوزن بدوي آت ويركل بينر اولسون</p>	<p>017/12 aydur hey Dirse Ḥan oğlana biglik virgil taht virgil</p> <p>017/13 ərdəmlidür boynı uzun bədəvi at vergil binər olsun</p> <p>017/13 erdemlüdür boynı uzun bidevi at virgil biner olsun</p>
<p>هنرلي در. اغا بيلدن تو من قيون ويركل بو اوغلان شيشلك</p>	<p>018/01 hünərlidir ağ ayıldan tümən qoyun vergil bu oğlana şişlik</p> <p>018/01 hünerlüdür ağayıldan tümen koyun virgil bu oğlana şişlik</p>
<p>اولسون. آردملي در. قبتانن قيزل دوو ويركل بو اوغلان</p>	<p>018/02 olsun ərdəmlidir qaytabandan qızıl dəvə vergil bu oğlana</p> <p>018/02 olsun erdemlüdür qaytabandan qızıl deve virgil bu oğlana</p>
<p>يوكلت اولسون هنرلي در. آلتون باشلوبان او ويركل</p>	<p>018/03 yüklət olsun hünərlidir altun başlu ban ev vergil</p> <p>018/03 yüket olsun hünerlüdür altun başlu ban iv virgil</p>
<p>بو اوغلان كوكله اولسون. آردملي در چكن قوشلي جبته</p>	<p>018/04 bu oğlana kölge olsun ərdəmlidir çigin quşlu cübbe</p> <p>018/04 bu oğlana kölge olsun erdemlüdür çigni quşlu cübbe</p>
<p>صلن ويركل. بو اوغلان كبر اولسون هنرلي در. بايندر خانك</p>	<p>018/05 ton vergil bu oğlana geyər olsun hünərlidir Bayandar Xanıñ</p> <p>018/05 ton virgil bu oğlana geyer olsun hünerlüdür Bayındır Ḥanıñ</p>
<p>اغ ميد آنته بو اوغلان جنك اتميش در بر بفا اولدر منش</p>	<p>018/06 ağ meydanında bu oğlan cənk etmişdür bir buğa öldürmüş</p> <p>018/06 ağ meydanında bu oğlan cenk itmişdür bir buğa öldürmüş</p>
<p>سنگ اوغلك آدي بوغاج اولسون. آدي بوع ويردم</p>	<p>018/07 senüñ oğlun adı Buğac olsun adı bən verdim</p> <p>018/07 senüñ oğluñ adı Buğac olsun adı bən virdim</p>
<p>ياشيني الله ويرسون ديري درسده خان اوغلان بلك</p>	<p>018/08 yaşını Allah versün dedi Dərsə Xan oğlana bəglik</p> <p>018/08 yaşını Allah virsün didi Dirse Ḥan oğlana biglik</p>
<p>ويردي تحت ويردي اوغلان تحت چغدي باباسنك</p>	<p>018/09 verdi taxt verdi oğlan taxtə çıqdı babasınıñ</p> <p>018/09 virdi taht virdi oğlan tahta çıqdı babasınıñ</p>
<p></p>	<p>018/10 qırq yiğidin aňmaz oldu ol qırq yiğit həsəd eylədilər birbirinə</p>

توق بکيدن آکز اولدي اول توق يکت حسدا بلر بلر بير بيرنه	018/10 kırk yiğidin añmaz oldı ol kırk yiğit hased eylediler birbirine
سويلا لر کلوك ارغلایي بابا سنه قولیلوم اولاکم اولدره	018/11 söylədilər gəlün oğlanı babasına quvdıralum ola kim öldürə 018/11 söylediler gelün oğlanı babasına kovlayalum ola kim öldüre
کنه بزم غزتمز حرمتمز اولک باباسي ياننده خوش اولارنق	018/12 genə bizim izzətimiz hörmətimiz onuñ babası yanında xoş ola artıq 018/12 gine bizim izzətimiz hörmətimiz anuñ babası yanında hoş ola artuq
يکرمسي دخی بربکا اولدي اول یکرمسي واردي درسه خانه	019/01 yigirmisi daxi bir yaña oldı əvvəl yigirmisi vardı Dirsə 019/01 yigirmisi daxı bir yaña oldı evvel yigirmisi vardı Dirse
بوخبري کتوردي ايدور کور رسين درسه خان نلر اولدي	019/02 bu xəbəri gətürdi aydır görürmisin Dirsə Xan nələr oldı 019/02 bu habəri getürdi aydur görürmisin Dirse Han neler oldı
يارمسون يارچمسون سنک اوغلك کور قوبدي ارچل قوبدي	019/03 yarımasun yarçımasun senüñ oğluñ kür qopdı ərcəl qopdı 019/03 yarımasun yarçımasun senüñ oğluñ kür qopdı erçel qopdı
توق بکيدن بوينه الدي قال اغوزک اوستننه يوريش	019/04 qırq yiğidin boyına aldı Qalın Oğuzuñ üstine yüriş 019/04 kırk yiğidin boyına aldı Qalın Oğuzuñ üstüne yoriyış
ايدې نيرده کوزل قوبديسه جکوب الدي اغ صقلان	019/05 xana etdinə nə yerdə gözəl qopdısa çeküb aldı ağ saqallu 019/05 Hana itdi ne yerde gözəl qopdı -y-ise çeküp aldı ağ şakallu
توجانک اغزبن سوکدي اغ برچکلوقرينک سودين طردي	019/06 qocanıñ ağzın sögdi ağ birçeklü qarınıñ südin tutdı 019/06 qocanıñ ağzın sögdi ağ pürçeklü qarınıñ südin tartdı
بويلم بدعت اسلمش ديلر کزدکلدن اولدکلک يک اولا	019/09 böylə bid'at işləmiş deyələr gəzdigiñdən öldigiñ yeg ola 019/09 böyle bid'at işləmiş diyeler gezdüğüñden öldüğüñ yig ola
بايندر خان سني چاغره سکاقي قزاب ايليه بويلم ارغل	019/10 Bayındır Xan səni çağıra saña qatı qazab eyləyə böylə oğul 019/10 Bayındır Han seni çağıra saña katı qazab eyleye böylə oğul
	019/11 səniñ nəñə gərək böylə oğul olmaqdan olmamaq yegdir öldürseña 019/11 senüñ neñe gerek böylə oğul

سنك نكه كرك بويلا اوغل اولمعدن اولمق يكدز اولدركه	olmaktan olmamak yigdür öldürsene
دديلر درسه خان وارن كترك اولدوره بيم دبدي	019/12 dedilər Dərsə xan varın götürün öldüyüm dedi
بويلا ديگج خانم اول نامرد لرك يكر مسي دخي چيغه كلدي	019/12 didiler Dirse Han varuñ getürün öldüreyim didi
ويرقور اولرد دخي كتوردلر ايدر قلقوبني درسه خان سنك	<i>019/13 böylə degəc xanım ol namərdləriñ yigirmisi dəxi çıqa gəldi</i>
اناسيله صحبت ايلدي اتاسنه قصد ايلدي سنك	019/13 böyle digeç hanum ol nāmerdlerüñ yigirmisi daħı çıqa geldi
اناسيله صحبت ايلدي اتاسنه قصد ايلدي سنك	<i>020/01 ve bir quv anlar dəxi gətürdilər aydır qalqubanı Dərsə xan səniñ</i>
اناسيله صحبت ايلدي اتاسنه قصد ايلدي سنك	020/01 ve bir qov anlar daħı getürdiler aydur qalqubanı Dirse Han senüñ
طاعدن جنر كيجه خانلرخاني بابندر جنر واره درسه	<i>020/05 anasılə söhbət eylədi atasına qəsd eylədi səniñ</i>
خانك اوغلي بويلا بدعت ايلمش ديلر سيني چاغردلر	020/05 anası-y-ile şöbet eyledi atasına qəşd eyledi senüñ
بايندر خانك تاتند سكا تزاب اوله بويلا اوغل نكه	<i>020/06 oğluñ kür qopdı ərcəl qopdı arqurı yatan ala</i>
كرك اولدرسكه ديدلر درسه خان ايدر وارن كترك	020/06 oğluñ kür qopdı erçel qopdı arqurı yatan ala
نوكر لري ايدر بزنسك اوغلكي بنجه كتوره لم سنك	<i>020/07 tağdan xəbər geçə xanlar xanı Bayındıra xəbər varə Dərsə</i>
اوغلك بزم سورض المز بزم سوز مزله كلمز قالمق بنجي يكدز	020/07 tağdan həber kiçə hanlar hanı Bayındıra həber varə Dirse
	<i>020/08 xanıñ oğlu böylə bid'ət eyləmiş deyələr səni çağırđalar</i>
	020/08 Hanuñ oğlı böyle bid'ət eylemiş diyeler seni çağırđalar
	<i>020/09 Bayındır xanıñ qatında saña qəzab ola böylə oğul nəñə</i>
	020/09 Bayındır Hanuñ qatında saña qəzab ola böyle oğul neñe
	<i>020/10 gerek öldürsəñə dedilər Dərsə xan aydır varıñ gerütüñ</i>
	020/10 gerek öldürseñe didiler Dirse Han aydur varuñ getürün
	<i>020/12 nökerləri aydır biz səniñ oğluñu nəcə gətürəlim senin</i>
	020/12 nökerleri aydur biz senüñ oğluñu niçə getürelüm senüñ
	<i>020/13 oğluñ bizim sözüñüz almaz bizim sözüñüzlə gəlməz qalqubanı yerindən</i>
	020/13 oğluñ bizim sözüñüz almaz

	bizim sözümüz -ile gelmez qalqubanı yiründen
اوخلیب اولدوره کورکل. اکوبویله اولدر فرسک برده لور	021/03 oxlayıb öldirə görgil əgər böylə öldirməzseñ bir dürlü
	021/03 ohlayup öldüre görgil eger böyle öldürmez iseñ bir dürlü
دخی اولدر یزسن بللو بیلکل دیدر فصویلیه صلقوم صلقوم	021/04 daxi öldirəməzsən bəllü bilgil dedilər soylama salqum salqum
	021/04 dañi öldiremezsin bellü bilgil didiler soylama şalqum şalqum
طاک یلری اسدکنده. صقلو بوزاج تورغای سیرادقده	021/05 tañ yellərii əsdiginə saqallu boz ac turğay sayradıqda
	021/05 tañ yılleri esdüginde şakallu bozaç turgay sayradıqda
بدوی انلر اسین کوروب عقرادقده. صقالي اوزون	021/06 bədavi atlar issin görüb oğradıqda saqalı uzun
	021/06 bidevi atlar issin görüb 'oğradıqda şakalı uzun
نات اری یا کلدقده اتلی قرالی سچلین چاغده. فالن	021/07 tat əri bañladıqda aqlı karalı seçilən çağda qalın
	021/07 tat eri bañladıqda aqlı qaralı seçilen çağda qalın
اغوزک کلنی قزی بزین چاغده کورسی کوزل قبالا غلرده	021/08 Oğuzuñ gəlini qızı bəzənən çağda köksi gözəl qaba tağlara
	021/08 Oğuzuñ gelini qızı bezenen çağda göksi gözəl qaba tağlara
کون دکنده. بک یکنلر جلا سنلر بربرنه قیولن چاغده	021/09 gün dəgəndə bağ yigitlər cılasınlar bir birinə qoyulan çağda
	021/09 gün degende big yigitler cılasunlar bir birine qoyulan çağda
الار صباح درسه خان برین ار و طور دی. او غلنجون	021/10 alar sabah Dərsə xan yerindən uru turdı oğlançuğın
	021/10 alar şabağ Dirse Han yirinden örü turdı oğlançuğın
یاننه کلدی ایدر بابک دیدی. کیکلری قزسن کورسن	021/13 yanına geldi aydar baban dedi geyikləri qovsun gətürsün
	021/13 yanına geldi aydur baban didi geyikleri qovsun getürsün
بنم او کمد دپلسون. او غلامک ات سکر دیش. قلیج	022/01 bənim ögimdə dəpələsün oğlumñ at səgirdişin qılıç
	022/01 benüm önümde depelesün oğlumun at segirdişin qılıç
صالیسن. اوق اسشین کوریم. سونایم قوانایم	022/02 çalışın oq atışın görəyim sevinəyim qıvanayım
	022/02 çalışın oq atışın göreym sevineyim kıvanayım
	022/03 güvənəyim dedi dedilər

کوايتم ديدې ديديلر. اوغلاندرنه بيلسون. کيکي	<i>oğlandır nə bilsün keyiki</i>
	022/03 güveneyim didi didiler oğlandır ne bilsün geyiği
قواردي کتوردي باباسنک اوکنده سبکمر لردې	022/04 <i>qovardı gätürärdi babasınıñ öginde siñirlärdi</i>
	022/04 <i>qovar-idi gätürür-idi babasınıñ öñinde siñirler-idi</i>
بابام ات سکر دشمه باقسون قواستون اونخ آتشمه بقسون	022/05 <i>babam at sägirdişimä baqsun qıvansun ox atışımā baqsun</i>
	022/05 <i>babam at sägirdişümē baqsun kıvansun oğ atışuma baqsun</i>
يايايدنه کيکي قوارسنک اوگله نئورن. کيکه اتارکن	022/08 <i>yabanda keyiki qoar səniñ ögüñä gätürär keyikā atarkän</i>
	022/08 <i>yabanda geyigi qovar senüñ öñüne gätürür gıyige atar-iken</i>
او قلم سني اورر اولدرز اوغلك سني اولدرمدين سن	022/09 <i>oqla seni urar öldürär oğluñ səni öldürmädin sän</i>
	022/09 <i>oq-ile seni urur öldürür oğluñ seni öldürmedin sen</i>
اوغلكي اولدرې کوزکله ديديلر. اوغلون کيکي قوارکن	022/10 <i>oğluñı öldürä görgilä dedilər oğlan kəyigi qovarkän</i>
	022/10 <i>oğluñı öldüre görgil didiler oğlan geyigi qovar-iken</i>
باباسنک اوکندن کلوب کيدردي. درسه خان	022/11 <i>babasınıñ ögindän gälüb gädärdi Dərsə xan</i>
	022/11 <i>babasınıñ öñinden gelüp gider-idi Dirse Han</i>
قورقوت سکولي قايي يابن الله الدي. اوزنگويه قالقب	022/12 <i>qorqut siñirli qatı yayın əlinə aldı üzengiye qalqıb</i>
	022/12 <i>qorqut siñirli qatı yayın elinə aldı üzengüye qalkup</i>
اورب جقدي بقدي. اوج طوقندي الجه قايي شورلادي	023/01 <i>urub yıqdı uc toqundı alca qanı şorladı</i>
	023/01 <i>urup yıqdı oğ toqındı alça qanı şorladı</i>
درسه خان استدي کم اوغليخو غنک اوسته کورليب	023/03 <i>Dərsə xan istədi kim oğlançuğıñ üstinə körälüb</i>
	023/03 <i>Dirse Han istedi kim oğlançuğınıñ üstine gürleyüp</i>
دوشيدې. اول قرق نامرد قومدي. اتنک جلاوسين	023/04 <i>düşəydi ol qırq namərd qomadı atınıñ cılovısın</i>
	023/04 <i>düşə-y-idi ol kırk nāmerd qomadı atınıñ cılavısın</i>
قويليام ديدې. بومرلب يرتدن ارو طوردي قرتيخه	023/08 <i>toyliyayım dedi yumurlanıb yerindän uru turdu qırq incə</i>
	023/08 <i>toylayayım didi yumurlanup yirinden örü turdı kırq ince</i>

قالدردي درسە خانىك يوزنە بقىدي • صاغلىغ صولنە	023/10 qaldırdı Dərsə xanıñ yüzinə baqdı sağlən solına göz
	023/10 qaldurdi Dirse Hıanuñ yüzine baqdı sağ-ilen şolına göz
كوزكزدردى اوغلىنىغنى كورمىدى • قرە بغرى صرلىدى	023/11 gəzdirdi oğlançuğını görmədi qara bağıru sarsıldı
	023/11 gezdürdi oğlançuğını görmedi qara bağıru şarsıldı
دوم يوركى اوينايدى قرە قىمە كوزلرى قاتر باش تولدى	023/12 düm yürəgi oynadı qara qıyma gözleri qan yaş taldı
	023/12 düm yueği oynadı qara qıyma gözleri qan yaş taldı
چاغرب درسە خانە صوبىلر كورەلم خاننە صوبىلر • برو	023/13 çağırıb Dərsə xana soylar görəlīm xanım nə soylar
	023/13 çağırup Dirse Hana şoylar görəlüm hanım ne soylar
كلكل باشم بىنجى • اوم تىختى • خان بابامك كوكىسى	024/01 berü gəlgi başım bəxti evim taxtı xan babamın göygisi
	024/01 berü gelgil başum bahtı ivüm tahtı han babamın güyegüsi
قادىن انامك سوکىسى • اتام انام ويردى كوز اچوبۇ	024/02 qadın anamın sevgisi atam anam verdigi göz açuban
	024/02 qadun anamuñ sevgüsi atam anam virdügi göz açuban
كوردكم ئوكل ويرىب سودكم • ادرسه خان قالمقوبنى	024/03 gördüğüm köñül verib sevdiğim a Dərsə xan qalqubanı
	024/03 gördüğüm köñül virüp sevdiğüm a Dirse Han qalqubanı
بىر ندىن اورى طور دك يلىسى قرە قاضلق • اتوك بطون	024/04 yeridən urı turduñ yalısi qara qazlıq atıñ butun
	024/04 yirüñden örü turduñ yilisi qara qazlıq atıñ butun
بركلورس ياورىم قنى • قرە كودونە يولدىغم اغول	024/06 bir gəlürsən yavrum qanı qara gerdunda bulduğum oğul
	024/06 bir gelürsin yavrum kanı qarañu dünde bulduğum oğul
قنى • چىقسون بنم كوز كوزم ادرسه خان يان سكر	024/07 qanı çıksun bənim qor gözüm a Dərsə xan yaman səgrir
	024/07 kanı çıksun benüm görür gözüm a Dirse Han yaman segrir
كسلسون • ارغلان امن سود طارم يان سنزلىر •	024/08 kesilsün oğlan əmən süd tamarım yaman sizlar
	024/08 kesülsün oğul emen süd tamarum yaman sizlar
	024/11 qara toñlu dərvişlərə nəzirlər verdim ac görsəm toyurdım
	024/11 qara tonlu dərvişlere nezirler

قره طوناي درويشلره نذرلر برردم . اچ کورسم طويدم	virdüm aç görsem toyurdum
يا لىقنى کورسم طوناتم . ديه کي ات بىندم . کول - کي	024/12 <i>yalıncık</i> görsəm tonatdım <i>dəpə kibi at</i> yıǵdım göl <i>kibi</i>
	024/12 <i>yalıncaq</i> görsem tonatdum depe gibi et yıǵdum göl gibi
قز صاعردم . ديلک ايله براغول کوجله بولدوم . بالکنز	024/13 <i>qımız saǵırdım dilək ilə bir oǵul güclə buldum yalñız</i>
	024/13 kıımız sağurdum dilek ile bir oǵul güç ile buldum yaluñuz
ارغل حېرىن ادرسه خان دىكل مكا . قوشويانن ال طاغدان	025/01 oǵul <i>xəbər in a Dərsə xan deǵil maña qarşu yatan Ala Taǵdan</i>
	025/01 oǵul haber in a Dirse Han digil maña qarşu yatan Ala Taǵdan
براغول اجوردکسه دىکل مكا . قامن اقان يوکرک	025/02 bir oǵul uçurduñsa <i>deǵil maña qamın aqan yügrək</i>
	025/02 bir oǵul uçurduñ-ise digil maña qamın aqan yügrük
صودن براوغل اقتدکسه دىکل مكا . اصلانله قىلان	025/03 sudan bir oǵul <i>aqıtdınsa deǵil maña aslanla qaplana</i>
	025/03 şudan bir oǵul aqıtduñ-ise digil maña aşlan-ile qaplana
براغول يدردکسه دىکل مكا . قره طونلوز غون دىنلو	025/04 bir oǵul <i>yedirdiñsə deǵil maña qara tonlu azǵun dinlü</i>
	025/04 bir oǵul yidürdüñ-ise digil maña qara tonlu azǵun dinlü
کافرله براغول الدردکسه دىکل مكا . خان بىامک	025/05 <i>kafərlərə bir oǵul aldırduñsa deǵil maña xan babamuñ</i>
	025/05 kāfirlere bir oǵul aldurduñ-ise digil maña han babamuñ
قانتىن واريم . اغز خرتيه بول لشکرالاي . از غون	025/06 <i>qatına bən varayım ağır xəzina bol laşkər alayın azǵun</i>
	025/06 qatına bən varayım ağır hazine bol leşker alayın azǵun
دىنلو کافره بن ورايم ياره لقب قاضلق ايتدن ايتيخه	025/07 dinlü <i>kəfərə bən varayım yaranub qazlıq atımdan enməyincə</i>
	025/07 dinlü kāfire bən varayım paralanup qazılıq atımdan inmeyince
يکومله المجه قائم سلیيخه . قول برد اولب يير اوستنه	025/08 <i>yeñümle alca qanım silməyincə qol bud olub yer üstinə</i>
	025/08 yñüm -ile alça qanım silmeyince qol bud olup yir üstine
حېرىن ادرسه خان دىکل مكا . قره ياشم قربان اولسون	025/10 <i>xəbər in a Dərsə xan deǵil maña qara başım qurban olsun</i>
	025/10 haber in a Dirse Han digil

	maña qara başum qurban olsun
درسە خان خانۇننە جواب ویرمەدی • اولۇرقا نامەرد	025/12 Darsa xan xatunına cavab vermədi ol qırq namərd
	025/12 Dirse Han hatunına cavap virmedi ol kırk nāmerd
جواب ویره من دیدیلر • درسە خانک خانۇننە قیتدی کرو	026/02 cavab verəməz dedilər Darsa xanıñ xatuni qayıtdı gerü
	026/02 cavab viremez didiler Dirse Hanuñ hatuñı qayıtdı girü
دوئە قیتلەندى • ترقىجە قىزى بوئىنە الەي يدوعى آە بنوب	026/03 döndi qatlanmadı qırq incə qızı boyına aldı bədävi ata binüb
	026/03 döndi katlanmadı kırk ince kıızı boyına aldı bidevi ata binüp
ارغلانچۇغۇن اسیتوگىدى • قىشە يازدە تارى بوزى	026/04 oğlançuğın istəyü gətdi qışda yazda qarı buzı
	026/04 oğlançuğın isteyü gitdi kışda yazda qarı buzı
أرينىن قاضىلىق • طاغىنە كلدى جەقەدى • الجەدىلە بوجە يرلەرە	026/05 ərinmeyen Qazılıq Tağına geldi çıqdı alcaqdan yüça yerlərə
	026/05 erilmeyen Kazılıq Tağına geldi çıkdı alçaqdan yüce yirlere
ایز جەقەر قانار قالقار بېدوی ان اوکچە لیدی ارل طرفە	026/07 enər çıxar qonar qalqar bədävi atın öñcələdi ol tərəfə
	026/07 iner çıkar qonar qalkar bidevi atın ökçeledi ol tarafa
اوغلانک ای کلچوکزی وار دی • ترغبی توزغنی توار دی	026/10 oğlanıñ iki kəlbügəzi vardı qarğayı quzğunu qoardı
	026/10 oğlanuñ iki kəlbügezi var-idi qarğayı quzğunu kovar-idi
قوندر مزی اوغلان ائە یقلدق • بوز املو حضا وغلان	026/11 qondarmazdı oğlan anda yıqıldıqda boz atlu Xızır oğlana
	026/11 qondurmaz-idi oğlan anda yıqıldıqda boz atlu Hızır oğlana
حاضر اولدی • اوج قانلەر براس الیم صفادی • کابیر اولدی	026/12 hazır oldı üç qatla yarasın əlinlə sığadı saña bu yaradan
	026/12 hazır oldı üç katla yarsın eli-y-ile şığadı saña bu yaradan
یارە که ملهم دریدی • غایب اولدی اوغلانک اناسی	027/01 yaraña məlhəmdir dedi ğaib oldı oğlanıñ anası
	027/01 yaraña melhemdür didi ğayıb oldı oğlanuñ anası
اوغلانک اوستنە چاپوب چیتە کلدی بئسە کورسە ارغلانچى	027/02 oğlanıñ üstinə çapub çıqa gəldi baqsa görsə oğlançığı
	027/02 oğlanuñ üstine çapup çıqa geldi baqsa görse oğlançuğı
	027/04 görəlim xanım nə soylar qara qıyma gözləriñ uyxu almış açğıl axı

کورده لم خانم نه صویله ایدر قره یقه کوز لرن ایخو المنس اچغل اخی	027/04 görelüm hanum ne soylar kara kıyma gözlerüñ uyu almış açgıl añı
اول اکنجه سکوجکل اوزون المش . یغشراخی تکرې ویرن	027/05 ol ikicə süñüciğün uzun olmuş yığışdır axı Təñri verən
	027/05 on igiçe süñüçüğün ören olmuş yığışdur ağı Tañrı viren
طلو جانک سیرانده ایش اندی دخی . اوز کوز کده جانک	027/06 tatlı canıñ səyranda imiş endi dəxi üz göziñde canıñ
	027/06 tatlu canuñ seyranda inmiş anıt dağı öz gevdeñde canuñ
وارسه اوغل در جنر مکا . قره باشم قربان اولسون اوغل سکا	027/07 varsa oğul xəbər maña qara başım quaban olsun oğul saña
	027/07 var-ise oğul haber maña kara başum qurban olsun oğul saña
کیکلرک قاضلق طاغی قچار کچ قچمز اولسون . طانسه در نسون	027/10 geyiklerüñ Qazlıq tağı qaçar ikən qaçmaz olsun taşa dönsün
	027/10 geyiklerüñ Qazlıq Tağı qaçar iken qaçmaz olsun taşa dönsün
نیلین اغول بر قضا رسکاینزه دن کلدی . اول کودکن جانک	027/12 nə bileyin oğul bu qəzalar saña nerədən gelir ol gödəndə canıñ
	027/12 ne bileyin oğul bu qazalar saña nireden geldi ol gevdeñde canuñ
دلده بر قاج کلمه جنر مکا دیدی . بریله دیکیج ارغلانک تله غنه	028/01 dildən bir kaç qəlmə xəbər maña dedi böylə digəc oğlanıñ qulağına
	028/01 dilden bir kaç kelime haber maña didi böyle digeç oğlanuñ kulağına
سس طوقندی . باشن قالدردی . یلبدق کوزین اچدی	028/02 səs toqındı başın qaldırdı yılabıdaq gözün açdı
	028/02 ses toqındı baş kaldırdı yalabıdaq gözün açdı
ایدر برو کلکل ات سودیه امدکم قادونم انا . اغ بر چکلوغر تلو	028/04 aydır bərü gəlgil aq südin əmdigim qadunım ana ağ birçeklü izzetlü
	028/04 aydır bertü gelgil ak südin emdüğüm qadunum ana ağ pürçeklü 'izzetlü
جانم انا . اقا راید قار غمغل قاضلق طانغانک صونیک کناهی	028/05 canım ana Aqar ayıda qarğamağıl Qazlıq tağınuñ suyınıñ günahı
	028/05 canım ana Aqarlıda sularına qarğamağıl Qazlıq Tağınun suyının günahı
	028/06 yoqdur bitər ayıda otlarına qarğamağıl Qazlıq tağınuñ suçı
	028/06 yoqdur biterlide otlarına

بوقدر بترليدين اولمىنى تارغىمىل. قاضىلىق طاعنىك صوحى	karğamağıl Qazılıq Tağınun şucı
اوغلان يىنە ايدرا نا اغلامىل مكا بويرادن اولم بوقدر قورخماغىل	028/10 oğlan yenə aydır ana ağlamağıl maña bu yaradan ölüm yoqdur qorxmağıl
اوغلان يىنە ايدرا نا اغلامىل مكا بويرادن اولم بوقدر قورخماغىل	028/10 oğlan yine aydur ana ağlamağıl maña bu yaradan ölüm yoqdur korhmagıl
ديري بويله ديكج قرق اجته قىز بايلدلىر. طاع چچكى دبو شولر	028/13 dedi böyle digec qırq incə qız yayıldılar tağ çiçeki döşürdilər
ديري بويله ديكج قرق اجته قىز بايلدلىر. طاع چچكى دبو شولر	028/13 didi böyle digec kırk ince kız yayıldılar tağ çiçeği divşürdiler
سودي كلدي. او جيني ده كندويه ضرب ايلدي. قاني طولدي	029/02 südi gəlmədi üçüncidə kəndüyə zərb eylədi qanı taldı
سودي كلدي. او جيني ده كندويه ضرب ايلدي. قاني طولدي	029/02 südi gelmedi üçüncide kendüye zərb eyledi qatı taldı
اوغلانك قرق كونه يراسي اوكلدي. بصا صاغ اولدي	029/07 oğlanın qırq gündə yarası öneldi şapasağ oldı
اوغلانك قرق كونه يراسي اوكلدي. بصا صاغ اولدي	029/07 oğlanuñ kırk günde yarası oñaldı şapa şağ oldı
اوغلان اتا بىنر قىلىچ قوشانرا اولدي. او اولر قوش قوشلر	029/08 oğlan ata binər qılıç quşanar oldı av avlar quş quşlar
اوغلان اتا بىنر قىلىچ قوشانرا اولدي. او اولر قوش قوشلر	029/08 oğlan ata biner kılıç quşanur oldı av avlar quş quşlar
اولدي. درس خانك جنري يوق. اوغلا بچوغنى اولدي	029/09 oldı Dərsə xanun xəbəri yoq oğlançuğın öldi
اولدي. درس خانك جنري يوق. اوغلا بچوغنى اولدي	029/09 oldı Dirse Hanun habəri yoq oğlançuğın öldi
بلور. اول قرق نامردلر بو يني طلويدلر. نه ايلمه لم ديوطان شولر	029/10 bilür ol qırq namərdler bunı tuydılar nə eyləyəlim deyü tanışdılar
بلور. اول قرق نامردلر بو يني طلويدلر. نه ايلمه لم ديوطان شولر	029/10 bilür ol kırq namerdler bunı tuydılar ne eyleyelüm diyü tanıştılar
درسه خان اكر اوغلا بچوغنى كوررسه. ارتورمىز بزي هب قورر	029/11 Dərsə xan əgər oğlançuğın görərsə oturmaz bizi heb qırar
درسه خان اكر اوغلا بچوغنى كوررسه. ارتورمىز بزي هب قورر	029/11 Dirse Han eger oğlançuğın görür-ise arturmaz bizi hep qırar
ديدلر. كلوك درسه خاني طولتم. اغ الدى اردنه بغيلىلم	029/12 dedilər gəlün Dərsə xanı tutalum ağ əllərin ardına bağlayalım
ديدلر. كلوك درسه خاني طولتم. اغ الدى اردنه بغيلىلم	029/12 didiler gelün Dirse Hanı tutalum ağ ellerin ardına bağlayalum
قتل بچم اغ بو ينىنه طقالم. الربني كافرا بللر نه يوناللم دبو	029/13 qıl sicim ağ boynına taqalım alubanı kafər ellerinə yonalalım deyü
قتل بچم اغ بو ينىنه طقالم. الربني كافرا بللر نه يوناللم دبو	029/13 kıl sicim ağ boynına taqalum alubanı kāfir illerine yönelələm diyü
	030/01 Dərsə Xanı tutdılar ağ əllərin ardına bağladılar qıl sicim boynına

درسه خان طوتدیر • اغ اللربن اردنه بغلدیلر • قلسیم بریننه	030/01 Dirse Hanı tutdılar ağ ellerin ardına bağladılar kıl sicim boynına
طتدیلر • اغ آندون • قان جتیخه دوکدر • درسه خان بیان	030/02 taqdılar ağ ətindən qan çıqınca dögdilər Dərsə Xan yayan 030/02 taqdılar ağ etinden qan çıqınca dögdiler Dirse Han yayan
بوندر ائلوبوریدلر • الربی قانن کافر ایملرنه یونلدر • درسه	030/03 bunlar atlu yürüdilər alubanı qalın kafər ellərinə yönəldilər Dərsə 030/03 bunlar atlu yorüdilər alubanı qanlı kəfir illerine yönəldilər Dirse
خان طتساق اولدی کیدر • درسه خانک طوتساق اولدغندا	030/04 Xan tutsaq oldu gədar Dərsə Xanı tutsaq olduğundan 030/04 Han tutsaq oldu gider Dirse Hanı tutsaq olduğundan
صرب قتلر اونیا ندری بر او بر لدری • ایله یاغی یوغکن سنک	030/08 sarp qayalar oynanmadı yer oyruldu eldə yağı yoğken senin 030/08 sarp qayalar oynanmadı yir obrıldı ilde yağı yoğ-iken senün
بیایکی طوتدیلر • اغ اللربن اردنه بغلدیلر • قلسیم اغ بویننه	030/10 babañı tutdılar ağ əllərin ardına bağladılar qıl sicim boynına 030/10 babañı tutdılar ağ ellerin ardına bağladılar kıl sicim ağ boynına
طتدیلر • کندولر ائلوبیایکی بیاق پورتدیر • الربی قانن کافر	030/11 taqdılar kəndülər atlu babanı yayaq yürütdilər alubanı kafər 030/11 taqdılar kendüler atlu babanı yayaq yorütdilər alubanı kəfir
ایملرنه یونلدریلر • خانم اغول قلعوبنی یرکردن اوربی طورغل	030/12 əllərinə yönəldilər xanum oğul qalqubanı yerindən urı turğul 030/12 illərinə yönəldilər hanum oğul qalqubanı yirüünden örü turğul
اوغلان اناسنک سوزین صهادی • بفاچ بک یرنزا اورو	031/02 oğlan anasının sözün şımadı Buğac bəg yerindən uru 031/02 oğlan anasınıñ sözün şımadı Buğac Han yirindən örü
طوردی • قره بولان اوز قیلجین بیلنه قوشاندی • اغ توزلج	031/03 turdı qara polat uz qılıcın belinə quşandı ağ tozlıca 031/03 turdı kara polat öz kılıcın bilinə quşandı ağ tozluca
قایق بابینی الیه الدی • التون جداسن الیه الدی • بدوی	031/04 qatı yayın əlinə aldı atun cıdacın əlinə aldı bədəvi 031/04 qatı yayın elinə aldı atun cıdasın qolına aldı bidevi
اتی طوتدردی • بطون بندی • قرق یکبدن بریننه الدی •	031/05 atın tutdu durdı butun bindi qırq yigidin boyına aldı 031/05 atını tutdurdu butun bindi kırk yigidin boyına aldı

<p>بیا سنک ارد بخیزورنئ کتدی • اول نامرد لر دخی بریرده</p>	<p>031/06 babasınıñ ardınca yortub getdi ol namərdlər dəxi bir yerde 031/06 babasınıñ ardınca yortup gitdi ol namerdlər dağı bir yirde</p>
<p>تومشلردی • ال شرابک ایتسندرا اچرلردی • بناج خان</p>	<p>031/07 qonmuşlar-idi al şarabın itisindən içərlərdi Buğaç Xan 031/07 qonmuşlar-idi al şarabuñ itişinden içərler-idi Buğaç Han</p>
<p>چاپوب بندی • اول قرق نامرد دخی بوینی کورده لر • ایتدلر</p>	<p>031/08 çapub yetdi ol qırq namərd dəxi bunı gördilər ayıtdılar 031/08 çapup yetdi ol kırk namerd dağı bun gördilər ayıtdılar</p>
<p>کلوک واره لم شول بیکدی طوبت کتوره لم • ایکسینی بریرده</p>	<p>031/09 gelüñ varalum şol yiğidi tutib gətürəlim ikisini bir yerdə 031/09 gelüñ varalum şol yiğidi tutup getürələm ikisini bir yirde</p>
<p>امان • تکرینک بر لیکنی یوقدر کان منم الوی شیشک قوچمه</p>	<p>031/11 aman Təñriniñ birliginə yoxdur güman mənüm əlümi şeşin qolça 031/11 aman Tañrınıñ birligine yoxdur güman menüm elümi şışüñ qolça</p>
<p>قبوزم الومه وبرک اول بیکدی دوندره بيم کرک بی</p>	<p>031/12 qopuzım əlümə verin ol yigidi döndərəyim qərək bəni 031/12 qopuzum elüme virüñ ol yigidi döndüreyim gerek beni</p>
<p>اولدرک کرک دیر کورک قیو ویرک ددی • الیشیشد لر</p>	<p>031/13 öldürün gərək dirgörüñ qoyu verin dedi əlini şəşdilər 031/13 öldürün gerek dirgürüñ qoyu virüñ didi elini şışdiler</p>
<p>قوچمه قبوزین انه ویرد لر • درسه خان اوغلبخوئی ایر</p>	<p>032/01 qolça qopuzın əlinə verdilər Darsə Xan oğlancuپی idüyin 032/01 qolça qopuzın elinə virdilər Dirse Han oğlançuğı idügin</p>
<p>بوینی اوزون بددی اتلر کید و سه من کیدر • سنکده</p>	<p>032/03 boynı uzun bədəvi atlar gedərsə mənüm gedər səniñ də 032/03 boynı uzun bidevi atlar gider-ise menüm gider senüñ-de</p>
<p>اچمده بندک وارسه یکیت دیکل سکا • صواشدین اور</p>	<p>032/04 içində binədiñ varsa yiğit degil maña savaşmadın ur 032/04 içinde binidüñ var-ise yiğit digil maña savaşmadın ur</p>
<p>شمین ای ویره م دو تک کر و اغایلده تو من قون کدر سه</p>	<p>032/05 uşmadın alı verəyim döngil gerü ağayıldan tümən qoyun gedərsə 032/05 ışmadın alı vireyim döngil girü ağayıldan tümen qoyun gider-ise</p>

منم كدر سنكده اچنكه شيشلك وارسه ديكل مكا	032/06 <i>menim gedər səniñ də</i> içində şişligiñ varsa <i>degil</i> maña
	032/06 <i>menüm gider senüñ de</i> şişligüñ var-ise <i>digil</i> maña
صواشمدين اورشمدين الي ويرهيم دونكل كرو قيتباندين	032/07 <i>savaşmadın uruşmadın alı verayım</i> döngil <i>gerü</i> qaytabandan
	032/07 <i>şavaşmadın uruşmadın alı vireyim</i> döngil <i>girü</i> qaytabandan
قیزل دوو کیدرسه منم کیدر سنکده اچنکه بوکلنک	032/08 <i>qızıl dəvə gedərsə mənim gedər səniñ də</i> içində <i>yüklətin</i>
	032/08 <i>qızıl deve gider-ise menüm gider senüñ de</i> içinde <i>yüklətin</i>
وارسه ديكل مكا صواشمدين اورشمدين الي ويرهيم	032/09 varsa <i>degil</i> maña <i>savaşmadın uruşmadın alı verayım</i>
	032/09 var-ise <i>digil</i> maña <i>şavaşmadın uruşmadın alı vireyim</i>
دونكل كرو التون باشلوبان اولر کیدرسه منم کیدر	032/10 <i>döngil gerü altun başlu ban evlər gedərsə mənim</i>
	032/10 <i>döngil girü altun başlu ban ivler gider-ise menüm</i>
سنکده اچنکه اورک وارسه يکت ديكل مكا صواشمدين	032/11 <i>gedər seniñ də</i> içində <i>odan varsa yigit degil</i> maña <i>savaşmadın</i>
	032/11 <i>gider senüñ de</i> içinde <i>odan var-ise yigit digil</i> maña <i>şavaşmadın</i>
اورشمدين الي ويرهيم دونكل كرو اغ بوزلوا لاکوزلوا	032/12 <i>uruşmadın alı verayım</i> döngil <i>gerü ağ yüzlü ala gözlü</i>
	032/12 <i>uruşmadın alı vireyim</i> döngil <i>girü ağ yüzlü ala gözlü</i>
کلن لرکيدرسه منم کیدر سنکده اچنکه نشانک وارسه	032/13 <i>gəlinlər gedərsə mənim gedər səniñ də</i> içində <i>nişanlıñ varsa</i>
	032/13 <i>gəlinlər gider-ise menüm gider senüñ de</i> içinde <i>nişanlıñ var-ise</i>
يکت ديكل مكا صواشمدين اورشمدين الي ويرهيم دونكل	033/01 <i>yigit degil</i> maña <i>savaşmadın uruşmadın alı verayım</i> döngil
	033/01 <i>yigit digil</i> maña <i>şavaşmadın uruşmadın alı vireyim</i> döngil
کرواغ سقاللو قوجه لرکدرسه منم کیدر سنکده اچنکه	033/02 <i>gerü ağ saqallu qocalar gedərsə mənim gedər seniñ də</i>
	033/02 <i>girü ağ şakallu qocalar gider-ise menüm gider senüñ de</i> içinde
اغ سقاللوباک وارسه يکت ديكل مكا صواشمدين اورشمدين	033/03 <i>ağ saqallu baban varsa yigit degil</i> maña <i>savaşmadın uruşmadın</i>
	033/03 <i>ağ şakallu baban var-ise yigit digil</i> maña <i>şavaşmadın uruşmadın</i>
	033/05 <i>yigit saña yazığı yox döngil gerü dedi oğlan burada</i>

يکت سکا يازغي يوق دونکل کرو ديري اوغلان بور آده	033/05 yigit yazuğı yoğ dōngil giri didi oğlan burada
بدوي اتلر کدرسه سنک کيدر . منده اچنده بنيدم وار	033/07 <i>bədavi</i> atlar gedərsə seniñ <i>gedər bənim də içində binədim var</i>
	033/07 bidevi atlar seniñ gider menüm de içinde binidüm var
قوماغم يوق قرق نامرده . قيتبانه قزل دوه سنک کدر	033/08 <i>qomağım yoq qırq namərdə</i> <i>qaytabanda qızıl dəvə səniñ gedər</i>
	033/08 <i>qomağım yoq kırk nāmarde</i> qaytabanda kızıl deve senün gider
قومن قتون سنک کيدر . منده اچنده شيشلکم وار يوق	033/10 <i>tümən qoyun səniñ gedər</i> <i>mənim də mənüm də içində şişligüm</i> <i>var qomağım yoq</i>
	033/10 tümen koyun senün gider menüm de içinde şişligüm var qomağım yoq
قرق نامرده . اغ يوزلوا لاکوزلو کلن سنک کدرسه منم دخي	033/11 <i>qırq namərdə ağ yüzlü ala</i> <i>gözlü gəlin səniñ gedərsə mənim dəxi</i>
	033/11 kırk namerde ağ yüzlü ala gözlü gelün senün gider-ise menüm dağı
بان اولر سنک کدرسه منده اچنده اودم وار قوماغم يوق	033/13 <i>ban evlər səniñ gedərsə mənim</i> <i>də içində odam var qomağım yoq</i>
	033/13 ban ivler senün gider-ise menüm de içinde odam var qomağım yoq
قرق نامرده . اغ صقللو قوجه لر سنک کدرسه منم دخي	034/01 <i>qırq namərdə ağ saqallu</i> <i>qocalar səniñ gedərsə mənim dəxi</i>
	034/01 kırk namerde ağ şakallu qocalar senün gider-ise menüm dağı
اچنده بر عقلي شاشمش . بلکي تيش قوجه بايام وار	034/02 <i>içində bir aqli şaşmış biligi</i> <i>yetmiş qoca babam var</i>
	034/02 içinde bir 'aklı şaşmış biligi yitmiş koca babam var
قوماغم يوق قرق نامرده ديدي . قرق يکيدنه دل بند صالدي	034/03 <i>qomağım yoq qırq namərdə</i> <i>dedi qırq yigidilə dilbənd saldı</i>
	034/03 qomağım yoq kırk namerde didi kırk yigidine dülbend şaldı
ال ايلدي . قرق يکت بدوي اتن اوينا تدي . اوغلانک	034/04 <i>əl eyledi qırq yigit bədavi atın</i> <i>oynatdı ođlanıñ</i>
	034/04 el eyledi kırk yigit bidevi atın oynatdı ođlanuñ
ات ديري . جنک و صواش اتدي . کينول بوينن اوردي	034/06 <i>at dəpdi cəng və savaş etdi</i> <i>kiminüñ boyını urdı</i>
	034/06 at depdi cenk ve savaş itdi kiminüñ boynın urdı
	034/07 kimini tutsaq elədi babasını

کیمی طتساق ایلدی • باسینی قورتردی قایتدی کورو	<i>qurtardı qayıtdı gerü</i> 034/07 kimini ıtsak eyledi babasını qurtardı qayıtdı girü
دونی درسه خان بوراده اوغلنجینی صاغ ایدوکی	<i>034/08 döndi Dərsə Xan burda oğlançığın sağ idügin</i> 034/08 döndi Dirse Han burada oğlançuğı sağ idügin
ینه بلدی • خانلرخانی اوغلنه بکلک ویردی تحت ویردی	<i>034/09 yenə bildi xanlar xanı oğlana bəglik vərđi taht virdi</i> 034/09 yeni bildi hanlar hanı oğlana biglik virdi taht virdi
نامه دوزدی قوشدی • بویله دیدی انلردی بوردنیایه	<i>034/11 Oğuznaməyi düzdi qoşdı böylə dedi anlar dəxi bu dünyaya</i> 034/11 Oğuz-nəmeyi düzdi qoşdı böyle didi anlar dağı bu dünyaya
کلدی کچدی • کروان کبی قوندی کوچدی انلری دخی	<i>034/12 gəldi göçdi karvan gibi qondi göçdi anlar dəxi</i> 034/12 geldi kiçdi kervan kibi qondi köçdi anlar dağı
اجل الدی یزکزلی • فانی دنیایه قالدی قره اوم کلاکنده	<i>034/13 əcəl aldı yer gizlədi fəni dünya yenə qaldı qərə ölüm</i> 034/13 ecel aldı yir gizlendi fəni dünya yine qaldı qara ölüm geldüğünde
کچت ویرسون • صاغله صایغیچین دولتک حو ارتورسین	<i>035/01 keçit versün saqlıqla sağıncañ dövlətiñ Həq artursın</i> 035/01 kiçit virsün sağlığı-ile sağınçın devletüñ Həq artursun
کچت ویرسون • صاغله صایغیچین دولتک حو ارتورسین	<i>035/02 ol ögđigim yuca Təñri dost olubanı mədəd irsün</i> 035/02 ol ögđüğüm yüce Tañrı dost olubanı meded irsün
یوم ویرهین • خانم پرلو قره طانلرک یقلمسون • کولکه لیجه	<i>035/03 yöm verəyin xanım yerli qara tağlarıñ yıqılmasun kölgəlicə</i> 035/03 yöm vireyin hanım yirlü qara tağlarıñ yıqılmasun kölgelüçe
بنا اناجک کسلسون • قامن اقان کورکلی صویک قورسون	<i>035/04 qaba ağacın kəsilməsün qamən aqan görgil suyin qurumasın</i> 035/04 qaba ağacın kesilməsün qamın aqan görklü şuyuñ qurumasın
قانلرک اوچلری قورلسون • چپارکن اغ بوزاتک بدرسون	<i>035/05 qanadlarıñ uçları qırılmasun çaparkən ağ boz atın büdrəməsün</i> 035/05 qanatlarıñ uçları qırılmasun çapar-iken ağ boz atın büdrimesün
	<i>035/06 çalışanda qara polat uz qılıcıñ güdəlməsün dürtüşərkən</i> 035/06 çalışanda qara polat öz qılıcuñ

چالشنده قره بولات اوز قىلچك كدمسون دور تشركي	gedilmesün dürtişür-iken
الاكوندرک او فانسون . اغ برچکلواتا ک يري بهشت	035/07 ala göndəriñ ufanmasun ağ bürçeqlü anan yeri behişt
اولسون . اغ سقاللوبياک يري اجماع اولسون . حق	035/07 ala gönderüñ ufanmasun ağ pürçeklü anan yiri behişt
ماندرن چراغک ينا طورسون . قادرتکري سيني نامرده	035/08 olsun ağ saqallu baban yeri uçmağ olsun haq
ياورسي . بزه ميسکين اومودي امت صوتينک اصلدني	035/08 olsun ağ şaqallu baban yiri uçmağ olsun Haq
بوئي بيان ايدس برکون اولاش اوغلي تولو قوشک	035/09 yandıran çırağın yana tursun qadir Tañrı səni namərdə
اغاسي بايندر . خانک کويکوسي تال انوزک دولتي قالمش	035/09 yanduran çırağın yana tursun qadir Tañrı seni namerde
يکت ارخاسي . سالور قزان يرتدن طورمشدي . طقسان	035/11 boyı bəyan edər Ulaş oğlu tülü quşuñ
باشلوبان اولوي قره يرك اوز نه دکر مشدي طقسان	035/11 boyı beyan ider Ulaş oğlu tülü quşuñ
برده الم قالي ايبک دوئمشدي . سکسان يرده باديه لور	035/12 yavrusı bizə miskin umudu Amud soyınuñ aslanı
کوزلو . خوب يوزلو . صابجي ارد ن اوزلو . کوكسي قزل دگره	035/12 yavrusı beze miskin umudu Amit şuyınuñ aslanı
الکري بيلکند قنالي . برمتلوي نغاري محبوب کافر قزلي	036/01 ağası Bayındır Xanıñ göygüsü qalın Oğuzuñ dövləti qalmış
	036/01 ağası Bayındır Hanıñ güyegüsü qalın Oğuzuñ devleti qalmış
	036/02 yigit arxası Salur Qazan yerindən turmuşdı toqsan
	036/02 yigit arhası Salur Qazan yirinden turmış-idi toqsan
	036/03 başlu ban evlerin qara yerin üzərinə diqdirmişdi
	036/03 başlu ban ivlerin qara yirüñ üzərinə dikdürmiş-idi
	036/04 yerdə ala qalı ipek döşəmişdi səksən yerdə badyalar
	036/04 yirde ala qalı ipek döşemiş-idi seksen yirde badyalar
	036/06 gözli xub yüzli saçı ardına ürülü köksi qızıl dügməli
	036/06 gözli hub yüzli saçı ardına örülü göksi kızıl dügmeli
	036/07 əlləri biləglərindən qınalı barmaqları nigarlı məhəbub kafər qızları
	036/07 elleri bileğinden qınalu

	parmaqları nigarlu maḥḥub kāfir kızları
قالی اغوز بکرنه صفرق سورب ایجرلردی . ایچوب ایچوب	036/08 <i>Qalın Oğuz bağlərinə sağrab</i> <i>sürüb içərlərdi içüb içüb</i>
	036/08 <i>qalın Oğuz biglerine şağraq</i> <i>sürüb içərlerler-idi içüp içüp</i>
اولاش اوغلی سالور قزاملک المننه شرابک ایتسی جعدی	036/09 <i>Ulaş oğlu Salur Qazanıñ alnına</i> <i>şarabuñ itişı çıqdı</i>
	036/09 <i>Ulaş oğlu Salur Qazanıñ alnına</i> <i>şarabuñ itişı çıqdı</i>
قبا دري اوزر تبه جوکدی . ایتدی اونم اشکاک بکلم سوزم	036/10 <i>qaba dizi üzərinə çökdi ayıtdı</i> <i>ünüm añlañ bağlar sözü</i>
	036/10 <i>qaba dizi üzerine çökdi ayıtdı</i> <i>ünüm añlañ bigler sözü</i>
اشکاک بکریا تیا تیا ناز اغردی . طوره طوره بیلومز تورردی	036/11 <i>diñləñ bağlar yata yata yanımız</i> <i>ağrıdı tura tura belümüz qurudı</i>
	036/11 <i>diñləñ bigler yata yata</i> <i>yanumuz ağrıdı tura tura bilümüz</i> qurudı
یوریلیم آیکلم . آ اولیلم . قوش قوشلیلم . صفر کین یقالوم	036/12 <i>yüriyəlim a bağlar av</i> <i>avlayalım quş quşlayalım sun keyik</i> <i>yıqalum</i>
	036/12 <i>yüriyəlim a bigler av</i> <i>avlayalım quş quşlayalım şıgın geyik</i> <i>yıqalum</i>
تیدالم اوماغمز دوشلم بیالم ایچلم خوش کچلم . قبان سلجولک	036/13 <i>qayıdalım otağımıza düşəlim</i> <i>yeyəlim içəlim xoş keçəlim</i>
	036/13 <i>kayıdalım atağumuza düşəlim</i> <i>yiyeolum içelum hoş kiçelum</i>
اوغلی دلی طونراز ایدر بلی خان قزان مصاحتدر قره کونه	037/01 <i>oğlu Dəli Tondaz aydır bəli</i> <i>xan Qazan məsləhətdir Qaragünə</i>
	037/01 <i>oğlu Delü Tundar aydur beli</i> Han <i>Qazan məsləhətdür Qara Göne</i>
اوغلی قره بوداغ ایدر اغام قزان مصاحتدر انلرایلیکچ	037/02 <i>oğlu Qarabudağ aydır ağam</i> <i>Qazan məsləhətdir anlar eylə digəç</i>
	037/02 <i>oğlu Qara Budağ aydur ağam</i> <i>Qazan məsləhətdür anlar eyle digəç</i>
آت اغزلو اوروز توجه ایکی دزنونک اوستیند جوکدی	037/03 <i>Atağuzlu Uruz qoca iki dizinin</i> <i>üstinə çökdi</i>
	037/03 <i>At ağızlı Aruz Qoca iki</i> <i>dizinüñ üstine çökti</i>
ایدراغام قزان ساسی دینلو کر جستان اغزند او توررسون	037/04 <i>aydır ağam Qazan sası dinlü</i> <i>Gürcistan ağızında oturarsan</i>
	037/04 <i>aydur ağam Qazan sası dinlü</i> <i>Gürcistan ağızında oturursın</i>
	037/06 <i>oğlum Uruz mənim evim üstinə</i> <i>tursun dedi qoñur atın</i>

اوعلم اوردرمتم اوم اوستنه طورسون ديدى . قوگورات	037/06 oğlum Uruz menüm ivüm üstine çursun did i çoñur atun
چكردى . بطون بندى . بتلاقتشه ايغزنه طندان بندى	037/07 çekirdi bütün bindi Təpəlqaşğa ayğırına Tondaz bindi
	037/07 çekdürdi buñun bindi Tepel kaşğa ayğırına Ṭundar bindi
كوك بدويس طردى . قزان كوك قزداغى قزكومه	037/08 gög bədävisin tutdurdı Qazan bəgiñ qarındaşı Qaraqünə
	037/08 gök bidevisin tutdurdı Qazan bigün qarındaşı Qara Göne
بندى . اغ يدويس چكردى . بايندرخانك باغينسى	037/09 bindi ağ bədävisin çekdürdi Bayındır Xanuñ yağısın
	037/09 bindi ağ bidevisin çekdürdi Bayındır Hanuñ yağısın
باغن شمشالدين بندى باره صارك بايبورد حصارنن	037/10 basan Şir Şamşəddin bindi Barasaruñ Bayburd hasarından
	037/10 başan Şir Şemseddin bindi Paraşaruñ Bayburd Hıсарından
بارليوب بايرك بوز ايغزنه بندى قوگوز اتلو قرانه كيشين دى	037/11 parlayub Bəyrək boz ayğırına bindi çoñur atlu Qazana keşiş deyan
	037/11 parlayup Beyrek boz ayğırına bindi çoñur atlu Qazana keşiş diyen
يك بكنك طوري ايغزنه بندى . صايه وارسم دوكنسه اولسن	037/12 bəg Yəgnəg turı ayğırına bindi şaya bilsəm dükənsə olmaz
	037/12 Big Yigenek çori ayğırına bindi şaya varsam dükənsə olmaz
قالن اغوز بگري بندى . اله طاعه الد لشكراوه چيى	037/13 qalın Oğuz bəgləri bindi Ala Tağa ala ləşkər ava çıqdı
	037/13 qalın Oğuz bigleri bindi Ala Tağa ala leşker ava çıkdı
شوكلي ملكه جنروردى . بدي بك قفتانك اردى برنجلو	038/02 Şökli Məlikə xəbər verdi yedi biñ qaftanıñ ardı yırtıxlu
	038/02 Şökli Melike haber virdi yidi biñ qaftanıñ ardı yırtıxlu
كافر بندي يلغادي . دون برجفند قزان بك اوردسنه	038/04 kafər bindi yılğadı dün burcuğında Qazan bəgiñ ordısına
	038/04 kāfir bindi yılğadı dün puçuğında Qazan bigün ordısına
كلدي . التون بان اولرين كافرلر چايدلر . قاره يكرز قزي	038/05 gəldi altun ban evlərin kafərlər çapdılar qaza bəñzər qızı
	038/05 geldi altun ban ivlerin kāfirler çapdılar qaza beñzer kıızı
كليني چقرشدرلر . توله توله شهياز املر بي بندلر قطار	038/06 gəlini çığırdırdılar tölə tölə şahbaz atlarını bindilər qatar
	038/06 gelini çığırdırdılar tavla tavla şahbaz atlarını bindiler qatar
	038/07 qatar qızıl dävələrini yetdilər

قطار قزل دوه لرني يتديلمر. اغرخزنيه سني بول اچمى سني	<i>ağır xəzinəsini bol aqçasını</i> 038/07 qatar kızıl develerini yetdiler ağır hazinesini bol aqçasını
ينما دلر. قرق ايجم بيللو قز يلد بوي اوزون بورل خاتون	<i>038/08 yağmaladılar qırq incə bellü qız ilə boyı uzun Burla Xatun</i> 038/08 yağmaladılar kırk ince billü kız-ile boyı uzun Burla Ḥatun
يسير كتي. قزان بلكو قريچي اولمش اناسي قره دوي	<i>038/09 yesir getdi Qazan bəgüñ qarıcıq olmuş anası qara dəvə</i> 038/09 yesir gitti Qazan bigüñ qarıcuq olmuş anası qara deve
بويندك اصلوكتدي. خان تزانك اوغلي اوروزمك	<i>038/10 boyında asılı getdi Xan Qazanıñ oğlu Uruz bağ</i> 038/10 boynunda aşılı gitti Ḥan Qazanıñ oğlu Uruz big
اوج يوز يكي دلي الي بغلو بويني بغلوكتدي اينك قوجه	<i>038/11 üç yüz yigidlən əli bağlı boynı bağlı getdi İlak qoca</i> 038/11 üç yüz yigid-ilen eli bağlı boynı bağlı gitti Eylik Koca
تزانك توله توله شهياز اتلرني نيمشون. التون اچمى سني	<i>039/01 Qazanıñ tölə tölə şahbaz atlarını binmişüz altun aqçasını</i> 039/01 Qazanıñ tavla tavla şahbaz atlarını binmişüz altun aqçasını
ينما لمشون. قرق يكي دلي اوغلي اوروزي طقسا ايمشون	<i>039/02 yağmalamışuz qırq yigidlən oğlu Uruzı tutsaq etmişüz</i> 039/02 yağmalamışuz kırk yigit-ilen oğlu Uruzı tutsaq itmişüz
قطار قطار دوه لرني يمشون. قرق ايجم بيللو قز لى تزانك	<i>039/03 qatar qataq dəvələrini yetmişüz qırq incə bellü qızları Qazanıñ</i> 039/03 qatar qatar develerini yetmişüz kırk ince billü kız ilen Qazanıñ
حللني طومتشون. بو حيفلري بر قزانه ايمشون ديري. كافرك	<i>039/04 həlalını tutmuşuz bu heyfləri biz Qazana etmişüz dedi kafərin</i> 039/04 həlalını tutmuşuz bu hayfları biz Qazana itmişüz didi kāfirün
بري ايدر قزان بلكو بر حيفغز قالدري. سوكلي ملك ايدر	<i>039/05 biri aydır Qazan bəgdə bir heyfimiz qaldı Şökli Məlik aydır</i> 039/05 biri aydur Qazan bigde bir hayfumuz qaldı Şökli Melik aydur
مر از ناورنه حيفغز قالدري. كافر ايدر قزانك بتولر دريد	<i>039/06 mere aznaur nə həyfimiz qaldı kafər aydır Qazanın qapulu dərvəndə</i> 039/06 mere aznavur ne hayfumuz qaldı kāfir aydur Qazanıñ Qapulu dervendde
اوه پلك يتوني واردر. شول بتونلري دحي كوترسك قزانه	<i>039/07 on biñ qoyunu vardır şol qoyunları dəxi götürsək Qazana</i> 039/07 on biñ qoyunu vardır şol

	qoyunları dağı götürsek Qazana
اولوحيف ايدر دك ديري • شوكلي ملك ايدر التي يوز	039/08 ulu heyf edardik dedi Şökli <i>Məlik aydır altı yüz</i>
	039/08 ulu hayf ider-idük Şökli Melik aydur altı yüz
كافروارسون يتوني كتور سبب ديري • التي يوز كان اولوحيف	039/09 kafər varsun qoyunu gətürsün dedi altı yüz kafər atlandı
	039/09 kāfir varsun qoyunu gətürsün didi altı yüz kāfir atlandı
يتونك اوزر نه الفار واروي كچه ياوتوكه قه جق چوبان	039/10 qoyunuñ üzərinə alğar vardı <i>gecə yaturkən Qaraçık Çoban</i>
	039/10 qoyunuñ üzəine ilgar vardı gice yatur-ike Karaçuk Çoban
قره قيفولر واقعه كوروي • واقه سندن سر مردی ارطوردی	039/11 qara qayğulu vaqea gördi <i>vaqəəsindən sərmərdi uru turdı</i>
	039/11 qara qayğulu vāqia gördi vāqiasından sərmürdi örü turdı
بتوسني برکندي • اوج يره دبه کي طاش يندي • آله	039/13 qapısını bərkitdi üç yerdə dəpə kibi taş yığdı ala
	039/13 qapısını berkitti üç yirde depe gibi taş yığdı ala
قولی جبان نه الربي • نکاهندن قره جق چوبانک	040/01 qollu şapanın əlinə aldı <i>nagahandan Qaraçiq çobanın</i>
	040/01 kollu şapanın elinə aldı nagāhandan Qaraçuk çobanuñ
التون بان اولرني بزيمشوز • توله توله شهبان املرني	040/05 altun ban evlərini biz yığmışuz <i>tölə tölə şahbaz atlarını</i>
	040/05 altun ban ivlərini biz yıkmışuz tavla tavla şahbaz atlarını
بزيمشوز • قطار قطار قيزل دوه سبني بزيمشوز • قريجي	040/06 biz binmişüz qatar qatar qızıl <i>dəvəsini biz yetmişüz qarıcıq</i>
	040/06 biz binmişüz qatar qatar kızıl devesini biz yetmişüz qarıçuk
اتاسني بزکتور مشر اغز خزینه بول اچته سني بزيمشوز	040/07 anasını biz gətürmişüz ağır <i>xəzinə bol aqçasını biz yağmalamışuz</i>
	040/07 anasını biz getürmişüz ağır hazine bol aqçasını biz yağmalamışuz
قان بکوز قزي کلني بزيسين امشوز • قرق يکيدلر قزانک	040/08 qaza bəñzər qızı gəlini biz yesir <i>etmişüz qırq yigidle Qazanıñ</i>
	040/08 qaza beñzer qızı gelini biz yesir itmişüz kırk yığidi-ilen Qazanuñ
اونغلي بزکتور مشنز • قرق اينجه بيللو قيزله قزانک حلالني	040/09 oğlını biz gətürmişüz qırq ince <i>bellü qıza Qazanıñ həlalını</i>
	040/09 oğlını biz getürmişüz kırk ince billü kız-ile Qazanuñ həlalını
	040/11 endürüb bağır basgil biz <i>kafərə salam vergil öldürmiyəlim</i>

ایندروب بیوی یصفل • بز کافرہ سلام ویسکل • اولدریسلام	040/11 indürüp bağır başğıl biz kāfire selam virgil öldürmeyelüm
سوکلی ملکه سنی التلوم • سکا بکلک آلی ویره لم چوبانی ایدر	040/12 <i>Şökli Məlikə səni ilətəlüm saña</i> bəglig alı verəlim çoban aydır
	040/12 <i>Şökli Melike seni iletelüm saña</i> biglik alı virelüm çoban aydur
اله قری سولیمده مره ایتم کافر ایتمیله بریدله قده یوندم ایچن	040/13 <i>arqurı söyləmə mərə itüm</i> kafər itüm ilə bir yalaqda yundum içən
	040/13 ilaqırdı söyleme mere itüm kāfir itümile bir yalaqda yundım içən
ازغون کافر التوکده غنی الاجده اتوک نه اوکرسن • آله بشلوه	041/01 <i>azğun kafər altuñdağı alaca</i> atuñ nə öğərsən ala başlu
	041/01 azğun kāfir altundağı alaca atuñ ne ögersin ala başlu
کچجه کلیمز سکا • باشکده غنی توغلفه کی نه اوکرسن مره کافر باشکده	042/02 <i>kəçimcə gəlməz maña</i> başıñdağı tulğulğañı nə öğərsən mərə kafər başımdağı
	042/02 kiçimçe gelmez maña başındağı tuğılğañı ne ögersin mere kāfir başımdağı
یور کچجه کلیمز سکا • العمش صل تام کوندر کی نه اوکرسن مره وار کافر	041/03 <i>börkümçə gəlməz maña altmış</i> tutam göndəriñi nə öğərsin mırdar kafər
	041/03 börkümçe gelmez maña altmış tutam gönderüñi ne ögersin murdar kāfir
قرنجی دکن کچجه کلیمز سکا • قیابجو کی نه اوکرسن مره کافر آگری	041/04 <i>qızılçıq dəgənəgimcə gəlməz</i> maña qılıcuñı nə öğərsən mərə kafər əgri
	041/04 kızılçuk degenegümçe gelmez maña kılıcuñı ne ögersin mere kāfir əgri
مره کافر اله قوللی صیبا لجه کلیمز سکا • ایرا غلکده یتیکده برو	041/06 <i>mərə kafər ala qollu</i> sapanımca gəlməz maña ırağından yaqınıñdan bərü
	041/06 mere kāfir ala qollu şapanımça gelmez maña ırağından yaqınıñdan berü
کلکل • یکنلرک صئربنی کورکل • اندن او تکل دیدی بی کلکف	041/07 <i>gəlgil yigitlərin zərbini</i> görgil andan ötgil dedi bitəkəllüf
	041/07 gelgil yigitlerüñ zərbını görgil andan ötgil didi bitekəllüf
کافر لرات دپلره • اوخ سبیدلر اولترا وری قزه چوبان	041/08 kafərlər at dəpdilər ox səpdilər ərənlər ərəni Qaracuç
	041/08 kāfirler at depdiler oğ sepdiler erenler ereni Qaraçuç
	041/11 kafərlərin gözinə qorxu düşdi

كافرلر كوزنه تورخوشدي. قره جوق چوبان كافرلر	<i>Qaracıq çoban kâfəriñ</i> 041/11 kâfirlerüñ gözine korhu düşdi Karaçuk Çoban kâfirüñ
اوج يوزني صپان طاشيله يره برقدې. اكي قرداشي	041/12 üç yüzini şapan taşıyla yere <i>bıraqdı iki qardaşı</i> 041/12 üç yüzünü şapan taşı-y-ile yire bıraqdı iki
یتون دینز کچی دینز صباتنک ایاسنه تور اتار. کافری بیت	042/01 <i>qoyun diməz keçi diməz</i> şapanın ayasına qor atar kâfəri yıqar 042/01 koyun dimez kiçi dimez şapanuñ ayasına qor atar kâfiri yıkar
دیدلر. دخی طرمیب قاجدلر. چوبان شهید اولن قرداشلر	042/04 dedilər dexi turmayıb qaçdılar <i>çoban şahid olan qardaşların</i> 042/04 didiler dahı turmayup qaçdılar çoban şahid olan qardaşların
حقنه قودې. کافرلرلشتندن بر بیلک دپه یعدې. چحق	042/05 <i>həqqinə qodı kâfərlər ləşindən</i> bir böyük dəpə yığdı çaqmaq 042/05 Həqına qodı kâfirler leşinden bir böyük depe yığdı çaqmaq
چقوب اود یاقدی. دخی کبتکنده قرومسی ایدوب یارلن	042/06 <i>çaqub od yaqdı daxi</i> <i>kəpənəgindən qurumsı edüb</i> yarasına 042/06 çaqub od yaqdı dahı kepenginden qurumsı idüp yarasına
ایدز سالوز قزان بک قزان اولومیسین دریسین بولشلر	042/08 aydır Salu Qazan Bağ Qazan <i>ölümisin dirimisin bu işlərdən</i> 042/08 aydır Salur Qazan Big Qazan ölü-misin diri-misin bu işlerden
جنرک یوقمیدور دیدې. مکرخانم اول کچه قالن اغوزک	042/09 <i>xəbərini</i> yoqmıdır dedi məgər <i>xanım ol gecə qalın Oğuzıñ</i> 042/09 haberüñ yok-mıdır didi meger hanım ol gice qalın Oğuzuñ
دولتی بایندوخانک کویکدسی. اولاش اوغلی سالوز قزان	042/10 dövləti Bayındır xanıñ göygüsü <i>Ulaş oğlu Salur Qazan</i> 042/10 devleti Bayındır Hanuñ güyegüsü Ulaş oğlu Salur Qazan
قره قیغلو واقعه کوردې سرمدې اورې طوردې ایر	042/11 <i>qara qayğılu vaqea gördi</i> sərmərdi uru turdı aydır 042/11 qara qaygulu vākia gördi sermürdi örü turdı aydur
واقعه کوردیم یومرغند طالبین شاهین بنم قوشنی الور کوردیم	042/13 vaqea gördüm yumruğında <i>talbınan şahin benim kuşımı alur</i> gördüm 042/13 vākia gördüm yumruğında talbınan şahin benüm kuşımı ölür gördüm
	043/01 gögdən ıldırım ap ban evim <i>üzərinə şaqır gördüm düm qara</i>

کو کدن ایلدرم اچنان اوم اوزنر شاتر کوردوم • دوم قره	043/01 gökden ıldırım ağ ban ivüm üzerine şakır gördüm düm qara
اوی دلو کوردوم • قره دوه اکسم در قرور کوردوم • قارغوبی	043/03 evimi dälir gördüm qara dəvə əñsəmdən qarvar gördüm qarğu kibi
	043/03 ivümi dalar gördüm qara deve eñseməndən qavrar gördüm qarğu gibi
قاره صاچم اووانز کوردوم • اوزانیس کوزی اورتر کوردوم	043/04 qara saçım uzanır gördüm uzanban gözümi örtür gördüm
	043/04 qara saçım uzanur gördüm uzanuban gözümi örter gördüm
بلکومدره اون برمانغی قانده کوردوم • پنجه کیم بودنی کوردوم	043/05 bilegümdən on barmağımı qanda gördüm necə kim bu düşü gördüm
	043/05 bilegümdən on parmağımı qanda görüm niçə kim bu düşü gördüm
شوندون برو عظم اوصم دیره بلن خاتم قرداش منم بودنی	043/06 şundan bərü əklim usum dəpə bilmən xanım qardaş mənim bu düşümi
	043/06 şundan berü əklüm uşşum dire bilmen hanım qardaş menüm bu düşümi
یورغلما دیدی • قره کونه ایدر قره بولت دیدک سنک	043/07 yorğıl maña dedi Qaragünə aydır qara bulut dedigün səniñ
	043/07 yorğıl maña didi Qara Göne aydur qara bulut didigün senün
دولتکدر • قارا یله یغور دیدک لشکرک در صباچ	043/08 dövlätüñdir qar ilə yağmur dedigün ləşkəriñdir saç
	043/08 devletüñdür qar ile yağmur didigün leşkerüñdür saç
یغوردر • قار قره در • قلانسق یوره یلمز الله یورسون	043/09 qayğudur qan qaradır qalanısın yora bilmen Allah yorsun
	043/09 qayğudur qan qaradır qalanısın yora bilmen Allah yorsun
دیدي • بویله دیکچ قزان ایدر منم اوی بوزمه لشکرکی ظفمه	043/10 dedi böylə digəç Qazan aydır mənim avımı bozma ləşkərimi tağıtma
	043/10 didi böyle digeç Qazan aydur menüm avımı bozma leşkerümi tağıtma
اویله اولما دین یوردوم اوستنه واردم • اکر صاغ دین	043/12 evilə olmadın yurdum üstinə vararam əgər sağdır əsən
	043/12 öyle olmadın yurdum üstine varuram eger sağdır esen
دراخشام اولمدین کتبن سکا کلوردم اوردوم صاغ اسن	043/13 dür axşam olmadın genə mən saña gəlürəm ordım sağ əsən
	043/13 dür ahsam olmadın gine ben saña gelürem ordum sağ esen
	044/01 değil ise başıñuza çarə edin mən dəxi getdim dedi

دكل ايسه باشكوزه چاره ايدك مزدخې كدم ديسدي	044/01 degül ise başuñuza çara idüñ men dahı gittüm didi
توكراتن مهورلاري • قزان بك مهورلاري بوله كندې	044/02 <i>qor atın mahmuzladı Qazan bæg yola getdi</i>
	044/02 <i>koñur atın mahmuzladı Qazan Big yola gitdi</i>
تازي طولشمش بورنزه قالمش قزان بك بوراده بوردن	044/04 <i>tazı tolaşmış yurtta qalmış Qazan bæg burada yurdlan</i>
	044/04 <i>tazı tolaşmış yurtta qalmış Qazan Big burada yurd-ilen</i>
خبرلشمش كوره لم خانم نه خبرلشمش قزان ايدر قوم قلاتيم	044/05 <i>xəbərleşmiş görelim xanım ne xəbərleşmiş Qazan aydır qom qomlamım</i>
	044/05 <i>haberleşmiş görelüm hanım ne haberleşmiş Qazan aydur qavum kabile menüm</i>
قوما بوردم • قولنم صغون كيكه توكنخي بوردم • سيني يانخي	044/06 <i>qoma yurdım qulanla sığın keyikə qoñşı yurdum səni yağı</i>
	044/06 <i>quma yurdum kulan-ile sığın geyiğe koñşı yurdum seni yağı</i>
ينره در دارميش كوزل بوردم • اغ بان اوم دكلنك بوردي	044/07 <i>nerədən darımış gözəl yurdım ağ ban evim dikilində yurdi</i>
	044/07 <i>nireden darımış gözəl yurdum ağ ban ivler dikilende yurdi</i>
قالمش تاريختي اتام اولورنن بري قالمش • اوغلم اورواج	044/08 <i>qalmış qarıcıq anam olurunda yeri qalmış oğlım Uruz ox</i>
	044/08 <i>qalmış qarıcuq anam olurunda yiri qalmış oğlum Uruz oğ</i>
اتانن پورته قالمش • اغوز بگلري ات چپانن ميدان قالمش	044/09 <i>atanda puta qalmış Oğuz bəgləri at çapanda məydan qalmış</i>
	044/09 <i>atanda putu qalmış Oğuz bigleri at çapanda meydan qalmış</i>
قیتدي قره بنزي صرصلدي • قوكون آتني اوکجه لري	044/12 <i>qaynadı qara bağı sarsıldı qoñur atını öñçalədi</i>
	044/12 <i>qaynadı bağı şarsıldı koñur atını ökçeledi</i>
کافر کچه کي يولاد وشدي کدي • قزانک اوکته برصو	044/13 <i>kafər keçəgi yola düşdi getdi Qazanın öginə bir su gəldi</i>
	044/13 <i>kāfir kiçdügi yola düşdi gitdi Qazanıñ öñine bir şu geldi</i>
کلدي • قزان ايدر صوحی ديدارن کورمشن در بن بصولي	045/01 <i>Qazan aydır su haq didarın görmışdir bən bu suyla</i>
	045/01 <i>geldi Qazan aydur şu Haq dizarın görmışdür ben bu şu-y-ile</i>
خبرلشيم ديدې كوره لم خانم پنجه خبرلشدي قزان ايدر	045/02 <i>xəbərleşim dedi görəlüm xanım necə xəbərleşdi Qazan aydır</i>
	045/02 <i>haberleşeyim didi görelüm</i>

	hanum niçe haberleşdi Qazan aydur
چغنىم چغنىم قىتالردن چىقىن سو. اغاج كى لرى اونىادان	045/03 çıĝnam çıĝnam qayalardan çıqan su ağaç gämiləri oynadan
	045/03 Çaĝnam çaĝnam qayalardan çıkan şu ağaç gimileri oynadan
سو. حسينه حسينك حسرتي سو. باغ و بستانك زىني	045/04 su Həsən ilə Hüseynin həsrəti su bağ və bostanın ziynəti
	045/04 şu Hasan -ile Hüseynün həsreti şu bağ ile boştanın ziyneti
سو. عايشه ايله فاطمه نك نكاهي سو. شهباز اتلار كى	045/05 su Ayişə ilə Fatıməniñ nigahı su şahbaz atlar gälüb içdiği su
	045/05 şu Ayişe ile Fatımanuñ nigahı şu şahbaz atlar gelüp içtiği şu
سو. قىزل دو لركلوب كى سو. آغ قىونلر كلوب	045/06 kızıl dəvələr gälüb keçəgi su ağ qoyunlar
	045/06 kızıl develer gelüp kiçtiği şu ağ koyunlar gelüp
چوره سندن ياد و غي سو. آوردمك خىرىن بلور سىز	045/07 çevrəsində yatduğı su ordumuñ xəbər in bilürmisin
	045/07 çevresünde yatduğı şu ordumun haberin bilürmisin
ديكل مكا. قره باشم قربان اولسون. صوم سكا ديري سو	045/08 değil maña qara başım qurban olsun saña dedi
	045/08 diğil maña qara başım qurban olsun saña didi
پتى جنر وىرسه كرك صودن كچدي. بو كزىن قورد. طوش	045/09 kaçan xəbər versə gərək sudan geçdi bu kəz bir qurda tuş
	045/09 kaçan haber virse gerek şudan kiçdi bu kez bir kurda tuş
سو. قورد يوزي مبارك در قوردل بر جنر لى شىم ديري	045/10 oldu qurd yüzi mübarəkdir qurd ilen bir xəbərleşeyim dedi
	045/10 oldu kurt yüzi mübärekdür kurd-ilen bir haberleşeyim didi
اولنده كوني طوغان. قارايله يمتور يغانه ار كى طوران	045/12 olanda günü toğan qar ilə yağmur yağanda ər kibi turan
	045/12 olanda günü toğan qar ile yağmur yağanda er gibi turan
قره قوچ اتلري كى شىشدرن قىزل دو كورد كند بولاشددرن	045/13 qaraqoç atları kişnəşdirən kızıl dəvə gördüğündə bozlaşdıran
	045/13 qara қоç atlar kişnəşdüren kızıl deve gördüğünde buzlaşdıran
انجه قویون كورد كند قيرق چىر بوپ. قىلازىن ار قاسنى	046/01 ağça qoyun gördüğündə quyruq çarpub qamçılایان arqasını
	046/01 ağça koyun gördüğünde quyruk çarpup kamçılایan arqasını
	046/02 urub bərk ağılın ardın səkən qarma bügec simüzin

اورب • یرک اغیلک اردین سوک • قارمه بوکچ سموزین	046/02 urup berk ağıluñ ardır söken qarma ögeç semüzin
تابه کو پکله غوغا صان • چقمقلو جه جو بان لری درنله	046/04 qaba köpəklərə ğoğa salan çaqmaqluça çobanları dūnlə
یوکردن • اوردمک خبری بیلور مسین دیکل مکا قره باشم	046/04 qaba köpeklere ğavğa salan çaqmaqluça çobanları dūn-ile
قرمان اولسون قوردم سکا دیری • قوردنچن جنی ویرسه	046/05 yügürdən ordumuñ xəbər bilürmisin değil maña qara başım
اکرک قورندن دخی کچیدی قره جه جو بانک قره کو پکیت قرانه	046/05 yügürden ordumun xəber bilür-misin digil maña qara başım
هتیه لقا • ن • یاییدیشل نیم پلایما • ن • ن • بیدلا مشته	046/06 qurban olsun qurdım saña dedi qurd qaçan xəbər versə
خبرلشدی آیدر قرتقوا ختام اولنده واف واف اورن	046/06 qurban olsun qurdım saña did qurt qaçan haber virse
اجی ایران توکلنده چاب چاب اچین کان حرسوزلری	046/07 gerek qurddan daxi keçdi Qaraca çobanın qara köpəgi Qazana
قورقودن قورقودین شامه سبله اورکن اوردمک جنی	046/07 gerek qurtdan dahı kiçdi qaraça çobanuñ qara köpəgi Qazana
بلور مسین دیکل بکا • قره باشم صا غلغنده ایلوکلرایم	046/08 qarşu gəldi Qazan qara köpekle xəbərleşdi görəlim xanım nə
کوبک سکا دیری کوبک چتی جنی ویرسد کرک کرک قرانک	046/08 qarşu geldi Qazan qara köpek ilem xəbərleşdi görelüm hanım ne
اتنک ایما غنه چاب چاب دوشرسک سک سکلر قزان	046/09 xəbərleşdi aydır qaranqu axşam olanda vaf vaf üren
	046/09 haberleşdi aydur qaranqu ağşam olanda vaf vaf üren
	046/10 acı ayran döküləndə çap çap içən gələn xırsuzları
	046/10 acı ayran töküləndə çap çap içən gelen hırsuzları
	046/11 qorquduban şamatəsilə ürküdən ordumun xəbər
	046/11 qorquduban şamatası-y-ile ürküden ordumun xəberin
	046/12 bilürmisin değil maña qara başım sağığında eyülükler edəm
	046/12 bilür-misin digil maña qara başım sağığında eyülükler idem
	046/13 köpək saña dedi köpək qaçan xəbər versə gərək köpək Qazanuñ
	046/13 köpek saña did i köpek qaçan haber virse gerek köpek Qazanuñ
	047/01 atınıñ ayağına çap çap düşər siñ siñ siñlər Qazan
	047/01 atınıñ ayağına çap çap düşər siñ siñ sinler Qazan
	047/03 yola getdi Qazan köpəgi

يولەكتىدى • قزان كوپچى قولاي قرە جوبانك اوزرە	<i>qovladı Qaraca çobanın üzərinə</i> 047/03 yola gitti Qazan köpeği qovalayı Karaça Çobanuñ üzerine
كلدي • جوباني كورد وكنده خبرلشدي كونه لم خانم نه	<i>047/04 gəldi çobanı gördügendə</i> <i>xəbərleşdi görəlüm xanum nə</i> 047/04 geldi çobanı gördüğünde haberleşdi görelüm hanum ne
خبرلشدي قزان ايدز قرتقوا خشام اولنده قىفلوچوبان	<i>047/05 xəbərleşdi Qazan aydır</i> <i>qaranqu axşam olanda qayğılu çoban</i> 047/05 haberleşdi Qazan aydur karanku ahsam olanda kaygululu çoban
اغ بان اوم شوندى كچمىش كورد كى دىكل مكاره باشم قزبان	<i>047/07 ağ ban evim şundan keçmiş</i> <i>gördüñmi degil maña qara başım</i> <i>qurban</i> 047/07 ağ ban ivüm şundan kiçmiş gördüñ-mi digil maña kara başum qurban
اولسون چوبان سكا ديدى چوبان ايدز اولمشيدك تشميدك	<i>047/08 olsun çoban saña dedi çoban</i> <i>aydır ölmüşmiydiñ yitmişmiydiñ</i> 047/08 olsun çoban saña didi çoban aydur ölmüş-mi-y-idüñ yitmiş-mi-y- idüñ
اقران قنده كزردك يتره ديدك اقزان دون يوق اوتكى	<i>047/09 a Qazan qanda gəzərdiñ</i> <i>nerədaydiñ a Qazan dün yoq öteki</i> 047/09 a Qazan qanda gezer-idüñ nirede-y-idüñ a Qazan dün yoq öteki
كون ابوك بوندن كچدي • قريجي اناك قره دوه بوينندن	<i>047/10 gün bundan keçdi qarıcıq anan</i> <i>qara dəvə boynında</i> 047/10 gün ivin bundan kiçdi qarıcuq anañ qara deve boynında
اصلو كچدي • قرق انچه بيللو قزبلا حلالك بويي اوزون	<i>047/11 asılı keçdi qırq incə bəllü qız</i> <i>ilə həlalñ boyı uzun</i> 047/11 asılı kiçdi kırk ince billü kıızı- y-ile halaluñ boyı uzun
بورلە خاتون اغليوب شوندى كچدي قرق كيدلن اولغلك	<i>047/12 Burla xatun aǵlayuban şundan</i> <i>keçdi qırq yigidlən oǵlñ</i> 047/12 Burla Hatun aǵlayuban şundan kiçdi kırq yiğit-ilen oǵluñ
اوز باشي اچوق يالى اياق كافرلرولك يا نجه لھسان	<i>047/13 Uruz başı açuq yalın ayaq</i> <i>kəfərlərüñ yanınca tutsaq</i> 047/13 Uruz başı açuq yalın ayak kāfirlerüñ yanınca tutsaq
كئدي تاولة تاولة شهباز املرك كافر نيش قطار قطار	<i>048/01 gətidi tavla tavla şahbaz atların</i> <i>kafər binmiş qatar qatar</i> 048/01 gitdi tavla tavla şahbaz atlarıñ kāfir binmiş qatar qatar
	048/02 qızıl dəvələriñ kafər yetmiş

قزل دو لرك كازنيس التون اچمه بول خزينه كي كازن	<i>altun ağça bul xəzinəni kəfər</i> 048/02 kızıl develerün kāfir yetmiş altun ağça bol hazineñi kāfir
المش چوبان بويله ديكچ قزان اه اندي عقي باشندن	048/03 almış çoban böylə digəc Qazan ah etdi aqli başından 048/03 almış çoban böyle digeç Qazan āh itdi 'aqlı başından
كئدي دينا عالم كورنه قرانكو اولدي . ايدراغزك قرينسون	048/04 getdi dünya-ələm gözünə qaranñu oldı aydır ağzın qurısın 048/04 gitdi dünya ālem gözinə qarangu oldı aydur ağzın qurısın
چوبان ديدري . قزان بك بويله ديكچ چوبان ايدون نه قاقارسن	048/06 çoban dedi Qazan bəg böylə digəc çoban aydır nə qaqarsan 048/06 çoban didi Qazan big böyle digeç çoban aydur ne qakırsın
يوز كاتردجي منه اوزمه كلدي . اكي تر داشم شهيد	048/08 yüz kəfər dəxi mənim üzərimə gəldi iki qardaşım şəhid 048/08 yüz kāfir dahi mənüm üzerime geldi iki qardaşım şehid
اولدي . اوج يوز كافر اولدورم غزا ايتدم سور قيتون	048/09 oldı üç yüz kəfər öldürdüm ğza etdim simüz qoyun 048/09 oldı üç yüz kāfir öldürdüm ğza itdüm semüz qoyun
اولدي . اوج يوز كافر اولدورم غزا ايتدم سور قيتون	048/10 arıq toqlı sənün qapundan kəfərə vermədim üç yerdə 048/10 aruk toklı senün kapuñdan kāfirlere virmedüm üç yirde
ياره لندم قره باشم بوكلدي . يالكوز قالدیم ضوچیم بو مید	048/11 yaralandım qara başım bunaldı yalñuz qaldım suçım bumıdır 048/11 yaralandım qara başın bunaldı yaluñuz qaldım suçum bu-mıdır
ديدي . چوبان ايدر توكر اناك ديريكل مكا التمش طوتام	048/12 dedi çoban aydır qoñur atın vergil maña 048/12 didi çoban aydur qoñur atın virgil maña
كونددكي ديريكل مكا ات الاجه قلغانكي ديريكل مكا .	048/13 göndəriñi vergil maña at alaca qalqanıñı vergil maña 048/13 gönderüñi virgil maña ap alaca qalkanıñı virgil maña
قره بولات اوز قیلجک ديريكل مكا . صداغلك سگسن اوقك	049/01 qara polat uz qılıcın vergil maña sadağında səksən oqın 049/01 qara polat öz qılıcın virgil maña şadağında seksen oquñ
قره بولات اوز قیلجک ديريكل مكا . صداغلك سگسن اوقك	049/02 vergil maña ağ tozluca qatı yayın vergil maña kəfərə mən 049/02 virgil maña ağ tozluca qatı yayın virgil maña kāfire mən

وراي يكي دن طوغايغ او كدره س ي كومله التدم قانت	049/03 varayın yeñidən toğayın öldürəyin yeñümlə alnum qanın
	049/03 varayın yeñiden toğanın öldüreyin yiñüm -ile alnum qanın
تورسه او كي به فورتراين ديدي چوبان بويله ديكج قزان	049/05 qorsa evini bən qurtarayın dedi çoban böylə digəc Qazana
	049/05 qor-ise ivüni ben qurtarayın didi çoban böyle digeç Qazana
قهر كلدي الدي يوريو ويردي چوبان دخي قزانك	049/06 qahər gəldi aldı yürüyü verdi çoban daxi Qazanıñ
	049/06 qahır geldi aldı yoriyu viridi çoban dahı Qazanıñ
كيدرسين ديدي چوبان ايدرا غام قزان سن ايوك	049/08 gedərsin dedi çoban aydır ağam Qazan sen evin
	049/08 gidersin didi çoban aydur ağam Qazan sen ivüñ
الماغه كيدرسك من دخي قزانتم قان الماغه كدارم ديدي	049/09 almağa gedərsən men daxi qardaşım qanın almağa gedəram dedi
	049/09 almağa gider-iseñ men dahı qarındaşım qanın almağa giderem didi
بويله ديكج قزان ايدرا غول چوبان قارتم آج در هج نساك	049/10 böylə digeç Qazan aydır oğıl çoban qarnım acdır heç nəsnəñ
	049/10 böyle digeç Qazan aydur oğul çoban qarnım açdur hiç nesneñ
وارميد ريكه ديدي چوبان ايدر بلي اغام قزان كيجه دن	049/11 varmıdır yeməgə dedi çoban aydır bəli ağam Qazan gecədən
	049/11 var-mıdur yimege didi çoban aydur beli ağam Qazan giceden
برقوزي بشور بدوررم كل بو اغاج دبنك اينه لوم بيا لم ديدي	049/12 bir qızı bişürüb dururam gəl bu ağaç dibində enəlüm yeyəlüm dedi
	049/12 bir qızı pişürüp -dururam gel bu ağaç dibinde inelüm yiyelüm didi
آيديلر چوبان طر جفني چقردي بيدلر قزان قز ايلدي	049/13 endilər çoban tağarcığı çıkardı yedilər Qazan fikr eylədi
	049/13 indiler çoban tağarcuğı çıkardı ydiler Qazan fikr eyledi
ايدرا كرا چوبانله وار جق اولرسم قالن اغور بلكري	050/01 ayır əgər çobanla varacaq olursam qalın Oğuz bəgləri
	050/01 aydur eger çoban-ile varaçaq olur isem qalın Oğuz bigleri
ديدرلر ديدي قزانه غيرت كلدي چوباني برا غاجه صتره	050/03 deyərlə dedi Qazana ğeyrət gəldi çobanı bir ağaca sara
	050/03 dirlər didi Qazana ğayret geldi çobanı bir ağaca şara
	050/04 sara möhkəm bağladı atlandı

صوه محکم بقلدي ایلاندي یور یور بردي چوبانه ایدر	<i>yürüyü verdi çobana aydır</i> 050/04 şara möhkem bağladı eylendi yorıyu virdi çobana aydur
مر چوبان قرنک اچما مشکن کوزوکه قادرمش ایکن	<i>050/05 mərə çoban qarnıñ açıqmamışkən gözün qararmamışkən</i> 050/05 mere çoban qarnuñ açıqmamış-iken gözün qararmamış-iken
بردی بردي قره جه چوبان ضرب ایلدي قبا اغاجي بريل	<i>050/07 yeər dedi Qaraca çoban zərb elədi qaba ağacı yerinle</i> 050/07 yir didi Qaraça Çoban zərb eyledi qaba ağacı yeri-y-ile
کلور قران ایدرمم چوبان بو اغاج نه اغاج در چوبان	<i>050/10 gəlür Qazan aydır mərə çoban bu ağaç nə ağaçdır çoban</i> 050/10 gəlür Qazan aydur mere çoban bu ağaç ne ağaçdur çoban
یدر اغام قران بو اغاج اول اغاجدو کم سن کافر ییسن	<i>050/11 aydır ağam Qazan bu ağaç ol ağaçdır kim sən kafəri basarsan</i> 050/11 aydur ağam Qazan bu ağaç ol ağaçdur kim sen kāfiri başarsın
قرنک آجفر من سکا بو اغاجله یلک پشور رین دیدی	<i>050/12 qarnıñ açıqar mən saña bu ağaçla yemək bişürərin dedi</i> 050/12 karnuñ açığur men saña bu ağaç-ile yimek pişürürin didi
قرانه بوسوز حقش کلدي استدن ایتدی چوبانک آلدرین	<i>050/13 Qazana bu söz xoş gəldi atından endi çobanın əllərin</i> 050/13 Qazana bu söz hoş geldi atından indi çobanuñ ellerin
زردی اللند یرا ویدی ایدر الله منمادی قررتلیجی	<i>051/01 çözdü alnından bir öpdü aydır Allah benim evimi qurtaracaq</i> 051/01 çözdü alnında bir öpdü aydur Allah menüm ivümi qurtaracaq
ایچوب او توردی ایدر بکلر بلور مسیز قرانه نجه حیف	<i>051/04 içüb oturardı aydır bağlar bilürmisiz Qazana necə heyf</i> 051/04 içüp oturur-idi aydur bigler bilür-misiz Qazana niçe hayf
ایلمک کرک بوی اوزون بورله خاتوننی کتورب صفرقا	<i>051/05 eyləmək gərək boyı uzun Burla xatunını gətürüb sağraq</i> 051/05 eylemek gerek boyı uzun Burla Həyatunını getürüb sağraq
سورد رمک کرک دیدی بوی اوزون بورله بوی ایتدی	<i>051/06 sürdürmək gərək dedi boyı uzun Burla bunu eşitdi</i> 051/06 sürdürmek gerek did i boyı uzun Burla bunu işitdi
بورکیمه جاننه اودلردشدی قرق اینجه بیللق یترک	<i>051/07 yürəgilə canına odlar düşdi qırq incə bəlli qızıñ</i> 051/07 yüregi-y-ile canına odlar düşdi

	qırq ince billü kızuñ
ایجنه کردی اوکت ویردی ایدر قنقوزنه یاپشورلرسه	051/08 içinə girdi ögüt verdi aydur qanğıñuza yapışurlarsa
	051/08 içine girdi ögüt viridi aydur qanğıñuza yapışurlar-ise
قزان خاتوننی قنقی کزدردیو قرق یردن اواز ویره سنر	051/09 Qazan xatunu qanğıñuzdur deyü qırq yerdən avaz verəsiz
	051/09 Qazan xatunu qanğıñuz diyü qırq yirden avaz viresiz
دیدي شوکلی ملکدن آدم کلدي قزان بکوک خاتوننی	051/10 dedi Şökli Məlikdən adam gəldi Qazan bagün xatunu
	051/10 didi Şökli Melikdən adam gəldi Qazan bigün xatunu
قنقوزدر دیدي قرق یردن اواز کلدي قنقسیدر	051/11 qanğıñuzdur dedi qırq yerdən avaz gəldi qanqısıdır
	051/11 qanğıñuzdur didi qırq yirden avaz gəldi qanqısıdır
بیلما دیلر کافره خبر ویردیلر برنه یاپشوق قرق یردن	051/12 bilmədilər kafərə xəbər verdilər birinə yapışdıq qırq yerdən
	051/12 bilmediler kāfire xəbər viridiler birine yapışdıq qırq yirden
اواز کلدي بیلدک قنقسیدر دیدیلر کافر ایر مره	051/13 avaz gəldi bilmədik qanqısıdır dedilər kafər aydur mərə
	051/13 avaz gəldi bilmədük qanqısıdır didiler kāfir aydur mere
یتمه اغ اتند چکوک قره قاورمه پشورب قق پک قرنه	052/02 qıyma ağ ətindən çekün qara qaurma bişürüb qırq bəg qızına
	052/02 kıyma ağ etinden çekün qara qavurma pişürüb qırq big kızına
ایلتوک هرکم یدی اول دکل هرکم یدی اول درالوک کلوک	052/03 ilətüñ hər kim yedi ol degil hər kim yemədi oldur aluñ gelüñ
	052/03 iletüñ her kim yidi ol degül her kim yimedi oldur aluñ gelüñ
صغوق سورسن دیدي بويي اوزون بورل خاتون اوغلنک	052/04 sağraq sürsün dedi boyı uzun Burla xatun oğlunuñ
	052/04 sağraq sürsün didi boyı uzun Burla Xatun oğlunuñ
یماجنه کلدي چاغرب اوغلنه صوبیلر کوره لم خانم نه صوبیلر	052/05 yamacına gəldi çağırib soylar göralim xanım nə soylar
	052/05 yamacına geldi çağırup oğlına şoylar görelüm hanım ne şoylar
ایدرا غول اغول ای اوغول یلور می سن نلر اولدی	052/06 aydur oğul oğul ay oğul bilürmisin nələr oldı
	052/06 aydur oğul oğul ay oğul bilür- misin neler oldı
	052/07 söyləşdilər fısıl fısıl kafəriñ fəlin tıydım dünlügi altun

سويلشدر فضل فضل كافر ك فعلن طويدم دنلوگي التون	052/07 söyleşdiler fişıl fişıl kāfirüñ fīlin tıydum dūnlüğü altun
بان ايومك قنبره سي اوغول قازه بكرز قيرمك كلموك	052/08 ban evimin qəbzəsi oğul qaza bəñzər qızımıñ gəlinimüñ
قارنمك كوتردم اوغل او اي ديند دينا يه كتوردكم	052/08 ban ivümüñ qabzası oğul qaza beñzer qızumuñ gelinimüñ
اوغل طومده سي بشكده بلدوم اوغول كافر لر ترس طاشتملر	052/10 qarnumda götürdügim oğul on ay deyanda dünyaya getürdügim
قران اوغلي اورزي جيسدن چقاروك بوغان نزن اوغانله	052/10 qarnumda götürdügüm oğul on ay diyende dünyaya getürdügüm
چكوك قره قاورمه ايدب قرق بك قيزنا ايلتوك هر كم يدي	052/11 oğul tolması beşikda bələdügim oğul kafərlər tərs tanışmışlar
اول دكل هر كم ييدي اول قزان خاتوني در چكوك دوشكزه	052/11 oğul tolması bişikde beledügüm oğul kāfirler ters tanişmışlar
كتوره لم صفرق سوروزالم ديمشلمر سنك اتوكون اوغله	052/12 Qazan oğlu Uruzı həbsndən çıqaruñ boğazından orğanla
بياني بوخسه صاسي ديناوكا فرك دوشكنه كير نيغي غاك	052/12 Qazan oğlu Uruzı həbsden çıqaruñ boğazından urgan ile
قزانك ناموسني صندر اينمي بخديز اوغول هي ديدمي	053/01 çəküñ qara qaurma edib qırq bəg qızına ilätüñ her kim yedi
انا حق تيكر ي حق دكم سيدي قلمو بني يرمده طور ايدم	053/01 çekün qara qavurma idüp kırk big kızına iletün her kim yidi
	053/02 ol degil hər kim yemədi ol Qazan xatunıdır çeküñ döşəgimizə
	053/02 ol degül her kim yimedi ol Qazan hatunıdır çeküñ döşegümüze
	053/03 gətürəlim sağraq sürdürəlim demişlər səniñ ətündən oğul
	053/03 getürelüm sağrak sürdürelüm dimişler senüñ etüñden oğul
	053/04 yeyəyinmi yoxsa şası dınlü kafəriñ döşəginə girəyin mi ağan Qazanıñ
	053/04 yiyeyin-mi yohsa şası dınlü kāfirüñ döşəğine gireyin mi ağan
	053/05 Qazanıñ namusını sındırayınmı necəddəyin oğul hey dedi
	053/05 Qazanıñ nāmusını sındurayın- mı niçideyin oğul hey didi
	053/07 ana həqqi Tənri həqqi deñilməsəydi qalqubanı yerimdən turaydım
	053/07 ana həqqı Tañrı həqqı degülmise-y-idi qalqubanı yirümden tura-y-idüm
	053/08 yaqanla boğazıñdan tutaydım

یتاکله یونغا زکون طو تایدیم قبا اوچم التته صلایدیم اغ	<i>qaba öñcəm altına salaydım ağ</i> 053/08 yakañ-ile boğazuñdan tuta-y-idüm qaba ökçem altına salay-idüm ağ
یوزکی قره یره دپه یدیم اغز وکله بورنکده قان شورلدا	<i>053/09 yüziñi qara yerə dəpəydım ağzuñla yüziñdən qan şorlada</i> 053/09 yüzüni qara yire depe-y-idüm ağzuñ ile burnuñdan qan şorlada
تا دین انا منم اوزر مه کلیمه سین منم اچون اغلامیه سن	<i>053/11 qadın ana mənım üzərimə gəlmıyəsın mənım için ağlamıyasan</i> 053/11 qadın ana menüm üzerüme gelmeyesin menüm için ağlamayasın
قره قاورمه اتسوتلر قرق بیک قینزک اوکته ایلتسونلر	<i>053/13 qara qaurma etsünlər qırq bəg qızınıñ öginə ilətsünlər</i> 053/13 qara qavurma itsünler kırk big qızınıñ öñine iletsünler
انلر بیرید وکنده سن اکی یکل سینی کافر یاصسونلر طویسونلر	<i>054/01 anlar bir yedigində sən iki yegil səni kafərlər bilməsünlər tuymasunlar</i> 054/01 anlar bir yidüğinde sen iki yigil seni kāfirler bilmesünler tuymasunlar
تا کیم صاسی دینلو کافرک دوشکنه وایاسن صفر اغن	<i>054/02 ta kim sası dinlü kafəriñ döşəginə varmıyasan sağrağın</i> 054/02 tā kim şası dinlü kāfirüñ döşəğine varmasun sağrağın
سورمیه سن اتام قران ناموسنی صمایه سن سقین دیدی	<i>054/03 sürmiyəsən atam Qazan namusını şımayasan saqın dedi</i> 054/03 sürmeyesin atam Qazan nāmusını şımayasın saqın didi
اوغلان بومیلد دیکیچ بولدر بلدر کوزنک یاشی روان	<i>054/04 oğlan böylə digec buldur buldur göziniñ yaşı rəvan</i> 054/ 04 oğlan böyle digeç buldur buldur gözinüñ yaşı revan
اولدی بوی اوزون یلی بورل خاتون بوبینله قلاغن	<i>054/05 boyı uzun belı Burla xatun boyula qulağın</i> 054/05 boyu uzun bili Burla Hatun boynı-y-ila qulağın
الری دوشدی کوز الماسی کبی آل یکاغن طریدی بریدی	<i>054/06 aldı düşdi güz alması kibi al yanağın tutdı</i> 054/06 aldı düşdi güz alması kibi al yanağın tartdı
قرغوبکی قره صاچینی بولدی اوغل اوغل دیوبن زارلیق	<i>054/07 qarğu kibi qara saçını yoldı oğul oğul deyübən zarlıq</i> 054/07 qarğu kibi qara saçını yoldı oğul oğul diyübeni zārılık
	<i>054/09 bögrərsən nə bozlarsan nə ağlarsan bağrımla yürəgim nə</i>

بوکورسین نه بوزلرسین نه اغلرسین بفرمل یورن کم منله	054/09 bögürürsın ne buzlarsın ne ağlarsın bağrum-ile yüregüm ne
طفلسین کچمش منم کوهنی نه آکدررسین هی انا عری	054/10 <i>tağlarsan keçmiş mənim günimi de aındırsan hey ana ərəbi</i>
	054/10 tağlarsın kiçmiş menüm günümü ne aındurursun hey ana ʿarabi
اتلر اولن یرده بر قولونی اولمز ی اولور قزل دوه لیر	054/11 <i>atlar olan yerdə bir qulunu olmazmı olur qızıl dəvələr</i>
	054/11 atlar olan yirde bir qulunu olmaz-mı olur kızıl develer
اولن یرده بر کوشکی اولمز ی اولور انجه قیتونلر اولور	054/12 <i>olan yerdə bir köşəgi olmazmı olur ağca qoyunlar olan</i>
	054/12 olan yirde bir köşəgi olmaz-mı olur ağca koyunlar olan
دوه بر قوز بیجی اولمز ی اولور سن صاغ اول قادین	054/13 <i>yerdə bir quzcuğı olmazmı olur sən sağ ol qadın ana</i>
	054/13 yirde bir quzuçağı olmaz-mi olur sen sağ ol kadın
دی بویله دیگج اتاسنک قراری قالدی یوری	055/02 <i>dedi böylə digəç anasınıñ qərarı qalmadı yürüyü</i>
	055/02 didi böyle digeç anasınıñ qararı qalmadı yoryu
دی قرق ایجه بیللو قیتک ایچنه کردی کافرلر	055/03 <i>verdi kırq incə bellü qızıñ içinə girdi kafərlər</i>
	055/03 virde kırk ince billü qızıñ içinə girdi kāfirler
اوروزی الوب قناره دیبینه کتوردیلر اوروز ایدر	055/04 <i>Uruzu alub qanarə dibinə gətürdilər Uruz aydır</i>
	055/04 Uruzu alup qanara dibine gətürdilər Uruz aydur
کافر امان تکر نیک بر لکنه یوقدر کان قوک منی بی	055/05 <i>mərə kafər aman Tañrınıñ birliginə yoqdur güman</i>
	055/05 mere kāfir aman Tañrınıñ birligine yoqdur güman
اچاچله سویلشیم دیدی چاغرب اچاچه صویلمش	055/06 <i>qouñ məni bu ağaçla söyləşəyim dedi çağırub ağaca soylamış</i>
	055/06 qoñ meni bu ağaç ile söyleşeyim didi çağırub ağaca soylamış
دوه لم خانم نه صویلمش اچاچ اچاچ دیر سم سکا ارلنم	055/07 <i>görelüm xanım nə soylamış ağac ağac dersəm saña ərilmə</i>
	055/07 görelüm hanım ne soylamış ağac ağac dir-isem saña erilenme
	055/08 ağac Məkkə ilə Mədinneniñ qapısı ağac Museyi Kəlimiñ
	055/08 ağac Mekke ile Medinenüñ

اڭاج مڭە ايله مدينه نك قېتوسى اڭاج موسى كليمك	kapusu ağaç Mūsa Kelimūn
اڭاج موسى اڭاج بويك بويك صولرك كوپرسى اڭاج	055/09 asası ağac böyük böyük suların köprisi ağac
قوڭ دكيتلر وك كيميسى اڭاج شاه مردان علي نك	055/09 asası ağac böyük böyük şularuñ köprüsü ağac
قوڭ دكيتلر وك كيميسى اڭاج شاه مردان علي نك	055/10 qara qara dənizlərin gəmisi ağac Şahı Mərdan Əlniñ
قوڭ دكيتلر وك كيميسى اڭاج شاه مردان علي نك	055/10 qara qara dənizlərin gimisi ağac Şah-ı Merdan 'Alinūn
قوڭ دكيتلر وك كيميسى اڭاج شاه مردان علي نك	055/11 düldüliniñ əyəri ağac Zülfıqarın qınılə qəbzəsi
قوڭ دكيتلر وك كيميسى اڭاج شاه مردان علي نك	055/11 düldülinüñ eyeri ağac Zülfıkaruñ kını-y-ile qəbzəsi
اڭاج شاه حسنله حسينك يتكى اڭاج اكراردن	055/12 ağac Şah Həsənlə Hüsəyniñ beşiği ağac əgər ərdir
اڭاج شاه حسنله حسينك يتكى اڭاج اكراردن	055/12 ağac Şah Hasan-ile Hüseyniñ bişiği ağac eger erdür
اڭاج عورت در قورحتى اڭاج باشك اله باقر اولسم	055/13 əgər övrətdir qorxısı ağac başıñ ala baqar olsam
اڭاج عورت در قورحتى اڭاج باشك اله باقر اولسم	055/13 eger 'avratdur qorhısı ağac başuñ ala baqar olsam
اڭاج عورت در قورحتى اڭاج باشك اله باقر اولسم	056/01 başsız ağac dibin ilə baqar olsam dıbsüz ağac mənı saña
اڭاج عورت در قورحتى اڭاج باشك اله باقر اولسم	056/01 başsuz ağac dibüñ ala baqar olsam dipsüz ağac meni saña
اڭاج عورت در قورحتى اڭاج باشك اله باقر اولسم	056/02 asarlar götürməgil ağac götürəcək olursan yigitligün səni tutsun
اڭاج عورت در قورحتى اڭاج باشك اله باقر اولسم	056/02 aşarlar götürmegil ağac götürəcək olur-iseñ yigitligüm seni tutsun
اڭاج بزم ايلد كرك ايدك اڭاج قوڭ هندو قوللمه سوريرم	056/03 ağac bizim elde gərək idiñ ağac qara hindu qullarıma buyuraydım
اڭاج بزم ايلد كرك ايدك اڭاج قوڭ هندو قوللمه سوريرم	056/03 ağac bizüm ilde gerek idüñ ağac qara hindü kullaruma buyura-y-idüm
اڭاج بزم ايلد كرك ايدك اڭاج قوڭ هندو قوللمه سوريرم	056/04 səni para para toğrıyalardı ağac andan ayıtdı tavla tavla
اڭاج بزم ايلد كرك ايدك اڭاج قوڭ هندو قوللمه سوريرم	056/04 seni para para toğrayalar-idi ağac andan ayıtdı tavla tavla
اڭاج بزم ايلد كرك ايدك اڭاج قوڭ هندو قوللمه سوريرم	056/05 bağlananda atuma yazıx qartaş sıkılayanda yoldaşıma yazıx yumruğında
اڭاج بزم ايلد كرك ايدك اڭاج قوڭ هندو قوللمه سوريرم	056/05 bağlananda atuma yazuğ qartaş

	şaklayanda yolaşduma yazuğ yumruğumda
056/07 bağligə toymadın özümə yazıx yiğitliğe usanmadın canıma	056/07 biglige toymadın özümə yazuğ yiğitliğe uşanmadın canuma
056/08 yazıx didi yumru yumru ağladı yanık cigərcigini tağladı	056/08 yazuğ didi yumru yumru ağladı yanuğ cigercüğünü tağladı
056/09 bu mahaldə sultanım Salur Qazanlam Qaraca çoban çapar	056/09 bu mahalda şultanum Salur Kazan-ilem Karaça Çoban çapar
056/10 yetdi çobanıñ üç yaşar tana dərsindən sapanıñ	056/10 yetdi çobanıñ üç yaşar tana derisindən şapanınuñ
056/11 ayasıydı üç keçi tüyindən sapanıñ qollarıydı	056/11 ayası-y-idi üç kiçi tüyünden şapanınuñ qollar-y-idi
056/12 bir keçi tüyindən çatlağucıydı hər atanda on iki	056/12 bir kiçi çatlağucı-y-idi her atnda on iki
056/13 batman taş atardı atdığı taş yərə düşməzdi yərə daxı	056/13 batman taş atar-idi atduğu taş yire düşmez-idi yire dağı
057/01 düşsə toz kibi savrılardı ocaq kibi oyrulardı üç	057/01 düşse toz gibi şavrilur-idi ocağ gibi obrılur-idi üç
057/02 yiladaq taşı düşdigi yeriñ otı bitməzdi simüz qoyun aruq	057/02 yıla dağ taşı düşdigi yirün otı bitmez-idi semüz koyun aruğ
057/03 toqlı bayırda qalsa qurt kəlib yeməzdi sapanıñ	057/03 toklı bayırda qalsa kurt gelüp yimez-idi şapanınuñ
057/04 qorqusından elə olsa sultanım Qaraca Çoban şapan	057/04 qorqusından eylə olsa şultanım Karaç Çoban şapan
057/07 atında qalmasun dedi at ayağı	

آت اياغني كوك اوزان دلي	<i>külük ozan dili</i> 057/07 altında qalmasun didi at ayağı külüğ ozan dili
ك اولور قزان كافر جفرب صويامش كوره لم خانم	057/08 çevik olur kafərə çağırub <i>soylamış görälüm xanım</i> 057/08 çevük olur Qazan kāfire çağırub soylamış görelüm hanım
ايدرماره شوکلي ملك فنلوكي التور بان	057/09 <i>nə soylamış aydır mərə Şökli</i> <i>Məlik dünlügi altun ban</i> 057/09 ne soylamış aydur Şökli Melik dünlügi altun ban
سكا كوكه اولسون اغرخزيم	057/10 evlərimi götürüb durursan <i>saña kölgə olsun ağır xəzinəm</i> 057/10 ivlerümi götürüb durursın saña kölgə olsun ağır hazinəm
سكا خرجلق اولسون قرق اينجه	057/11 <i>bol aqçam kätürüb</i> durursan <i>saña xərciq olsun qırq ince</i> 057/11 bol aqçam getürüb durursın saña hərçik olsun kırk ince
سكا کيسی اولسون	057/12 <i>bellü qızla Burla xatunı</i> götürüb durursan saña yesir olsun 057/12 billü kız-ile Burla Hatunı getürüb durursın saña yesir olsun
قولى يکيدلغ اوغلم اوروري کاتوربدرسن قولک	057/13 <i>qırq yigidlən oğlum Uruzu</i> götürüb durursan qulun 057/13 kırk yigidlen oğlum Uruzu getürüb durursın quluñ
سولون تاوله تاوله شهباز اتملم کاتوربدرسن	058/01 <i>olsun tavla tavla şahbaz</i> atlarım götürüb durursan 058/01 olsun tavla tavla şahbaz atlarım götürüb durursın
کابنت اولسون قطار قطار دوه لرم کاتوربدرسن	058/02 <i>saña binət olsun qatar qatar</i> <i>qızıl dəvələrım götürüb durursan</i> 058/02 saña binət olsun qatar qatar develerüm getürüb durursın
بوکلت اولسون قاریبجق انام کاتوربدرسن مراه کافر	058/03 <i>saña yüklət olsun qarıcıq anam</i> götürüb durursan <i>mərə kafər</i> 058/03 saña yüklet olsun qarıçuq anamı getürüb durursın mere kāfir
سواشدين اورشدين قایدایم کورودنیم	058/04 <i>anamı vergil maña savaşmadın</i> <i>uruşmadın qayıdayım gerü dönəyim</i> 058/04 anamı virgil maña savaşmadın uruşmadın qayıdayım girü dönəyim
بیللو بکل دیدی کافر ایدرمه قزان دنلوکی	058/05 <i>gedəyim bellü bilgil dedi kafər</i> <i>aydır mərə Qazan dünlügi</i> 058/05 gideyim bellü bilgil didi kāfir aydur mere Qazan dünlügi

058/06 altun ban <i>evini</i> gətürmüşüz bizimdir qırq inçə <i>bellü</i> qızla	058/06 altun ban <i>ivüni</i> getürmüşüz bizümdür kırk ince <i>billü</i> kız-ile
058/09 tavla şahbaz <i>atların</i> qatar qatar <i>dəvələriñ</i> gətirmişiz <i>bizimdir</i>	058/09 tavla şahbaz <i>atlarıñ</i> qatar qatar <i>develerüñ</i> getürmüşüz bizümdür
058/10 <i>qarıcıq</i> anañı getürmüşiz <i>bizimdir</i> saña <i>verməziz</i> yayxan	058/10 <i>qarıcuq</i> ananı getürmüşüz saña virmezüz yayxan
058/11 keşiş oğluna <i>verəriz</i> yayxan <i>keşiş oğlından</i> oğlı	058/11 keşiş oğluna <i>virürüz</i> yayxan keşiş oğlından oğlı
058/12 toğar biz anı saña <i>ğərim</i> qoruz. <i>dedilər</i> böylə <i>digeç</i> <i>Qaracıq</i>	058/12 toğar biz anı saña <i>ğarım</i> qoruz didiler böyle digeç Qaraçuq
059/01 <i>aydur</i> mərə dini yoq <i>aqılsız</i> <i>kafər</i> ussı yoq <i>dərnəksiz</i> <i>kafər</i>	059/01 aydur mere dini yox akılsuz kāfir uşsı yox dirneksüz kāfir
059/04 atlar <i>qarıyubdur</i> qulun <i>verməz</i> <i>qızıl qızıl dəvələr</i> <i>qarıyubdur</i>	059/04 atlar qarıyupdur qulun virmez kızıl kızıl develer qarıyupdur
059/05 köşək <i>verməz</i> mərə <i>kafər</i> <i>Qazanıñ</i> anası <i>qarıyubdur</i> oğul	059/05 köşək virmez mere kāfir Qazanıñ anası qarıyupdur oğul
059/06 <i>verməz</i> dölin almaqdan <i>safañ</i> <i>varsa</i> Şökli Məlik qara	059/06 virmez dölin almaqdan safañ var-ise Şökli Melik qara
059/07 gözlü <i>qızıñ</i> varsa gətür <i>Qazana</i> <i>ver</i> mərə <i>kafər səniñ</i> <i>qızıñdan</i>	059/07 gözlü kızıñ var-ise gətür Qazana vir mere kāfir senüñ kızıñdan
059/08 oğlı toğsun siz anı <i>Qazan Bəgə</i> <i>qədim</i> qoyasız <i>dedi</i>	059/08 oğlı toğsun siz anı Qazan Bige qarım qoyasız didi
059/10 <i>Qaradərə</i> ağzında qara buğa	

دوره اغزند قره بوغه دريسته پشکنک يابوعني	<i>dərisindən beşiginiñ yapuğu</i> 059/10 Kara Dere ağzında qara buğa derisinden bişiginüñ yapağı
اجني طوتاند قره طاشي كل ايلين بيغنه اكنه	<i>059/11 acığı tutanda qara taşı küll eyləyən bığın ənsə</i> 059/11 olan acığı tütanda qara taşı küll eyleyen bıyıgın ense
سده يدي يردہ دوکچہ ارنلر اورني قزان بکل قره	<i>059/12 sində yedi yerdə düğən ərənlər əvrəni qazan Bəgiñ qar</i> 059/12 sinde yidi yirde düğen erenler evreni Qazan Bigün qar
قوروننده نيزكي دمور قپوي دپوب ال التمش طوتام	<i>060/02 qapu Dərvəndəki dəmür qapuyı dəpüb alan altmış tutam</i> 060/02 qapu dervendindeki demür qapuyı depüp alan altmış tutam
ال کونوزنک اوچنده اربوکوزدن قيان سلجک اوغلي	<i>060/03 ala göndərinin ucında ər bəgürdən Qıyan səlçuk oğlu</i> 060/03 ala gönderinüñ uçında er bögürden Kıyan Selçuk oğlu
قوروننده نيزكي دمور قپوي دپوب ال التمش طوتام	<i>060/04 Dəlü Donda çapar yətdi çal qılıcuñ ağam Qazan yetdim</i> 060/04 Delü Dundar çapar yetdi çal kılıcuñ ağam Qazan yetdüm
قوروننده نيزكي دمور قپوي دپوب ال التمش طوتام	<i>060/05 dedi bunuñ ardınca xanum görəlim kimlər yetdi Hamidlən</i> 060/05 didi bunuñ ardınca hanum görelüm kimler yetdi Hemid-ile
قوروننده نيزكي دمور قپوي دپوب ال التمش طوتام	<i>060/06 Mərdin qəl'əsini depüb yıqan dəmür yaylı Qıpçaq Məlikə</i> 060/06 Mərdin qalası n depüp yıqan demür yaylı Qapçaq Melike
قوروننده نيزكي دمور قپوي دپوب ال التمش طوتام	<i>060/07 qan qusduran gəlübən Qazanıñ qızın ərlıklə alan Oğuzıñ</i> 060/07 qan qusduran gelüben Qazanıñ qızın erlik-ile alan Oğuzun
قوروننده نيزكي دمور قپوي دپوب ال التمش طوتام	<i>060/09 ləyən al məxmuri şalvarlı atı bəhri hotazlı</i> 060/09 leyen al mahmūzi şalvarlı atı bahri hotazlı
قوروننده نيزكي دمور قپوي دپوب ال التمش طوتام	<i>060/11 ağam Qazan yetdim dedi bunuñ ardınca görəlim xanım</i> 060/11 ağam Qazan yetdüm didi bunuñ ardınca görelüm hanum
قوروننده نيزكي دمور قپوي دپوب ال التمش طوتام	<i>060/13 basan altmış biñ kafərə qan qusduran ağ boz atıñ</i> 060/13 basan altmış biñ kāfire qan qusduran ağ boz atınuñ

061/01 <i>yalisi</i> üzərində qar tursuran <i>Gaflet Qoca oğlu Şir</i>	061/01 <i>yilisi</i> üzerinde qar turduran Gaflet Koca oğlu Şir
061/02 <i>Şəmsəddin</i> çapar yetdi çal <i>qılıcıñ</i> ağam Qazan yetdim dedi	061/02 <i>Şəmşəddin</i> çapar yetdi çal <i>qılıcuñ</i> ağam Qazan yetdüm dedi
061/04 <i>hasarından parayıb</i> uçan ap- <i>alca gərdəginə qarşu gələn</i>	061/04 <i>hışarından parlayup</i> uçan ap alaca gerdeğine qarşu gelen
061/05 <i>yedi</i> qızın umudı Qalın Oğuz <i>imrəncisi Qazan Bəgin</i>	061/05 <i>yidi</i> kızın umudu qalın Oğuz imrencisi Qazan Bigün
061/06 <i>yınağı</i> boz ayğırılı Beyrək <i>çapar yetdi çal qılıcıñ</i> ağam	061/06 <i>ınağı</i> boz aygırlu Beyrek çapar yetdi çal <i>qılıcuñ</i> ağam
061/07 Qazan yetdim dedi <i>bunuñ</i> <i>ardınca xanum kimlər yetdi</i>	061/07 Qazan yetdüm <i>didi bunuñ</i> ardınca hanum kimler yetdi
061/08 <i>çaya çalmalı</i> çal qarakuş <i>ərdəmlü qurqurma quşaqlu</i>	061/08 <i>çaya baksı çalımlu</i> çal-kara kuş erdemli kur kurma kuşaklı
061/09 <i>qulağı altın kübeli</i> kalın Oğuz <i>bəglərini</i> bir bir atından yıqıcı	061/09 <i>qulağı altın küpelü</i> kalın Oğuz <i>bigleri</i> bir bir atından yıqıcı
061/10 Qazlıq Qoca oğlu <i>bəg Yəgnək</i> <i>çapar yetdi çal</i>	061/10 Qazılıq Koca oğlu <i>big Yigenek</i> çapar yetdi çal
061/12 <i>xanım kimlər yetdi</i> altmış <i>arkəç</i> <i>dərisindən kürk eləsə topuklarını</i>	061/12 hanum kimler yetdi altmış <i>ögeç</i> derisinden kürk eylese topuklarını
061/13 <i>örtmiyəñ</i> altı ögeç <i>dərisəndən</i> <i>küləh etsə qulaqlarını örtmiyəñ</i>	061/13 <i>örtmeyən</i> altı ögeç derisinden kühah itse kulaqlarını <i>örtmeyən</i>
062/01 <i>qolı budı xıranca</i> uzun <i>baldırları incə Qazan bəgin</i>	

بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	062/01 qolı budı harañça uzun baldırları ince Qazan bigün
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	062/03 bagüm Qazan yetdim dedi bunuñ ardınca görälim kimler yetdi
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	062/03 bigüm Qazan yetdüm didi bunuñ arduñça görelüm kimler yetdi
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	062/04 varıbanı pəyğəmbəriñ yüzini görən gälübəni Oğuzda şahābesi olan
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	062/04 varubanı peyğamberüñ yüzini gören gelübəni Oğuzda şahābesi olan
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	062/05 acığı tutanda bıqlarından qan çıqan biğı qanlı Bügdüz Əmən
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	062/05 acığı tutanda bıyıqlarından qan çıqan bıyığı qanlı Bügdüz Emen
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	062/08 xorlıyan eldən çıqub Ayqurgözlü suyından at yüzdüren
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	062/08 hōrlayan ilden çıqub Aygur Gözler şuyından at yüzdüren
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	062/09 əlli yeddi qal əniñ kəlidin alan
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	Ap Məlik Çeşmə qızına
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	062/09 elli yidi qalanuñ kilidin alan
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	Ağ Melik Çeşme kızına
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	062/10 nikah edən Sufi Sandal Məlikə
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	qan qusdıran qırq cübbə
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	062/10 nikāh iden Şofı Şandal Melike
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	qan qusduran kırk cübbe
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	062/11 bürünüb otuz yedi qal ʔ
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	bəyiniñ məhəbub qızlarını çalub
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	062/11 binirüp otuz yidi qala biginüñ
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	məhəbub kızlarını çalub
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	062/12 bir buyın qucan yüzində
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	todağında öpən İlak
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	062/12 bir boynın qucan yüzinde
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	tudağında öpen Eylik
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	062/13 Qoca oğlı Alp Ərən çapar yetdi
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	çal qılıcuñ ağam
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	062/13 Qoca oğlı Alp Eren çapar yetdi
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	çal qılıcuñ ağam
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	063/01 Qazan yetdüm dedi sayılmaqla
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	Oğuz bağlari tükənsə olmaz
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	063/01 Qazan yetdüm didi sayılmağ-
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	ile Oğuz bigleri tükənsə olmaz
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	063/03 yerə qodılar iki rük ət nəmaz
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	qıldılar adı görkli Məhəmmədə
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	063/03 yire qodılar iki rikat namaz
بۇ بۇدې خىراجىھە. اوزون بالدر لىرى اينجە قزان بىكوك	kıldılar adı görklü Muhammede

گۆمبۈرگۈمبۈر نەقارەلەر دۆگۈلدۈ بۇرماسى ئالتۇن تۇچ	063/05 <i>gümbir gümbir nəqarələr döğüldi burması altun tuç</i>
گۆمبۈرگۈمبۈر نەقارالار دۆگۈلدۈ بۇرماسى ئالتۇن تۇچ	063/05 <i>gümbür gümbür naqaralar döğildi burması altun tuç</i>
بۇرچالاندى. اۇن كۇن بۇكۇندە اولۇن ارىكتار بلوردى	063/06 <i>borular çalındı ol gün ciğərində olan ər yigitlər bəlürdi</i>
بۇرچالاندى. اۇن كۇن بۇكۇندە اولۇن ارىكتار بلوردى	063/06 <i>borılar çalındı ol gün ciğərində olan ər yiğitler belürdi</i>
063/07 ol gün <i>muxənnətlər sapa yer gözətdi ol gün bir qıyamət</i>	063/07 ol gün <i>muħannetler şapa yir gözətdi ol gün bir qıyamət</i>
063/07 ol gün <i>muxənnətlər sapa yer gözətdi ol gün bir qıyamət</i>	063/07 ol gün <i>muħannetler şapa yir gözətdi ol gün bir qıyamət</i>
063/11 <i>yılmağı düşdi üç yələkli qayın oqlar atıldı dəmrəni</i>	063/11 <i>yılmağı düşdi üç yələkli qayın oqlar atıldı dəmrəni</i>
063/11 <i>yılmağı düşdi üç yələkli qayın oqlar atıldı dəmrəni</i>	063/11 <i>yılmağı düşdi üç yələkli qayın oqlar atıldı dəmrəni</i>
063/12 <i>düşdi qıyamətiñ bir günü ol gün oldı bağ nökdən</i>	063/12 <i>düşdi qıyamətiñ bir günü ol gün oldı bağ nökdən</i>
063/12 <i>düşdi qıyamətiñ bir günü ol gün oldı bağ nökdən</i>	063/12 <i>düşdi qıyamətiñ bir günü ol gün oldı bağ nökdən</i>
063/13 <i>nökər bağdən ayrıldı Taş Oğuz bağlarla Dəli Tondaz</i>	063/13 <i>nökər bağdən ayrıldı Taş Oğuz bağlarla Dəli Tondaz</i>
063/13 <i>nökər bağdən ayrıldı Taş Oğuz bağlarla Dəli Tondaz</i>	063/13 <i>nökər bağdən ayrıldı Taş Oğuz bağlarla Dəli Tondaz</i>
064/02 <i>Budaq soldan dəpdi İç oğuz bağler ilə Qazan dopa</i>	064/02 <i>Budaq soldan dəpdi İç oğuz bağler ilə Qazan dopa</i>
064/02 <i>Budaq soldan dəpdi İç oğuz bağler ilə Qazan dopa</i>	064/02 <i>Budaq soldan depdi İç Oğuz bağleri-y-ile Qazan düpe</i>
064/03 <i>dəpdi Şökli Məlik həvalə oldı Şökli Məlik böğür</i>	064/03 <i>dəpdi Şökli Məlik həvalə oldı Şökli Məlik böğür</i>
064/03 <i>dəpdi Şökli Məlik həvalə oldı Şökli Məlik böğür</i>	064/03 <i>dəpdi Şökli Melike həvala oldı Şökli Meliki böğür</i>
064/05 <i>kesdi qaxışdın alça qanın yer yüzinə dökdi sağ</i>	064/05 <i>kesdi qaxışdın alça qanın yer yüzinə dökdi sağ</i>
064/05 <i>kesdi qaxışdın alça qanın yer yüzinə dökdi sağ</i>	064/05 <i>kesdi qaxışaduban alça qanın yir yüzine dökdi sağ</i>
064/06 <i>tərafda Qara Tükən Məlikə Qıyan Səlcük oğlu Dəli Tondaz</i>	064/06 <i>tərafda Qara Tükən Məlikə Qıyan Səlcük oğlu Dəli Tondaz</i>
064/06 <i>tərafda Qara Tükən Məlikə Qıyan Səlcük oğlu Dəli Tondaz</i>	064/06 <i>tarafda Qara Tükən Melike Qıyan Selçük oğlu Delü Tondar</i>
064/07 <i>qarşu gəldi sağ yanını qılıcladı yerə saldı sol</i>	064/07 <i>qarşu gəldi sağ yanını qılıcladı yerə saldı sol</i>
064/07 <i>qarşu gəldi sağ yanını qılıcladı yerə saldı sol</i>	064/07 <i>karşu geldi sağ yanını kılıçladı yire şaldı şol</i>
064/09 <i>gəldi altı bərli güz ile dəpəsinə qatı tuta urdı</i>	064/09 <i>gəldi altı bərli güz ile dəpəsinə qatı tuta urdı</i>
064/09 <i>gəldi altı bərli güz ile dəpəsinə qatı tuta urdı</i>	064/09 <i>geldi altı perlü gürz ile</i>

	depesine katı tuta urdı
دشدي • قزان بلك قرطاشي • كافرك توغيله	064/11 <i>yerə düşdi Qazan Bağūñ qartaşı kafəriñ tuğilə</i>
	064/11 <i>yire düşdi Qazan Bigūñ qartaşı kāfirūñ tuğı-y-ile</i>
تجانني قباجلدي يره صالحدي • دره لرده دېده لورده	064/12 <i>sancağı qılıcladı yerə saldı dərələrdə dəpələrdə</i>
	064/12 <i>sancağını kılıçladı yire saldı derelerde depelerde</i>
قزوه فرعون كردي • لسننه قوز غون او شدي • اون	064/13 <i>kafərə qırğun girdi leşinə quzğun üşdi on</i>
	064/13 <i>kāfire kırğun girdi leşine kuzğun üşdi on</i>
بش يوز اغوز يكتلري	065/01 <i>iki biñ kafər qılıcdan keçdi beş yüz Oğuz yigitləri</i>
	065/01 <i>iki biñ kāfir kılıcdan kiçdi biş yüz Oğuz yigitleri</i>
شيد اولدي • تجانني قزان بلك قومدي • امان ديني	065/02 <i>şəhid oldı qaçanını Qazan bağ komadı aman deyəni</i>
	065/02 <i>şehid oldı qaçanını Qazan big komadı aman diyenini</i>
قزوه لوردي • قالن اغوز بکلري طيوم اولدي • قزان	065/03 <i>öldürmədi qalın Oğuz bağları toyum oldı Qazan</i>
	065/03 <i>öldürmedi qalın Oğuz bigleri toyum oldı Qazan</i>
اوردوسيني اوغلايني اوشاغيني خزينه سيني الدې كرو	065/04 <i>bag ordusını oğlanını uşağını xəzinəsini aldı gerü</i>
	065/04 <i>big ordusını oğlanını uşağını hazinesi aldı girü</i>
دندي • المون تخنده ينه ايوني دکدي • قزوه جوجو ياني	065/05 <i>döndi altun taxtında yenə evini dikdi Qaracıq Çobanı</i>
	065/05 <i>döndi altun tahtına yine ivini dikdi Qaraçuk Çobanı</i>
راخور ايلدي • يدي کون يدي کيجه يم اچمه اولدي	065/06 <i>əmiraxur elədi yedi gün yedi gece yemə içmə oldı</i>
	065/06 <i>imrahor eyledi yidi gün yidi gice yime içme oldı</i>
يلدي • جلاسون قوج يكتلره • اولکه ويردي شلوار	065/08 <i>elədi cılasun qoç yigitlərə qalaba ölkə verdi şalvar</i>
	065/08 <i>eyledi cılsun qoç yigitlere qalaba öлке viridi şahvar</i>
چو قورقود کلوب بوي بولدي • ددم قورقود کلوب بوي بولدي	065/09 <i>cübbə çuqa verdi Dədəm Qorqut gəlübən boy boyladı</i>
	065/09 <i>cübbe çuqa viridi Dedem Qorqut gelüben boy boyladı</i>
	065/11 <i>dedi qanı dediğim bağ ərənlər dünyə mənim deyənlər əcəl aldı</i>

ديدي • قترديد كم بك ار نلر دينا منم دينلر • اجل الربي	065/11 didi xanı didügüm big erenler dünya menüm diyenler ecel aldı
يركزلدي • فاني دينا كه قالدي • كجهو كيد يله دينا	065/12 yer gizlədi fani dünya kime qaldı gəlimli gedimli dünya
اخرصوك اوجي اوللودينا • يوم ويره يم خانم قارلي	065/12 yir gizledi fâni dünya kime qaldı gelimli gidümlü dünya
اخرصوك اوجي اوللودينا • يوم ويره يم خانم قارلي	065/13 axır soñ uçı ölümlü dünya yum verəyim xanım qarlı
قاسن افن كوركلو صويك قور عيسون • قادرتكري سني	066/02 qamın aqan görklü suyuñ qurımasun qadir Təñri sənı
نامرده محتاج ايمسون • چپاركن اغ بوز انك درمسون	066/02 qamın aqan görklü şuyıñ qurımasun kadir Tañrı seni
چالشنده قره بولات اوز قياچك كدلسون • درشنزن	066/03 namərdə möhtac etməsün çaparken ağ boz atıñ büdrəməsün
الاكوندرك اوانسون • اغ صقللوبياك يري اچق اولسون	066/03 nāmerde muhtac itməsün çapar-iken ağ boz atuñ büdrimesün
اغ برچكلو اناك يري بهشت اولسون • اخرصوك اري	066/04 çalışa-ında qara polad uz qılıcıñ gödəlməsün dürtüşərkən
ایماندن ایرمسون • امین دین لردینار کورسین • اغ	066/04 çalışanda qara polat öz kılıcıñ gedilmesün dürtüşür-iken
اغ برچكلو اناك يري بهشت اولسون • اخرصوك اري	066/05 ala göndəriñ avanmasun ağ saqallu babañ yeri uçmaq olsun
ایماندن ایرمسون • امین دین لردینار کورسین • اغ	066/05 ala gönderüñ uvanmasun ağ sakallu baban yiri uçmak olsun
اغ برچكلو اناك يري بهشت اولسون • اخرصوك اري	066/06 ağ bürçəklü anan yeri behişt olsun axır soñı arı
ایماندن ایرمسون • امین دین لردینار کورسین • اغ	066/06 ağ pürçəklü anan yeri behişt olsun añır soñı aru
انوکره بش کلمه دعا قلدق قبول اولسون • الله ویرت	066/07 imandan ayırmasun amin deyənlər didar görsün
امودك اوزلسون • يفتندرسون دروشندرسون كناهلر	066/07 imandan ayırmasun amin diyenler dīzār görsün ağ
انوکره بش کلمه دعا قلدق قبول اولسون • الله ویرت	066/08 alnuñda beş kəlmə dua qıldıq qəbul olsun Allah verən
امودك اوزلسون • يفتندرسون دروشندرسون كناهلر	066/08 alnuñda biş kelime du ā qıldıq qəbul olsun Allah viren
امودك اوزلسون • يفتندرسون دروشندرسون كناهلر	066/09 umuduñ üzilməsün yığışdırsın dürüşdürsün günahlarını
امودك اوزلسون • يفتندرسون دروشندرسون كناهلر	066/09 umuduñ üzilməsün yığışdırsın dürüşdürsün günahuñuzı
ادي كوركلو محمد مصطفي يوزي صونيه باغشلسون	066/10 adı görklü Məhəmməd Mustafa yüzi suyına bağışlasun
ادي كوركلو محمد مصطفي يوزي صونيه باغشلسون	066/10 adı görklü Muḥammed Muṣṭafa yüzi şuyına bağışlasun

بیرتۆن طۇرۇمىدى قۇرۇق بىر كۈن ئۈستىنە باغ بان ئۈستى	066/13 yerindən turmuşdı qara yerin üstünə ağ ban evin
	066/13 yirinden turmuş-idi qara yirüñ üstüne ağ ban ivin
دۇرۇمىدى ۋە ئالدىن كۆك يۈزىنە ئاشۇرۇپ بەك	067/01 diktirmişdi ala sayvan gög yüzünə aşanmışdı biñ
	067/01 dikdürmiş-idi Ala şayvan gök yüzine aşanmış-idi biñ
بۇرۇن ئالدىن كۆك يۈزىنە ئاشۇرۇپ بەك	067/02 perdə ipək xaliçəsi döşənmişdi İç Oğuz Taş
	067/02 yirde ipek halıçası döşenmiş-idi İç Oğuz Taş
اغۇز بېگى باينۇر خانىمىنىڭ سۆھبىتى ۋە باي	067/03 Oğuz Bəgləri Bayındır Xanıñ söhbätinə dərilmışdı Bay
	067/03 Oğuz Bigleri Bayındır Hıanuñ sohbetine dirilmış-idi Pay
بۇرۇن ئالدىن كۆك يۈزىنە ئاشۇرۇپ بەك	067/04 Börənin Bəg dəxi Bayındır Xanıñ söhbätinə gəlmişdi Bayındır
	067/04 Püre Big dahi Bayındır Hıanuñ sohbetine gelmiş-idi Bayındır
خانىمىنىڭ قارشىسىدا ئوغلى قارا بۇداق باي تايانۇپ تۇر	067/05 Xanıñ qarşısında oğlı Qara budaq bay tayanub tur
	067/05 Hıanuñ qarşısında Qara Göne oğlı Qara Budak yay tayanup tur
سول ياندا قازلىق قوچا ئوغلى بىك يېڭى بۇرۇن	067/07 Sol yanında Qazlıq qoca oğlı Bəg Yegnək turmuşdı
	067/07 şol yanında Qazılıq Koca oğlı Big Yigenek turmuş- idi
باي بۇرۇن ئالدىن كۆك يۈزىنە ئاشۇرۇپ بەك	067/08 Baybörenin bunları gördüğünde ah eyledi başından
	067/08 Baybörenin bunları gördüğünde ah eyledi başından
ئەلى كىتەپ ۋە دىستمالنىڭ ئەلدىن ئالدى	067/09 əqli getdi Destmalın əlinə aldı böğürü böğürü ağladı
	067/09 áklı gitdi destmalın eline aldı böğürü böğürü ağladı
بۇرۇن ئالدىن كۆك يۈزىنە ئاشۇرۇپ بەك	067/10 böylə digeç Qalın Oğuz arqası Bayındır Xanıñ göygisi
	067/ 10 böyle idiçek qalın Oğuz arqası Bayındır Hıanuñ güyegüsi
سالۇر قازان ئۈستىگە ئۈزۈنچۈك كۆيۈپ قاتناپتۇ	067/11 Salur Qazan qaba dizinün üzerine çökdü kıya tiküben

	067/11 <i>Salur Qazan qaba dizinin üzərinə çökdi Qıya tiküben</i>
باي بودجك بوزنه بقدي . ايدرباي بوره بك نه	067/12 <i>Bayböre bəgin yüzünə baqdı aydır Bayböre Bəg niye</i>
	67/12 Pay Püre Bigüñ yüzine baqdı aydur Pay Püre Big ne
اغليوب بوزلرس . باي بوره بك ايدرخان قزانت	067/13 <i>ağlayub bozlarsan Bayböre Bəg aydır Xan Qazan</i>
	067/13 <i>ağlayup buzlarsın Pay Püre Big aydur Hən Qazan</i>
68 بخداغليباين . بخبوزليباين . اغولن اورتابم يت قرطاش	068/01 <i>necə ağlamıyayın necə bozlamıyayın Oğulda ortacım yoq qardaşda</i>
	068/01 niçe ağlamayayın niçe buzlamayayın oğulda ortacım yoq qartaşda
مدرم يوقه . الله تالي ميني قرغايبدره بکلوناجم تخنتم	068/02 <i>qəderim yoq Allah-Təala məni qarğayıbdır bəglər tacım taxtim</i>
	068/02 qaderüm yoq Allah Ta'ala meni qarğayupdur bigler tacım tahtım
ايچون اغلرمه برکون اوله دوشم اولم يرمه بوردم	068/03 <i>içün ağlaram bir gün ola düşəm öləm yerimdə yurdımda</i>
	068/03 <i>içün ağlaram bir gün ola düşəm öləm yirümde yurdumda</i>
کسه قاليمه ديديمه . قزان ايدرمقصودک بوي دره	068/40 <i>kimsə qalmıya dedi Qazan aydır məqsudun bumıdır</i>
	068/04 kimse qalmaya didi Qazan aydur maqşuduñ bumıdır
باي بوره بك ايدربلي بودن منم دنجي اوغلم اولد	068/05 <i>Bayböra Bəg aydır bəli budır mənim dəxi oğlum olsa</i>
	068/05 Pay Püre Big aydur beli budur menüm daħi oğlum olsa
خان بايندرک قرشوس السه طورسه قوللق ايلسه	068/06 <i>Xan Bayındırın qarşusın alsa tursa qulluq eyləsə</i>
	068/06 Hən Bayındırüñ qarşusın alsa tursa qullıq eylese
مزدنجي باقتم سوزنم قزاننم کونيم ديري . بيله ديبکچ	068/07 <i>mən dəxi baqşam sevinsəm qıvansayım güvənsəyim dedi böylə digəç</i>
	068/07 mən daħı baqşam sevinsem qıvansam güvensəm didi Böyle digeç
قالن اغوز بکلري بوزکونه طوتوبلره ال قالدر ب دعما	068/08 <i>Qalın Oğuz bəgləri yüz göyə</i>

	<i>tutdılar əl qaldırıb dua</i>
	068/08 Qalın Oğuz bigleri yüz göge tutdılar el qaldurup du'ā
ایلدیلرہ اللہ تعالیٰ سکا براوغل ویرسون دیردی اول	068/09 <i>eylədilər Allah Təala sana bir oğul versin dedilər ol</i>
	068/09 <i>eylədilər Allah Ta'āla saña bir oğul virsün didiler ol</i>
مانی بکلرک ایتش ایتش مارقیش تارقش ایدی	068/10 <i>zəmanda bəglərin alqışı alqış qarğışı qarqış idi</i>
	068/10 <i>zamanda biglerüñ alqışı alqış qarqışı qarqış idi</i>
دعالری مستجاب اولوردی بائی بیجان بک دخی	068/11 <i>duaları müstəcab olurdu Baybıcan Bəg dəxi</i>
	068/11 <i>du'aları müstəcab olur-idi Pay Piçen Big daği</i>
برندن اور و طور دی ایدر بکلر منم دخی ختم بر دعا	068/12 <i>yerindən uru turdu aydır bəglər mənim dəxi həqqimə bir dua</i>
	68/12 <i>yirinden örü turdu aydur bigler menüm daği haqquma bir du'ā</i>
ایلك الله تعالیٰ سکا ده برقیتر ویره دیردی تان اغوز	068/13 <i>eylən Allah - Təala maña da bir qız verə dedi Qalın Oğuz</i>
	068/13 <i>eylən Allah Ta'āla maña da bir qız vire didi qalın Oguz</i>
بکلری ال قالوردیلرہ دعا ایلدیلرہ اللہ تعالیٰ سکا ده	069/01 <i>bəgləri əl qaldırdılar dua eylədilər Allah Təala sana da</i>
	069/01 <i>bigleri el qaldurdılar du'ā eylədilər Allah Ta'āla saña da</i>
برقیتر ویره دیلرہ بائی بیجان بک ایدر بکلر الله تعالیٰ	069/02 <i>bir qız verə dedilər Baybecan bəg aydır Bəglər Allah Təala</i>
	069/02 <i>bir qız vire dedilər Pay Piçen Big aydur bigler Allah Ta'āla</i>
سکا برقیتر ویره بک اولورسد سز طاق اولک منم قزم	069/03 <i>maña bir qız verəcək olursa siz tanış olun mənim qızım</i>
	069/03 <i>maña bir qız virecək olur-ise siz tanış oluñ menüm kızım</i>
بائی بوره بک اوغله بشک کرتمه یاقلی اولسون دیردی	069/04 <i>Baybörə Bəg oğlına beşik kərtmə yavuşlu olsun dedi</i>
	069/04 <i>Pay Püre Big oğlına bişik kertme yavuşlu olsun didi</i>
بونک اوزرنه بر قاج زمان کا چدی اللہ تعالیٰ بائی	069/05 <i>bunuñ üzərinə bir qac zəman keçdi Allah Təala Bay</i>
	069/05 <i>Bunuñ üzərinə bir kaç zaman kiçdi Allah Ta'āla Pay</i>
بوده بکه براوغل بائی بیجان بکه برقیتر ویره تان	069/06 <i>Börə Bəgə bir oğul Baybiçan bəgə bir qız verdi Qalın</i>
	069/06 <i>Püre Bige bir oğul Pay Piçen</i>

	Bige bir kız virdi Qalın
اغوز بکلی بون ایشدیله شاد اولوب سوندیله	069/07 <i>Oğuz Bağları bunu eşitdilər şad olub sevindilər</i>
	069/07 Oğuz Bigleri bunu işitdiler şad olup sevindiler
باي بورد بک يازرکانلرين ياشنه اوخدي بورد	069/08 <i>Baybörə Bağ bazirganlarını yanına oxıdı buyuruq</i>
	069/08 Pay Püre Big bazirganlarını yanına oħıdı buyuruq
ايتدی مرم يازرکانلره الله تعالى ساکراغول دېردی	069/09 <i>etdi mərə bazirganlar Allah-Təala maña bir oğul verdi</i>
	069/09 itdi mere bezirganlar Allah Ta'āla maña bir oğul virdi
وارک روم ایلنه مئم اوغلم اچون چختی ارمانلر کتورک	069/10 <i>varuñ Rum elinə mənim oğlum için yaxşı ərnağanlar gətürüñ</i>
	069/10 varuñ Rum İline menüm oğlum için yaħşı arnağanlar gətürüñ
مئم اوغلم بویوخیه دیدی بوزرکانلردی کیمه کونوز	069/11 <i>mənim oğlum böyüyincə dedi bazirganlar dəxi gecə gündüz</i>
	069/11 menüm oğlum büyüyinçə didi bazirganlar daħi gice gündüz
بوله کوردیلره استینوله کلدیلره دان دانسوخ الیمیشی	069/12 <i>yola girdilər İstanbula gəldilər dan danışux ilə yaxşı</i>
	069/12 yola girdilər İstanbula geldilər dan dansuħ ala yaxşı
ارمانلر الیلره باي بورد نك اوغلیجه بورد کیمز	069/13 <i>ərnağanlar aldılar Baybörəniñ oğlıçun bir dəñiz</i>
	069/13 arnağanlar aldılar Pay Pürenüñ oğlı-y-içün bir deñiz
ایتی پرلی کوزر الیلره یول پراغی کوردیلره باي بورد نك	070/02 <i>altı pərli gürz aldılar yol yarağın gördilər Baybörəniñ</i>
	070/02 altı perlü gürz aldılar yol yarağın gördilər Pay Pürenüñ
اوغلی بیش یاشنه کوردی بیش یاشندن اول یاشنه	070/03 <i>oğlu beş yaşına girdi beş yaşından on yaşına</i>
	070/03 oğlı biş yaşına girdi biş yaşından on yaşına
نسه جاملو جالقره قرش اردملره برکوزلیمیشی بک	070/05 <i>baqsa çalımlu çal qaraquş erdəmlü bir gözəl yaxşı yigit</i>
	070/05 baqsa çalımlu çal-çara kuş erdəmlü bir gözəl yaħşı yiğit
اولدی اول زمانه براوغلان باش کسمه تان	070/06 <i>oldı ol zəmanda bir oğlan baş kəsməsə qan</i>
	070/06 oldı ol zamanda bir oğlan baş kəsmese qan
دوکسه ارد قوزلردی باي بورد بک اوغلی ایتدی	070/07 <i>dökməsə ad qomazlardı</i>

	<i>Baybörə Bəgiñ oğlu atlandı</i>
	070/07 dökme ad qomazlar-idi Pay Püre Bigüñ oğlu atlandı
ارءه بعتدي ء اوآولاركن باباستك تاوگه سي اوزرته	070/08 <i>ava çıqdı av avlarkən babasınıñ tavlası üzərinə</i>
	070/08 <i>ava çıqdı av avlar- iken babasınıñ tavlası üzərinə</i>
كلدي ء امره خورباشي قوشولدي ء ايندردي قوشلدي	070/09 <i>gəldi əmiraxurbaşı qarşuladı endirdi qonaqladı</i>
	070/09 <i>geldi imrahor başı qarşuladı İndürdi qonaqladı</i>
يويوب ايجوب اونورلرددي ء بوبكاون دجن بازركانلو	070/10 <i>yeyüb-içüb otururlardı bu yandan dəxi bazirganlar</i>
	070/10 <i>yüyüp içüp otururlar-idi bu yañadan daħi bazirganlar</i>
اونك قلم سنك كافلري بزنلري جاسولدي ء يا	070/12 <i>Evnük qəl'əsinin kafərləri bunları casusladı bazirganlar</i>
	070/12 <i>Evnük qal'asınıñ kəfirleri bunları cəsusladı bazirganlar</i>
ندكانلر ماورا يكن فانلله نبيسوز كافر يتولديلر چيدلر	070/13 <i>yatur ikən qafillə beş yüz kafər qoyuldılar çapdılar</i>
	070/13 <i>yatur-iken gəfil-ile biş-yüz kəfir qoydılar çapdılar</i>
ينالديلر بازركانك اولوسي طولدي كيسي قاراق	071/01 <i>yağmaladılar barzırganıñ ulusu tutuldu kiçisi qaçaraq</i>
	071/10 <i>yağmaladılar bazirganuñ ulusu tütüldü kiçisi qaçaraq</i>
اغوزه كلدي ء بتدي كوردي ء اغوزك اوچنده برال	071/02 <i>Oğuz gəldi baqdı gördi Oğuzuñ ucında bir ala</i>
	071/02 <i>Oğuz gəldi baqdı gördi Oğuzuñ uçında bir ala</i>
سيون دكلشن برامره خوب يكت ترق يكتد الرماقند	071/03 <i>sayvan dikilmiş bir imirzə xub yigit kırq yigit ilən sağında</i>
	071/03 <i>şayvan dikilmiş bir imirze húb yigit kırk yigit- ilen sağında</i>
وصولندك اونورلره اغوزك برنجيشي بيكيدي اجنق بديام	071/04 <i>və solında otururlar Oğuzuñ bir yaxşı yigidi ancaq yürüyəyim</i>
	071/04 <i>ve şolında otururlar Oğuzuñ bir yaħşi yigidi ancaq yoriyayım</i>
مددويام ديدي ء بازركان ايدريكت يكت بلك يكت	071/05 <i>mədəd deyəyim dedi bazirgan aydır Yigit yigit bəg yigit</i>
	071/05 <i>meded diyeyim didi bazirgan aydur Yigit yigit big yigit</i>
س بنم اونم اكله سوزم دكله اون القيلدركم اغوز	071/06 <i>sən bənim ünim añla Sözüm diñlə 0n altı yıldır ki Oğuz</i>
	071/06 <i>sen benüm ünüm añla sözüm</i>

	diñle on altı yıldır kim Oğuz
اچندن كتمش ايدك. دان دانشوخ كانزالن اغوز بگلرنه	071/07 içindən getmiş idik dan danışux kafər malın Oğuz bəglərinə
	071/07 içinden gitmiş idük dan dansuğ kâfir malın Oğuz biglerine
كتمر ايدك. پاسنك قزه. درونما غزنه دوش و پرمش	071/08 gətürür idik Pasnik Qara Dərvənd ağzına düş vermiş
	071/08 getürür idük Pasınuñ Qara Dervend ağzına döş virmiş
ايدك. اونك قلاستك بشيوز كازي اورز مزه قيلدي	071/09 idik Evnik qalasınıñ beş yüz kafəri üzərimizə qoyıldı
	071/09 idük Evnük kalasınıñ biş-yüz kâfiri üzərimizə qoyıldı
قوانم قلساق اولوي. مالزي رز قزيم يغالر بيلر كور	071/10 Qardaşım tutsaq oldu malımızı rizqimizi yağmaladılar gerü
	071/10 kardaşım tutsaq oldu malumuzu rızqumuzu yağmaladılar girü
دون بيلره قزه باشم كوتدم سكالدم. قزه ياشك صدقيني	071/11 döndülər Qara başım götürdüm saña gəldim Qara başıñ sədəqəsi
	071/11 döndiler qara başım götürdüm saña geldüm qara başıñ şadakası
بيكت مدد سكا ديدې. بوكترا وغلان شراب اچمكوت	071/12 yigit mədəd maña dedi bu gəz oğlan şarab içərkən
	071/12 yiğit meded maña didi bu kez oğlan şarap içər-iken
ايجز اولوي. التون اياغي النون يره چالدي. ايدر	071/13 içməz oldu altun ayağı elinden yerə çaldı aydır
	071/13 içmez oldu altun ayağı elinden yire çaldı aydur
زويدكي يتورك. كيونلن منم شهباز اتني كتورك هي بني	072/01 nə dedigimi yetürüñ geyünimlən mənim şahbaz atımı gətürüñ hey məni
	072/01 ne didügümi yetürüñ geyümüm ile menüm şahbaz atımı getürüñ hey meni
سون يكتلر بيشونلر ديدې. بارز كان دجني اوكلار نه	072/02 sevən yigitlər binstünlər dedi bazırgan dəxi öglərinə
	072/02 seven yiğitlər binstünler didi bazırgan dağı önlerine
دندي. قولاغز اولوي. كانزدجني دشووع برادرده	072/03 düşdi qulaqız oldu kafer dəxi düşübən bir yerdə
	072/03 düşdi qulağuz oldu kâfir dağı düşüben bir yirde
	072/04 aqça ülüşməkdəydi bu məhəldə

اچچا اولشمكە بديجي بويخلان ازنلوك ميدان ارسلائي	<i>ərənləriñ meydanı arslanı</i>
	072/04 aqça üleşmekde-y-idi bu maħalda erenleriñ meydanı arslanı
بھلوانلوك قتليني بوز اوغلان يتوي يراكي دېديجي	072/05 <i>pəhləvanlarıñ qaplanı boz oğlan yetdi bir iki demədi</i>
	072/05 pəhlivanlarıñ qaplanı boz oğlan yetdi bir iki dimeddi
كافرلر قتلوروردی . ماش قالدورن كافرلر اولدور	072/06 <i>kafərlərə qılıç urdı baş qalduran kafərləri öldürdi</i>
	072/06 kāfir lere qılıç urdı baş qalduran kāfirleri öldürdi
غزا ایلدی . بارزكانلوك مالني قورتوردی . بارزكانلر	072/07 <i>qəza eylədi bazirganlarıñ malını qurtardı bazirganlar</i>
	072/07 ğazā eyledi bazirganlarıñ malını qurtardı bazirganlar
ایدر بک یکت بزه سن ارلك اشلدن گل امدی بکدن	072/08 <i>aydır bəg yigit bizə sən ərlük işlədiñ gəl imdi bəgəndigiñ</i>
	072/08 aydur big yigit bize sen erlik işledüñ gel imdi begendüğüñ
مالدن ال دېدلر بکدن کوزي بردکوز قولني بوز .	072/09 <i>maldan al dedilər yigidiñ gözi bir dəñiz qulunu boz</i>
	072/09 maldan al didiler yigidüñ gözi bir deñiz qulunu boz
ایغوزي طوتدی . برده التي برلي کوزي برده آغ توزلو	072/10 <i>ayqırı tutdı bir də altı pərli gürzi bir də ağ tozlu</i>
	072/10 aygırı tutdı bir de altı perlü gürzi bir de ağ tozlu
باي طوتدی . براوجني بکدی . ایدر ماره بارزكانلر	072/11 <i>yayı tutdı bu üçini bəgəndi aydır mərə bazirganlar</i>
	072/11 yayı tutdı bu üçini beğendi aydur mere bazirganlar
برانزې وديجي بريايي و بوکوزي مکا و برك دېديجي	072/12 <i>bu ayqırı və dəxi bu yayı və bu gürzi maña verin dedi</i>
	072/12 bu aygırı ve dağı bu yayı ve bu gürzi maña virüñ didi
بویدد کچ بارزكانلر سخت اولوی . یکت ایدر مره	072/13 <i>böylə digəç bazirganlar səxt oldı yigit aydır mərə</i>
	072/13 Böyle digeç bazirganlar saht oldı yigit aydur mere
بارزكانلر چوقني استدم دېدي . بارزكانلر ایتدیلر	073/01 <i>bazirganlar çoqmı istedim dedi bazirganlar ayıtdılar</i>
	073/01 bazirganlar çok mı istedüm didi bazirganlar ayıtdılar
	073/02 <i>ne çoq olsun əmma bizim bir begümüz oğlı vardır bu üç</i>

مەن چوئەن اولسون، اما بىزىم بىزگە ئوغلى باردۇق بىراق	073/02 ne çoğ olsun amma bizüm bir bigümüz oğlu vardır bu üç
بىر مەزگىلگە ئوغلىمىزنىڭ بىر ئوغلى	073/04 aydır mərə bəgüñiz oğlu kimdir aytdılar Bayböraniñ oğlu
	073/04 aydır mere begüñiz oğlu kimdir aytdılar Pay Pürenüñ oğlu
ئارداق نامىنى دېرىدۇلار باي بىر ئوغلى	073/05 vardır adına Bamsı deyirlər dedilər Bayböraniñ oğlu
	073/05 vardır adına Bamsı dirler didiler Pay Pürenüñ oğlu
ئولدىن بىر مەزگىلگە يەتتى بىر مەزگىلگە ئايدۇر	073/06 olıdığın bilämädilər yigit barmağın ısırdı aydır
	073/06 olduğın bilemediler yigit parmağın ısırdı Aydur
بۇنىڭ ئىچىدە ئايدۇر، ئايدۇر، ئايدۇر	073/07 bunda minnətlə almaqdan isə anda babam yanında minnətsiz
	073/07 bunda minnet-ile almaqdan ise anda babam yanında minnetsüz
ئاق ئاغىنىنىڭ ئاغىنىسى بولدى بائىر	073/08 almaq yegdir dedi atın qamçıladi yola girdi bazirganlar
	073/08 almaq yigdür didi Atın kamçıladi yola girdi bazirganlar
ئاق ئاغىنىنىڭ ئاغىنىسى بولدى بائىر	073/09 ardından baqa qaldı vallah yəhşi yigit mürüvvetlü yigit
	073/09 ardından baqa qaldılar vallah yağşı yigit mürüvvetlü yigit
دېرىدۇر، بوز ئوغلى بىلەن ئايدۇر	073/10 dediler Boz oğlan babasının evine geldi bazirganlar
	073/10 didiler Boz oğlan babasınıñ ivine geldi bazirganlar
ئاق ئاغىنىنىڭ ئاغىنىسى بولدى بائىر	073/11 gəldi deyü babası sevindi çetir otağ ala sayvan dıkdirdi
	073/11 geldi diyü Babası sevindi çetir otağ ala şayvan dıkdürdi
ئاق ئاغىنىنىڭ ئاغىنىسى بولدى بائىر	073/12 İpək xalıçələr saldı keçdi oturdu oğlını
	073/12 ipek halıçalar şaldı kiçdi oturdu oğlını
ئاق ئاغىنىنىڭ ئاغىنىسى بولدى بائىر	074/01 qız söz söyləmədi kafərləri qırduğın añmadı nəgahi
	074/01 bir söz söylemedi kāfirleri kırduğın añmadı nagahi
ئاق ئاغىنىنىڭ ئاغىنىسى بولدى بائىر	074/03 gördülər kim ol yigit kim baş kəsübdür qan dökübdür
	074/03 gördiler kim ol yigit kim baş kesüpdür qan döküpdür

باي بو بلك صاغند او تورره باوزكانلر يور يور يور	074/04 <i>Baybörə Bəgiñ sağında oturur bazirganlar yürüdü</i>
	074/04 Pay Püre Bigün sağında oturur bazirganlar yördü
يكدك الين او بويلره بونلر بويله ايدجك باي بو	074/05 <i>yigidiñ əlin öpdilər bunlar böylə edicək Baybörə</i>
	074/05 yigidiñ elin öpdilər bunlar böyle idiçək Pay Püre
بلك اجني طودي ه باوزكانلره ايدره مع قوان اوغلي	074/06 <i>Bəgiñ acığı tutdı bazirganlara aydır Mərə qavat oğlu</i>
	074/06 Bigün acığı tutdı bazirganlara aydur mere qavat oğlu
قوات لره اتا طور ركن اوغل النبي او بولره ايتديلر خانم	074/07 <i>qavatlar ata tururkən oğul əlinmi öpərlər aytdılar xanum</i>
	074/07 qavatlar ata turur-iken oğul elin-mi öperler aytdılar hanum
بريكت سنك اوغلكي دره بلي نم اوغلم در ديري ه	074/08 <i>bu yigit səniñ oğluñ mıdır bəli mənim oğlumdır dedi</i>
	074/08 bu yigit senün oğluñ mıdır beli menüm oğlumdur didi
ايتديلر امدي ايخنة خانم اول انوك الين او يدكوز	074/09 <i>aytdılar imdi incinmə Xanım əvvəl onuñ əlin öpdüğümüzə</i>
	074/09 aytdılar imdi incinmə hanum evvel anuñ elin öpdüğümüzə
اكر سنك اوغلك اولسيدي ه بزم مالوز كر جستانه	074/10 <i>əgər səniñ oğluñ olmasaydı bizim malumuz Gürcüstanda</i>
	074/10 eğer senün oğluñ olmasa-y-idi bizüm malumuz Gürcistanda
كتمدي ه بومر صواتسق اولمشدي ديدلر ه باي	74/11 <i>getmişdi həpümüz tutsaq olmuşdu dedilər Bay</i>
	074/11 gitmiş-idi hepümüz tutsaq olmuş-idi didiler Pay
نوره بلك ايدره مع نم اوغلم باشي كسدي قاني دوكري	074/12 <i>börə Bəg aydır mərə bənim oğlum başmı kəsdi qanmı dökdi</i>
	074/12 Püre Big aydur mere benüm oğlum baş mı kesdi qan-mı dökdi
بلي باش كسدي ه قان دوكري ه آدم اختروي ديدلر	074/13 <i>bəli baş kəsdi qan dökdi adam axtardı dedilər</i>
	074/13 beli baş kesdi qan dökdi adam ahtardı didiler
مع بو اوغلنه اد قويا سنجه وار مي در ديري ه بلي سلطانم	075/01 <i>mərə bu oğlana ad qoyasınca varmdır dedi bəli sultanım</i>
	075/01 mere bu oğlana ad qoyasınca var-mıdır didi beli şultanım
ارقمدر ايدلر ه قان اغوز بکلرني جيزدي قونقلرني	075/02 <i>artıqdır dedilər Qalın Oğuz bəglərini çağırdı qonaqladı</i>

	075/02 artuğdur didiler Pay Püre Big Qalın Oğuz biglerini çağırdı konuqladı
ددم قورقوت کلدی. اوغلانم اد قودی ایدر سوزم	075/03 <i>Dədəm Qorqut gəldi Oğlana ad qodı aydır sözü</i>
	075/03 Dedem Qorqut geldi oğlana ad kodı aydır ünüm aña sözü
دکله باي بوره بک. الله تعالی سکا بر اوغل ویرمش	075/04 <i>diñle Baybörə Bəg Allah Təala sana bir oğul vermiş</i>
	075/04 diñle Pay Püre Big Allah Ta'āla saña bir oğul virmiş
طوتا ویرسون. اغرنجاق کورتدنه مسلمانلار اراخانی	075/05 <i>tuta versün ağır sancaq götürəndə müsəlmanlar arxası</i>
	075/05 tuta virsün ağ sancaq götürəndə müsəlmanlar arhası
اولسون. قارشویاتق قره قارلی طانلودن اناز	075/06 <i>olsun qarşu yatan qara qarlı tağlardan aşar</i>
	075/06 olsun qarşu yatan qara qarlı tağlardan aşar
اولسه. الله تعالی سنک اوغلکه اشوت ویرسون مائو	075/07 <i>olsa Allah Təala səniñ oğluña aşut versün qanlı</i>
	075/07 olsa Allah Ta'āla senüñ oğluña aşut virsün kanlu
کافره کیرتدنه. الله تعالی سنک اوغلکه فرصت ویرسون	075/09 ()
	075/09 kâfire girende Allah Təala senüñ oğluña fırsat virsün
سن اوغلکی باسام دیوا اوخشارسن. بونک ادی	075/10 <i>sen oğluñı Bamsam deyü oxşarsan bunuñ adı</i>
	075/10 sen oğluñı Bamsam diyü oşarsın bunuñ adı
ياشني الله ویرسون دیری. قالن اغوز بکلری ال	075/12 <i>yaşını Allah versün dedi qalın Oquz bəgleri əl</i>
	075/12 yaşını Allah virsün didi Qalın Oğuz bigleri el
دیدلره بکلره ب او بندی. بوز ایقرب چکدردی	076/01 <i>dedilər bəglər həb ava bindi Boz ayqırın çəkdirdi</i>
	076/01 didiler Bigler hep ava bindi Boz ayğırın çekdü
کک کلدی. بامسی بیرک برنی قواکدی. قواق بریر	076/03 <i>keyik gəldi Bamsı Beyrək birini qova getdi qoa qoa bir yerə</i>
	076/03 geyik geldi Bamsı Beyrek birini qova gitdi qova kov bir yire
کلدی نه کوردی. سلطانم کوردی کونک چایرک اوزرنه	075/04 <i>gəldi ne gördi sultanım gördi gög çayıruñ üzerine</i>
	076/04 geldi ne gördi sultanum gördi gök çayıruñ üzerine

برقرمىب اوتاغ دكلمش يازوب براوتاغ كيونك اولاي	076/05 bir qırmızı otağ dikilmiş Yazub bu otağ kimüñ ola
	076/05 bir kırmızı otağ dikilmiş Yā Rab bu otağ kimüñ ola
دېدى خبرى يوق كە الاچىي الاكوزى قىزك اوتاغى	076/06 dedi Xəbəri yoq ki alaçağı ala gözli qızıñ otağı
	076/06 didi həberi yoq ki alaçağı ala gözli qızıñ otağı
اولسه كوك براوتامك اوزرت وارمضا ادبلندي ايتدي	076/07 olsa gerek bu otağın üzərinə varmağa edeblendi ayıtdı
	076/07 olsa gerek bu otağın üzərinə varmağa edeblendi ayıtdı
ت اولورسد اولسون. حلس اوبى الايمه خبرية اوتامان.	076/08 nə olursa olsun hələ mən avumu alayın dedi otağın
	076/08 ne olur-ise olsun hele mən avumı alayın didi otağın
اولكند ايرني كلدي كيكى سكرلري. يامدي كوردي	076/09 ögündə irişi gəldi keyigi siñirlədi baqdı gördi
	076/09 öñinde irişi geldi geyigi siñirledi baqdı gördi
براوتاغ ياني چچك اوتاغيشي كە بيركك بىنك كرمنا	076/10 bu otaq Banıçiçək otağıymış ki Beyrəkiñ beşik kərtmə
	076/10 bu otağ Banı Çiçək otağı-y-imiş ki Beyregün bişik kertme
تسانلي ارخلوسيدى. ياني چچك اوتاخذت	076/11 nişanlısı adaxlıstıydı Banıçiçəğ otaxdan
	076/11 nişanlısı adağlısı-y-idi Banı Çiçək otağdan
باتردى. مر دايه لر برقات اوغلى قات مزه ارلكمي	076/12 baqırdı mərə dayələr bu qavat oğlu qavat bizə ərlükmi
	076/12 bağar -idi mere dayalar bu qavat oğlu qavat mize erlik-mi
كوسرودى. وارك بونون پاي. دللك كورك زه يتر	076/13 göstərir dedi varıñ bundan pay diləñ görün nə deyir
	076/13 göstərür didi varuñ bundan pay dileñ görün ne dir
ديدي. قصرجه بنك دبرلر برخاتون واردى ايلرو	077/01 dedi Qısırça Yengə derlər bir Xatun vardı ilerü
	077/01 didi Qısırça Yinge dirler bir ahtun var-idi ilerü
واردى پاي ديلدي. جي بك يكت نزه دجي بركيكون	077/02 vardı pay dilədi hey bəğ yigit bizə dəxi bu geyikdən
	077/02 vardı pay diledi Hey big yigit bize daği bu geyikdən
پاي دبردي. بىرك ادرم دادى من اوجي دكلم	077/03 pay ver dedi Beyrək aydır mərə dadı mən avçı degiləm

	077/03 pay vir didi Beyrek aydur Mere dadı men avçı degülem
بک اوغلی بکم . هب سیزه دیدی . اما سورعقی عیب	077/04 <i>bəg oğlu bəgəm həp sizə dedi</i> <i>amma sormağ eyib</i>
	077/04 big oğlu bigem hep size didi amma şormak ayib
اولسون . بو اوتاق گمؤکدر دیدی . قضرجه بنکه ایدن	077/05 <i>olmasun bu otağ kimüñdir dedi</i> <i>Qısırca Yengə aydır</i>
	77/5 olmasun bu otağ kimüñdür didi Kışırça Yinge aydur
بک بکیم بو اوتاق پای بیجان بک قیزی بائی چچک	077/06 <i>Bəg yigidim bu otağ Baybican</i> <i>bəg qızı Banıçiçəgiñ</i>
	077/06 Big yigidüm bu otağ Pay Piçen Big kıızı Banı Çiçegün
در دیدی . ایله اولسه خانم بیرک تانی قیندی اوله	077/07 <i>dir dedi eyle olsa xanım</i> <i>Beyrəgiñ qanı qaynadı ədəblə</i>
	077/07 dür didi eyle olsa hanum Beyregün qanı qaynadı edeb-ile
یاب یاب کوود ویدی . قیزلر کیکچی کوزدوله کوزلر	077/08 <i>yab yab geri döndi qızlar</i> <i>keyiki götürdilər gözəllər</i>
	077/08 yap yap girü döndi kızlar geyigi götürdiler gözeller
شاهی بائی چچک اوکته کتور دیلره بیدی کوردی	077/09 <i>şahı Banıçiçəgiñ ökinə</i> <i>gətürdilər baqdı gördi</i>
	077/09 şahı Banı Çiçegün öñine getürdiler baqdı gördi
کبر سلطان سوز صغین کیک دره بائی چچک ایدو	077/10 <i>ki bir sultan simuz sığın</i> <i>keyikdir Banıçiçək aydır</i>
	077/10 ki bir sultan semüz sığın geyikdür Banı Çiçek aydur
مره قیزلر بویکت نه یکتدره . قیزلر ایدن والله سلطاتم	077/11 <i>mərə qızlar bu yigit nə yigittir</i> <i>qızlar aydır vallah sultanım</i>
	077/11 mere kızlar bu yigit ne yigittür kızlar aydur vallah şultanum
بویکت یوزی نقابلو چشتی بکت دره بک اوغلی بک	077/12 <i>bu yigit yüzi niqablu yaxşı</i> <i>yigittir bəg oğlu bəg</i>
	077/12 bu yigit yüzi niqablu yahşı yigittür big oğlu big
بوزی نقابلو بیرکه ویرمنم دیدی . اولیا کم بو اوله	078/01 <i>yüzi niqablu Beyrəgə vermişəm</i> <i>diərdi olmya kim bu ola</i>
	078/01 yüzi niqablu Beyrege virmişəm dir-idi olmaya kim bu ola
مره چا قرك خبر لشم دیدی . چاغردلر بیزک کلدی	078/02 <i>mərə çağırın xəbərleşəyim dedi</i> <i>çağırdılar Beyrək gəldi</i>
	078/02 mere çağırın haberleşeyim didi çağırıldı Beyrek geldi

باي چيچك يشمغاندي . خبر سوردي ايدر بكت	078/03 <i>Banıçiçek yaşmaqlandı xəbər sordı aydır yigit</i>
	078/03 <i>Banı Çiçek yaşmaqlandı haber sordı aydur yigit</i>
كيشك قندن بايرك ايدر ايچ اغوزدن . ايچ اغوزده	078/04 <i>gəlişin qandan Bayrək aydır İç Oğuzdan İç Oğuzda</i>
	078/04 <i>gelüşün qandan Beyrek aydur İç Oğuzdan İç Oğuzda</i>
كوك نيسين ديدى . باي بوره بك اوغلي بامسى	078/05 <i>kimiñ nəsisən dedi Bayböra bək oğlu Bamsı</i>
	078/05 <i>kimün nesisin didi Pay Püre Big oğlu Bamsı</i>
بيرك ديدكلري منم ديدى . قيزاير . يانه مصلحتا	078/06 <i>Beyrək dedikləri mənəm dedi kız aydır Ya nə məsləhətə</i>
	078/06 <i>Beyrek didükleri menem didi kız aydur ya ne məsləhətə</i>
كلك . يكت ديدى . بيرك ايدر پاي بجان بكون	078/07 <i>gəldin yigit dedi Beyrək aydır Baybican Bəgün</i>
	078/07 <i>geldün yigit didi Beyrek aydur Pay Piçen Bigün</i>
برقزي رارمشايني كورمكه . كدم ديدى . قيزاير	078/08 <i>bir qızı varmış anı görməgə gəldim dedi qız aydır</i>
	078/08 <i>bir qızı var-imiş anı görmeğe geldüm didi kız aydur</i>
اول اوبله ادم دكلد ركم سكا كورنه ديدى . اما من	078/09 <i>ol öylə adam degildir kim saña görinə dedi əmma mən</i>
	078/09 <i>ol öyle adam degüldür kim saña görine didi amma men</i>
باي چيچك دا ديدم كل امدي . سنو كله اوه چتالم	078/10 <i>Banıçiçəgiñ dadısıyam gəl imdi sənüñlə ava çıxalım</i>
	078/10 <i>Banı Çiçegün dadısıyam gel imdi senün-ile ava çıxalum</i>
اكونك انوك منم اتوي كچرسه اوناناشني دجني	078/11 <i>Əgər sənün atun mənim atımı keçərsə onuñ atını dəxi</i>
	078/11 <i>eger senün atun menüm atımı kiçer-ise onuñ atını daği</i>
كچرس . هم سنو كله اونخ اتالم مني كچرشك اين دجني	078/12 <i>keçərsən həm sənüñlə ox atalım Məni keçərsən anı dəxi</i>
	078/12 <i>kiçersin hem senün ile oğ atalum meni kiçer-iseñ anı daği</i>
كچرسن . وهم سنو كله كورن شلم مني بصرسك اين دجني	78/13 <i>keçərsən və həm səninlə gürəşəlüm məni basarsañ anı dəxi</i>
	78/13 <i>kiçersin ve hem senün-ile güreşelüm meni başar –iseñ anı daği</i>
بصرس ديدى . بيرك ايدر خوش امدي اتلانك	079/01 <i>basırsan dedi Beyrək aydır xoş imdi atlanın</i>

	079/01 başarsın didi Beyrek aydur hoş imdi atlanuñ
ابن قنك اتني كجدي . اوخ اتدیلر بايرك قنك	079/03 atı qızıñ atını keçdi ox atdılar Beyrək qızıñ
	079/03 atı kızuñ atını kiçdi oğ atdılar Beyrek kızuñ
اوقن يردی . قنزابدر مر یکت منم اوقن کمنه	079/04 oqın yardı qız aydur mərə yigit mənım atımı kimsə
	079/04 oqın yardı qız aydur mere yigit menüm atımı kimse
كجدي كي بوق اوخي كمنه يازدي بوق امدی كل	079/05 keçdügi yoq oxımı kimse yardığı yoq imdi gel
	079/05 kiçdügi yoq oğımı kimse yardığı yoq imdi gel
سنوكل كورشی طوتلم دیری هان بیرك اتن ایندی	079/06 sənüñlə kürəş turalım dedi həman Beyrək atdan endi
	079/06 senüñ-ile güreş turalım didi haman Beyrek atdan indi
قاروشد لراكي پهلوان اولوب برونه صرمشدیلر	079/07 qarvaşdılar iki pəhləvan olub birbirinə sarmaşdılar
	079/07 qarvaşdılar iki pehləvân olup bir birine şarmaşdılar
بیرك كوتورر قیزی بره اومق استر قنك كوتورر	079/08 Beyrək götürər qızı yerə urmaq istər qız götürər
	079/08 Beyrek götürür kıızı yire urmaq ister kıız götürür
بیرکی نیره اومق استر بیرك بوکلدی ایدر بوقیزه	079/09 Beyrəgi yerə urmaq istər Beyrək buñaldı aydır bu qıza
	079/09 Beyreği yire urmaq ister Beyrek buñaldı aydur bu kıza
ياصاين اولورشم قالن اغوز اچندنه باشومه	079/10 basılacaq olursam Qalın Oğuz içində başuma
	079/10 başılacaq olur-istem Qalın Oğuz içinde başuma
تاخج بوریته توخنج ایدر لودیری عینرته کلدی	079/11 qaxınc yüzimə toxınc edərlər dedi qeyrətə gəldi
	079/11 kaxınç yüzümə tohınç iderlər didi gayrete geldi
قرادی قنك باغدمه سن الریما بچكندن ملوندی	079/12 qavradı qızıñ bağdamasın aldı əmcəgindən tutdı
	079/12 kavradı kızuñ bağdamasın aldı emçeginden tutdı
قنك قچندی بوكر بیرك قنك اینجه بیلنه کیردی	079/13 qız quçandı bu gəz Beyrək qızıñ incə belinə girdi
	079/13 kıız çoçındı bu kez Beyrek kızuñ ince bilinə girdi

بەزادى ارخاسى اوزرنە برە اوردى. قىز ايدىرىكت	080/01 baǵdadı arxası üzərinə yerə urdı qız aydır yigit
	080/01 baǵdadı arxası üzərinə yire urdı qız aydur yigit
باي پچانك قىزى بانوجىك منى دىدى. بىرلە اوج	080/02 Baybicanıñ qızı Banuçiçək mənəm dedi Beyrək uç
	080/02 Pay Piçenüñ qızı Banu Çiçek menem didi Beyrek uç
اوبدى. بردىلىدى. دكون قىلوا اولسون خان قىزى	080/03 öpdı bir dişlədi düğün qanlu olsun xan qızı
	080/03 öpdı bir dişledi düğün qutlu olsun han qızı
دبوە برماغىزىن السون بوزوكى چىقىردى. قىزىك برماغىزى	080/04 deyü barmağından altun yüzügi çiqardı qızıñ barmağına
	080/04 diyü parmağından altun yüzügi çikardı kızuñ parmağına
بجوردى. اورتا نىزە بوئشان اولسون خان قىزى دىدى	080/05 keçürdi ortamızda bu nişan olsun xan qızı dedi
	080/05 kiçürdi ortamıza bu nişan olsun han qızı didi
قىز ايدىرچون بويلا اولدى ھامان امدى ايدىرچون	080/06 qız aydır çün boylə oldı haman imdi ilərü turmaq
	080/06 Kız aydur çün böyle oldı haman imdi ilerü turmak
كركەك اوزغى دىدى. بىرلە دىنى نولا خانم باش اورىنە	080/07 gərək bəg oǵlı dedi Beyrək daxi nola xanım baş üzərinə
	080/07 gerek big oǵlı didi Beyrek dahı nola hanım baş üzerine
دىدى. بىرلە قىزىن ابرىلۇب اولرۇنە كىلدى. اغ صقاللو	080/08 dedi Beyrek qızdan ayrılıb evlerine geldi aǵ sakkallu
	080/08 didi Beyrek kıızdan ayrılıp ivlerine geldi aǵ saqkallu
ياسى قىزىك كىلدى ايدىر اوغل دان دانسوخ بوكن	080/09 babası qarşu gəldi aydır oǵul dan dansuh bu gün
	080/09 babası qarşu geldi aydur oǵul dan dansuḡ bu gün
اغوزدە نە كوردك ايدىر نە كورە يىم اوغلى اولى ايس	080/10 Oǵuzda nə gördüñ aydır Nə görəyim oǵlı olan evərimiş
	080/10 Oǵuzda ne gördüñ aydur Ne göreyim oǵlı olan ivermiş
دېنى قىزى اولى كوچورمىنى. ياسى ايدىر اوغل ياشنى	080/11 qızı olan köçürmiş babası aydır Oqul ya səni
	080/11 kıızı olan köçürmiş babası aydur Oǵul ya seni
ايدىرچون كوك. پلى بس اغ صقاللو غىزىتە بابا ايدىرچون	080/12 evərməx mi gərək bəli bəs aǵ sagallu eziz baba evərməx

	080/12 ivermeḡ mi gerek Beli pes aḡ saḡallu aziz baba ivermeḡ
كرك ديدى ياسى ايدراغوزده كيمك قزىن اى وپوزىن	080/13 <i>gərək dedi babası aydır</i> <i>Oğuzda kimiñ qızın alı verərin</i>
	080/13 gerek didi babası aydur Oğuzda kimüñ qızın alı vireyin
ويدى بيرك ايدرييا مكا بر قزىن اى وپوزىن	081/01 <i>dedi Beyrək aydır baba maña</i> <i>bir qız alıver kim mən yerimdən</i> <i>turmadın</i>
	081/01 didi Beyrek aydur baba maña bir qız alı vir kim men yirümden turmadın
اول طار كچ كرك من فزه قوج اتمه بىدوب اول بنمخ كرك من قزىن	081/02 <i>ol turgac gərək mən qaraquç</i> <i>atuma binmədin ol binmax gərək mən</i> <i>qırıma</i>
	081/02 ol turmaḡ gerek men qara qoç atuma binmedin ol binmeḡ gerek men karımuma
وارمدين اول مكا باش كوتورمك كرك بونك كچى قزىن اى	081/03 <i>varmadan ol maña baş</i> <i>gətürmək gərək bunuñ kibi</i>
	081/03 varmadın ol maña baş getürmek gerek bunuñ gibi
ويديا مكا ديدى ياسى باي بوره خان ايدراغول سن	081/04 <i>qız alı ver baba maña dedi</i> <i>babası Bayböra xan aydır oğul sən</i>
	081/04 qız alı vir baba maña didi babası Pay Püre Han aydur oğul sen
قزىن ديلمزس كندركه برحاهيا استرمشس اوغل مگرسن	081/05 <i>qız diləməzsən kəndüñə bir</i> <i>hampa istərmişsən oğul məgər sən</i>
	081/05 qız dilemezsin kəndüñe bir hampa ister-imişsin oğul meḡer sen
استدك قزى باي بجان يك قزى باي جهك اولد ديدى	081/06 <i>istədiğiñ kız Baybican bəg qızı</i> <i>Banıçiçək ola dedi</i>
	081/06 istedüğüñ kız Pay Piçen Big kızı Banu Çiçək ola didi
بيرك ايدر بلي پوراوت آغ صغلكو عزىن باقمه دحج	081/07 <i>Beyrək aydır bəli pəs əvət aq</i> <i>saqallu əziz baba mənüm dəxi</i>
	081/07 Beyrek aydur beli pes evət aḡ saḡallu aziz baba mənüm dah
استدوكم اولور ديدى ياسى ايدراي اوغل باي جهك	081/08 <i>istədüğim oldur dedi babası</i> <i>aydır ay oğul Banıçiçəgiñ</i>
	081/08 istedüğü m oldur didi babası aydur ay oğul Banu Çiçəğüñ
بردى قردانى واردا دنه دلو قزىن ايدر لر قزىن ديلباي	081/09 <i>bir dəli qardaşı vardır adına</i> <i>Dəli Qarcar deyirlər qız diləyeni</i>
	081/09 bir delü qardaşı vardır adına Delü Qarcar dirler qız dileyeni

اولدوره بيرك ايدور ياپس يندلمه باي پرده نك ايدور	081/10 öldürər Beyrək aydır Ya pəs nedəlim Baybörə bəg aydır
	081/10 öldürür Beyrek aydur Ya pes nidelum Pay Püre Big aydur
اونقل قال اغوز بکلرني اودامزه اوجنالم نجه صلحت	081/11 Oğul Qalın Oğuz bəglərin odamıza oxuyalım necə məsləhət
	081/11 Oğul Qalın Oğuz Biglerini odamuza oğyalum niçə məsləhət
کودر لر شه اکا کوره ایش ابره لم دیدی . قال اغوز بکلرني	081/12 görərlərsə aña görə iş edəlim dedi Qalın Oğuz bəglərini
	81/12 görürler ise aña göre iş idelum didi Qalın Oguz Biglerini
هپ اوخدلر اودا الرنه کتوره بلره اغوز نقتان ابلدیله	081/13 həp oxidular odalarına gətirdilər ağır qonaqlıq eylədilər
	081/13 hep oğdular odalarına getürdüler ağır konukluk eylediler
قال اغوز بکلرني ایتدیله بر قیزی استکه نیم وار	082/01 Qalın oğuz bəgləri ayıtdılar bu qızı istəməgə kim var
	082/01 Qalın Oğuz bigleri ayıtdılar bu qızı istemeğe kim var
دیدلر دده قورقوت ایدر یارنلر چونکه منی کوندرسز	082/03 dəyənlərə Dədə Qorqud aydır yaranlar çünki məni göndərsiz
	082/03 didiler Dede Korkut aydur yarenler çünki meni gönderürsiz
باري بايندر خانك تاوله سندن اكي شهباز بركوك	082/04 bilürsüz kim Dəli Qarçar qız qardaşını diləyəni öldürür
	082/04 bilürsüz kim Delü Qarçar qız qardaşını dileyeni öldürür
باري بايندر خانك تاوله سندن اكي شهباز بركوك	082/05 Barı Bayındır Xanın tövləsindən eki şəhbaz yükürək
	082/05 bəri Bayındır Hanun tavlasından iki şəhbaz yüğrük
آت کتورک . بزکچي ياشلو کيچر ايغزي . بر تو قلی باشلو	082/06 at getürüñ bir keçi başlu keçer aygırı bir toğlı başlu
	082/06 at getürüñ bir kiçi başlu kiçer aygırı bir toğlı başlu
طري ايغزي . ناکا دقاچه قومده اولرسه بر يسي	082/07 turi aygırı nāgah qaçma qoma olarsa birisini
	082/07 torı aygırı nāgāh qaçma qovma olur-ise birisini
بام بر يسي يدم دیدی دده قورقوت ک سوزي مقبول	082/08 binem birisini yedem dedi Dede Qorquduñ sözi məqbul
	082/08 binem birisini yedem didi Dede Qorquduñ sözi məqbul
کلدي . واردلره بايندر خانك توله سندن اول اكي	082/09 gəldi vardılar Bayındır Xanın tövləsindən ol iki

	082/09 geldi vardılar Bayındır Hanun tavlasından ol iki
یارلر سزیه حتمه امرلدم دیری کندی مکر ساطام	82/11 <i>yaranlar sizi həqqə ismarladım dedi getdi məgər sultanım</i>
	82/11 yarenler sizi haqqa ışmarladum didi gitdi meğer sultānum
دو نوز جا ره دخی آغ باه ایوبی آغ اوتاغنی نزد برکت	082/12 <i>Dəlü Qarçar dəxi ağ ban evini ağ otağını qara yerin</i>
	082/12 Delü Qarçar daği ağ ban ivini ağ otağını qara yirüñ
اوزونم قوردوش ایوبی یولداشلرا یلم قوته انوب	082/13 <i>üzərinə qurdurmuş idi Yoldaşları ilə buta atub</i>
	082/13 üzerine qurdurmuş-idi yoldaşları ile puta atup
اوتوزردی مدم قورقودارته دن بری کلدی باش	083/01 <i>otururdu Dedem Qorkud ötədən bəri gəldi Baş</i>
	083/01 oturur-idi Dedem Qorqut öteden berü geldi Baş
ایندردی بغربصدی اغزدلره کورکلی سلام ویردی	083/02 <i>endirdi bağır basdı ağız dilden görkli səlam verdi</i>
	083/02 indürdi bağır başdı ağız dilden görklü selam viridi
بتدی ایدر علیک السلام ای عمل آرمش فلی ووش	083/04 <i>baqdı Aydır Əleykəssəlam ay əməl azmış feli dönmüş</i>
	083/04 baqdı aydur Aleyke's-salam ay 'ameli azmış fili dönmüş
قادرا لله اغ التنه قد ایا زمشه ایا قیلر بورایه کلدی	083/05 <i>qadir Allah ağ alınına qada yazmış ayaqlılar buraya gəldigi</i>
	083/05 kâdir Allah ağ alınına qada yazmış ayaqlular buraya geldügi
یوق اغزی لبوسدیرنه ایچدی یوق سکانواری عکمو	083/06 <i>yoq aqızlular bu şuyımdan içdigi yoq saña noldu əmliñmi</i>
	083/06 yoq ağızlular bu şuyımdan içdügi yoq saña noldı amelüñ-mi
ازدی نعلکی ازدی اجلکی کلدی برار ارد	083/07 <i>azdı feliñmi azdı əcəliñmi gəldi Bu aralarda</i>
	083/07 azdı fı'lüñ-mi döndi ecelüñ-mi geldi bu aralarda
ینلرس دیری دده قورقوت ایدر قوشونبان قره طاغلی	083/08 <i>neylərsən Dedi Dədə Qorqut aydır qarşu yatan qara tağıñı</i>
	083/08 neylersin didi Dede Qorqut aydur qarşu yatan qara tağıñ
اشاغ کلمشم ایتی دی کورکلو صویکی کیچمکه کلشم	083/09 <i>aşmağa gəlmişəm aqındılı görkli suyuñı keçməgə gəlmişəm</i>
	083/09 aşmağa gelmişəm aqındılı görklü suyuñı kiçmege gelmişəm

دەدەيى دەپەرە چالە دەدە قورقۇت ايتدى چالماك	084/10 Dədəyi dəpərə çala Dədə Qorqut ayıtdı çalırsañ
	084/10 Dədəyi depere çala Dede Qorqut ayıtdı çalar-iseñ
الون قوريسون قوربي حق تئالي نك امريله دلي	084/11 əlüñ qurısun dedi Həq Təalanın əmrilə Dəli
	084/11 elüñ qurısun didi Həq Taalanun emri-y-ile Delü
قارچارانك الي يوقرودە اصلوقالويە زيرا دەدە	084/12 Qarçarıñ əli yuqarıda asılı qaldı zira Dədə
	084/12 Karçaruñ eli yukaruda aşılı kaldı zirā Dede
قورقۇت وايت اسي ايدى دەدە دلكى قبول اولدى دلي	084/13 Qorqut vilayət issi idi diləgi qəbul oldu Deli
	084/13 Qorqut velāyet issi idi dileği qabul oldu Delü
قارچار ايدرمدا مان الامان تکرنيك برلكنە بوتمدگان	085/01 Qarçar aydır mədəd aman əlaman Təñriniñ birliginə yoqdur güman
	085/01 Karçar aydur Meded aman el aman tañrunuñ birlüğine yoqdur güman
سەن مەنم الوي صاغلدى كوز تکرنيك بويروغىلا پيغىرىك	085/02 sən mənim əlimi sağaldı gör Tanñrınıñ buyruğıla peyğambariñ
	085/02 sen menüm elümü sağaldı gör tañrunuñ buyruğı-ile peyğamberüñ
قويلە قىز قىزداشي بىر كە ويرە بىر ديري اوج كره اغزىنوز	085/03 qövlilə qız qarındaşı Beyrəgə verəyin dedi üç kərrə ağızdan
	085/03 qavli -y-ile kız qarındaşımı Beyreğe vireyim didi üç kere ağızdan
اقرار ايلدى كناهنە توب ايلدى دەدە قورقۇت دعا ايلدى	085/04 iqrar eyledi günahına tevbe eyledi Dede Qorqut du'a eyledi
	085/04 iqrar eylədi günahına tövbə eylədi Dədə Qorqut dua eylədi
دلي نك الي حق امريله چا صاغ اولويە درندي ايدى	085/05 Dəliniñ əli həq əmrilə şapasağ oldu döndi aydır
	085/05 Delünüñ eli Haq emri-y-ile şapa şağ oldu döndi aydur
دەدە قىز قىزداشك بولمە نە استرسم ويرميسين دەدە	085/06 Dədə qız qarındaşımıñ yoluna bən nə istərəm vərər misin Dədə
	085/06 Dede kız qarındaşumuñ yolına ben ne ister-isem virür -misin Dede
ايدرويرەلم دەدي كورەلم نە استرسىم دلوقارچار ايدىرەك	085/07 aydır verəlim dedi görəlim nə istərsən Dəli Qarçar aydır biñ

	085/07 aydur virelüm didi görelüm ne istersin Delü Qarçar aydur biñ
لم حج مصر اغدا تماش اوله بىكده خىرتون كوزمش قوج	085/09 <i>kim heç qısrığa aşmamış ola biñ daxı koyun görmemiş qoç</i>
	085/9 kim hiç kısrığa aşmamış ola biñ dañı qoyun görmemiş qoç
کتورک بىکه تور قىسىز قولىسىز کوبک کاتورک بىک دى	085/10 <i>gətürüñ biñ də quyriqsız qulaqsız köpək gətürüñ biñ daxı</i>
	085/10 getürüñ biñ-de quyruqsuz kulaqsuz köpek getürüñ biñ dañı
دوه کتورک مکا دى بىه اکر بودید کم نسته لری کتور کوز	085/11 <i>Büre gətürüñ maña dedi əgər bu dedigim nəsnələri gətürərsiñiz</i>
	85/11 Püre getürüñ maña didi eger bu didügüm nesneləri getürür-iseñüz
خوش و بدم اما کتور مىکن اولوز مىکن بوتانله اولوردم	085/12 <i>xoş verdim amma gətürməyəcək olursañ bu qatla öldürmədim</i>
	085/12 hoş vir düm amma getürmeyecek olur-iseñ bu katla öldürmedüm
اول وقتى اولور دى دى بىه دده دونى باي بوره	085/13 <i>ol vaxtin öldürerin dedi Dədə döndü Baybörə</i>
	085/13 ol vaxtin öldürürün didi Dede döndü Pay Püre
اولونکلدى باي بوره بىک ايدردده اوغلانمىس قىزى	086/01 <i>bigüñ evlərinə gəldi Baybörə Bəg aydır Dədə oğlanmısan qızımı</i>
	086/1 bigüñ ivlerine geldi Pay püre Big aydur Dede oğlan-mısın kız-mı
س دده اوغلانم دى بىه ياپس نجه تور تىلك دى قورچارک	086/02 <i>san Dədə oğlanam dedi ya pəs necə qurtulduñ Dəli Qarcaruñ</i>
	086/02 sın Dede oğlanam didi ya pes niçe qurtıldıñ Delü Qarcaruñ
الندون دى بىه دده ايدرد اللهک عنابنى ارنلک همتى	086/03 <i>əlindən dedi Dədə aydır Allahuñ inayəti ərənləriñ himməti</i>
	086/03 elinden didi Dede aydur Allahuñ inayeti erenlerüñ himmeti
اولدى قىزى الدم دى بىه بيرکه و اناسنه دى قىز قىزى	086/04 <i>oldı qızı aldım dedi Beyrəgə və anasına və qız qardaşlarına</i>
	086/04 oldı qızı aldım didi Beyrege ve anasına ve kız qardaşlarına
موشى قىزى سوتولره شادا اولدىلره باي بوره نىک	086/05 <i>muştucu gəldi sevindilər şad oldılar Baybörə bəg</i>
	086/05 muştucu geldi sevindiler şad oldılar Pay Püre Big
ايدردلونه تدرمال استديعه دده ايدرد يار سون	086/06 <i>aydır Dəlü nə qədər mal istədi Dədə aydır</i>

	086/06 aydur Delü ne kadar mal istedi Dede aydur
يارچماسون دلوقارچا زایل مال استدی که هیچ بتمسون	086/07 yarçımasun Delü Karçar eyle mal istedi ki heç bitmesün
	086/07 yarçımasun Delü Karçar eyle mal istedi ki hiç bitmesün
دیوی بای بودە نك ایدر حله نولری دده ایدر	086/08 dedi Baybörə Bağ aydır Helə nə dilədi Dədə aydır
	086/08 didi Pay Püre Big aydur Hele ne diledi Dede aydur
بلك ايفرد ليوبدز كم نصرعه اشامش اولاپك دخی	086/09 Biñ ayğır diləyübdür kim kısrğa aşmamış ola biñ dæxi
	086/09 Biñ ayğır dileyüpdür kim kısrğa aşmamış ola biñ dağı
بیرا دیلدی کم مایه کورنش اولاپك توج دلیوبدز	086/10 buğra diledi kim maya görmemiş ola bin de diləyübdür
	086/10 buğra diledi kim maya görmemiş ola biñ-de қоç dileyüpdür
قیونە کورنش اولاپك قو پز قسنز قولتسوز کرپك دلدی	086/11 qoyuna girmemiş ola biñ də quyruqsuz qulaqsız köpək dilədi
	086/11 koyun görmemiş ola biñ-de kuyuksuz kulaksuz köpek diledi
بلك دخی خراجده تراجد بوره لردیلدی بیرنسنه لر	086/12 bin dæxi xaraca qaraca bürələr dilədi bu nəsneləri
	086/12 biñ dağı haraça qaraça pürelər diledi bu nesneləri
کتورجك اولر سکز قیز فرزنداشی ویردم کالور میجان	086/13 gətürəcək olursıñız qız qarındaşımı verərəm gətürməyəcək
	086/13 getürecek olur-iseñüz kız qarındaşımı virürem gelürmeyecek
اولر سك كورمده كورغیس یوخسه سنی اولدوروم دیدی	087/01 olursan gözümə görünməyəsən yoxsa səni öldürərəm –dedi
	087/01 olur-iseñ gözümə görünmeyesin yohsa seni öldürürem didi
باي بوره نك ایدر دده مع اوچنی بولورسه ایکنی	087/02 Baybörə Bağ aydır Dədə mən üçini buluramsa ikisini
	087/02 Pay Püre Big aydur Dede men üçini bulur-isem ikisini
سن بولور میسینی دیوی دده قورقود بلی خانم بولایم	087/03 sən bulurmusan dedi Dədə Qorqud Bəli Xanım bulasıyam
	087/03 sen bulur-mısın didi Dede Korkut beli hanum bulayım
دیوی باي بودە نك ایتدی اموی دده کوپکله پوره یی	087/04 dedi Baybörə Bağ ayıtdı İmdi Dədə köpəklə bürəyi
	087/04 didi Pay Püre Big ayıtdı İmdi Dede köpek-ile püreyi

س بول دېرى . دېنى كندوسى تول توله اتلونه واردي بك	087/05 <i>sən bul dedi dəxi kəndüsi tölə tölə atlarına vardı biñ</i>
	087/05 sen bul didı daħı kendüsi tavla tavla atlarına vardı biñ
واردي بك قوج پچدي . دده قورقود دېنى بك قورقوشن	087/07 <i>vardı biñ qoç seçdi Dədə Qorqud dəxi bin quyruqsız</i>
	087/07 vardı biñ qoç seçdi Dede Qorqut daħı biñ kuyruksuz
قولتسز كوپكله بك دېنى بوره بولوي . الوپ بونلوي دلو	087/08 <i>qulaqsız köpəklə biñ dəxi bürə buldı alub bunları Dəlü</i>
	087/08 qulaqsuz köpek-ile biñ daħı püre buldı alup bunları Delü
قرچان كنديه ايشندي ترشوكلاي كوره يم دېدى كورد	087/09 <i>Qarçara getdi Dəlü Qarçar eşitdi qarşu gəldi görəyim dedigimi gətürdilər mi</i>
	087/09 Qarçara gitdi Delü Qarçar işitdi qarşu geldi göreyim dedüğümü gətürdiler mi
ديريه اينلري كوريجك بكندي . دو لوي كورد كند بگد	087/10 <i>dedi ayğırları görəcək bəğəndi develeri gördüğünde beğendi</i>
	087/10 didı ayğırları görəcək beğendi develeri gördüğünde beğendi
قرچاري بكندي . كوپلري كوريجك قش قش كلاي ايون	087/11 <i>koçları beğendi köpəkləri görəcək qas qas güldü aydır</i>
	087/11 koçları beğendi köpekleri görəcək qas qas güldü aydır
دده باقاي منم بون لوم . دده قورقود جاي اونل قرچار	087/12 <i>Dədə ya qanı mənim bürələrim Dədə Qorqud hey oğul Qarçar</i>
	087/12 Dede ya qanı menüm pürelerüm Dede Qorqut hay oğul Qarçar
ادمه اوش بوكلك كوي بوكلوده اول برياون جاوزده	087/13 <i>adama uş bökələk kibi buñludar ol bir yauz canvədir</i>
	087/13 adama uş bögelek gibi buñludur ol bir yavuz canavardur
هپ بيرده دير بددم . كل كيد لم سوزين ال ارون	088/01 <i>həp bir yerdə dərib dururam gəl gedəlim simizün alaruğın</i>
	088/01 hep bir yirde dirüp -dururam gel gidelüm semüzün al aruğın
قوردييه الوي دي قرچاري بريره لي يره كتوردي .	088/02 <i>qo didi aldı Dəlü Qarçarı bir pürelü yire getürdi</i>
	088/02 <i>qo dedi aldı Dəli Qarçarı bir birəli yerə gətürdi</i>
دي قارچاري يالنجي ايلدي . اچله قوردييه پره لس	088/03 <i>Dəli Qarçarı yalnızçıq eylədi ağıla qoydu Birələr</i>
	088/03 Delü Qarçarı yalınçaq eyledi ağıla koydı Püreler

دې قارچار، اوشدله كوردې بھتري بلنزه ايدرمده	088/04 <i>Dəli Qarçara üyişdiler gördi bacara bilməz aydır mədəd</i>
	088/04 Delü Qarçara üşdiler Gördi beceri bilmez aydur meded
دده كرم ابله الله عشقنه پتوي اچ چتاي ديري	088/05 <i>Dədə Kəram eylə Allah eşqinə qapıyı aç çıxayın dedi</i>
	088/05 Dede kerem eyle Allah 'ışkına kapuyı aç çıkayın didi
دده قورقود اوغل قارچارنه قازغشه ايدرسن كتوره	088/06 Dede Qorkut oğul Qarçar ne qarğaşa idersin getürdüm
	088/06 <i>Dədə Qorqud Oğul Qarçar nə qarğaşa edersən götürdüm</i>
برا صرلدوغك سننه دره نولوك بوبله بولكلدك سوزيما	088/07 <i>bu ısmarladuğın nəsnədir nolduñ böylə buñaldıñ simüzün</i>
	088/07 bu ısmarladuğın nesnedür nolduñ böyle buñalduñ semüzin
ال اروغني قوديري، دلوقارچار ايدرمه، هاي دده	088/08 <i>al aruğın qo dedi Dəli Qacar aydır hay Dədə</i>
	088/08 al aruğın qo didi Delü Qarçar aydur hay Dede
سلطان، تکرې بوتک سوزي ده، السونه، اروغنده	088/09 <i>sultan Tañrı bunıñ simüzin də alsun aruğın da</i>
	088/09 Sultan Tañrı bunuñ semüzin de alsun aruğın-da
دلونك جاشه كچمش، باشي پتوي اولمش، كوده سي پره	088/12 <i>Dəlünün canına keçmiş başı qopuşı olmuş gövdəsi birə</i>
	088/12 Delünün canına kiçmiş başı qapuşı olmuş gevedesi püre
دن كورنزه يوزي كوزي بلورنزه دده نك اياغنه دوشدي	088/13 <i>dən görünməz yüzi-gözi bəlürməz Dədəniñ əyağına düşdi</i>
	088/13 den görünmez yüzi gözi belürmez Dedenün ayağına düşdi
الله عشقنه بني قورقوت ديري، دده قورقوت واول اوغل	089/1 <i>Allah eşqına beni qurtar dedi Dede Qurkut var oğul</i>
	089/01 Allah ışkına beni qurtar didi dede Qorkut var oğul
صوبه روشدي، بوره در صوبه اقدې كدي كلدي كيا	089/03 <i>suya düşdi bürədir suya aqdı getdi gəldi geyəsi</i>
	089/03 suya düşdi püredür şuya aqdı gitdi geldi geyesi
س كتوي، اهره وكن يراغني كوردې، اغوز زمانده بركيت	089/04 <i>sin geydi evine getdi ağır düğün yarağın gördü Oquz zamanında bir yigit</i>
	089/04 sin geydi ivine gitdi ağır düğün yarağın gördi Oğuz zamanında bir yiğit

ه اولنسه اوخ انا ردي . اوحي يرد . دوشسه ان كوكلا	089/05 ki <i>evlense ox atardı oxı yerde düşse anda gerdek</i>
	089/05 ki <i>ivlense oh atar-idi oğı ne yire düşse anda gerdek</i>
دكردی . بیاریك خان دخی اوحن انزی . دینه کردن	089/06 <i>dikardı Beyrək Xan daxı oxın atdı dibinə gərdəgin</i>
	089/06 <i>diker-idi Beyrek han dağı ohın atdı dibine gerdegin</i>
بیاریك كدی . بولداشلر نه بوایش خوش کلدی . سحت	089/08 <i>Bayrək geydi yoldaşlarına bu iş xoş gəlmədi səht</i>
	089/08 <i>Beyrek geydi yoldaşalarına bu iş hoş gelmedi saht</i>
اولدیله . بیاریك ایدرینه سحت اولدو کز دیوی . ایتدیله	089/09 <i>oldılar Beyrək aydır niyə səxt olduñuz dedi aytdılar</i>
	089/09 <i>oldılar Beyrek aydur niye saht olduñuz didi aytdılar</i>
بخت ا . یلوم . سن قزبل قفتان کیرسن براغ قفتان	089/10 <i>neçə səxt olmayalum sən qızıl qaftan geyersən biz ağ qaftan</i>
	089/10 <i>nice saht olmayalum sen kızıl qaftan geyersin biz ağ qaftan</i>
کیا زدی دیله . بیاریك ایدر بو قدر دینسه دن او تری نیه	089/11 <i>geyarız dedilər Beyrək aydır bu qədər nəsnədən ötri niyə</i>
	089/11 <i>geyerüz didiler Beyrek aydur bu kadar nesneden ötüri niye</i>
سخت اولور سزه بکون بی کیدم یاریب ناایم کسونه قرنا	089/12 <i>səxt olursız bu gün bən geydim yarın naibim geysün qırq</i>
	089/12 <i>saht olursız bu-gün ben geydüm yarın nayibüm geysün kırk</i>
ویزه لم دیدی . قرق بکیدا ایلن بیوب اچوب اوتورلر ⁹⁰	090/01 <i>verəlim dedi qırq yigid ilən yeyüb içib oturlardı</i>
	090/01 <i>virelüm didi kırk yigit ilen yiyüp içüp oturlar-idi</i>
یارمسون یاریمسونه کازک جاسوسی بونلری جاسولدا	090/02 <i>yarımasun yarçımasun kafəriñ casusı bunları casusladı</i>
	090/02 <i>yarımasun yarçımasun kâfirüñ cāsusı bunları cāsusladı</i>
وارب با بیورد حصار ی بکنه جنر ویدی . ایدر نه اوتور	090/03 <i>varıb Bayburd Hasarı bəginə xəbər verdi aydır nə oturarsan</i>
	090/03 <i>varup Bayburd Hışarı bigine haber virdi aydur ne oturursız</i>
سلطانم پای چاره . بک اول سکا ویره چکی فری بیرک	090/04 <i>sultanım Baybecan Bəg ol saña verəcəgi qızı Beyrəgə</i>
	090/04 <i>şulğanum Pay Pican Big ol saña vireçegi kıızı Beyrege</i>
وردی . بوکیجه کردک لیرور دیدی یارمسون یارمسون	090/05 <i>verdi bu gecə gərdəgə girür dedi yarımasun yarçımasun</i>

	090/05 virdi bu gice gerdege girür didi yarımasun yarçımasun
اول ملعون بدی یوز کافرلینغا دی بیرک آب لاجه	090/06 ol məl'un yedi yüz kafirlə yılğadı <i>Beyrəg apalaca</i>
	090/06 ol melun yidi yüz kāfir-ile yılğadı Beyrek ap alaca
لۇدی کی ایچندە بیویب ایچوب بی جنار تورردی دەون	090/07 <i>gərdəgi içində yeyüb-içüb</i> <i>bixəbər oturardı dün</i>
	090/07 gerdegi içinde yyüp içüp bî- haber oturur-idi dün
ایچوسندە کائز او تاغە قیترلریە نای قیلجین سیردی	090/08 <i>uyxusından kafər otağa qoyuldu</i> <i>naib qılıncın sıyırdı</i>
	090/08 uyhusunda kāfir otağa qoyıldı naayibi qılıncın şıyırdı
الە الریە نئم باشم بیرکک باشنە قربان اولسون	090/09 <i>alina aldı mənim başım</i> <i>Beyrəgiñ başına qurban olsun</i>
	090/09 eline aldı menüm başım Beyregün başına qurban olsun
دیویە نایب بارە لندی شهید اولدی درین اولدە	090/10 <i>dedi naib paralandı şəhid oldı</i> <i>dərin olsa</i>
	090/10 didi nayib paralandı şehid oldı derin olsa
بانۆدرە قلابەلق قورخودرە ات ابشارار او کوزر بیان	090/11 <i>qalabalıq qorxudur at işlər ər</i> <i>öginür yayan</i>
	090/11 baturur qalabalıq qorhudur at işler er öginür yayan
اریک امور ی اولمزە او تۆلتوز یکیدلن بایرک طقتان	090/12 <i>əriñ umurı olmaz otuz toquz</i> <i>yigidlən Beyrək tutsaq</i>
	090/12 erün umudı olmaz otuz toquz yigit-ilen Beyrek tutsaq
کتدیە طاک او تزیە کون طوعدیە بایرکک اتاسی	090/13 <i>getdi tan ötdi gün toğdı</i> <i>Beyrəgiñ atası</i>
	090/13 gitti tañ ötdi gün toğdı Beyregün atası
اناسی بقدیە کوردیکم کردک کورنزا اولمشە آه انۆلیر	091/01 <i>anası baqdı gördi kim gərdək</i> <i>görünməz olmuş ah etdilər</i>
	091/01 anası baqdı gördi-kim gerdek görinmez olmuş ah itdiler
عظلری باشلرندە کتدیە کورد لوم اوجار دە قوزغوبا	091/02 <i>aqleri başlarından getdi</i> <i>gördilər kim uçarda quzgun</i>
	091/02 aqılları başlarından gitti gördiler kim uçarda quzgun
نایب شهید اولمشە بیرکک باباسی قبا صادق کوزوب	091/04 <i>naib şəhid olmuş Beyrəgiñ</i> <i>babası qaba sarıq götürüb</i>
	091/04 nayip şehid olmuş Beyregün babası qaba şaruq götürüb

یره چالریج طرندی یقاس یرتدی، اوغل اوغل دیوبن	091/05 <i>yere çaldı tartdı yaqasın yırtdı oğul oğul deyüben</i>
	091/05 yire çaldı ıardı yaqasın yırtdı oğul oğul diyüben
برکردی زارلق قلدی، اغ بورچکلوانامی بولور بولور	091/06 <i>yügirdi zarlıq qıldı ağ birçəklü anası buldır- buldır</i>
	091/06 böğürdi zārılıq kıldı ağ pürçeklü anası buldur buldur
اغلریج کوزنک یاشن دوکدی، اجی طرناق آغ پوزن	091/07 <i>ağladı gözünüñ yaşın dökdi acı tırnaq ağ yüzinə</i>
	091/07 ağladı gözünüñ yaşın dökdi acı tırnaq ağ yüzine
الری چالری، آل یکان، طرندی، قرغوبی قره ساچینی	091/08 <i>aldı çaldı al yanaqñ tartdı qargu kibi qara saçını</i>
	091/08 aldı çaldı al yanaqñ tartdı qargu gibi qara saçın
یرلری، اعلریجی صتلیجینی اوند کلدی، بای بود	091/09 <i>yoldu ağlayıbanı sıqlayıbanı evinə gəldi Baybörə</i>
	091/09 yoldı ağlayubanı sıqlayubanı ivine geldi Pay Püre
بکوک دنلوکی التون بان اوند کردی، قری کلینی قاص	091/10 <i>Bəgiñ dünlügi altun ban evinə şiven girdi qızı gelini qas</i>
	091/10 Bigüñ dünlügi altun ban ivine şiven girdi qızı gelini qas
قاص کلنز اولری، قرل قناغ النیاقمز اولری، یری	091/11 <i>qas gülməz oldı qızıl qına ağ əlinə yaqmaz oldu yedi</i>
	091/11 qas gülmez oldı kızıl qına ağ eline yaqmaz oldı yidi
یتز قرداشی، آغ چقر دبلر، قره طونلر کیدلر، وای بکه	091/12 <i>qız qardaşı ağ çıxardılar qara tonlar geydilər vay bəgim</i>
	091/12 kız qardaşı ağ çıxardılar qara tonlar geydiler vay bigüm
قرطاش، مراد، مقصود، نیرمیں، یالک، قرداش، دیرت	091/13 <i>qardaş muradına məqsuduna irməyən yalñuz qardaş-deyib</i>
	091/13 qardaş muradına mağşudına irmeyen yaluñuz qardaş diyüp
آنکشدلو بوکرشدیلر، بیرک یارکلسن، جنرالری، بانی	092/01 <i>ağlaşdılar böğrişdilər Beyrəgiñ yauqlusına xəbər oldu Banı</i>
	092/01 ağlaşdılar böğrişdiler Beyregüñ yavuklusına haber oldı Banı
یکانی طندی برتدی، وای آل ووداغم ایاسو، وای اولم	092/03 <i>yañağıni tartı yırtdı vay al duvağım iyəsi vay alnum</i>
	092/03 yañağıni ıardı yırtdı vay al duvağım iyesi vay alnum
باشم اورچی، وای شاه یکدم وای شهباز یکدم، طریفی	092/04 <i>başım umuru vay şah yigidim vay şahbaz yigidim doyunca</i>

	092/04 başum umudı vay şah yigidüm vay şahbaz yigidüm toyınça
یوزن بقاء غم خانم بیکت • قند کتدک بی یا کوز قوب جانم	092/05 <i>yüzinə baqmadığım xanım yigit qanda getdiñ bəni yalnız qoyıb canım</i> 092/05 yüzine bakmadığım hanum yigit qanda gıtdüñ beni yaluñuz koyup canum
بیکت • کوز اجوی کوردکم • کولک الہ سودکم بریصدوق باش	092/06 <i>yigit göz açuban gördüğüm köñül ilə sevdiğim bir yasduqda baş</i> 092/06 yigit göz açuban gördüğüm köñül ilə sevdiğüm bir yasduqda baş
قودغم بولند اولدکم قربان اولدغم رای قزان بٹک اناجی	092/07 <i>qoduğım yolında öldüğüm qurban olduğum vay Qazan Bəğniñ inağı</i> 092/07 qoyduğum yolında öldüğüm qurban olduğum vay Qazan Bigüñ inağı
وای قالی اغوزک امرجنی بیک دیوب زاری زاری	092/08 <i>vay Qalın Oğuzun imrənçisi Beyrək -deyüb zarı-zarı</i> 092/08 vay Qalın Oğuzun imrənçesi Han Beyrek diyüp zarı zarı
اغدی • بوئی ایشدوب قان سلیک اولغلی دلورمنان	092/09 <i>ağladı bunu eşidüb Qıyan Səlçuq oğlu Dəlü Dondar</i> 092/09 ağladı bunu işidüb Qıyan Selçük oğlu Delü Dündar
اغ جتردی قره کیدی • بیک یار دیولر اشری ائی	092/10 <i>ağ çıqardı qara geydi Beyrəgin yaru yoldaşları</i> 092/10 ağ çıqardı qara geydi Beyregüñ yar ve yoldaşları
جرب قرال کیدلره قالی اغوز بکلری بیک اچون عظیم	092/11 <i>ağı çıkarıb qaralar geydilər Qalın Oğuz bəgləri Beyrəg için əzim</i> 092/11 ağı çıkarıp qaralar geydiler Qalın Oğuz bigleri Beyrek için azım
باس طرندله اومود اوزدله بونک اوزنه اون ایق بیک	092/12 <i>yas tutdılar umud üzdlər bunun üzərinə on altı yıl</i> 092/12 yas tutdılar umud üzdlər bunun üzerine on altı yıl
بکدی بیک اولوسین دیس بیلما دپله بیکون قیزک	092/13 <i>keçdi Beyrəğniñ ölüsün dirisin bilmədilər bir gün qızıñ</i> 092/13 kiçdi Beyregüñ ölüsün dirisin bilmediler bir gün kızuñ
قواشی دلی قچار بایند خانک دیوانه کلری دیزن	093/01 <i>qardaşı Dəli Qarcar Bayındır Xanıñ divanına gəldi dizin</i> 093/01 qardaşı Delü Qarcar Bayındır Hanuñ divanına geldi dizin
چرکدی • ایردولنلر خانک عمری اوزون اولسون	093/02 <i>çökdi aydır dövlətlü xanıñ ömri uzun olsun</i>

	093/02 çökdi aydur devletlü hanuñ 'ömri uzun olsun
بیرک دري ارلسه اوله ایلدی برون پروکلوردی بریکت	093/03 <i>Beyrək diri olsa on altı yıldan bərü gəlüpdi bir yigit</i> 093/03 <i>Beyrek diri olsa on altı yıldan berü gelür-idi bir yiğit</i>
ارلسه دريسی خبرین کتورسه چیرغاب التون اچسه	093/04 <i>olsa dirisi xəbər in gətürsə çırğab çuxa altun aqça</i> 093/04 <i>olsa dirisi haberin getürse çırğap çuğa altun aqça</i>
دیرودم اولسی خبرین کتون نه چیر فوداشم دیرودم دیردی	093/05 <i>verərdim ölüsi xəbər in gətürənə qız qardaşım verərdim -dedi</i> 093/05 <i>virür-idüm ölüsi haberin getürəne qız qardaşım virür-idüm didi</i>
ایدر سلطانیم بیه واریم اولسی دريسی خبرین کتوره بیث	093/07 <i>aydır sultanım bən varayın ölüsi dirisi xəbər in gətürəyin</i> 093/07 <i>aydır şulğanum ben varayın ölüsi dirisi haberin getürəyin</i>
دیردی مکی بیک بوکر بوکوملک بئشلمش ایردی کیمز ایردی	093/08 <i>dedi məgər Beyrək buña bir kömlək bağışlamış idi geyməz idi</i> 093/08 <i>didi meğər Beyrek buña bir kömlek bağışlanmış-idi geymez-idi</i>
صانلردی و واردی کوملکی قان قونیه یانوردی بایندر	093/09 <i>saqlardı vardı könləgi qana-quna batırdı Bayındır</i> 093/09 <i>şaqlar-idi vardı könləgi qana quna baturdı Bayındır</i>
خانک اوکته کتورم برقدی بایندر خان ایدرمه بومنه	093/10 <i>xanıñ ökinə gətirib biraqdı Bayındır Xan aydır mərə bu nə</i> 093/10 <i>hanuñ öñine getürüp birakdı Bayındır Han aydır mere bu ne</i>
سلطانم دیردی کوملکی کورچیک بکلر اوکورا اوکراغشاندن	093/12 <i>şulğanum didi kömlegi göricek bigler ögür ögür ağlaşdılar</i> 093/12 <i>şulğanum didi kömlegi göricek bigler ögür ögür ağlaşdılar</i>
زارلقلر کدرله بایندر خان ایدرمه نیه اغلرشی بز برنی	093/13 <i>zarlıqlara girdiler Bayındır Xan aydır mərə niyə ağlarsız biz bunu</i> 093/13 <i>zārılıqlara girdiler Bayındır Han aydır mere niye ağlarsınız biz bunu</i>
تایمیز اوقلوسنه اپرک کورسون اول میشتی بلوره ذیرا	094/01 <i>tanımazız adaqlusına aparıñ görsün ol yaxşı bilür zira</i> 094/01 <i>tanımazuz adaklusına aparuñ görsün ol yaxşı bilür zirā</i>
اول دیکویدر نیه اول تانر دیردی و اردیلر کوملکی میانی	094/02 <i>ol dikübdür yenə ol tanır dedi vardılar kömləgi Banı</i>

	094/02 ol diküpdür yine ol tanır didi vardılar kömlegi Banı
چېكە اينتلره كوردې تانې اولدو دېرېه ملته ياقه	094/03 Çiçəgə ilətdilər gördi tanıdı oldur dedi tardı yaqa
	094/03 Çiçəge iletdiler gördi tanıdı oldur dedi tardı yaqa
کې ال يکاخې رتېه واي کوزا چوب کورد کم کول ووب	094/05 kibi al yañağını yırtdı vay göz açub gördigim köñül verib
	094/05 gibi al yañağın yırtdı vay göz açup gördüğüm köñül virüp
سودکه واي مال دو انم ايا سيه واي المزم باشم امردي	094/60 sevdiğim vay al duvağım iyəsi vay alnum başım umudı
	094/06 sevdiğüm vay al duvağım iyesi vay alnum başum umudı
خان بيرك دېرا غلديه بيا سنه اتانسه خبر اولديه آب	094/07 Xan Beyrək deyü ağladı babasına anasına xəbər oldı ap
	094/07 Han Beyrek diyü ağladı babasına anasına haber oldı ap
اغوز بکاريه بيرکدن او مرد او زدله يلا بغي يالتوق کچي	094/09 Oğuz bəgləri Beyrəkdən umud üzdiilər Yalançı Yalınçuq kiçi
	094/09 Oğuz bigleri Beyrekden umut üzdiilər Yalançı Yaltaçuk kiçi
دکونه ايلديه اول دکونه رعدن تودي بيرک باباسي	094/10 düğünün eyladi ulu düğüninə və'də qodı Beyrəgin babası
	094/10 düğünün eyledi ulu düğünine və'de qodı Beyregün babası
باي بوره بک دخی بازگانلري قزديه يانته کتوي	094/11 Baybörə bəg dəxi bazirganları qağırdı yanına gətürdi
	094/11 Pay Püre Big dağı bazirganları kığırdı yanına gətürdi
ایدوره بازگانلرو ارك اقليم ارك بيرک اولسي	094/12 aydır mərə bazirganlar varuñ iqlim arañ Beyrəgin ölisi
	094/12 aydur mere bazirganlar varuñ iqlim arañ Beyregün ölisi
خبر بکتور بدگر اولي ديه بازگانلر اراق کوره لويکيه	094/13 dirisi xəbər in gətürüb deñiz ölimidir bazirganlar yaraq gördilər gecə
	094/13 dirisi haberin getüre-y-idünüz ola-mı dir bazirganlar yaraq gördiler gice
کندز ديبوب بور بيلره ناکاه پاره صارک بيبور حصاره	0950/01 gündüz deməyüb yürüdilər nagah Parasaruñ Bayburd Hasarına
	095/01 gündüz dimeyüp yorüdilər nāgāh Paraşaruñ Bayburd Hışarına
	095/02 geldiler meğer ol gün kâfirleruñ ağır günlerü-y-idi her biri yimekte

كلايلره مكو اولكون كافرلك اغر كونلر بيهه هريري ميكن	095/02 gəldilər məgər ol gün kafirləriñ ağır günləriydi hər biri yeməkdə
اچمكله ايريه بيركي دنجي كتورب فنوزچا كودولردى بول	095/03 içməgdə idi Beyrəgi dəxi gətirib qopuz çaldırlardı Beyrek
	095/03 içmekte idi Beyregi dağı götürüp qopuz çaldururlar-idi Beyrek
خبرلشدي كوره لم خانم ز خبرلشدي به ابرالاك ابو	095/05 xəbərleşdi görəlüm hanım nə xəbərleşdi aydır Əlañ alçaq
	95/05 haberleşdi görelüm hanum ne haberleşdi aydur alañ alçak
هو ايردن كلن ارغيشه بك بابامك قاوين انامك مغاي	095/06 həva yerdən gələn arğış Bəg babamıñ qadın anamıñ sovgatı
	095/06 hava yirden gelen arğış Big babamıñ qadın anamıñ savgatı
ارغيشه اياغي اوزن شهباز اتيبين ارغيشه اونم كل	095/07 arğış ayağı uzun şahbaz ata binən arğış ünim añla
	095/07 arğış ayağı uzun şahbaz ata binen arğış ünüm añla
دو طونواز صدر اولسم صاغش ارغيشه اغ صطلاباي	095/10 Dəlü Tondaz sorar olsam sağmı arğış ağ saqallu babamı
	095/10 Delü Tundarı şorar olsam sağmı arğış ağ şakallu babamı
اغ بورچكلو اتاي صور اولسم صاغش ارغيشه كوز اچوبا	095/11 ağ bürçəklü anamı sorar olsam sağmı arğış göz açuban
	095/11 ağ pürçeklü anamı sorar olsam sağmı arğış göz açuban
كور دكم . كوكلد سودكم . پاي بجان قزيه باي چچك اودي	095/12 gördüğüm köñülle sevdiğim Baybiçan qızı Banıçıçek evde mi
	095/12 gördüğüm köñül ile sevdiğüm Pay Piçen qızı Banı Çiçek ivde mi
تربان اولسون ارغيش سكا ديري . بارزكانلر ايدر صاغ	096/01 qurban olsun arğış saña dedi bazırğanlar aydır sağ
	096/01 qurban olsun arğış saña didi bazırğanlar aydur sağ
مسين استفسر جانم يامسوقان سلجك اوغلي دلي طونواز	096/02 mısın esən-misin canum Bamsı Qıyan Selçük oğlu Deli Tondazı
	096/02 mısın esen-misin canum Bamsı Qıyan Selçük oğlu Delü Tundarı
صور رسك صاغ در بامسي . قوه كوت اوغلي بوداغي مورز	096/03 sorarsañ sağdır Bamsı Qaragüne oğlu Budağı sorar
	096/03 şorar olsañ sağdır Bamsı Kara Göne oğlu Budağı şorar
اولسك صاغ در بامسي . اول بکلر اغ جترودي قوه كويدي	096/04 olsañ sağdır Bamsı ol begler

	<i>ağ çıqardı qara geydi</i>
	096/04 olsañ şağdur Bamsı ol bigler ağ çıkardı qara geydi
سنکچون بامسيه اغ صتللو اتاغي اغ بر جكلو اناكي صودر	096/05 seniñçün Bamsı ağ sagallu atañı ağ birçeklü anañı sorar
	096/05 senüñ-içün Bamsı ağ şakallu atañı ağ pürçeklü anañı sorar
اولسك صاغ در بامسيه اغ جترب قره كيدلر سنكچون بامسي	096/06 olsañ şağdır Bamsı ağ çıqardı qara geydiler seniñçün Bamsı
	096/06 olsañ şağdur Bamsı Ağ çıkarup qara geydiler sentüñ-içün Bamsı
يروي قينز قرداشك يروي بدل ايردند اغلر كوردوم بامسي	096/07 yedi qız qardaşım yedi yol ayırında ağlar gördüm Bamsı
	096/07 yidi kız qardaşuñ yidi yol ayırında ağlar gördüm Bamsı
كلمز قرداش ديوزا ريلق ابرد كوردوم بامسي كوزا جوتن	096/09 gelmez qardaş Deyü zarılıq eder kördüm Bamsı Göz açuban
	096/09 gelmez qardaş diyü zārılıq ider gördüm Bamsı göz açuban
كوردوكل . كوكل و برب سوردوكل . باي بجان قزى باي	096/10 gördüğüñ köñül virüp sevdüğüñ Pay Piçen kıızı Banı
	096/10 gördiğün köñül verib sevdigin Baybiçan kıızı Banı
چچك كچي دكونن ايلدي . اولود كونه و طله قودى يلدي	096/11 Çiçek kiçi düğünün eylədi ulu dügüninə və'də qodı Yalançı
	096/11 Çiçek kiçi düğünün eyledi ulu dügünine və'de qodı Yalançı
اوغلي بر جتوغه وارد كوردوم . خان برك باره صارتوك	096/12 oğlı Yırtcuğa varır gördüm Xan Beyrək Parasaruñ
	096/12 oğlı Yartaçuğa varur gördüm Han Beyrek Parasuruñ
باي بورد حصار تريا اوجده كوردوكل . آت الاجه كوردوكل	096/13 Bayburd Hasarından uça görgil ap alaca gərdəğüñə
	096/13 Bayburt Hışarından uça görgil ap alaca gerdegüñe
كله كوردوكل . كلمز اولسك باي بجان قزى باي چچكبا	097/01 gələ görgil gəlməz olsañ Baybican kıızı Baniçiçəgi
	097/01 gele görgil gelmez olsañ Pay Piçen kıızı Banı Çiçegi
الدروك بللو بلكل ديري . بايرك قالغدي اغليوا اغليو	097/02 aldurduñ bəlli bilgil Beyrək qalqadı ağılayu-ağılayu
	097/02 aldurduñ bellü bilgil Beyrek kalkdı ağılayu ağılayu
قرق بيكدك يانه كلدي . قاصارق كوردى بره چالدي	097/03 qırq yigidiñ yanına gəldi qaba sarıq götürdi yerə çaldı
	097/03 kırk yigidüñ yanına geldi qaba

	şaruq götürdi yire çaldı
ایدوھی منم مرق یولداشم بیور مسزتلر اولدی یلاخی	097/04 aydır hey mənim qırq yoldaşım bilürmisiz nələr oldı Yalançı
	097/04 aydur hey menüm kırk yoldaşım bilir-misin neler oldı Yalançı
اوغاب یا یلخوق منم اولم خبرین ایلمیش دنلوکی الترت	097/05 oğlu Yalancuq mənim ölüm xəbərini ilətmiş dünlüğü altun
	097/05 oğlu Yaltaçux meñüm ölüm haberin iletmiş dünlüğü altun
اغ جترمش قره کیش . کوزاچوب کوردکم کولک دیرومب	097/07 ağ çıxarmış qara gəymiş göz açuban gördüğüm köñül verüb
	097/07 ağ çıkarmış kara geymiş göz açuban gördüğüm köñül virüp
سودکم . باف چچک یا یلخی اوغاب یا لئوغم وار اولمش	097/08 sevdiğim Baniçiçək Yalançı oğlu Yalincuğa varar olmuş
	097/08 sevdiğüm Banı Çiçek Yalançı Oğlu Yaltaçuğa varur olmuş
بو یلم دیگج مرق بکیدی . باصارتلر کورتدرلیر چالدلر	097/09 böylə digəç qırq yigidi qaba sarıqların götürdilər yerə çaldılar
	097/09 böyle diğec kırk yigidi qaba şaruqların götürdilər yire çaldılar
بو کو بو کو و اغلشدلر زارلیق قلدیلر مکر کافر بکک	097/10 böğürü böğürü ağlaşdılar zarlıq qıldılar məğər kafər bəginin
	097/10 böğürü böğürü ağlaştılar zərlik qıldılar meger kəfir bigünüñ
بیر بکر قزی واردی . هر کون ییر کی کورمک کلوردی اول	097/11 bir bıkr qızı vardı hər gün Beyrəgi görməgə gəlürdi ol
	907/11 bir bıkır kıızı var-idi her gün Beyreği görmege gelür-idi ol
کون کور کورمک کلدی . با مزی کوردی بزرک سعت اولمش	097/12 gün gene görməgə gəldi baqdı gördi Beyrək səxt olmuş
	097/12 gün girü görmege geldi baqdı gördi Beyrek saht olmuş
قیز ایدر بنجون ساخت سن خام بکت . کلکجه سنی شین	097/13 qız aydır neçün səxtsən xanım yigit gəldigimcə səni şən
	097/13 kız aydur niçün sahtsın hanum yigit geldüğümçe seni şin
کور و دم . کولودک او یئاردک مندی تولدک دیدی . پوک	098/01 görərdim gülərdiñ oynardıñ şimdi nolduñ dedi Beyrək
	098/01 görür-idim güler-idiñ oynar-idiñ şimdi nolduñ didi Beyrek
ایدر بنجه سعت اولیایم . اون ای یلدکم با ما کلک لئسایم	098/02 aydır necə səxt olmayayım on altı yıldır kim babañuñ tutsaqıyam
	098/02 aydur niçe saht olmayayım on altı yıldır kim babañuñ tutsaqıyam

<p>آنايه انايير قارمه قرداشه حسرتيم. وهم برتوه كوز لو باوقلم</p>	<p>098/03 ataya anaya qavuma qardaşa hasretim ve hem bir qara gözlü yavuqlum</p>
<p>واردي. يلايجي اوغلي يا ليجوق دبرلر برکتني واردي</p>	<p>098/03 ataya anaya qauma qardaşa hasratem və həm bir qara gözlü yauqlım</p> <p>098/04 vardı Yalançı oğlu Yalancuq deyirlər bir kişi vardı</p> <p>098/04 var-idi Yalançı oğlu Yaltaçuk dirler bir kişi var-idi</p>
<p>وارمش يلا سويليش بني اولري دبش اكا وارر اولشو</p>	<p>098/05 varmış yalan söyləmiş bəni öldü demiş aña varar olmuş</p> <p>098/05 varmış yalan söylemiş beni öldi dimiş aña varur olmuş</p>
<p>ديدي بوبله ديكيم قيزييري عاشتاشيدي ايدرا كوسي</p>	<p>098/06 dedi böylə degəc qız Beyrəgi aşığılamışdı aydır əgər səni</p> <p>098/06 didi böyle digeç kız Beyregi aşıklamış-idi aydur eger seni</p>
<p>حصاردن اشاغه اورغانده سالندرجوق اولوسم بياکه</p>	<p>098/07 hasardan aşığa orğanla sallandıracaq olursam babaña</p> <p>098/07 hışardan aşığa urğan-ile şalınduraçak olur-isem babaña</p>
<p>اناکه سا غلله وراجق اولوسک يني بونزه کلوب حلالغه</p>	<p>098/08 anaña sağlıqla varacaq olursañ bəni bunda gəlüb halallığa</p> <p>098/08 anaña sağlıq-ile varaçak olur-iseñ beni bunda gelüp halallığa</p>
<p>لورميسن ديدي. بيرك انراچيدي. قباجم طرغراين ارجو</p>	<p>098/09 alurmisan dedi Beyrək and içdi qılıcuma toqranayın oxıma</p> <p>098/09 alur-mısm didi Beyrek and içdi kılıcuma toqranayın oğuma</p>
<p>سا بجليه. بيرکي کرتلاين. طررق کي صاورلاين صاغله</p>	<p>098/10 sancılayın yer kibi kərtləyin topraq kibi savrılaysın sağlıqla</p> <p>098/10 sançılaysın yir gibi kertileyin toprak gibi şavırılaysın sağlıq-ile</p>
<p>وارجق اولورسم اغوزده کلوب سيني حلالغه المان شيم</p>	<p>098/11 varar olursam Oğuzda gəlüb səni halallığa almaz isəm</p> <p>098/11 varaçak olur-isem Oğuzda gelüp seni halallığa almaz-isem</p>
<p>ديدي. قيزديجي اورغان کتورب ييري حصاردن اشاغه</p>	<p>098/12 dedi qız dəxi orğan gətürüb Beyrəgi hasardan aşığa</p> <p>098/12 didi Qız dahı urğan getürüb Beyregi hışardan aşığa</p>
<p>سالندروي. بيرك اشاغه بقدي. کندوزين يريوزنده</p>	<p>098/13 salındırdı Beyrək aşığa baqdı kəndözün yer yüzində</p> <p>098/13 şalındırdı Beyrek aşığa baqdı kendüzün yir yüzinde</p>

كوردى اللھ شكر ايلدى يولد شدي كيد رك كافك	099/01 gördi Allaha şükr eylədi yola düşdi gedərək kafəriñ
	099/01 gördi Allaha sükr eyledi yola düşdi giderek kāfirüñ
ابلتبسنه كلدي برات بولرسه قلام نيام ديدى باتدي	099/02 ilqısına gəldi bir at bularsam tutayım binəyim dedi baqdı
	099/02 ilqısına geldi bir at bulur-istem tutayım bineyim didi baqdı
كوزدى كندونك دكيزملونى بوغايغىر بوند اوتلنوب طرد	099/03 gördi kəndüniñ dəñiz qulunu boz aygır bunda otlanub turar
	099/03 gördi kendünün deñiz kulum boz aygır bunda otlanup turur
بوزاينردى بايركى كورب تايىدى. اكي اياغلك اوزرنه	099/04 boz aygır dəxi Beyrəgi görüb tayandı iki ayağınuñ üzərinə
	099/04 boz aygır dağı Beyregi görüp tanıdı iki ayağınuñ üzerine
طوردى كشندي. بيرك دجى بوغايغى اوكلش كوره لم خاتم	099/05 turdı kişnədi Beyrəg dəxi bunu ögmiş görəlüm xanım
	099/05 turdı kişnedi Beyrek dağı bunu ögmiş görelüm hanım
بخر اوكلش. ايدواچوق اچوق ميدانه بكرزىنك الجوخك	099/06 necə ögmiş aydır açuq-açuq meydana bənzər səñin alınçuğıñ
	099/06 niçe ögmiş aydur açuq açuq meydana beñzer señün alınçuğıñ
اكي شنب جرانه بكرزىنك كوزجكوك ايريشه بكرزىنك	099/07 eki şəbciraqa bənzər səñiñ gözçigəziñ əbrişimə bənzər səñiñ
	099/07 İki şeb çırağa beñzer senüñ gözçügezüñ İbrişime beñzer senüñ
بليچك اكي قرشه قرطاشه بكرزىنك قولاچك ارغى	099/08 yəlicigin eki şebciqara bənzər səñin gözçigəziñ əri
	099/08 yiliçügün iki қоша қардаша beñzer señün qulaçuğıñ eri
مرادىتوررئىنك ارخاچك. ات ديمزم سا قرطاش ديم	099/09 muradına yetürər səñiñ arxacığıñ at diməzəm səñə qartaş deyerəm
	099/09 muradına yetürür senüñ arhaçuğıñ at dimezem saña qartaş direm
قرطاشدى يكت باشه ايشى كلدي يولداش ديم يولداشدى	099/10 qardaşımdan yeg başıma iş gəldi yoldaş deyerem yoldaşımdan
	099/10 qartaşumdan yig başuma iş geldi yoldaş direm yoldaşumdan
يك. ديدى ات باشنى يوقر و طردى رتلاغىن قالدردى	099/11 yeg dedi at başını yuqarı tutdı bir qulağın qaldırdı
	099/11 yig didi at başını yuqarı tutdı bir qulağın qaldırdı

يتركه قزى شوكلاي . بيرك ات كوكس قزى قتلدي . اكي كوزيا	099/12 <i>Beyrəgə qarşu gəldi Beyrək atın köksin qucaqladı iki gözün</i>
	099/12 <i>Beyrege qarşu geldi Beyrek at göksin kucaqladı iki gözün</i>
اوبري صجرادي بندي . حصارك قوسنه كلدي . اوتوز طوز	099/13 <i>öpdi sıçradı bindi hasarıñ qapusına gəldi Otuz toquz</i>
	099/13 <i>öpdi sıçradı bindi hişaruñ qapusına geldi Otuz toquz</i>
يولداش امرادي كوردلم خانم نيجه امرادي بيرك ايدر	100/01 <i>yoldaşın ısmarladı görəlüm xanım necə ısmarladı Beyrək aydır</i>
	100/01 <i>yoldaşın ısmarladı görelüm hanum niçe ısmarladı Beyrek aydur</i>
مه صايق دبلو كافر منم اغزومد سو كوردوس . دويا مدم	100/2 <i>mərə sası dinlü kafər mənüm ağzuma sögüb dūrarsañ duyamadım</i>
	100/02 <i>mere sası dinlü kâfir menüm ağzuma sögüp-durur-idiñ doyamadım</i>
توه طكوز اتنوز نيجه يدرتك دويا مدم شكري كايول	100/03 <i>qara toñuz ətindən yaxni yedirdin doyamadım Tənri maña yol</i>
	100/03 <i>kara toñuz etinden yahni yidürdüñ doyamadım Tanrı maña yol</i>
ويروي كيدر اولدم . مه كافر اوتوز طقوز بيكدم اما نتي	100/04 <i>verdi gedər oldım mərə kafər otuz toquz yigidim əmanəti</i>
	100/04 <i>virdi gider oldum mere kâfir otuz toquz yigidüm amanatı</i>
مه كافر بين اكسك برنه اون اولدوره يم . اونی اكسك	100/05 <i>mərə kafər birin əksik bulsam yerinə on öldürəyim onun əksik</i>
	100/05 <i>mere kâfir birin eksük bulsam yirine on öldüreyim onun eksük</i>
بولسم برنه بوزين اولدوره يم . مه كافر اوتوز طقوز بيكدم	100/06 <i>bulsam yerinə yüzün öldürəyim mərə kafər otuz toquz yigidim</i>
	100/06 <i>bulsam yirine yüzün öldüreyim mere kâfir otuz toquz yigidüm</i>
اما نتي مه كافر ديدي . دني الادي يور يور دي . قزى نني	100/07 <i>əmanəti mərə kafer dedi dəxi aldı yürüyü verdi qırq nəfər</i>
	100/07 <i>emanatı mere kâfir didi dağı aldı yorıyu virdi kırk nefər</i>
كافرله اتلاندلار دنه دوستلوه قراكتديله تيارلردونلوك	100/08 <i>kaferler atlandılar ardına düşdilər qoa getdilər yetmədilər döndilər</i>
	100/08 <i>kâfirler atlandılar ardına düşdiler qova gıtdiler yetmediler döndiler</i>
بيرك اعوزه كلدي . باقدي كوردي براوزان كيدو ايدر مه	100/09 <i>Beyrək Oğuzə gəldi baqdı gördü bir ozan geder aydır mərə</i>
	100/9 <i>Beyrek Oğuz'a geldi baqdı gördi bir ozan gider aydur mere</i>

اوزان نره يركيدرسن اوزان ايدريك يكت دكونه كيدرم	100/10 ozan nərəyə gedərsən Ozan aydır Bəg yigit düğünə gedirəm
	100/10 ozan nireye gidersin Ozan aydur Big yığit düğünə giderem
بيرك ايدره دكون كيرك يلايحي اوغلي ياالتجرتك ديدوي	100/11 Beyrək aydır düğün kimüñ Yalançı oğlu Yalınçuğın dedi
	100/11 Beyrek aydur düğün kimüñ Yalançı oğlu Yaltaçuğın didi
مركيك نرس الورديدي = اوزان ايدرخان بيره كلت	100/12 mərə kimüñ nəsın alur dedi Ozan aydır Xan Beyrəğın
	100/12 Mere kimüñ nesin alur didi Ozan aydur Han Beyregün
ادخلوس الورديدي = بيرك ايدرم اوزان قوزك سكا	100/13 adaxlusın alup dedi Beyrək aydır mərə ozan qopuzıñ maña
	100/13 adaħlusın alur didi Beyrek aydur mere ozan qopuzuñ maña
ويركله اتوي سكا ويره يم صتدكلم بهاس كتورم الام ديدوي	101/01 vergil atımı saña verəyim saqla gələm bəhasın gətürəm alam dedi
	101/10 virgil atımı saña vireyim şakla gelem bahasın getürəm alam didi
اوزان ايدراوزم كملدين اوتم بوغلديج براندراومده	101/02 ozan aydır avazım gödəlmədin ünim boğulmadın bir atdır əlümə
	101/02 ozan aydur avazum gedilmedin ünüm yoğulmadın bir atdur elüme
كودي ايلتم صتلييم ديدوي = اوزان قوزي بيره كوردي	101/03 girdi ilətim saqlıyayım dedi ozan qopuzı Beyrəgə verdi
	101/03 girdi ileteyim şaklayayım didi ozan qopuzı Beyrege viridi
بيرك قوزي الدي باباسنك اوردوسته بيتي كلدوي ندي	101/04 Beyrək qopuzı aldı babasınıñ ordusına yaqın gəldi baqdı
	101/04 Beyrek qopuzı aldı babasınıñ ordusına yaqın geldi baqdı
كودي برجاج چوبانليرك قيسق المندر اخلوره بنم	101/05 gördi bir qaç çobanlar yoluñ kıyısın almışlar ağlarlar hem
	101/05 gördi bir kaç çobanlar yoluñ kıyısın almışlar ağlarlar hem
طرميب طاش يفرله بيرك ايدرم چوبانلير برکتي يولده	101/06 turmayıb taş yığrlar Beyrək aydır mərə çobanlar bir kişi yolda
	101/06 turmayup taş yığrlar Beyrek aydur mere çobanlar bir kişi yolda
طاش بولسه يبا انزه سز بويولده بو طاشي بون يفرسنه	101/07 taş bulsa yabana atarsız bu yolda bu taşı neçün yığarsız
	101/07 taş bulsa yabana atar siz bu yolda bu taşı niçün yığarsız

چوبانلار ايدرمه مەسى سېنى بلورسىم بىزىم حالىمىزدىن خىرىك بىن	101/08 çobanlar aydur mərə sən seni bilirsən bizim halımızdan xəbəriñ yoq 101/08 çobanlar aydur mere sen seni bilürsin bizüm halumuzdan haberüñ yok
دېدولر مەنە خالگور واردە چوبانلار ايدرمه بىكوتىرک بىراوغلى	101/09 dedilər mərə nə halñuz vardır çobanlar aydur Bəgümiziñ bir oğlu 101/09 didiler mere ne haluñuz vardır çobanlar aydur Bigümüzüñ bir oğlu
واردىمە اونى يىلدىكىم الدىمى دىرىمى خىرىم كىسە بىلرە	101/10 vardı on altı yıldır kim ölüsü dirisi xəbərini kimsə bilməz 101/10 var- idi on altı yıldır kim ölüsü dirisi haberin kimse bilmez
يا لىجى اوغلى يا لىجوق دىرلرە اولسى خىرىم كىتوروى اوغلى	101/11 Yalançı oğlu Yalançuq deyirlər ölüsü xəbərini gətürdi adaxlusın 101/11 Yalançı oğlu Yaltaçuk dirler ölüsü haberin getürdi adaxlusın
اچا دىرر اولولرە كلود بوندىن كىچرە اورە الم انى اكارامىرە	101/12 aña verər oldılar gəlür bundan keçər uralım anı aña varmasun 101/12 aña virür oldılar gelür bundan kiçer uralum anı aña varmasun
تەكە توستە وارسون دىرلرە بىرک ايدرمه يوزگوزاغ	101/13 təninə tuşına varsun dedilər Beyrək aydur mərə yüzüñüz ağ 101/13 tekine tüşine varsun didiler Beyrek aydur mere yüzüñüz ağ
اولسون اغاگوزك اىتىكى سىزە حلال اولسون دىرىمى	102/01 olsun ağañuziñ ətməgi sizə həlal olsun dedi 102/01 olsun ağañuzuñ etmeği size həlal olsun didi
اىزىن باباسىنك اوردوستە كلدىمە مكر اولوي اوگندە	102/02 andan babasıñıñ ordusına gəldi məgər evləri ökində 102/02 Andan babasıñıñ ordusına geldi meger ivleri öñinde
بىر بىرک اچاچ واردىمە دىبىنە بىر نىشى بكار واردىمى	102/03 bir böyük ağac vardı dibində bir yaxşı biñar vardı 102/03 bir böyük ağac var-idi dibinde bir yaxşı biñar var-idi
كلورە قرداش بىرک دىراغلىر بوزلر صابىك دكونك قىرە	102/05 gəlür Qardaş Beyrək deyü ağlar bozlar toyuñ düğünün qara 102/05 gelür qardaş Beyrek diyü ağlar buzlar toyuñ düğünün qara
اولوي دىراغلىرە بىر كىتىنى قراق كلدى قىلا تىدىمە بولر	102/06 oldı deyü ağlar Beyrəgə qatı fəraq geldi qatlamadı buldur 102/06 oldı diyü ağlar Beyrege qatı firaq geldi katlanmadı buldur

بولدو كوزنك ياشي روان اولدي چاغروبني بورا ده	102/07 buldur göziniñ yaşı rəvən oldı çaqırubanı burada
	102/07 buldur gözünüñ yaşı revan oldı çaqırubanı burada
صوبلر كوره لم خانم نه صوبلر نه صوبلر بيرك ايدرمه قيز	102/08 soylar görəlīm xanım nə soylar Beyrək aydır mərə qız
	102/08 soylar görelüm hanum ne soylar Beyrek aydur mere kız
نه اغلرس بوز لرس انا ديوه ياندي بيزم كيندي اجم	102/09 nə ağlarsan bozlarsan ağa deyü yandı bağrum göynədi içim
	102/09 ne ağlarsın ne buzlarsın ağa diyü yandı bağrum göyindi içüm
مكرسنك اناك يوق اولدور هرده كوك قينر ياغلا	102/10 məgər səniñ ağañ yoq olubdur yürəgiñə qaynar yağlar
	102/10 meğer senüñ ağañ yoq olupdur yüregüñe kaynar yağlar
قوبلبدور قزه بيزك صرصلوبدر اقا ديونه اغلرسين	102/11 qoyulubdur qara bağrıñ sarsılıbdır ağa deyü nə ağlarsan
	102/11 qoyilupdur qara bağrıñ şarşılıbdur ağa diyü ne ağlarsın
نه بوز لرس يندي بيزم كيندي اجم قوشيتان	102/12 nə bozlarsan yandı bağrum göynədi içim qarşu yatan
	102/12 ne buzlarsın yandı bağrum göyindi içüm qarşu yatan
قزه طاغي صودرا اولسم ييلق كوك صوق صوليني صودر	102/13 qara tağı sorar olsam yaylaq kimüñ souq sularını sorar
	102/31 qara tağı sorar olsam yaylaq kimüñ şovux şovux şuların sorar
اولسم ايچت كوك تاوله تاوله شهباز اتلري صودر	103/01 olsam içət kimüñ tavla-tavla şahbaz atları sorar
	103/01 olsam içit kimüñ tavla tavla şahbaz atları sorar
يوكلت كوك اغايلدن انجه قتون صودرا اولسم شون كوك	103/03 yüklət kimüñ ağ ayılda ağça qoyun sorar olsam şülen kimüñ
	103/3 yüklet kimüñ Ağayılدا ağça qoyunı sorar olsam şölen kimüñ
قزكشي خبرسا قن باشم قزبان اولسون بوكن سكا ديري	103/05 qız kişi xəbər maña qara başım qurban olsun bu gün saña dedi
	103/05 qız kişi haber maña qara başım qurban olsun bu gün saña didi
قز ايدرجلده اوزان ايمه اوزان قزه لوجي من قيزك	103/06 qız aydır çalma ozan ayıtma ozan qaraluca mən qızıñ
	103/06 qız aydur çalma ozan ayıtma ozan qaraluça men qızıñ
بيركن ميلاندي انا م بيرك كيندي بيلازم بوز	103/08 Beyrəgiñ yaylastıydı ağam Beyrek gedəli yayladım yoq

	103/08 Beyregüñ yaylası-y-idi ağam Beyrek gideli yaylarum yoq
صوق صوق صولري صورر اولسك اغام بيركك ايجد بوق	103/09 Souq souq suları sorar olsañ <i>ağam Beyrakiñ içadiydi</i>
	103/09 şovuk şovuk suları sorar olsañ ağam Beyregüñ içidi- y-idi
اغام بيرك كيد لي ايجرم بوق • تاو له تاو له سها زالم رقي	103/10 Ağam Beyrək <i>gedali içadim</i> yoq <i>tavla tavla şahbaz atlarını</i>
	103/10 Ağam Beyrek gideli içerüm yoq tavla tavla şahbaz atlarını
صورر اولسك اغام بيره كك بنديدي • اغام بيرك كيد لي	103/11 sorar olsañ ağam Beyrəgiñ <i>binadiydi ağam Beyrək gedali</i>
	103/11 şorar olsañ ağam Beyregüñ binidi-y-idi ağam Beyrek gideli
بيزيم بوق • فطار خطار دور لري صورر اولسك • اغام	103/12 <i>binerim yoq qatar qatar</i> <i>dəvaləri sorar olsañ ağam</i>
	103/12 binerüm yoq qatar qatar develeri şorar olsañ ağam
بيركك بيركك يديدي • اغام بيركك كيد لي يوكلدم بوق	103/13 <i>Beyrəgiñ yüklədiydi ağam</i> <i>Beyrək gedali yüklədim yoq</i>
	103/13 Beyregüñ yükledi-y-idi ağam beyrek gideli yükledüm yoq
اغايلا انجه قيرف صورر اولسك اغام بيركك شرليدي	104/01 <i>ağ ayılda ağca qoyunu sorar</i> <i>olsan ağam Beyrəgiñ şüləniydi</i>
	104/01 ağayıldı ağca qoyunu şorar olsan ağam Beyregüñ şöleni-y-idi
اغام بيرك كيد لي شولم بوق قرو لوكو كلو اوتاغي صورر	104/02 <i>ağam Beyrək gedali şülənim</i> <i>yoq Qqaralu göklü otağı sorar</i>
	104/02 ağam Beyrek gideli şölenüm yoq qaralu göklü otağı sorar
اولسك اغام بيركك دره اغام بيرك كيد لي كوچورم بوق	104/03 <i>olsañ ağam Beyrəkindir ağam</i> <i>Beyrək gedali köçürim yoq</i>
	104/03 olsañ ağam Beyregüñdür ağam Beyrek gideli köçerüm yoq
ينه قير ايدر مره اوزان قوشوتيان قرو طاغون اشوت	104/04 <i>yenə qız aydır mərə ozan qarşu</i> <i>yatan Qara daqdan aşub</i>
	104/04 yine kız aydur mere ozan qarşu yatan kara tağdan aşup
كله كلن كيجد كلن بيرك ادلو بريكين بولشدم كي طشقون	104/05 <i>gəldiğində-keçdiğində Beyrek</i> <i>adlu bir yiğide bulışmadıñ mı taşkun</i>
	104/05 geldüğünde kiçdügünde Beyrek adlu bir yiğide bulışmaduñ mı taşkun
طشقون صولري اشوب كله وكنه كچه وكنه بيرك	104/06 <i>taşqın suları aşub gəldüğündə</i> <i>keçdüğündə Beyrək</i>
	104/06 taşkun şuları aşup geldüğünde kiçdügünde Beyrek

ادلو بريكيد برك دكي . آخرا دلوشهرلردن كلد و ككند	104/07 adlu bir yigide bulışduñ mı ağır adlu şehirlerden geldügiñde
	104/7 adlu bir yigide bulışmaduñ-mı ağır adlu şehirlerden geldügiñde
بيرك ادلو بريكيد برك دكي . مره اوزان كورد و ككند	104/08 Beyrək adlu bir yigide bulışmadıñ mı mərə ozan gördüñse
	104/08 Beyrek adlu bir yigide bulışmaduñ-mı mere ozan gördüñ-ise
ديكل مكا . قره باشم قيان اولسون اوزان سكا ديري . يتر	104/09 degil maña qara başım qurban olsun ozan saña dedi qız
	104/09 digil maña qara başım qurban olsun ozan saña didi kız
كنايدر قرشوياش قره طانم يتلوبدره اوزان سنك	104/10 gene aydır qarşu yatan qara tagım yıqılıbdır ozan seniñ
	104/10 gine aydur qarşu yatan qara tagım yıqılıbdır ozan seniñ
خبرك بوق . كركد ليجه قبا اغاجم كسلويدره اوزان	104/11 xəbəriñ yoq kölgəliçe qaba ağacım kəsilibdir ozan
	104/11 haberüñ yoq kölgeliçe qaba ağacım kesilibdür ozan
سنك خبرك بوق . دینه ككند برقراشم الويرره اوزان	104/12 seniñ xəberin yoq dünyəlikde bir qardaşım alınubdur ozan
	104/12 seniñ haberüñ yoq dünyelikde bir qardaşım alınubdur ozan
واروب اوتكل ديري . بيرك بونون كچدي . اولوقيز	105/02 varub ötgil dedi Beyrek bundan geçdi ulu qız
	105/02 varup ötgil didi Beyrek bundan kiçdi ulu kız
قره لوكوكلو اوتوردرلره جاغريب بيرك صوبلور كورده ليم خانم	105/04 qaralu köklü oturlar çağırub Beyrek soylar görelim xanım
	105/04 qaralu göklü oturlar çağırub Beyrek soylar görelüm hanım
صوبلور ابرو الان صباح يرتون طاران قيزلر اغ اوتاي	105/05 nə soylar aydır alan sabah yerinden turan qızlar ağ otağı
	105/05 ne soylar aydur alan sabah yirinden turan kızlar ağ otağı
يتوب قره اوتاغه كيرن قيزلره اغ چتراب قره كيرن قيزلر	105/06 qoyuban kara otaqa giren qızlar ağ çıkarub qara giyen qızlar
	105/06 qoyuban kara otağa giren kızlar ağ çıkarub qara geyen kızlar
بركي اوكتند بوغرتدن . دار قره صجاج التند كوچ	105/07 bağır kibi ögiñde yoğurtdan nə var qara saqaç altında köməç
	105/07 bağır gibi üginende yoğurtdan ne var qara şakaç altında gömeç
دن نه وار كندركن اتكدن نه وار اوج كونور بولون	105/08 den ne var atməkden nə var üç gündür yoldan

	105/08 den ne var kendürükde etmekden ne var üç gündür yoldan
كلمم بلوردك تمني اوج كونه وارسون الله سوندرسون	105/09 geldim toyuruñ meni üç güne varmasun Allah sevindirsün
	105/09 geldüm toyuruñ meni üç güne varmasun Allah sevindürsün
سنري ديي قنزلر وارديلربك كورديلره بيركك	105/10 sizi dedi qızlar vardılar yemək gətürdiler Beyrəgiñ
	105/10 sizi didi kızlar vardılar yimek getürdiler Beyregüñ
قرن بلوردلره يبارك ابرسا غاكونك باشي وكوري	105/11 qarnın toyurdılar Beyrek aydur ağañuzuñ başı ve gözi
	105/11 qarnın toyurdılar Beyrek aydır ağañızıñ başı və gözi
صدقه سي كهنه قفتانكوز و آرايه كد بريه دكونه وارنبا	105/12 sədəqəsi köhnə qaftanıñuz var işə geyəyin düğünə varayın
	105/12 şadaqası köhnə qaftanıñuz var işe geyeyin düğüne varayın
دكونه الرسه قفتان و بورد كوز قفتانكوز و بريم ديد	105/13 düğündə əlümə qaftan verür gerü qaftanıñuz verəyim dedi
	105/13 düğünde əlümə qaftan virürler girü qaftanıñuz vireyim didi
واردلره بيركك قفتانق وارمشه بوكم وردملره الله	106/01 vardılar Beyrəgiñ qaftanı varmış buña verdilər aldı
	106/01 vardılar Beyregüñ qaftanı varmış buña virdiler aldı
قان ياش ملالدين صويليش كوره لم خانم نه صويليش	106/04 qan yaş tıldı soylamış görəlüm xanım nə soylamış
	106/04 qan yaş tıldı soylamış görelüm hanım ne soylamış
قوه يته كوز لرك چونكلسيديه اقام بيرك ديدم	106/05 qara kıyma gözleriñ çöngəlməsəydi ağam Beyrək deyədam
	106/05 qara kıyma gözleriñ çöngelmese-y-idi ağam Beyrek diye-y-idüm
اوزان سگاه يوزكي تره صاج اورغيسيديه اقام	106/06 ozan saña yüziñi qara saç örtməşəydi ağam
	106/06 ozan saña yüziñi qara saç örtməşə-y-idi ağam
بيرك ديدم اوزان سگا قونت قونت بلهرك قبول	106/07 Beyrək deyədam ozan saña qunt qunt biləkləriñ sol
	106/07 Beyrek diye-y-idüm ozan saña qunt qunt bilekleriñ sol
مسيديه اقام بيرك ديدم اوزان سگاه اپول اپول	106/08 masaydı ağam Beyrək diyədam ozan saña apul apul
	106/08 masa-y-idi ağam Beyrek diye-y-idüm ozan saña apul apul

يوزيشك دن اصلان كبي طاريشك دن قاكلوبن	106/09 yürüşündən aslan kibi turuşundan qañrılıban 106/09 yorışıñdan aslan gibi turuşundan qañrılıban
يا تشكولنه انام بيركه بگز دورم اوزان سني سونغنك	106/10 baqışından ağam Beyrəgə bəñzədürəm ozan səni sevindiridiñ 106/10 baqışuñdan ağam Beyrege beñzedürem ozan seni sevindürdüñ
يىرندرمه اوزان مني ديري . يتزبردني صوبلش	106/11 yərindirmə ozan mənı dedi qız bir dəxi soylamış 106/11 yirindürme ozan meni didi qız bir dahı soylamış
ايور بر زمان ايتمه اوزان انام سرك كده لى من	106/12 aydır ayıtma ozan ağam Beyrək gedəli bizə 106/12 aydur ayıtma ozan ağam Beyrek gideli bize
اوزان كلدوكي بق . اكنوزدن قفتانموز الدوي بق	106/13 ozan geldügi yoq əgñimizden qaftanımız alduğı yoq 106/13 ozan geldügi yoq egnümüzden qaftanumuz aldığı yoq
باشزدن كيجه كلونر الدوي يوق . مينوزي برمه قوچلر	107/01 başımızdan gecəligümüz alduğı yoq buynızı burma qoçlarımız 107/01 başumuzdan giceliğümüz alduğı yoq buynuzı burma qoçlarımız
الدوي يوق ديري . بيرك ايور كوردكي يتزلو قفتانله	107/02 alduğı yoq Beyrək aydır gördüñ mi qızlar bu qaftanla 107/02 alduğı yoq didi Beyrek aydur gördüñ-mi qızlar bu qaftan-ile
گونيم اغوزده مدم دوستم دوستم كيد زدير بق قفتاني	107/04 görəyim Oğuzda mənım dostum düşmənım kimdir dedi qaftanı 107/04 göreym Oğuz'da menüm dostum düşmenüm kimdür didi qaftanı
ميردي كوتردي يتزلوك اوستنه ايتي وريدي . نس	107/05 sıyırđı götürdi qızlarıñ üstünə atı verdi ne sen 107/05 sıyırđı götürdi qızlarıñ üstine atı virdi ne siz
نم بيرك تالسون . براسكي قفتان وركوزه بنم يانم بينم	107/06 nə Beyrək qalsun bir əski qaftan verdiñüz bənim başım beynim 107/06 ne Beyrek qalsun bir eski qaftan virdüñüz benüm başım beynüm
المكوزديوب واردي براسكي دوع چوالي بولدي	107/07 aldıñuz deyüb vardı bir əski dəvə çuvalı buldı 107/07 alduñuz diyüp vardı bir eski deve çuvalı buldı
	107/08 dəldi boynına göçürdi kendüyi dəlüligə biraqdı

دلوي بويننه بچوردې ۰ كډويي د لوگه برقدې	107/08 deldi boynına kiçürdi kendüyi delülige bıraқdı
سوردې دكونه كلدي ۰ كوردې دكونه كويكواو خ	107/09 sürdi düğünə gəldi gördi düğündə köygü ox
بيلر باشي يكنك غملت قوجد اوغلي شرمش الدين	107/11 Bəglər başı Yegnək Qəflət Qoca Oğlu Şir Şəmsəddin
	107/11 Bigler başı Yigenek Ğaflet Qoca Oğlu Şir Şəmsəddin
قنزك فزداشي دي قارچاره لم اوغ اتزلردې ۰	107/12 qızıñ qardaşı Dəli Qarcar bilə ox atarlardı
	107/12 qızıñ qardaşı Delü Qarçar bile oğ atarlar-idi
بچنكم برداغ اتسه برك الوك وارا ولسوه ديدې	107/13 Qaçan kim Budaq atsa Beyrək əliñ var olsun didi
	107/13 Qaçan-kim budağ atsa beyrek elüñ var olsun dir-idi
اوروزاتسه الوك وارا ولسون ديدې ۰ بكنك اتسه	108/01 Uruz atsa əliñ var olsun deyirdi Yegnek atsa
	108/01 Uruz atsa elüñ var olsun dir-idi Yigenek atsa
الوك وارا ولسون ديدې ۰ شرمش الدين اتسه الوك	108/02 əliñ var olsun deyirdi Şir Şəmsəddin atsa əliñ
	108/02 elüñ var olsun dir-idi Şir Şəmsəddin atsa elüñ
وارا ولسون ديدې ۰ كويكواتسه الوك قوريسون	108/03 var olsun deyirdi göygü atsa əliñ qırsun
	108/03 var olsun dir-idi güyegü atsa elüñ qurısın
پرمتلك چوريسون ۰ هي طكوز اوغلي طكوز ديدې	108/04 parmaqlarıñ çürisün hey toñuz oğlı toñuz deyirdi
	108/04 parmaqlaruñ çürisün hay toñuz oğlı toñuz dir-idi
كويكلره قريان اول ديدې ۰ يلا بچي اوغلي بالبوغك	108/05 göygülərə qurban ol deyirdi Yalançı oğlu Yalancığıñ
	108/05 güyegülere qurban ol dir-idi Yalançı oğlu Yaltaçığıñ
اجني طوتيه ايدر مره قوات اوغلي دي قوات سكا	108/06 açığı tutdı aydır mərə qavat oğlı dəli qavat saña
	108/06 açığı tutdı aydur mere qavat oğlı delü qavat saña
دوشري سكا برك كبي سوز سويليك كل مره قوات	108/07 düşərmi maña bunuñ kibi söz söyləmək gəl mərə qavat
	108/07 düşer mi maña bunuñ kibi söz söylemek gel mere qavat

متم يا بيجك يوخسه شدي بونيك اور درم ديغا	108/08 mənim yayımı çək yoxsa şimdi boynıñ uraram dedi
	108/08 menüm yayımı çek yohsa şimdi boynıñ uraram didi
ياي اكي باره اولدي. كوتري اوكنه برقي. دان	108/10 yay eki para oldı götürü öginə bıraqdı daz
	108/10 yay iki para oldı götürü öñine bıraqdı daz
برده ترغا ي اتغنه جشي ديدي. يالنجي اوغلي	108/11 yerdə turğay atmağa yaxşı dedi Yalançı oğlu
	108/11 yirde turğay atmağa yaxşı didi Yalançı oğlu
يا ليتق ياي او قندوغنه قتي قاقدي ايدور مره	108/12 Yalançığ yay ufanduğına qatı qatı aydır mərə
	108/12 Yaltaçuk yay ufanduğına qatı kaqıdı aydur mere
بيركك يايغا وارد كترك دديغا وار ييلر كوردلر	108/13 Beyrəgiñ yayı vardır gətürüñ dedi vardılar gətürdilər
	108/13 Beyregüñ yayı vardur getürüñ didi vardılar getürdiler
بيرك ياي كورد كند يولداشلرين اكدجا اخلديغا ايدر	109/01 Beyrək yayı gördüğündə yoldaşların añdı ağladı aydır
	109/01 Beyrek yayı gördüğünde yoldaşların añdı ağladı aydır
طول طولوه كرديك طولاراي ده وخرلي قودغمي	109/02 tul tolara girdiğim tuladarı doxarlıyi qodığım yağı
	109/02 tül tulara girdüğüm tulararı duharlıyı qoduğum yağı
بوردي الرمد قبل كشم اينر مالي اينر يروب الرغم	109/03 yordı əlümde qıl kişlim ayğır malı ayğır verüb alduğım
	109/03 yurdu elümde qıl kişlüm ayğır malı ayğır virüp alduğum
نوز لوتني يايغ بوغده يروب الرغم بوغده كرتيم بيلو	109/04 tozlu qatı yayım buğa verüb alduğım boğma kirişim Buñlu
	109/04 tozlu qatı yayum buğa virüp alduğum boğma kirişüm buñlu
برده قودم كلدم او قوز طقوز يولداشم اكي ارغيشم	109/05 yerdə qodım gəldim otuz doquz yoldaşım iki arğışım
	109/05 yirde qodum geldüm otuz toquz yoldaşım iki arğışım
ديدي. اخذ برك ايدور. بيلر سزوك عشقكوه چلدم	109/06 dedi andan Beyrək aydır Bəglər sizüñ eşqiñizə çəkəyim
	109/6 didi Andan Beyrek aydur Bigler sizüñ ışkıñuza çekeyim
ياي انايم اوخي ديدي. مكر كويك نك يوزكه نشا	109/07 yayı atayım oxı dedi məgər köyginiñ yüziginə nişan

	109/07 yayı atayım ohi didi meger güyegünüñ yüzüğine nişan
اثرلردى ە بىرك او قلم يوزوكى اوردى پادە لردى ە	109/08 atarlardı <i>Beyrək oqla yüzügi urdı paraladı</i>
	109/08 atarlar-idi Beyrek oq-ile yüzügi urdı paraladı
اغوز بىكلرى بونى كوريجك ال ال چالدیلر كوشد لىز	109/09 Oğuz bağları bunu görəcək ələ-ələ çaldılar gülüşdülər
	109/09 Oğuz bigleri bunu görəcək el ele çaldılar gülüşdiler
قزان بىك باقوب تاشا ابرردى ە ادم كوزردى بىر كى	109/10 Qazan bəg baqub tamaşa edirdi adam göndərdi <i>Beyrəgi</i>
	109/10 Qazan Big baqub tamaşa ider-idi adam gönderdi <i>Beyregi</i>
قزردى ە دلواوزان كلدى ياش اينردى ە بىر بىر	109/11 çağırdı dəlü ozan gəldi baş əndirdi bağır basdı
	109/11 kığır dı delü ozan geldi baş indür di bağır başdı
سلام وىردى ە بىرك ايدىر اور صباح صباردە ە بىك	109/12 Salam verdi <i>Beyrək aydır alar sabah sana yerdə dikiləndə</i>
	109/12 selam virdi <i>Beyrek aydur</i> alar şabah şapa yirde dikilende
اجمان اولى ە اھلاسلە ياپلندە كوك صىوانلار تاو لە	109/13 ağ ban evli atlasda yapılanda gög seyvanlu tavla
	109/13 ağ-ban ivlü atlas-ile yapılanda gök şayvanlu tavla
چاوشلر يىقىندۇ غىتە ياغ دوكىن بول نىمتلەر تاشلار	110/02 çavuşlu yıqandığında yağ dökülən bol ne'mətlü qalmış
	110/02 çavuşlu yaykandığında yağ dökilen bol ni'metlü qalmış
يىكت ارخاسى ە بىزە مسكىن اومودى بايندۇ خانك	110/03 yigit arxası bizə miskin umudı Bayındır xanıñ
	110/03 yigit arhası beze miskin umudı Bayındır Hanuñ
كوكيوسى ە تلو قوشاك ياورىسى ە تركستانك دركيا	110/04 köygüsi tülü quşuñ yavrısı Türkistanuñ dirəgi
	110/04 güyegüsi tülü quşuñ yavrısı Türkistanuñ direği
امت صونيك اصلانى قرە چوئك قىلانى ە قوكراتك	110/05 Amit soyınıñ aslanı Qaraçuğıñ qaplanı qoñur atıñ
	110/05 amit şuyınıñ aşlanı Qaraçuğıñ qaplanı qoñur atıñ
اباسى ە خان اوروزك باباسى خانم قران اونم اھل	110/06 ayası Xan Uruzuñ babası Xanım Qazan ünim añla
	110/06 iyesi Han Uruzuñ babası Hanım Qazan ünüm añla

سوزم دكله اذن صباچ طومش سوغ اورمانه	110/07 <i>sözüm diñle alan sabah turmuşsan ağ ormana</i>
	110/07 <i>sözüm diñle alan şabah turmuşsin ağ ormana</i>
كوش سوغ قواغك بوداغندا يرغايوبن كچموشنا	110/08 <i>girmişsən ağ qovağıñ budağından yırğayuban keçmişsən</i>
	110/08 <i>girmişsin ağ qavaguñ budağından yırğayuban kiçmişsin</i>
جان باجوغن اكش سوغ اوق جغزير قورمش سوغ	110/09 <i>canbacuğın ağmışsən oq cığırın qurmuşsan</i>
	110/09 <i>can bacuğın egmişsin oqcuğazın kurmuşsin</i>
اويس كوردك قوش سوغ صاغ ده اوتوران صاغ	110/10 <i>adın gərdək qoymuşsan sağda oturan sağ</i>
	110/10 <i>adın gerdek qomuşsin sağda oturan sağ</i>
بكلر قول قون اوتورن قول بکلر ايشكده ي اياقلر	110/11 <i>bəglər sol qolda oturan sol bəglər eşikdəki inaqılar</i>
	110/11 <i>bigler şol qolda oturan şol bigler işikdeki inaqılar</i>
دين اوتورا، خاص بکلر قولتلا اولسون دولتگوز	110/12 <i>dibdə oturan xas bəglər qutlu olsun dövlətinüz</i>
	110/12 <i>düpdə oturan haş bigler qutlu olsun devletünüz</i>
ديوي، بربيلد ديكچ قزان بک ايدر مره دلواوزان	110/13 <i>dedi böylə digəç Qazan Bəg aydır mərə dəlü ozan</i>
	110/13 <i>didi böyle digəç Qazan Big aydur mere delü ozan</i>
مندن نه دلرس چترلي اوتاقي دلرس، قول قراونبي دلرس	111/1 <i>məndən nə dilərsin çətirlü otaq-mı dilərsin qul qaravaş-mı dilərsin</i>
	111/1 <i>məndən nə dilərsən çətirlü otaqmı dilərsən qul qaravaşmı dilərsən</i>
التون اچمه بي دلرس ويره يم ديوي، بيرك ايدر سلطام	111/02 <i>altun aqçamı dilərsən verəyim dedi Beyrək aydır sultanım</i>
	111/02 <i>altun aqça-mı dilərsin vireyim didi Beyrek aydur şultanım</i>
سني قوسك ده شولن بيكك ياننه وارسم قونم اج دور	111/03 <i>məni qosañ da şülən yeməgiñ yanına varsam qarım açdur</i>
	111/03 <i>meni koşañ da şölen yimeginüñ yanına varsam qarım açdur</i>
طيرسك ديوي، قزان ايدر دلواوزان دولتي ديوي	111/04 <i>toyursan dedi Qazan aydır Dəlü ozan dövlətin dəpdi</i>
	111/04 <i>toyursam didi Qazan aydur Delü ozan devletin depdi</i>
بكلر بوگونكي بلكم بونك اولسون، قول نريده كدرسه	111/05 <i>Bəglər bu günki bəgliğim bunıñ olsun qoyu nəərəyə gedirsə</i>

	111/05 bigler bu günki begligüm bunuñ olsun koñ nireye gider-ise
کتسون ینلرسن ایلسون دیری بیرک شولن بیخک	111/06 <i>getsün neylersə eylesin dedi</i> <i>Beyrək şülən yeməginiñ</i>
	111/06 gitsün neyler-ise eylesün didi Beyrek şölen yimeginüñ
اوزنه کلدی قون طيور و قدن ضکره قرانلری دیری	111/07 <i>üzərinə gəldi qarnın</i> <i>toyurdıqdan soñra qazanları dəpdi</i>
	111/07 <i>üzerine geldi</i> Qarnın toyurdukdan soñra qazanları depdi
دو کدی چوردی . یعنی نک کبی صاغنه کیمی صولنه	111/08 <i>dökdü çevirdi yaxniniñ kimini</i> <i>sağıña kimini solıña</i>
	111/8 <i>dökdi çevürdi</i> yañnınuñ kimini sağıña kimini solıña
الوره حقلری حقی دکه حقسوزه یوزی قرالیمی دکه قران	111/10 <i>alur haqluya həqqi degə</i> <i>haqsuzə yüzi qaraluğı degə Qazan</i>
	111/10 <i>alur haqluya</i> haqqı dege haqsuzə yüzi qaralığı dege Qazan
بکه جنرا اولدی . سلطانم دلو اوزان هب بکی دو کدی	111/11 <i>bəgə xəbər oldı sultanım Dəlü</i> <i>ozan həp yeməgi dökdi</i>
	111/11 Bige haber oldı sultanım delü ozan hep yimegi dökdi
دیلره شدی قیزلریاننه وارمق استر قران ایدومز	111/12 <i>dedilər şimdi qızlar yanına</i> <i>varmaq istər Qazan aydır mərə</i>
	111/12 didiler şimdi kızlar yanına varmaq ister Qazan aydur mere
قوکه قیزلریاننه ده . وارسون دیری بیرک قالغدی	111/13 <i>qoñuz qızlar yanına da varsun</i> <i>dedi Beyrək qalqdı</i>
	111/13 <i>koña kızlar yanına da varsun</i> didi Beyrek qalkdı
قیزلریاننه واردی صرناجی لری قوڈی نئاد جی لری	112/01 <i>qızlar yanına vardı surnaçıları</i> <i>qovdı nəqaraçıları</i>
	112/01 kızlar yanına vardı şurnaçıları kovdı naqaraçıları
قوڈی کبی دکری . کینک باش ماردی قیزلراوتور	112/02 <i>kovdı Kimini döğdi kiminiñ</i> <i>başın yardı qızlar oturan</i>
	112/02 <i>kovdı kimini döğdi kiminüñ</i> başın yardı kızlar oturan
اوتانم کلدی ایسک الدی اوتوردی . برنی کوردی	112/03 <i>otağa gəldi eşigin aldı oturdu</i> <i>bunu gördi</i>
	112/03 <i>otağa geldi</i> işigin aldı oturdu bunu gördi
قران بیک خاتونی برنی اوزون بورله قامدی . ادر	112/04 <i>Qazan bəgiñ xatunu boyı uzun</i> <i>burla qaqqdı aydır</i>
	112/04 Qazan Bigün Hatunı boyu uzun burla qaqqdı aydur

بم اوزمه كل من ديدني بيرك ايدرخانم قزان بگدن	112/06 bənim üzərimə gələsən dedi Beyrək aydır Xanım Qazan Bəgdən
	112/06 menüm üzerüme gelesin didi Beyrek aydur Hanım Qazan Bigden
مکا بویرق اولری ما کسده طولشوز دیریمی بورده خاتون	112/07 maña buyruq oldı maña kimse tolaşmaz dedi Burla Xatun
	112/07 maña buyruq oldı maña kimse tolaşmaz didi Burla Hatun
ایدرمه چونکم قزان بگدن بویرق اولوبون قونک	112/08 aydır mərə çünki Qazan bəgdən buyruq olubdur qoñ
	112/08 aydur mere çün-kim Qazan bigden buyruq olupdur koñ
اوتورسون دیری ینه دوندی بیرکه ایدرمه دلواوزان	112/09 otursun dedi yenə döndü Beyrəgə aydır mərə dəliü ozan
	112/09 otursun didi yine döndi Beyrege aydur mere delü ozan
یا مقصودک ندره ایدرخانم مقصودم اولدکه اره واراب	112/10 ya məqsudun nədir aydır Xanım məqsudum odur ki ərə varan
	112/10 ya maksuduñ nedür aydur Hanım məqsudum oldur ki ere varan
بیز قالدیه او نیایدمن چتون جالم دیری قهرجه نیکه	112/11 qız qalqa oynaya mən qopuz çalam dedi Qısırça Yengə
	112/11 kız qalka oynaya men qopuz çalam didi Kısırça Yinge
دیرلر بر خاتون واردی اگا ایتدیلمر قهرجه نیکه	112/12 dərlər bir xatun vardı ana ayıtıldı mərə Qısırça Yengə
	112/12 dirlər bir hatun var-idi aña ayıtıldı mere Qısırça Yinge
طورسن اوتیا نه بلوردلی اوزان دیرلر قهرجه نیکه	112/13 tur sən oyna nə bilür dəli ozan dedilər Qısırça Yengə
	112/13 tur sen oyna ne bilür delü ozan didiler Kısırça Yinge
طوردی ایدرمه دلی اوزان اره وارن قیزمنم دیری	113/01 turdı aydır mərə dəli ozan ərə varan qız mənəm dedi
	113/01 turdı aydur mere delü ozan ere varan kız menem didi
اویانمده بشلیدی بیرک چتوز چالیدی صویلیدی کورلر	113/02 oynamağa başladı Beyrək gopuz çaldı soyladı görəlim
	113/02 oynamağa başladı Beyrek qopuz çaldı soyladı görelüm
خانم نه صویلیدی ایدر انا اچشم قهر قهر ایدیم	113/03 xanım nə soyladı aydır and içmişəm qısır qısırağa bindigim
	113/03 hanım ne soyladı aydur and içmişem kısır kısırağa bindüğüm
باقرانلر بولدر بولدر کوزلرنک یا شی اقرسن انلرک	113/05 baqar olar buldır buldır gözlərinin yaşı aqar sən onların

	113/05 baçar buldur buldur gözlerinün yaşı açar sen anlaruñ
یاخته وارغل. مرادکی انلر بیرن بللو بلکل سنکله منم	113/06 <i>yanına vargil muradıñı anlar verər bəllü bilgil səniñlə mənim</i>
	113/06 <i>yanına vargil muradıñı anlar virür bellü bilgil senüñ-ile menüm</i>
من قپوز چلام دیری . قصرجه نیکه یوی بوزوال کلچک	113/08 <i>mən qopuz çalam dedi Qısırca Yengə buy bu zəvala gələçək</i>
	113/08 <i>men qopuz çalam didi Kısırça Yinge boy bu zaval gelecek</i>
بعوز بنا زجه فاطمه دیرلر بر خاتون واردي . قالق سن	113/10 <i>bu kəz Boğazca Fatma diyərlər bir xatun vardı qalq sən</i>
	113/10 <i>bu kez Boğazca Fatma dirler bir hatun var-idi qalk sen</i>
اره وارنه قیزمنم ارنیا بيم ديري . دلواوزان ايدش	113/12 <i>ərə varan qız mənəm oynayayım dedi dəlü ozan aydır</i>
	113/12 <i>ere varan kız menem oynayayım didi delü ozan aydur</i>
اندا بچيم بوکوز بنا و قصرغه بندکم یوق قراوانه وارديغم	113/13 <i>and içəyim bir gəz boğaz kısrğa bindigim yoq binübəni qazavata varduğım</i>
	113/13 <i>and içeyim bu kez boğaz kısrğa bindüğüm yoq binübeni qazavata varduğum</i>
یوق . ایوکز ادی دزه چک دکلیدی . اتوکز ادی براق	114/01 <i>yoq eviñiz ardı dərəcik degilmiydi itüñiz adı Bıraq</i>
	114/01 <i>yoq ivüñüz ardı dereçük degül-mi-y-idi itüñüz adı Baraq</i>
دکلیدی . سنک ادک قرق اوینا شلونیجا رجه فاطمه	114/02 <i>değilmiydi səniñ aduñ kırq oynaşlu Boğazca Fatma</i>
	114/02 <i>değül-mi-y-idi senüñ aduñ kırk oynaşlu Boğazca Fatma</i>
دکلیدی . دخی عیبک اچارم بللو بلکل دیری . سنکل	114/03 <i>değilmidi dəxi eybin açaram bəllü bilgil dedi səniñlə</i>
	114/3 <i>değül-mi-y-idi dahı aybuñ açaram bellü bilgil didi senüñ-ile</i>
سنم اوینم یوق وارید وکه او ترغل ان وارن ییرندن تورا	114/04 <i>mənim oyunum yoq var yerinə oturgıl ərə varan yerindən tura</i>
	114/04 <i>menüm oyunum yok var yirüñe oturgıl ere varan yirinden tura</i>
بن قپوز چالم قول سالوبن اوینا بيم ديري . بويلد بکچ	114/05 <i>bən qopuz çalam qol saluban oynaya dədi böyle digeç</i>
	114/05 <i>ben qopuz çalam qol şaluban oynaya didi böyle digeç</i>
بوغزجه قطه ايدش یوی دلی بوغمه چتار جقه اولانجه	114/06 <i>Boğazca Fatma aydır buy deli boğma çıkaraçak olança</i>

	114/06 Boğazça Fatma aydur boy delü boğma çıkaraçaq olança
عیبیزی قندی طر قیزا وینارسک اوینامزسک جقم	114/07 <i>eybimizi qaqdi tur qız oynarsañ oynamazsañ cəhənnəmdə</i>
	114/07 aybumuzu qaqdi tur qız oynar-iseñ oyna oynamaz-iseñ cehennemde
اوناه بیرکدن صوکره باشکد برحال کلجکین بیلرودک	114/08 <i>oyna Beyrəkdən soñra başuña bu hal gəlcəgin bilürdin</i>
	114/08 oyna Beyrekden soñra başuña bu hal gelecegin bilir-idik
دیبری. برود خاتون ایدر مزقلق اونیه الودکت نه	114/09 <i>dedi Burla xatun aydır qız qalq oyna əlüñdən nə</i>
	114/09 didi Burla xatun aydur qız qalk oyna elüñden ne
کلور دیبری. یانی چچیک قزمری قفتان کدی اللرن	114/10 <i>gəlir dedi Banıçiçək qırmızı qaftanın geydi əllərin</i>
	114/10 gelür didi Banı çiçek qırmızı qaftanın geydi ellerin
دلواوزان چالیدی. ایور من بویردن کید لی دلواوش	114/12 <i>dəlü ozan çal dedi aydır mən bu yerdən gedəli dəlü olmuşsan</i>
	114/12 delü ozan çal didi Beyrek aydur mən bu yirden gidelü delü olmuş
س. دلیم انجه تارلریا عتشی دیزه یتش. خان قیزنک اون	114/13 <i>delim ağça garlar yağmış dize yetmiş xan gızının evinde</i>
	114/13 delim ağça qarlar yağmış dize yetmiş han qızınıñ ivinde
قول خالینق د وکنش مشرب المش صوییه وارمش بیلکندوق	115/01 <i>qul xəlaiq dükənmiş məşrəbə almış sougda suya varmış biləgindən</i>
	115/01 qul halayık dükənmiş maşraba almış suya varmış bileginden
اون برماغنی صوق المش. قیزل التون کتورک خان قیزنه	115/02 <i>on barmağını souq almış qızıl altun gətirün xan qızına</i>
	115/02 on parmağını şovuk almış kızıl altun getürüñ han kızına
طریق یونک عیب لوجه خان قزبی اده وارمق عیب اولدیا	115/03 <i>tırnaq yonuñ eyibliçə xan qızı ərə varmaq eyib olar dedi</i>
	115/03 tırnaq yonuñ ayıbluça han qızı ere varmaq ayıb olur didi
بونی ایشدیجک بانی چچک قادی مره دلواوزان نرعیث	115/04 <i>buni eşidicək Banıçiçək qaqdi mərə dəlü ozan mən eyib</i>
	115/04 Buni işidicək Banı Çiçek qaqıdı mere delü ozan mən ayıb
لومیم کم مکا عیب قوشرس دیبری. کوشس کبی اغ بیلکین اچدی	115/05 <i>lümiyəm kim maña eyib qoşursan dedi gümüş kibi ağ biləgin açdı</i>

	115/05 lu-mıyam kim maña ayıb çoşarsın didi gümüş gibi ağ bilegin açdı
ایس جتدی بیسک کچوردکی یوزک کورنی . بیرک	115/06 əlin çıxardı Beyrəkiñ keçürdüği yüzük görindi Beyrək
	115/06 elin çıkardı Beyregüñ kiçürdüği yüzük görindi Beyrek
یوزکی تایندی . بوراد . صولیش . کورلم خانم نە صولیش	115/07 yüzigi tanıdı burada soylamış görəlim xanım nə soylamış
	115/07 yüzigi tanıdı burada soylamış görəlüm hanum ne soylamış
ایور بیک کیلی بام بام دپد باشنە چتدی قیز کلایت	115/08 aydır Beyrək gedəli bam bam dəpə başına çıqdıñmı qız qarlatıb
	115/08 aydur Beyrek gideli bam bam depe başına cıkduñ mı kız qarmanup
دورت یانک بئدی قیزه قرغوبکی قره صاچک یولدی قیز	115/09 dörd yanıña baqdıñ mı qız qarğu kibi qara saçın yoldunmı qız
	115/09 dört yanıña bağduñ mı kız kargu kibi qara sacun yoldun mı kız
قره کوزده . اجی یاش . دوکدی قیزه کوز الماسی کبی ال	115/10 qara gözdən acı yaş dökdüñ mi qız güz alması kibi al
	115/10 qara gözden acı yaşun dökdüñ mi kız güz alması kibi al
یکانک یرتدی قیزه سواره وارسی . التون بوزک منم	115/11 yanağıñ yırtdıñ mı qız sən ərə vararsan altun yüzük mənim
	115/11 yañağıñ yırdıñ mı kız sen ere varursın altun yüzük menüm
در وریکا قیز دیدی . قیز ایور بیک کیلی بام بام دپد	115/12 dir ver maña qız dedi qız aydır Beyrek gedeli bam bam depe
	115/12 dür vir maña kız didi kız aydur Beyrek gideli bam bam depe
باشنە چتدغم چوق . قرغوبکی قره صجوم بولدغم چوق	115/13 başına çıqdığım çox qarqu kibi qara saçım yolduğum çox
	115/13 başına cıkduğum çok qarğu kibi qara saçım yolduğum çok
کوز الماسی کبی ال یکانم یرتدغم چوق . کلانک کوزنە	116/01 güz alması kibi al yanağım yırtduğum çok gelen-ile gideden
	116/01 güz alması kibi al yanağım yırtduğım çok gəlenle gedəndən
صوردغم چوق . واردی کلنک یکیدم خان یکدم	116/02 sorduğum çox vardı gəlməz bəg yigidim xan yigidim
	116/0 sorduğum çox vardı gelmez big yigidüm han yigidüm
بیرک دیوا غلادغم چوق . سرشدکم بامسی بیرکس	116/03 Beyrək deyü ağladığım çox sevişdigim Bamsı Beyrək sən
	116/03 Beyrek diyü ağladuğum çok sevişdüğüm Bamsı Beyrek sen

دكلسو، التون يوزله سنك دكلدره التون يوزك	116/04 <i>degilsən altun yüzük səniñ degildir altun yüzükdə</i>
	116/04 <i>degülsün altun yüzük senüñ degüldür altun yüzükde</i>
چوقد نسا، وارور التون يوزكي استريك نشان	116/05 <i>çox nişan vardır altun yüziki istərsəñ nişanın</i>
	116/5 <i>çok nişan vardır altun yüzüğü ister-iseñ nişanın</i>
سويله ديديمي، يرك ايدورالان صباح خان قزى قوللا	116/06 <i>söylə dedi Beyrək aydır alan aabah xan qızı yerimdən</i>
	116/06 <i>söyle didi Beyrek aydur alan sabah han qızı yirümden</i>
طورمدي، يوزا يترك بيلنه بندمي، سنك اولو لوزوز	116/07 <i>turmadımmı boz ayqırıñ belinə binmədimmi səniñ eviñ üzərinə</i>
	116/07 <i>turmadun-mı boz ayğırıñ biline binmedüm-mi senüñ iviñ üzerine</i>
صغركيك يتدمي، سونقني يانك قزمدكي، سنوكله	116/08 <i>sığın geyik yığmadımmı sən məni yanıña çağırmadıñmı sənüñlə</i>
	116/08 <i>sığın geyik yıkmadun-mı sen meni yanıña kığırmadıñ mı senüñ-ile</i>
ميدانك با بدمي، سنك اتوك منم اتم كچمدي افغ	116/09 <i>meydanda at çarpmadıqmı səniñ atuñi mənim atım keçmədi mi ox</i>
	116/09 <i>meydanda at çarpmaduk-mı senüñ atuñi menüm atım kiçmedi-mi oğ</i>
اتانور من سنك اوتكي يارمدي، كورشد من سني	116/10 <i>atanda mən səniñ oxını yarmadımmı gürəşdə mən səni</i>
	116/10 <i>atanda men senüñ ohunu yarmadum-mı güreşde men seni</i>
بصدي، اوج اوپ بره شلوب، التون يوزك	116/11 <i>basmadım mı üç öpüb bir dişləyüb altun yüzüğü</i>
	116/11 <i>başmadum mı üç öpüp bir dişleyüp altun yüzüğü</i>
برماغك كچورمدي، سوشدك با مسي يوك نوكيم	116/12 <i>barmağıña keçürmedimmi sevişdiğiñ Bamsı Beyrek men degilmiyem</i>
	116/12 <i>parmağıña kiçürmedüm mi sevişdüğüñ Bamsı Beyrek men degülmüyem</i>
ديدي، بولم ديك قيز تاندي بلديكم يرك درجيم سيل	116/13 <i>dedi böyle digəc qız tanıdı bildi kim Beyrəkdir cübbəsilə</i>
	116/13 <i>dididi böyle digəç qız tanıdı bildi-kim Beyrekdür cübbesi-y-ile</i>
چوخد سيل يرك اياغده شدي، يركه ديارلرقتان	117/01 <i>çuxasilə Beyrəgiñ ayağına düşdi Beyrəgə dayələr qaftan</i>
	117/01 <i>çuhası-y-ile Beyregüñ ayağına düşdi Beyrege dayalar qaftan</i>

كبروب ملواند لره هان تيزجه رادي اتاندي برك	117/02 <i>geyürib tonatdılar haman qız sıçradı ata mindi Beyrəgiñ</i>
	117/02 geyürüp tonatdılar haman qız sıçradı ata bindi Beyregüñ
اتاسنه اناسنه مرشتلغه جباركدي . قيزايدور	117/03 <i>atasına anasına muştuluğa çapar getdi qız aydır</i>
	117/03 atasına anasına muştuluğa çapar gitdi qız aydur
ارغاب ارغاب قوه طانك عتاسندي يوجلاي اخر	117/04 <i>argab argab kara tagıñ yihılmışdı yücaldi ahır</i>
	117/04 arğap arğap kara tağun yihılmış-idi yüceldi ahır
قلوقلور مولرک موغلتشدي جنلدي اخره قيا اعاچن	117/05 <i>qanlu qanlu sularıñ soqulmuşdı çağladı axır qaba</i>
	117/05 qanlu qanlu sularuñ soğıılmış-idi çağladı ahır qaba
قورمشدي يشاردي اخره شهابا زانك قارمشدي .	117/06 <i>ağacıñ qurımışdı yaşardı axır şahbaz atıñ qarımışdı</i>
	117/06 ağacıñ qurımış-idi yeşerdi ahır şahbaz atıñ qarımış-idi
قولون ويردي اخره قزبلدون لرك قريشدي كوشك	117/07 <i>qulun verdi axır qızıl dəvələriñ qarımışdı köşek</i>
	117/7 qulun virdi ahır qızıl develerüñ qarımış-idi köşek
ويردي اخره اغ قتونك قريشدي قوزي ويردي اخره	117/08 <i>verdi axır ağ qoyunuñ qarımışdı quzi verdi axır</i>
	117/08 virdi ahır ağ qoyunuñ qarımış-idi quzi virdi ahır
اون النبي يلاق حسرتان اغولك ييرك كلدي اخره قين	117/09 <i>on altı yilliq həsrətiñ oğluñ Beyrək gəldi axır qayın</i>
	117/09 on altı yilliq həsretüñ oğluñ Beyrek geldi ahır qayın
اتايتم اناموشتلوق مانه ويرر سترديري . برك انام	117/10 <i>ata qaynana muştuluq maña nə verərsiz dedi Beyrəgiñ anası</i>
	117/10 ata qayın ana muştuluk maña ne virürsiz didi Beyregüñ atası
اتايتم اناموشتلوق مانه ويرر سترديري . برك انام	117/11 <i>atası aydır dilüñ için öləyin gəlincigüm yoluña qurban</i>
	117/11 anası aydur dilüñ için öleyin gelinçüğü m yoluña qurban
اولر بون كلنجكوم يلا نسه اوسوزلوك كيرك اوكلنجكم	117/12 <i>olayın gəlincigüm yalansa bu sözləriñ gerçək ola gəlincigüm</i>
	117/12 olayın gelinçüğü m yalan-ise bu sözlərüñ girçek ola gelinçüğü m
يلاق اولسون . صوق صوق صوري سكا ايچت اولسون	118/01 <i>yaylaq olsun souq souq suları saña içət olsun</i>

	118/01 yaylaq olsun sovuq sovukā şuları saña içit olsun
قولم خلايغيم سكا قرناق اولسون . شهباز انلرم سكا	118/02 <i>qulum xelayiğim saña qırnaq</i> <i>olsun şəhbaz atlarım saña</i>
	118/02 qulum həlayiğum saña qırnaq olsun şahbaz atlarum saña
بت اولسون . قطار قطار دون لزم سكا يوكت اولسون	118/03 <i>binət olsun qatar-qatar</i> <i>devalərim saña yüklət olsun</i>
	118/03 binit olsun qatar qatar develerüm saña yüklet olsun
اغايلىق انجه يتونم سكا شول اولسون . التون اجتم	118/04 <i>ağayıda ağca qoyunım saña</i> <i>şülən olsun altun aqçam</i>
	118/04 ağayıda ağca qoyunum saña şölen olsun altun aqçam
سكا خريلق اولسون . دنلوكي التون بان ايوم سكا	118/05 <i>saña hərçlıq olsun dünlügi</i> <i>altun ban evim saña</i>
	118/05 saña hərçlık olsun dünlügi altun ban ivüm saña
كوكله اولسون . قره باشم قريان اولسون سكا كلنجوم	118/06 <i>gölgə olsun qara başım qurban</i> <i>olsuñ saña gəlincigüm</i>
	118/06 kölge olsun qara başım qurban olsuñ saña gəlinçüğüm
ديري . بو محله بيلير يركي كتورد لره قزان بك ايدون	118/07 <i>dedi bu məhəldə bəglər Beyrəgi</i> <i>gətürdilər Qazan bəg aydır</i>
	118/07 didi bu mağalda bigler Beyregi getürdiler Qazan big aydur
موشتلوق باي بوده بلك ارغلك كلدي ديدي . باي	118/08 <i>muştuluq Baybörə bəg oğluñ</i> <i>gəldi dedi Bay</i>
	118/08 muştulıq Pay Püre Big oğluñ gəldi didi Pay
بوده بلك ايون اوغلم ايوك انون بلام صرجه پوماغني	118/09 <i>Börə bəg aydır oğlum idigin</i> <i>andan biləyim sırça barmağını</i>
	118/09 Püre big aydur oğlum idügin andan bileyim sırça parmağını
قانسون . قاني دستماله دورسون . كوزمه سورديت	118/10 <i>qanatsun qanını dəstmala</i> <i>dürtsün közimə sürəyin</i>
	118/10 qanatsun qanını destmala dürtsün gözümə süreyin
اجلاچني اولور شه اوغلم بيركورد ديدي زيرا اغلاماقدان	118/11 <i>açılacaq olursa oğlum</i> <i>Beyrəkdir dedi zirə ağlamaqdan</i>
	118/11 açılacaq olur-ise oğlum Beyrekdür didi zirə ağlamaqdan
كوزلني كورمزا اولمش ايوي . دستمالي كوزمه سايك	118/12 <i>gözləri görməz olmuş idi</i> <i>dəstmalı gözünə silçək</i>
	118/12 gözleri görmez olmuş idi destmalı gözünə siliçək

الله تالی نك قدریله كوزی اچلدی اناسی اناسی	118/13 Allah Təalanıñ qüdrətilə gözi açıldı atası-anası
	118/13 Allah Taalanıñ küdreti-y-ile gözi açıldı atası anası
119 كولدره بیرهكك ایاغنه دشدلره ایوراغول دتلوکی	119/01 küldilər Beyrəgin ayaqına düşdilər Aydur oğul dünügi
	119/01 küvlediler Beyregüñ ayağına düşdiler aydur oğul dünügi
التون بان ایومك قبضه سی اوغل قازه بکرت قزومك	119/02 altun ban evimiñ qəbzəsi oğul qaza bəñzər qızumuñ
	119/02 altun ban ivümüñ qəbzəsi oğul qaza beñzer kızumuñ
کلیتک چچکی اوغول کورد کوزم ایدنی اوغل طرتیلوم	119/03 gəlinimiñ çiçəgi oğul görər gözüm aydını oğul tutar belüm
	119/3 gelinümüñ çiçeği oğul görür gözüm aydını oğul tutar bilüm
توی اوغلا قالن اغوزارنجسی جانم اوغول دپون جید	119/04 qüvvəti oğul Qalın Oğuz imrəncisi canım oğul deyübən çox
	1190/4 kuvveti oğul Kalın Oğuz imrençesi canım oğul diyüben çox
اغلدی اللهنه شکرلر ایلدی یا لجنی اوغل یا لجنی	119/05 ağladı Allahına şükürlər eylədi Yalançıq oğlu Yalançıq
	119/05 ağladı Allahına şükürler eyledi Yalançı oğlu Yaltaçuk
بوئی ایتدی بیرهكك ورتوسندن تاجدی اوزنی	119/06 bunu eşitdi Beyrəgiñ qorxusından qaçdı özini
	119/06 bunu işitdi Beyregüñ qorxusından qaçdı özini
دوشردی بیرک ابر مراد کتورک کتوردیلو ساری	119/08 düşürdi Beyrək aydır mərə od gətürüñ gətürdilər sazı
	119/08 düşürdi Beyrek aydur mere od getürüñ getürdiler sazı
اوده اوردلره یا لجنی کوردی کم نیار سازدن چتدی	119/09 oda urdılar Yalançıq gördü kim yanar sazdan çıqdı
	119/09 oda urdılar Yaltaçuk gördü kim yanar sazdan çıqdı
بیرکک ایاغنه دشدی قیاجی التدن کچدی بیرک	119/10 Beyrəgiñ ayaqına düşdi qılıcı altından keçdi Beyrək
	119/10 Beyregüñ ayğına düşdi kılıcı altından kiçdi Beyrek
دجی صوجندن کچدی قزان بک ابرکل مراد کبتش	119/11 dəxi suçından kəçdi Qazan Bağ aydır gəl muradına yetiş
	119/11 dañı suçundan kiçdi Qazan Big aydur gel muradına yetiş
بیرک ابر بولداشلری چتومینج حصاری الایجه	119/12 Beyrək aydır yoldaşlarımı çiqarmayınca hasarı almayınca

	119/12 Beyrek aydur yoldaşlarımı çıkarmayınca hişarı almayınca
مراهه ایرمزیم دیویچہ قران بک اغوز بیغی سون بیغی	119/13 murada irməzəm dedi Qazan Bəg Oğuz beyini sevən yetsün
	119/13 murada irmezem did i Qazan Big oğuzuna beni seven binsün
دیویچہ قال اغوز بیغی اتلندلرہ بایسورد حصارنہ	120/01 dedi Qalın Oğuz Bəgləri atlandılar Bayburd Hasarına
	120/01 did i Qalın Oğuz Bigleri atandılar Bayburt Hişarına
اغوز بیغی آری صودن ابدست الدلرہ اغ انلرین	120/03 Oğuz Bəgləri arı sudan abdəst aldılar ağ alınların
	120/03 Oğuz Bigleri aru şudan abdest aldılar ağ alınların
یرہ قودیلرہ ایک دککت ناز قلدیلرہ ادی کورکلونجی	120/04 yerə qodılar eki rükət namaz qıldılar adı görklü Məhəmmədi
	120/04 yire qodılar iki rik 'at namaz qıldılar adı görklü Muhammedi
یادکتوردیلرہ کومبر کومبر تقارده لود وکلدی برقیامت	120/05 yad gətürdilər gumbur gumbur naqaralar döğüldi bir qiyamət
	120/05 yad getürdiler gümbür gümbür naqaralar döğildi bir kıyamət
بوکوردی قران بک ایتدن یرہ صالدی قرہ تکوری دلی	120/07 böğirdibəni Qazan Bəg atdan yerə saldı Qara Təkura Dəli
	120/07 böğürdübeni Qazan Big atdan yire şaldı Qara Teküri Delü
مولداز قییلدی یرہ قسالی قرہ ارسلان ملکی	120/08 Tondaz qılıcladı yerə saldı Qara Arslan Məligi
	120/08 Ṭundar kılıçladı yire şaldı Qara Arslan Meliki
بیدی کافریکی قییلدی بچدی یرک یئک قران بک	120/10 yedi kafər bəği qılıcdan keçdi Beyrək Yegnək Qazan Bəg
	120/10 yidi kəfir bigi kılıcdan kiçdi Beyrek Yigenek Qazan Big
قرہ بوداق دلی طونداز قران اوغلی اوروز بک بونلر	120/11 Qarabudaq Dəli Tondaz Qazan Oğlı Uruz Bəg bunlar
	120/11 Qara Budak Delü Ṭundar Qazan Oğlı Uruz Big bunlar
حصاذه یوریش اتدیلرہ بیرک اوتزطقون یکیدنک	120/12 hasara yüriş etdilər Beyrək otuz toquz yigidiniñ
	120/12 hişara yoroyış itdiler Beyrek otuz toquz yigidinüñ
شکرایلدی کافریکی کلیسا س یئدلریمه مسجد یا پدلرہ	121/01 şükr eylədi kafəriñ gəlisasın yıqdılar yerinə məscid yapıdılar
	121/01 şükr eyledi kafirün kilisesin yıkdılar yirine mescid yapıdılar

كشيشلردن اولدردكوز باك بيلتد لره غزير تگري ادنه قودير	121/02 keşişlərdən öldürdilər bañ bañlatdılar Əziz Tañrı adına qudbə
	121/02 Keşişlərin öldürdiler Bañ bañlatdılar Aziz Tañrı adına qudbə
اوقئد لره قوشك اوقاقني قاشك اروسيني قوشك كوكچيكني	121/03 oqutdular quşuñ ala qatını qumaşuñ arusını qızıñ gökçəğini
	121/03 oqıtdılar quşuñ ala kanı kumaşuñ arusını quzuñ gökçeğini
طقوز لامه جرجاب چوخه خانلرخاني بايندن پنجيك چيردز	121/04 toquzlama çirğab çuxa xanlar Xanı Bayındıra pəncək çıxardılar
	121/04 toquzlama çirğap çuxa xanlar xanı Bayındıra pencik çıkardılar
چيردیلره باي بوره بلك ارغلنجوغي بيرك باي بيجان ملك	121/05 Bayböra Bəgiñ oğlançuğı Beyrək Baybican Bəgin
	121/05 Pay Püre Bigüñ oğlançuğı Beyrek meliküñ
باشلدي بورتق ييكيدك برقاچنه خان قزان برقاچنه	121/07 başladı bu qırq yigidiñ bir qaçına Xan Qazan bir qaçına
	121/07 başladı bu qırq yigidüñ bir qaçına xan Qazan bir qaçına
يدي ييكيد ويردي قرق يرده اوقاق دكدي اوتز طقوز	121/09 yedi yigide verdi qırq yerdə otaq dikdi otuz doqquz
	121/9 yidi yigide viridi qırq yirde otak dikdi otuz toquz
قنر طالمو طالمة بر رايخ ارمي اوتز طقوز يكت اوختك	121/10 qız talelu taleinə birər ox atdı otuz doquz yigit oxının
	121/10 qız tälilü tälینه birer oğ atdı Otuz toquz yigit oğınun
بكتاريله براد ويردي مراد البري دم قوقد كلدي شادان	121/12 yigitlərinə murad verdi murad aldı Dədəm Qorqud gəldi şadlıq
	121/12 yigitleri-y-ile murad viridi murad aldı Dədəm Qorqud geldi şadılık
ديزي يوم ويرين خانم قوطلا غلرك تيماسون كوكليجه	122/02 dedi yum verəyin xanım qara tağlarıñ yığılmasun kölgəlicə
	122/02 didi yöm vireyin hanım qara tağlarıñ yığılmasun kölgelüçə
بقا اناجك كسلسون اغ صتا لوبياك بري اوچق ارسن	122/03 qaba ağacın kəsilməsüñ ağ saqallu babañ yeri uçmaq olsun
	122/03 qaba ağacın kesilmesüñ ağ şakallu babañ yiri uçmaq olsun
اغ برچكلوانا ك بري بهشت اولسون اوغوللار قنراشدن	122/04 ağ birçəkli anañ yeri behşit olsun oğulla qarındaşdan
	122/04 ağ pürçeklü anañ yiri behişt olsun oğul-ile qarındaşdan
ايرمسون اغر وقتند اري ايمانن ايرمسون امين امين	122/05 ayırmasun axır vaqtında arı imandan ayırmasun amin amin

	122/05 ayırməsun aħır vaqtında aru imandan ayırməsun āmin āmin
دينلر ديدار كورسون • يعشدرسون دوزيشدرسون •	122/06 <i>deyənlər didar görsün</i> <i>yığışdırsun durişdırsun</i>
	122/06 diyenler didār görsün yığışdırsun durişdırsun
کونا هکزی ادبی کورکلور محمد مصطفی یوزی صونبه ماغشلسون خانم هی	122/07 <i>günahıñızı adı körklü</i> <i>Məhəmməd Mustafa yüzi suyuna</i> <i>bağışlasun xanım hey</i>
	122/07 günahıñızı adı görekli Muhammed Muştafa yüzi şuyına bağışlasun hanım hey
یوزینه اشغشدری طمسان توم کیم اغوز صیینه دیرلشد	122/12 <i>yüzünə aşınmışdı doqsan</i> <i>tümən gənc oğuz söhbətinə dərilmışdı</i>
	122/12 yüzine aşanmış-idi Tıksan tümen genç oğuz şöhbetine dirilmiş-idi
التون ایاغلا قالن اغوز بکلر نه کزدردردی مهر برنیا	123/04 <i>altun ayağla qalın oğuz</i> <i>bəglərinə gəzdirirlərdihər birindən</i>
	123/04 altun ayağ ile qalın oğuz biglerine gəzdürürler-idi her birindən
چادرا اوتاق یغشدری قطار قارده لربشدری	123/06 <i>çadır-otaqbağışlardıqatar-</i> <i>qatar dəvələr bağışlardı</i>
	123/06 çadır otax bağışlar-idi Qatar qatar develer bağışlar-idi
خانم تصویله ایددا ونم اکلله منم سوزم کله اغام	124/01 <i>xanım nə soylar aydır —ünüm</i> <i>añla mənim sözüm dinlə ağam</i>
	124/01 hanım ne soylar aydur ünüm añla mənim sözüm diñle ağam
دیز اولرسن قلقوبی بیرمدن من طوردوم قوه کوزلی	124/05 <i>dəmezolursañ qalqubəni</i> <i>yerimdən mən duraram qara gözlü</i>
	124/05 dimezotur iseñ qalqubanu yirümden men tıruram Qara gözlü
اغام سکا دییه قزان بک اولدی اوغلانک یوزینه	124/10 <i>ağam saña dedi qazan bəg</i> <i>alaldı oğlanıñ yüzünə</i>
	124/10 ağam saña didi Qazan big alaldı oğlanuñ yüzine
بروککل قرونم اوغل صاغم البقد و هغه قرطاشم قرع	124/12 <i>bərü gəlgil qulunum oğul</i> <i>sağımələ baqdıqımda qardaşım Qara</i>
	124/12 berü gəlgil qulunun oğul sağım

	ala baqduğumda qartaşım Qara
باش كسدك من سندن نە كوردەم نە اوكرەنەم دېرى قزان	125/13 baş kəsdin mən səndən nə gördüm nə ögrənəm -dedi Kazan
	125/13 baş kesdüñ men senden ne gördüm ne öğrenem didi Kazan
اوروزخوب مەيلىدى سەكزىرى بىكەرنە بىكەرنە چوگر	126/02 Uruz xub söylədi səker yidi (baglar) siz yegiñiz içiñiz
	126/02 Uruz hub söyledi şeker yidi bigler siz yiñüz içüñüz
بىدى كونلك ازوغلە چقاين اوخ اندوغم برى قىلچ	126/04 yeddi günlük azuğla çiqayın ox atdıqım yərləri qılıç
	126/04 yidi günlük azuğ ile çıkayım oğ atduğum yirleri kılıç
دېرلەر قزاي ابدرا اوغل انكچون ياقى دېرلەر بزانلار	128/09 deyirlər qazan aydur oğul anuñçün yağı deyirlər ki biz anlara
	128/09 dirlər Kazan aydur oğul anuñ- için yağı dirlər ki biz anlara
كوبىر كوبرتا ولدېچالدى بىر مەيى المون تىج	132/07 gümbir-gümbir tavıllar çalındı burması altın tuç
	132/07 gümbür gümbür tavullar çalındı burması altın tuç
كائىرلار اوروزك اووزنە چوخذى ار روزك قرف	133/10 kafirlər Uruzuñ üzərinə çouxdu Uruzuñ qırq
	133/10 kəfirler Uruzuñ üzərinə çoğ idi Uruzuñ kırk
يېگىدى اتان انى ە ال قلتان باغنى قىصە دوكدلار	133/11 yigidi atdan endi ala qalqan bağıni qısa dükdülər
	133/11 yigidi atdan indi ala qalkan bağıni qışa dügdiler
اورولور دى صوره جەس اكنە الرى قزانە قوشكلاى	135/08 uru durdı samur cübbəsini əgninə aldı Qazana qarşu gəldi
	135/08 örü tırdu şamur cübbesin engine aldı Qazana qarşu geldi
بىنى ەوم قىنى خان بياك كويكسى قادن انامك	136/01 başım baxtı evim taxtı xan babamıñ göygüsi qadın anamıñ
	136/01 başım bahtı ivüm tahtı han babamıñ güyegüsi qadun anamıñ
	136/05 bindiñ boynı uzun bədövi keyikin alub yıkdıñ simiz

بندك بربني اوزون بدوي كيسكى الوش بقدرك سمن	136/05 bindüñ boyı uzun bedevi geyigin alup yıķduñ semüz
اغ اللري قاروسندا نبلتدكي كافرا دكجه بوزندكي	136/10 ağ əllərin qarısından bağlatdıñmı kafir önüncə yurıtdıñmı
	136/10 ağ ellerin qarısından bağlatdıñ mı kâfir öñinçe yorutduñ mı
ديو بولتدكي دبدي كنه صولطيش ابدرا اوغول اوغول	136/13 deyü - bozlatdıñmıdedi genə soylamış aydar oğul oğul
	136/13 diyü buzlatduñ mı didi gine soylamış aydur oğul oğul
قزان اچون كوييزه ساري يلان صوقدن انجه تندم	137/04 Qazan içim göynər sarı yılan soqmadan ağca tənim
	137/04 Qazan içüm göyinür saru yılan soqmadın ağca tenüm
تولري . قرة قوج اربيش لواردي كلدي . بدوي	137/10 noldu qara quç ata binənlər vardı-gəldi bədevi
	137/10 noldı qara koçata binenlər vardı geldi bidevi
بدردم . آج كورسم طويردم . يالنجي كورسم طوناندم .	138/04 yedirdim ac görsəm doyurdum yalincıq görsəm donatdım
	138/04 yidürdüm aç görsem toyurdum yalınçaq görsem tonatdım
ديلك ابر اوغلي كوجيله بولدم . يالكوز اوغول منبري	138/05 dilek ilə bir oğulu güclə buldum yalnuz oğul xəbərini
	138/05 dilek ile bir oğulu güç ile buldum yaluñuz oğul xəberini
بوزنل بوزليب بيله كچدي . طور مجنم الدر مشم بوزل بياي مي	139/07 bundan bozlayıb belə keçdi torumcığım aldırmişəm bozlayayım mı
	139/07 bundan bozlayup bilek içdi torumçuğum aldurmışəm bozlayayın mı
قونل بوزنل كچدي . قزوجني مكر سيب بلكچدي . تورخانم	139/10 qoyun bundan keçdi quzıcığı mənrişib belə keçdi quzuçağım
	139/10 qoyun bundan kiçdi quzuçağı mañrişup bile kiçdi quzuçağım
صولطيش قالدقيني ميم دن طور دم ديردم بلسي قرة	139/12 soylamış qalqubəni yerimdən duram derdim yelisi qara
	139/12 soylamış qalkubanı yirümdən turam dir-idüm yilisi qara

<p>قاسلق الؤمد بئيم ديردم . قال اغوز اچنه كرم ديردم</p>	<p>139/13 <i>qara qazlıq atuma binəyimderdim qalın oquz içinə girəm derdim</i></p>
<p>انؤه بلزيم كم يورغون اتؤكله كدلتش جداكله اردبئه</p>	<p>139/13 <i>qazılıq atuma binəm dir-idüm qalın oğuz içine girem dir-idüm</i></p>
<p>بوزلدريمه كافرك ايزنه ايزلدي . قاتلدقن دهرؤنده</p>	<p>141/01 <i>andan biləyin kim yorğun atınla küdəlmış cıdañla ardına</i></p>
<p>اغ بورجكلو انام اوغول ديركنه باشم بختي قزان دير</p>	<p>141/01 <i>andan bileyin kim yorğun atıñ ile gedilmiş cıdañile ardına</i></p>
<p>صيرلتمقله اوغل اچون اتا اولمك عيب اولور يرادن</p>	<p>141/12 <i>bozladıkafirin izin izlədi Qanlı Qara dərəvənddə</i></p>
<p>سرغان اويني ديكلمنم انام منم اچولا قايرمسون</p>	<p>141/12 <i>buzladı kəfirüñ izin izledi Qanlı Qara dervəndde</i></p>
<p>براي باقسون . برآيد وارنؤيم اكي باقسون اكي</p>	<p>143/08 <i>ağ bürçəkli anam -"oqul" - derkən "başım bəxti Qazan" -deyü</i></p>
<p>طوتان كر دكه ايرق كرسون . انام منم اچون كوك كيؤب</p>	<p>143/08 <i>ağ pürçəklü anam oğul dir-iken başum bahtı Qazan diyü</i></p>
<p>انام اسن اولسون . مندؤ يكرت قادرسنؤ ارغول ويره</p>	<p>143/12 <i>sızlatmağıl oqul üçün ata ölmək eyb olur yərədan</i></p>
<p>انام اسن اولسون . مندؤ يكرت قادرسنؤ ارغول ويره</p>	<p>144/06 <i>soğan öyin değil mənim anam mənim üçün qayırmasın</i></p>
<p>انام اسن اولسون . مندؤ يكرت قادرسنؤ ارغول ويره</p>	<p>144/06 <i>soğan öyünidigil menüm anam menüm için qayurmasın</i></p>

	<i>gözlərim aydını oğul alar tañla</i>
جانم اوغولە قرائنگلو کوزلرم ايدني اوغلا اورطلاکله	145/12 canum oğul qarangulu gözlerüm aydını oğul alar tañ-ile
	<i>146/02 canım oğul sənîñçün sən gedəli ağılmağım gögdə ikən</i>
جانم ارغل سنکچون س کيد لي اغلاماغم کوکده ايکن	146/02 canum oğul senüñ-içün sen gideli ağlamağım gökde iken
	<i>146/03 yerə endi gümbir-gümbir tavullar dögülmədi ağır ulu</i>
يره اينديجه کومبر کومبرطا ولرد وکلديچي اغراولو	146/03 yire indigümbür gümbür tavullar dögilmedi ağır ulu
	<i>146/08 ağca yüzlü anañ qarşu gəlib "oqul" -desə ağ əlləri</i>
انج يوزلوانا ک قرشوکلوب اوغول ديسه اغ اللري	146/08 ağca yüzlü anañ qarşu gelüp oğul dise ağ elleri
	<i>146/10 deyinmi kafir yanınca yayaq yürür deyinmi mənim namusum</i>
دينيچي کافر يانجھ ياق يورر دينيچي منم ناموسم	146/10 diyeyin mi kâfir yanınca yayaq yürür diyeyin mi menüm namusum
	<i>147/01 yatan qara dağlar qarısı otu bitməz el yaylamaz aqıntılı</i>
ياتن قرطلا غلر تارشه اوتي تيز ايل يابلسن ايتي دلي	147/01 yatan qara tağlar qarısı otu bitmez ilyaylamaz aqıntılı
	<i>147/02 görkli sular qarısı qara daşmaz qaytapanlar qarısı</i>
کورکلي صولر تارشه قاره طشمانه قيتيا ملر تارشه	147/02 görklü şular qarısı qara taşmaz qaytapanlar qarısı
	<i>147/07 gurlayayım ağ yıldırım olup şaqıyayım kafiri qamış kimi</i>
کوزلياييم اغ يلدروم اولپ شاقيه ييم کافري قامش کچي	147/07 gürleyeyim ağ yıldırım olup şaqıyayım kafiri qamış kibi
	<i>147/08 od oluban yandırayım doquzunu bir yirinə saydurayım uruşmadan</i>
اود اولوب يماندره ييم طقوزني بربنه صايدوره ييم اورشمان	147/08 od oluban yandırayım toquzunu bir yirine saydurayım uruşmadan
	<i>147/10 qonur atındən yerə endiaqıb gedən arı sudan abdəst</i>
	147/10 qoñır atından yire indiaqub

توگراتدن بره ايندي. افوب كيدن اري صودن ابدشت	giden aru şudan abdest
قرشم اله يكت ميني نه مكلرسن كچمشن منم كومي نه اكدورسيه	149/03 qarşım ala yigit məni nə məñlərsənkeçmiş mənim günümü nə añdırarsan
	149/03 qarşum ala yigit meni ne mañlarsınkiçmiş menüm günümü ne añdurursın
قالقوبني برندن طوران قزان. قزه كوزانك بيلنه بنان	149/04 qalqıbanı yerindən duran Qazan qaragöz atıñ belinə yatan
	149/04 qalkubanı yirinden turan Qazan Qara göz atıñ bilinə binen
قزه دره اغزنده قادر ويره. قزه بوغمه دريسندن بيشنگ	149/12 qara dərə ağzında qadir verən qara buğa dərindən beşikiniñ
	149/12 Qara dere ağzında Qadir viren qara buğa derisinden bişiginüñ
بيغن يدي برده اكسه سنده دوكر قزان قرطاشي	150/01 buğnyediyerdə ənsəsində düğən Qazan qardaşı
	150/01 bıyığıyidiyirde eñsesinde düğen Qazan qardaşı
با بيورد حصارنن پارليپ اوجان آت الاجده	150/13 bayburd hasarındanparlıyıp uçan apalaca
	150/13 bayburd hişarındanparlayıp uçan apalaca
بلك بكدز باشلري امن يتدي. انوك اردنج طقوز	151/10 bin bəkdüz başları Əmən yetdi anuñ ardınca doquz
	151/10 biñ bügdüz başları Emen yetti anuñ arduña toquz
بلك نوكردن نوكربك دن ايرلدي. اغوز بلكرا ايله	152/06 bəg nökərdən nökər bəgdən ayrıldı oğuz bəgləri ilə
	152/06 big nökerden nöker bigden ayrıldı oğuz bigleri ile
صوله دپدي. قزان كند و بو بيه دپدي. تگور ايشله	152/08 sola dəpdi Qazan kəndü dopa dəpdi Təkur ilə
	152/08 şola depdi Qazan kəndü düpe depdi Təkür ile
	131/13 o zəmanda oğul ata sözün iki eləməzdi iki

اول زمانه اوغول اتا سوزين اكي ايلنر دباكت	131/13 ol zamanda oğul ata sözün iki eylemez-idi iki
ايلسه اول اوغلي قبول ايلنر لودي • اوروز صيک	132/01 <i>eləsə ol oğlanı qəbul eləməzlərdi</i> Uruz geñ
	132/01 <i>eylese ol oğlanı qəbul eylemezler-idi</i> Uruz giñ
دوخه قوجه اوغلي دي دمردل بوني بيا	154/13 <i>Duxa Qoca oğlu Dəli Domrul boyını bəyan</i>
	154/13 <i>Duğa Koca oğlu Delü Dumrul boyını beyan</i>
ايدرخانم هي • مكرخانم اغوزده • دوخه قوجه اوغلي دي	155/01 <i>edər xanım hey məgər xanım Oğuzda Duğa Koca oğlu Delü</i>
	155/01 <i>ider hanım hey meger hanım Oğuzda Duğa Koca oğlu Delü</i>
دمردل دير لودي برار وارا يدي • برتروچايك اوزونه	155/02 <i>Domrul deyərlər bir ər var idi bir quru çayın üzərinə</i>
	155/02 <i>Dumrul dirlər bir er var-idi bir quru çayın üzərinə</i>
بركو بري ياپدرمشدي • كچيندن اوتوز اوج اچمه	155/03 <i>bir köpri yapdırmışdı keçəmindən otuz üç aqça</i>
	155/03 <i>bir köpri yapdırmış-idi kiçeninden otuz üç aqça</i>
الورددي • كچينندن دوکه دوکه قرقاچمه الورددي برنيا	155/04 <i>alurdu keçmiyəndən döğə döğə qırq aqça alurdu bunu</i>
	155/04 <i>alur-idi kiçmeyerinden döğə döğə kırq aqça alur-idi bunu</i>
بخون بويله ايدردي • انرکچونکه مندن دي مندنت	155/05 <i>neçün böylə edərdi anuñçün ki məndən dəli məndən</i>
	155/05 <i>niçün böyle ider-idi anuñ-içün-ki menden delü menden</i>
کيد چوانه ديردي • مکر برکون کو پريسنک ماجنه	155/08 <i>gedə cavlana deyirdi məgər bir gün köprisini yamacında</i>
	155/08 <i>gide çavlına dir-idi meger bir gün köprisiniñ yamacında</i>
اکي اوغول ديوکي قراطاش ديواغلردي • اول يکت	155/11 <i>kimi oğul deyü kimi qartaş deyü aqladı ol yigit</i>
	155/11 <i>kimi oğul diyü kimi qartaş diyü aqladı ol yigit</i>
اوزونه محکم قره شيون اولدي • نخاهندن دي دومردل	155/12 <i>üzərinə mögkəm qara şivən oldı nagahandan Dəlü Domrul</i>
	155/12 <i>üzərinə möhkem qara şiven oldı nagahandan Delü Dumrul</i>
	155/13 <i>çapar yetdi aydır mərə qavatlar nə aqlarsız mənim köprüm</i>

چياريتدي ايدر مره قوات لرنه اغلوسنن منم كوپن م	155/13 çapar yetti aydur mere qavatlar ne ağılsız menüm köprim
يامنده بوغوغاندر ينه سيون ايدر سزديري ايتديلر	156/01 yanında bu qovğa nədir niyə şivən edirsiz dedi
	156/01 yanında bu ğavğa nədür niyə şivən idersiz didi
خانم برنجيشي يكيده اولدي اكا اغلار زرد بديلر ولي	156/02 xanım bir yaxşı yigidimiz öldi aña ağılarız dedilər Dəli
	156/02 hanım bir yaxşı yigidümüz öldi aña ağılarız didilər Delü
دومرل ايدر مره يكيده كزي كم اولدردي ايتديلر والله	156/03 Domrul aydır mərə yigidiñizi kim öldürdi ayıtdılar vallah
	156/03 Dumrul aydur mere yigidüñüzi kim öldürdi ayıtdılar vallah
بك يكت الله تعالي دن بيرق اولري القناتلو	156/04 bəg yigit Allah Təaladan buyruğ oldu al qanatlu
	156/04 big yigit Allah Ta'adan buyruğ oldu al qanatlu
عزراييل اول يكيده جانن الربي دي دورمول ايدر	156/05 Əzrayil ol yigidiñ canın aldı Dəli Domrul aydır
	156/05 'azrā' il ol yigidiñ canın aldı Delü Dumrul aydır
مع عزراييل ديد وكونه كشي در كم ادمك جانن الربي	156/06 mərə Əzrayil dedüginüz nə kişidir kim adamın canın alır
	156/06 mere 'Azrā' il didüginüz nə kişidür kim adamuñ canın alır
يا قادر الله بربلك وارلفك حقيچون عزراييلي منم	156/07 ya qadir Allah birligiñ varlığıñ haqıçün Əzrayili mənim
	156/07 ya qādir Allah birligiñ varlığıñ haqqı-y-içün 'Azrā' ili menüm
المايه ديري قايتدي دوتدي دي ادمول اوت كلابي	156/10 almıya dedi qayıtdı döndi Dəli Domrul evinə gəldi
	156/10 almaya didi qayıtdı döndi Delü Dumrul ivine geldi
مره دي قوات منم برليكم بلنر برلكومده شكر حلسنر	156/12 mərə dəli qavat mənim birligim bilmez yarlıgüma şükr qılmaz
	156/12 mere delü qavat menüm birligüm bilmez birligüme şükür qılmaz
منم اولودر كا هره كزه منلك ايليه ديري عزراييله	156/13 mənim ulu dərgahımda gəzə mənlük eylədi dedi Əzrayilə
	156/13 menüm ulu dergahumda geze mənlük eyleye didi 'Azrā' ile
بيورق ايلدي كم يا عزراييل وار اول دحي دي قوانك	157/01 buyruq elədi kim ya Əzrayil var ol dəxi dəli qavatuñ
	157/01 buyruq eyledi kim yā 'Azrā' il var dağı ol delü qavatuñ

کوزنه کورنکل . بکزی صارتقل . دیدی . جانخی خرتقل	157/02 gözünə görüngil bənzini sarartğil dedi canını xırlatğil
	157/02 gözine görüngil beñzini şarartğil didi canımı hırlatğil
الغل دیدی . دلی دومرول قرق یکیدلن ییوب . اچوب	157/03 alğil dedi Dəli Domrul qırq yigid ilən yeyüb içüb
	157/03 alğil didi Delü Dumrul kırk yigit ilen yiyüp içüp
اوتورکون نکاھندن عزرائیل چیقہ کلدی . عزرائیلی	157/04 oturarkən nagahandan Əzrail çıqa gəldi Əzrayili
	157/04 oturur-iken nagāhandan 'Azrā' il çıqa geldi 'Azrā' ili
نه جاوش کوردی نه قاپوجی دلی دومرلک کوررکوزی	157/05 nə çavuş gördi nə qapuçı Dəli Domruluñ görər gözi
	157/05 ne çavuş gördi ne qapuçı Delü Dumruluñ görür gözi
دلی دومرولک کوزنه قرانکو اولدی . جاغرب دلی ممول	157/07 Dəli Domruluñ gözünə qaranñu oldı çağırub Dəli Domrul
	157/07 D elü Dumruluñ gözine qarangu oldı çağırub Delü Dumrul
سن قاپوجی لرسنی کورمدی . چاوشلرسنی طویدی	157/09 san qapuçular səni görmədi çavuşlar səni tuymadı
	157/09 sın qapuçular seni görmedi çavuşlar seni tuymadı
منم کوررکوزلم کورمزا اولدی . طوتار منم اللرم طوتسن	157/10 mənim görər gözlərim görməz oldı tutuar mənim əllərim tutmaz
	157/10 menüm görür gözlerim görmez oldı tutar menüm ellerim tutmaz
اولدی . دتردی منم جانم چوشه کلدی . التوت ایانم	157/11 oldı ditrədi mənim canım cüşə gəldi altun ayağım
	157/11 oldı ditredi menüm canum cüşə geldi altun ayağım
الومدن یرە دوشدی . اغزم ایچی بوزکی سوکلرم	157/12 əlümdən yerə düşdi ağzım içi buz kibi süñüklərim
	157/12 elümden yire düşdi ağzum içi buz kibi süñüklerüm
چونکه قوجه من نه هیبتلو قوجه سن دیکلما . قدام بلام	158/01 çöngə qoca mərə nə heybətli qocasan degil maña qadam bəlam
	158/01 çöngə kıca mere ne heybetli kıcasın digil maña qadam belam
طوتیزبوکن سکا دیدی . بویله دیکم عزرائیلک اجغی	158/02 toqınar bu gün saña dedi böylə digəç Əzrayiliñ açığı
	158/02 toqınur bu gün saña didi böyle digeç Azrā' ilüñ açığı
طوتدی ایدرمره دلی قوات کوزم چونکه ایدکن نه بکوش	158/03 tutdı aydır mərə dəli qavat gözüm çöngə idigin nə bəgənməzsən
	158/03 tutdı aydur mere delü qavat

	gözüm çöngə idigin ne beğenmezsın
صقالم اغردوغن تە بگنەز سەن . اغ صقللو قرە صقللو بگنلرک	158/05 <i>saqalum</i> ağarduğın nə bəğənməzsən ağ saqallu qara saqallu yigitləriñ
	158/05 şaqalum ağarduğın ne beğenmezsın ağ şaqallu qara şaqallu yigitleriün
جانن چونغ المشم صقالم اغردوغنک معنسي بودون	158/06 <i>canın çoğ almışam saqalum</i> ağarduğının mə'nası budur
	158/06 <i>canın çoğ almışam şaqalum</i> ağarduğının ma'nisi budur
ديدي . مره دلي قوات اوکتوردک ديردک ال قناتلو	158/07 <i>dedi mərə dəli qavat ögünürdiñ</i> deirdiñ al qanatlu
	158/07 <i>didi mere delü</i> qavat ögünür- idüñ dir-idüñ al qanatlu
عزرايل من الوعه كوسه اولدوبتم يخشي يكيديك جانن	158/08 <i>Əzrayil mənim əlümə girsə</i> öldürəydim yaxşı yigidiñ <i>canın</i>
	158/08 <i>Azrā'il mənüm</i> elüme girse öldüre-y-idüm yaxşı yigidüñ <i>canın</i>
انوك الندن قور تريم ديردک . امدي مره دلي کلام کم	158/09 <i>onun əlindən qurtaraydım</i> deirdiñ imdi <i>mərə dəli</i> gəldim ki
	158/09 anuñ elinden qurtara-y-idüm dir-idüñ imdi mere delü geldüm ki
سنک جانک الام وير ميسن يوخسه متله جنک	158/10 <i>səniñ canıñ alam verərmisən</i> <i>yoxsa mənimlə cəng</i>
	158/10 senüñ canuñ alam virür-misin <i>yohsa mənüm</i> ile cenk
ايدر ميسن ديري . دلي دومرول ايدر مره ال قناتلو	158/11 <i>edərmisən dedi Dəli Domrul</i> aydır <i>mərə al qanatlu</i>
	158/11 ider-misin didi Delü Dumrul aydur mere al qanatlu
عزرايل سمني سن ديري . اوت منم ديري يوخشي	158/12 <i>Əzrayil sənmişən dedi əvət</i> <i>mənəm dedi bu yaxşı</i>
	158/12 <i>Azrā'il sen-misin didi</i> evet menen didi bu yaxşı
يکتلرک جانن سمني الور سبب ديري . اوت من	158/13 yigitləriñ <i>canını sənmi alursın</i> <i>əvət mən</i>
	158/13 yigitleriün <i>canını sen-mi</i> alursın didi evet men
الورم ديري . دلي دومرول ايدر مره قاپوچي لوقا بوني	159/01 <i>aluram dedi Dəli Domrul</i> aydar <i>mərə qapuçılar qapuyı</i>
	159/01 <i>aluram didi Delü Dumrul</i> aydur mere qapuçılar qapuyı
بقاک ديري مره عزرايل من سمني کيک يرد . استردم	159/02 <i>qapañ dedi mərə Əzrayil mən</i> <i>səni geñ yerdə</i> <i>istərdim</i>
	159/02 <i>qapañ didi</i> mere Azrā'il men seni giñ yirde <i>ister-idüm</i>

طاريرده. ابو الوصه كيردك اولامى ديري من سنى اولدىم	159/03 tar yerdə eyü əlimə girdiñ olamı dedi mən səni öldürəyim
	159/03 tar yirde eyü elüme girdüñ olamı didi men seni öldüreyim
النه الذي عزرايلى چالغنه حله قالدري. عزرايلى بر	159/05 əlinə aldı Əzrayilə çalmağa həmlə qaldı Əzrayil bir
	159/05 eline aldı Azrā'ile çalmağa hamle qıldı Azrā'il bir
دي دمروك ايلن الله چالدي. قاص قاص كلدي ايدر	159/07 Dəli Domrul əlin əlinə çaldı qas qas güldi aydar
	159/07 Deli Dumrul elin eline çaldı kaş kaş güldi aydur
يكتلرم عزرايلىك كوزنى ايله قورختم كه كيك قتيبي	159/08 yigitlərim Əzrayiliñ gözini elə qorxutdum ki geñ qapuyı
	159/08 yigitlerüm Azrā'ilün gözini eylə qorxıtdum ki giñ kapuyı
قودي. طاريچادن قاچدي. چونكه منم الومذر كوترم	159/09 qodı tar bacadan qaçdı çünki mənim əlümdən gögərçin
	159/09 qodı tar bacadan qaçdı çünki menüm elümden gögerçin
الدر مينجه ديري. طوروي اتنه بندي. طوغانن الله	159/11 aldurmayınca dedi turdı atına bindi toğanın əlinə
	159/11 aldurmayınça didi turdı atına bindi toğanın eline
اونه كلي يورركن عزرايلى اتنك كوزنه كورندي. آت	159/13 evinə gəli yürürkən Əzrayil atnuñ gözünə göründi at
	159/13 ivine geli yorur-iken Azrā'il atnuñ gözine göründi at
اوركدي. دلي دومرولي كوتردي. يره اوردي قوه باشي	160/01 ürkdı Dəli Domrulu götürdi yərə urdı qara başı
	160/01 ürkdı Deli Dumrulu götürdi yire urdı başı
بوكلدي. بوكلو قالدري اغ كوغمسنك اوزنه عزرايلى	160/02 buñaldı buñlu qaldı ağ gögsiniñ üzərinə Əzrayil
	160/02 buñaldı bulu qaldı ağ göksinüñ üzerine Azrā'il
ايدر مره عزرايلى امان سكرنيك يركلنه يوقدر كات	160/04 aydır mərə Əzrayil aman Təñriniñ birliginə yoqdur güman
	160/04 aydur mere Azrā'il aman Tañrınuñ birliğine yoqdur güman
من سنى بويله بيلمز ايدم او غورلي جان الدوغنك	160/05 mən səni böylə bilməz idim oğurlayın can alduğın
	160/05 men seni böyle bilmez idüm oğrılayın can alduğın
	160/06 tuymaz idüm dügməsi böyük bizim tağlarımız olur ol

طوبيز ايدم دوگه جي بيوك بزم طاغلمن اولور اول	160/06 tuymaz idüm dökmesi büyük bizim tağlarımız olur ol
طاغلوغزده باغلوغز اولور اول باغلوغز قه سلقوغلر	160/07 tağlarımızda bağlarımız olur ol bağlarıñ qara salxımları
اوزوي اولور اول اوزوي صقورال شرابي اولور	160/07 tağlarımızda bağlarımız olur ol bağlarıñ qara salxumlu
اوزوي اولور اول اوزوي صقورال شرابي اولور	160/08 üzümü olur ol üzümü sıqırlar al şarabı olur
اول شرابین ایچی اسرک اولور شرابیلریدیم طوبیدم	160/08 üzümü olur ol üzümü şıkarlar al şarabı olur
اول شرابین ایچی اسرک اولور شرابیلریدیم طوبیدم	160/09 ol şarabdan içen əsrük olur şarabluydım tuymadım
نه سويلدم بلدم بلکه اوصنم يکتلکه طويدم جانم	160/09 ol şarabdan içen esrük olur şarablu-y-idüm tuymadım
نه سويلدم بلدم بلکه اوصنم يکتلکه طويدم جانم	160/10 nə söylədim bilmədim bəyligə usanmadım yigitligə toymadım canım
اله عزرايئل مدد ديدي عزرايئل ايدر مره دلج	160/10 ne söyledüm bilmedüm biglige uşanmadım yigitlige toymadım canım
اله عزرايئل مدد ديدي عزرايئل ايدر مره دلج	160/11 alma Əzrayil mədəd dedi Əzrayil aydır məra dəli
توانت مکانه يلوارسن الله تعالي يريالوان منده	160/11 alma 'Azrā' il meded didi 'Azrā' il aydur mere delü
توانت مکانه يلوارسن الله تعالي يريالوان منده	160/12 qavat maña nə yalvararsan Allah Təalaya yalvar mənim də
الومده نه وار من دخی بریرمش اوغلانیم ديدي دلي	160/12 qavat maña ne yalvarursın Allah Ta 'alaya yalvar mənim de
الومده نه وار من دخی بریرمش اوغلانیم ديدي دلي	160/13 əlümdə nə var mən dəxi bir yumuş oğlanıyam dedi Dəli
دمرول ايدر ياييس جان ويرن جان الله تعالي	160/13 elümdə nə var mən dahı bir yumuş oğlanıyam didi Delü
دمرول ايدر ياييس جان ويرن جان الله تعالي	161/01 Domru aydır ya pəs can verən can alan Allah Təalamıdır
میدربلی اولدر ديدي دوندي عزرايئل ياييس	161/01 Dumrul aydur ya pes can viren can alan Allah Ta 'ala-mıdır
میدربلی اولدر ديدي دوندي عزرايئل ياييس	161/02 bəli odur dedi döndi Əzrayilə ya pəs
تعالی بيله خبرلشیم ديدي دلي دمرول بورا ده	161/02 beli odur didi döndi 'Azrā' ile ya pes
تعالی بيله خبرلشیم ديدي دلي دمرول بورا ده	161/04 Təala bilə xəbərləşim dedi Dəli Domrul burada
صويليش كوره لم خانم نه صويليش ايدر بوجه	161/04 Tāāla-y-ile haberleşeyim didi Delü Dumrul burada
صويليش كوره لم خانم نه صويليش ايدر بوجه	161/05 soylamış görəlüm xanum nə soylamış aydur yuca
صويليش كوره لم خانم نه صويليش ايدر بوجه	161/05 soylamış görəlüm hanum ne soylamış aydur yüce

لردن يوجده سون كيمسه بلمز بنجه سن. كوركلو توكري	161/06 lardan yucasan kimsə bilməz necəsən görklü Təñri
	161/06 lerdən yücesin kimse bilmez nicesin görklü Tañrı
بنجه جاهل لرسيفي كوكن ارار يردو استر سن خود	161/07 neçə cahillər səni gögdə arar yerdə istər sən xud
	161/07 niçe cahiller seni gökde arar yirde ister sen hod
باقي قلان ستار توكري. منم جاني الوراولسك	161/09 baqı qalan səttar Təñri mənim canımı alur olsañ
	161/09 bāki qalan settar Tañrı mənüm canum alur olsan
سون الفل. عزرايله الماغه قومغل ديري. الله	161/10 sən alğıl Əzrayilə almağa qomağıl dedi Allah
	161/10 sen alğıl 'Azrā'ile almağa qomağıl didi Allah
تعالی بدی دمرولك بوراده سوزي خوش كلدي	161/11 Təalaya Dəli Domruluñ burada sözi xoş gəldi
	161/11 Ta'älaya Delü Dumruluñ burada sözi hoş geldi
عزرايله نداليلدي كم چون دي قوات منم برلكم	161/12 Əzrayilə nida eylədi kim çün dəli qavat mənim birligim
	161/12 'Azrā'ile nida eyledi kim çün delü qavat mənüm birligüm
بلدي. برلكومه شكر قلدي. يا عزرايئل دي	161/13 bildi birligümə şükr qıldı ya Əzrayil Dəli
	161/13 bildi birligüme şükür kıldı ya 'Azrā'il Delü
دمروله جان يرنه جان بولسون. انوك جاني ازاد	162/01 Domrul can yerinə can bulsun anuç canı azad
	162/01 Dumrul can yirine can bulsun anuç canı azad
اولسون ديري. عزرايئل ايدر مر دي دمرولك	162/02 olsun dedi Əzrayil aydır mərə Dəli Domrul
	162/02 olsun didi 'Azrā'il aydur mere Delü Dumrul
الله تعالی نك امري بوميله اولدي كيم دي دمرول	162/03 Allah Təalanıñ əmri böylə oldı kim Dəli Domrul
	162/03 Allah Ta'ālanuñ emri böyle oldu kim Delü Dumrul
جاني يرنه جان بولسون. انوك جاني ازاد اولسون	162/04 canı yerinə can bulsun onun canı azad olsun
	162/04 canı yirine can bulsun anuç canı azad olsun
ويدري دي دمرول ايدر من بنجه جان بوليم. مكر	162/05 dedi Dəli Domrul aydır mən nəcə can bulayım məgər
	162/05 didi Deli Dumrul aydur men

	niçe can bulayım meger
بر قوچد بیام بر قری انام واز کل کیده لم ایکیسندن	162/06 bir qoca babam bir qarı anam var gəl gedəlīm ikisindən
	162/06 bir qoca babam bir qarı anam var gel gidelüm ikisinden
یری بوک یکی جان ویره الغل منم جانزی قوغل	162/07 biri bolay ki canın verə alğıl mənīm canımı qoğıl
	162/07 biri bolayki canın vire alğıl menüm canımı qoğıl
دی دی . دی دمرول سور دی بیاسی یاننه کلدی	162/08 dedi Dəli Domrul sürdi babası yanına gəldi
	162/08 didi Delü Dumrul sürdi babası yanına geldi
بیاسنک الین او یب صوبایش کوره لم خانم نه	162/09 babasının əlin öpüb soylamış görəlīm xanım nə
	162/09 babasının elin öpüp soylamış görelüm hanım ne
صوبایش ایدراغ صغلو عزیز غزلو جانم بی	162/10 soylamış aydır ağ saqallu əziz izzətlü canım baba
	162/10 soylamış aydur ağ şaqallu ' aziz 'izetlü canım baba
خوش کامدی . کوک اوزرنده ال قناتلو عزر ایله امر	162/12 xoş gəlmədi gög üzərində al qanatlu Əzrayilə əmr
	162/12 hoş gelmedi gök üzerinde al qanatlu 'Azrā' ile emr
ایلدی . او چب کلدی انجه منم کوکسوی بصوب قوندی	162/13 elədi uçub gəldi ağça mənīm göğsüm basub qondi
	162/13 eyledi uçup geldi ağça menüm göksümi başup qondi
دلرم ویرری سی . یوخسه اوغل دی دمروک	163/02 diləram verərmisən yoxsa oğul Dəli Domrul
	163/02 dilerem virür-misin yohsa oğul Delü Dumrul
دیواغلمیسن . بیاسی ایدرا اوغول اوغول ای	163/03 deyü ağlarmısən babası aydır oğul oğul ay
	163/03 diyü ağlar-mısın babası aydur oğul oğul ay
اوغل جانم بار سی اوغول طوغدوغند طقوز	163/04 oğul canım parəsi oğul toğduğında toquz
	163/04 oğul canım parası oğul toğduğında toquz
ایومک قبتنه سی اوغول قاز بکر یترمک کلینمک	163/06 evimiñ qəbzəsi oğul qaza bəñzər qızımıñ gəlinimiñ
	163/06 ivümüñ qəbzəsi oğul qaza beñzer qızumuñ gəlinümüñ
	163/08 gəlsün əzrayiliñ yaylası olsun souq souq

اگلسون. عزرايئلك بيلاسي اولسون. صوق صوق	163/08 gelsün 'Azrā' ilüñ yaylası olsun şovuk şovuk
پكارلرم كركسه اكا ايچت اولسون. تاوله تاوله	163/09 bınarlarım gərəksə aña içət olsun tavla tavla
شهيا زاتلرم كركسه اكا بنت اولسون. قطار	163/09 bınarlarım gerek-ise aña içit olsun tavla tavla
شهيا زاتلرم كركسه اكا بنت اولسون. قطار	163/10 şahbaz atlarım gərəksə aña binət olsun
خړچلق اولسون. دينه شیرين جان عزيز جانيني قيا	163/10 şahbaz atlarım gerek-ise aña binit olsun qatar
خړچلق اولسون. دينه شیرين جان عزيز جانيني قيا	164/01 xərclıq olsun dünya şirin can əziz canımı qıya
بلمن بيلو بلکل سئدردن عزيز سئدردن شوكلو اناكردن	164/01 hərçlik olsun dünye şirin can 'aziz canımı qıya
بلمن بيلو بلکل سئدردن عزيز سئدردن شوكلو اناكردن	164/02 bilmən bellü bilgil məndən əziz məndən söğülü anañdır
اوغول اناکه وارديدي. دلي دمرول بياسئدردن	164/02 bilmen bellü bilgil menden 'aziz menden sevgülü anañdur
اوغول اناکه وارديدي. دلي دمرول بياسئدردن	164/03 oğul anaña var dedi Dəli Domrul babasından
اوغول اناکه وارديدي. دلي دمرول بياسئدردن	164/03 oğul anaña var didı Delü Dumrul babasından
بيلورميسن. نلر اولدي. كوك يوزندن آل قاناتلو	164/05 bilürmisən nələr oldı gög yüzindən al qanatlu
بيلورميسن. نلر اولدي. كوك يوزندن آل قاناتلو	164/05 bilür-misin neler oldı gök yüzünden al qanatlu
عزرايئل اوچب كلدي. انچه منم كوكسومي بصوب	164/06 Əzrayil uçub gəldi ağça mənım göksümi basub
عزرايئل اوچب كلدي. انچه منم كوكسومي بصوب	164/06 'Azrā' il uçub geldi ağça menüm göksümi başup
قوندي خړلادب جانم الور اولدي. بيا مرون جان	164/07 qondı xırladıb canım alur oldı babamdan can
قوندي خړلادب جانم الور اولدي. بيا مرون جان	164/07 qondı hırlatup canım alur oldı babamdan can
ديلدیم انا ویرمدي. سئدردن جان دلرم انا جانك	164/08 dilədım amma vermədi səndən can diləram ana canıñ
ديلدیم انا ویرمدي. سئدردن جان دلرم انا جانك	164/08 diledüm ana virmedi senden can dilerem ana canuñ
مكا ويرميسن. بوخسه اوغول دلي دمرول ديوي	164/09 maña verərmisən yoxsa oğul Dəli Domrul deyü
مكا ويرميسن. بوخسه اوغول دلي دمرول ديوي	164/09 maña virür-misin yoħsa oğul Delü Dumrul diyü
قرغوكي قره صاچك يولرميسن انا ديددي اناسي	164/11 qarqu kibi qara saçuñ yolarmısın ana dedi anası
قرغوكي قره صاچك يولرميسن انا ديددي اناسي	164/11 qarğu gibi qara saçuñ yolar- mısın ana didı anası

تارنمە كۆتۈردۈم ۋە ئوغۇل ئۇلۇمى بېشىڭلاردا بەلدۈم	165/01 qarnımda götürdüm oğul tolma beşiklarda bələdügim
	165/01 qarnımda götürdügüm oğul tolma bişiklerde beledügüm
ئوغۇل. ئوغۇل ئوغۇل دېنە دېنە يۈزىگە كۆتۈردۈم ئوغۇل	165/02 oğul on ay deyanda dünya yüzünə gətürdüm oğul
	165/02 oğul on ay diyende dünya yüzine getürdügüm oğul
دېنەلەر كۆتۈردۈم ئوغۇل. ئوغۇل	165/05 dinlü kafər əlində tutsaq olaydıñ oğul altun aqça
	165/05 dinlü kāfir elünde tutsaq ola-y-idüñ oğul altun aqça
يەر ۋارمىشسىن ۋارە بىلىم دېنەشەن بىر جان غەزىپە	165/07 yera varmışsan vara bilmən dünyə şirin can əziz
	165/07 yire varmışsın vara bilmen dünya şirin can 'aziz
جانى قىيا بىلىم. بىلىم بىلىم دېدۈم. ئانا سې دېدۈم جانى	165/08 canımı kıya bilmən bəllü bilgil dedi anası dəxi canın
	165/08 canımı kıya bilmen bellü bilgil didi anası dağı canın
ۋېرمدى. بويۇم دېگەن غەزەپلەر كەلدى دېدۈم ۋە	165/09 vermədi böylə degəc Əzrayil gəldi Dəli Domruluñ
	165/09 virmedi böyle digeç 'Azrā' il geldi Delü Dumruluñ
جانى المانە دېدۈم ۋە غەزەپلەر ئامان	165/10 canın almağa Dəli Domrul aydır mərə Əzrail aman
	165/10 canın almağa Delü Dumrul aydur mere 'Azrā' il aman
تەڭرىنىڭ بىرلىكى يوقدۇر. غەزەپلەر ئامان	165/11 Təñriniñ birliginə yoqdur güman Əzrayil aydır
	165/11 Tañrınun birligine yoqdur güman 'Azrā' il aydur
ۋاردىك جان ۋېرمدى. ئاغ بېرىشكە ئانا كېلىپتەن	165/13 vardıñ can vermədi ağ birçəklü anan yanına
	165/13 varduñ can virmedi ağ pürçəklü anan yanına
ۋاردىك جان ۋېرمدى. دېنە كېم ۋېرە كەلدى دېدۈم.	166/01 vardıñ can vermədi dəxi kim versə gərək dedi
	166/01 varduñ can virmedi dağı kim virse gerek didi
دېدۈم ۋە غەزەپلەر ۋاردىك جان ۋېرمدى. دېدۈم	166/02 Dəli Domrul aydır həsretm vardır bulışayım dedi Əzrayil
	166/02 Delü Dumrul aydur həsretüm vardır bulışayım didi 'Azrā' il
	166/03 aydır mərə dəli həsretiñ kimdir aydır yad qızı həlalum var

ایدر مره دلی حسرتک کم دره ایدر یاد قزنی حللم وار	166/03 aydur mere delü hasretüñ kimdir aydur yad kıızı halalum var
اندن منم ایکی اوغلانجیم وار امانتم وار اصهرلرم	166/04 andan mənım iki oğlancığım var amanatım var ismarlaram
اندن مره ایکی اوغلانجیم وار امانتم وار اصهرلرم	166/04 andan menüm iki olançuğum var amanatum var ismarlaram
انلره اندن صوکره منم جانم ال سوغ دیری سوردی	166/05 anlara andan soñra mənım canım alasan dedi
انلره اندن صوکره منم جانم ال سوغ دیری سوردی	166/05 anlara andan soñra menüm canum alasin didi
حالی یاننه کلدی ایدر بیلور میسن نرل اولدی کونک	166/06 halalı yanına gəldi aydur bilürmisən nələr oldı gög
حالی یاننه کلدی ایدر بیلور میسن نرل اولدی کونک	166/06 halalı yanına geldi aydur bilür-misin neler oldı gök
یوزندن ال قناتلو غزرائیل اوجب کلدی انجه منم	166/07 yüzindən al qanatlu Əzrayil uçub gəldi ağça mənım
یوزندن ال قناتلو غزرائیل اوجب کلدی انجه منم	166/07 yüzinden al qanatlu 'Azrā'il uçup geldi ağça menüm
کوکسیمی بصوب قوندی طتلوم منم جاننی الوردی	166/08 gögsümi basub qondı tatlu mənım canımı alur oldı
کوکسیمی بصوب قوندی طتلوم منم جاننی الوردی	166/08 göksümi başup qondı tatlu menüm canımı alur oldı
ببامه ویردیم جان ویرمدی انامه واردم جان	166/09 babama ver dedim can vermədi anama vardım can
ببامه ویردیم جان ویرمدی انامه واردم جان	166/09 babama vir didüm can virmedi anama vardum can
ویرمدی دینه شیرین جان طتلودیرلر امری یوکسک	166/10 vermədi dünya şirin can tatlu dedilər imdi yüksək
ویرمدی دینه شیرین جان طتلودیرلر امری یوکسک	166/10 virmedi dünya şirin can tatlu didiler imdi yüksek
صولرم سکا ایچت اولسون تاوله تاوله شهباز اتملم	166/12 sularım saña içət olsun tavla tavla şahbaz atlarım
صولرم سکا ایچت اولسون تاوله تاوله شهباز اتملم	166/12 şularum saña içit olsun tavla tavla şahbaz atlarum
سکابنت اولسون دنلوکی التون بان ایتم سکا	166/13 saña binət olsun dünügi altun ban evim saña
سکابنت اولسون دنلوکی التون بان ایتم سکا	166/13 saña binıt olsun dünügi altun ban ivüm saña
وارغل ای اوغلانجینی اوکسز قومغل دیری عورت	167/04 varğıl iki oğlancığı öksüz qomağıl dedi övrət
وارغل ای اوغلانجینی اوکسز قومغل دیری عورت	167/04 varğıl iki oğlancığı öksüz komağıl didi 'avrat
دیرسن نه صویلرسن کوزاچوب کوردو کم کوکل دیرن	167/06 dersən ne söylərsən göz açub gördüğüm köñül verüb
دیرسن نه صویلرسن کوزاچوب کوردو کم کوکل دیرن	167/06 dirsın ne şoylarsın göz açuban gördüğüm köñül virüp
	167/07 södügüm quç yigidim tatlu

سود وکم قویج یکیدم شاه یکیدم • طتلود مانغ ویرب	<i>damağ verüb</i> 167/07 sevdüğüm қоç yigidüm tatlu damağ virüp
صورشد غم • بریصد قده باش قویوب امشد کم قوشو	167/08 <i>soğruşduğım bir yasdıqda baş qoyub əmişdigim qarşu</i> 167/08 şorışduğım bir yaşduqda baş qoyup emişdiğim qarşu
اچرا اولسئم منم قائم اولسون • التون ایتک خرجایر	167/11 <i>içər olsam mənim qanım olsun altun ağçañ xərcləyür</i> 167/11 içər olsam menüm qanım olsun altun ağçañ harcayur
بیتر اولسئم نمم تایدرنم اولسون • سندن صکره بر	167/13 <i>binər olsam mənim tabutum olsun səndən soñra bir</i> 167/13 biner olsam menüm tabutum olsun senden soñra bir
یکیدی سوب وارسم بیله یاتسم • الایلان اولوب	168/01 <i>yigidi sevib varsam bilə yatsam ala yılan olub</i> 168/01 yigidi sevüp varsam bile yatsam ala yılan olup
مینی صوقسون • سنک اول موختت اتاک باباک	168/02 <i>məni soqsun səniñ ol müxənnət anan babañ</i> 168/02 meni şoqsun senüñ ol muğannetler anañ babañ
برجانده نوارکه سکا قیا مشلر • عرش طانغ اولسون	168/03 <i>bir canda nə var ki caña qıyamamışlar ərs tanığ olsun</i> 168/03 bir canda ne var ki saña kıyamamışlar ars tanığ olsun
کرسی طانغ اولسون • بیر طانغ اولسون • کوك طانغ	168/04 <i>kürsi tanığ olsun yer tanığ olsun gög tanığ</i> 168/04 kürsi tanığ olsun yir tanığ olsun gök tanığ
اولسون • قادر تکرری طانغ اولسون • منم جانم سنک	168/05 <i>olsun qadir Təñri tanığ olsun mənim canım səniñ</i> 168/05 olsun qādir Tañrı tanığ olsun menüm canım senüñ
جانکه نزیان اولسون دیری • راضی اولری عزرائیل	168/06 <i>canuña qurban olsun dedi razı oldı Əzrayil</i> 168/06 canuña qurban olsun didi razı oldı 'Azrā'il
نجه یلو ارمتش ایدر یوجه لردن یوجه سن کسه	168/09 <i>necə yalvarmış aydır yucalardan yucasan kimcə</i> 168/09 niçe yalvarmış aydur yücelerden yücesin kimse
بلزینجه سن • کورکلو تکرری • چوق جاهل لر سینی	168/10 <i>bilməz necəsən görklü Təñri çoq cahillər səni</i> 168/10 bilmez nicesin görklü Tañrı çok cahiller seni

<p>كوكه ارار یرده استرسن خود مؤمنلرک کوکلندە</p>	<p>168/11 <i>gögdə arar yerdə istər sən xud mö'minləriñ köñlündə</i> 168/11 <i>gökde arar yirde ister sen həd mü'minlerüñ köñlüñde</i></p>
<p>سن دایم طودن جبار تکرې . اولویوللر اوز زینە</p>	<p>168/12 <i>sən daim turan cabbar Təñri ulu yollar üzərinə</i> 168/12 <i>sin dāyim tūran cebbar Tañrı ulu yollar üzərinə</i></p>
<p>عمارلر پاپایم سنک اچون . اچ کورسم طیوره ینم</p>	<p>168/13 <i>imarətlər yapayım sənin için ac görsəm toyurayım</i> 168/13 <i>īmaratlar yapam senüñ için aç görsəm tōyurayım</i></p>
<p>جانە بلە قوغل کرې چوق قادر تکرې دیرې . حق</p>	<p>169/03 <i>canın bilə qoğıl kərəmi çox qadir Təñri dedi həq</i> 169/03 <i>canın bile qoğıl keremi çok qādir Tañrı didi həq</i></p>
<p>تعالی یردی دومرولک سوزی خوش کلدی غزالی</p>	<p>169/04 <i>Təlalaya Dəli Domruluñ sözi xoş gəldi Əzrayilə</i> 169/04 <i>Ta'ālaya Delü Dumruluñ sözi hoş geldi 'Azrā'ile</i></p>
<p>امرایلیدی . دلی دومرولک اتاسنک اناسنک جانە</p>	<p>169/05 <i>əmr elədi Dəli Domruluñ atasıñın anasıñın canın</i> 169/05 <i>emr eyledi Delü Dumruluñ atasıñın anasıñın canın</i></p>
<p>ال . اول ایکی حلاله یوز قرق یل عمر و یردم دیرې .</p>	<p>169/06 <i>al ol iki həlalə yüz qırq yıl ömr verdim dedi</i> 169/06 <i>al ol iki həlalə yüz qırq yıl ömür virdüm didi</i></p>
<p>عزراییل دخی بیاسنک اتاسنک دخی جانە الدی</p>	<p>169/07 <i>Əzrayil dəxi babasıñın anasıñın dəfi canın aldı</i> 169/07 <i>'Azrā'il dağı babasıñın anasıñın def'i canın aldı</i></p>
<p>دلی دومرول یوز قرق ییل دخی یولداشیلە یاش</p>	<p>169/08 <i>Dəli Domrul yüz qırq yıl dəxi yoldaşıyla yaş</i> 169/08 <i>Delü Dumrul yüz qırq yıl dağı yoldaşı-y-ile yaş</i></p>
<p>صویلیدی . بو بوی دلی دومرولک اولسون . منذ</p>	<p>169/10 <i>soyladı bu boy Dəli Domruluñ olsun məndən</i> 169/10 <i>soyladı bu boy Delü Dumruluñ olsun menden</i></p>
<p>صکوه الب اوز انلر سویلسون . الی اچوق جومر ازلر</p>	<p>169/11 <i>soñra alb ozanlar söyləsün alñı açuq comərd ərənlər</i> 169/11 <i>soñra alp ozanlar söylesün alnı açuq cömerd erenler</i></p>
<p>دکلسون دیرې . یوم و یرە یم خانم . یرلوقره طاغلرک</p>	<p>169/12 <i>diñləsün dedi yum verəyim xanım yerlü qara tağlarıñ</i> 169/12 <i>diñlesün didi yöm vireyim</i></p>

	hanum yirlü qara tağlaruñ
يعلمسون . كوكه ليجه قبا اغاجك كسامسون . قامن	169/13 yıqılmasun kölgälicä ağacın kəsilmäsün qamın
	169/13 yıqılmasun kölgelüçe qaba ağacuñ kesilmesün qamın
نامرده محتاج ایتسون . اغ التوتده بش کلمه دعا	170/02 namərdə möhtac etmäsün ağ alnuñda beş kəlmə dua
	170/02 nāmerde muhtac itmesün ağ alnuñda biş kelime du'a
قلدق قبول اولسون . یغشدرسون . دورشدرسون	170/03 qıldıq qəbul olsun yığışdırsun dürüşdürsün
	170/03 kılduq olsun kabul yığışdırsun dürüşdürsün
کناھکزی ادی کورکلو محمد بغشلسوز خانم هی	170/04 günahuñızı adı görklü Məhəmmədə bağışlasun xanım hey
	170/04 günahuñuzı adı görklü Muhammede bağışlasun hanım hey

3. 1. 2. METİNDEN KAYNAKLANAN OKUMA FARKLARI/TERCİHLERİ TABLOSU

کوردم دیزر . کل د بده چک اولمز قره اشک باشنه اویان	003/06 gördüm diməz kül təpəcük olmaz güyəgü oğul olmaz qara eşek başına üzən
	003/06 gördüm dimez kül depecük olmaz güyegü oğul olmaz qara eşek başına uyan
قره غوجده قتما یخیم بول النیز . قره بولاد اوز قیلجی حالینجی	003/10 qaraquca qıymayınca yol alınmaz qara polad uz qılıcı çalmayınca
	003/10 kızağuşa qaymayınca yol alınmaz qara polad öz kılıcı çalmayınca
قریم دونز ارمانه قیمنجه آدی چقمز . قرانادن کور مینجه	003/11 qırım dönmez er malına kıymayınca adı çıqmaz qız anadan görməyincə
	003/11 qarım dönmez er malına kıymayınca adı çıkmaz qız anadan görmeyince
بردخی صویامش صرب یوررکن قاضلق اتانا مردیکت	004/04 bir dəxi soylamış sarb yürürken qazlıq ata namərd yigid
	004/04 bir daşı soylamış sarp yorır- iken qazılıq ata namerd yigit
بلور . اوغل کیمدن اولدغن انا بیلور . ارک اغزیغ بینیسون	005/05 bilür oğul kimdən oldığın ana bilür erin ağzın yeynisin
	005/05 bilür oğul kimden olduğın ana bilür erün ağırın yiynisin

آت بلور • اغتر يوكلر زحمين قاتر بلور • نروده صرلر روارسه	005/06 at bilür ağır yüklər zəhmətin qatır bilür nə yerdə sırlur varsa
	005/06 at bilür ağır yükler zahmetin qatır bilür ne yirde şızılar var-ise
اورب دکلیند امت کورکلی • مناره ده باکلیند قتی کورکلی	006/11 urub diñləyəndə ümməd görkli minarədə banlayanda fəqih görkli
	006/11 urup diñleyende ümmet görklü minarada bañlayanda faqi görklü
دیزن باصوب اوتورنر حلال کورکلی دولیندن اغارسه بیا	006/12 dizin basub oturanda həlal görkli döliminden ağarsa baba
	006/12 dizin basup oturanda həlal görkli dulumından ağarsa baba
یوله کرنه قده بفر کورکلی سوکلی فردش کورکلی نجال اله	007/01 yola girəndə qara buğır görkli sevküli qardaş görkli bañ al ala
	007/01 yola girende qara buğur görklü sevgülü qardaş görklü yañal ala
کلسون کلک اولکم صولدرن صوبدر صباد بنجه	007/11 gəldiñ ol kim solduran soydu şapadanca
	007/11 geldük ol-kim şolduran şopdur şabadança
برکولک یوغرد کوزلر طرفه طقه بصره یس الین برکرنه	007/13 bir küvlək yoğurd gəvəzlər toyınca tıqa basa yeyər əlin bögrine
	007/13 bir külek yoğurd gözler toyınca tıqa başa yir elin bögrine
نک خانم بیگلری بتمسون اوجا غکه برنجلین عورت کلسون	008/05 niñ xanım bəbəkleri bitmesün ocağına buncılayın övret gelmesün
	008/05 nüñ hanım bebekleri yetmesün ocağına buncılayın ‘avrat gelmesün
اوجا غکه بونک کبی عورت کلسون • کلک اولکم	009/03 ocağıña buniñ kibi övrət gəlməsün gəldiñ ol kim
	009/03 ocağıña bunun kibi avrat gelmesün geldük ol kim
برکولک یوغرد کوزلر طرفه طقه بصره یس الین برکرنه	007/13 bir küvlək yoğurd gəvəzlər toyınca tıqa basa yeyər əlin bögrine
	007/13 bir külek yoğurd gözler toyınca tıqa başa yir elin bögrine
بر اود لوقونق کلسه ارادم اوده اولسه اکادیسه که طور	009/05 bir udlu qonaq gelse er adam evde olsa aña dişə ki tur
	009/05 bir udlu konuq gelse er adam ivde olsa aña dişə ki tur

3. 1. 3. METİNDE ANLAM FARKI YARATAN OKUMA FARKLARI TABLOSU

طاشنجه ایشامز لردی هر نه که بیورسه قبول ایدر لردی	002/09 tanışınca işləməzlərdi hər nə ki buyursa qəbul edərlərdi
	002/09 tanışmayınca işləmezler-idi her ne ki buyursa kabul iderler idi
	004/06 çalınca çalsa yeg çala bilən yigidə oqla qılıcdan bir çomaq
	004/06 çalınça çalmasa yig çala

چالنجہ چالسه یك • چلابیلن بیکد ارقله تیبلدن برچوماقا	bilen yigide oq-ile kılıçdan bir çomax
پوین طوبیش • اوغلا بھوغنہ ترش واروب صوبیش کورہ لم	030/06 tuymış oğlançuğına qarşu varub soylamışgöralim 030/06 bunı tuymış oğlançuğına qarşu varup soylamış görelüm
آت اغزلو او روز توجہ ایکی رزنوک اوستینہ چوکدی	037/03 Atağuzlu Uruz qoca iki dizinin üstinə çökdi 037/03 At ağızlu Aruz Koca iki dizinüñ üstine çökti
اوغلان اناسنک سوزین صھادی • بھاج بک برنہ او رو	031/02 oğlan anasının sözün şımadı Buğac Bağ yerindən uru 031/02 oğlan anasının sözün şımadı Buğac Han yirinden örü

3. 1. 4. METİNDE YAZIM YANLIŞI BULUNAN BÖLÜMLER TABLOSU

کونی کوردم باش کسوبدن قان دوکپدز چوندی الویدی	124/13 günəyi gördüm, baş kəsibdir, qan töküpdür, çöldi alıbdır 124/13 göneyi gördüm baş kesüpdür qan döküptür çıldı alıbdır
خبرن قران دیل مکا دیز اولسک یانه یانه قرغانم	137/13 xəbər in Qazan degil maña deməz olsan yana-göynə qarğaram, 137/13 xəbər in Qazan digil maña dimez olsan yana yana qarğaram
بئم باشمہ قاتخ تخزلر چوبان بله اولسه قران کافرئ الموزی	050/02 bənim başıma qaqunc qaxarlar çoban bilə olmasa Qazan kafəri almazdı 050/02 bənim başıma qaqunc qaxarlar çoban bilə olmasa Qazan kafəri almazdı
قینی • چقسوب بئم کوز کوزم ادرسه خان یان سکر	024/07 qanı çıksun bənim qor gözüm a Dərsə xan yaman səgrir 024/07 qanı çıksun bənim görür gözüm a Dirse Han yaman segrir
ویردلو • قان طورالی قزلر • دوغنک قولتغند کیرر	186/01 verdilər Qanturalı qızlar dəvəniñ qoltuğundan girər 186/01 virdilər Qan Turalı fırlar devenüñ qoltuğundan girer

SONUÇ

Türk dilinin eşsiz eseri Dede Korkut Oğuznamesi, birçok çalışmaya kaynak olmuştur. Her çalışmanın bu eserin doğru anlamlandırılmasında, barındırdığı hazinenin gün ışığına çıkmasına katkısı muhakkaktır. Türk diline ve Dede Korkut ışığına katkıda bulunmak amacı ile yapılan bu çalışma üç temel bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm Türk dilinin tarihi gelişim seyrini içerirken ikinci bölüm ele alınan okumaların karşılaştırılmasına ayrılmıştır. Son bölümde ise elde edilen veriler tablolar haline getirilerek sunulmuştur.

Dede Korkut Oğuznamesinin (Dresden Nüshası) mukaddime bölümü ve ilk altı boyu ele alınarak Türkçenin iki yakın lehçesi olan Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi okumalarından birer örnek seçilerek metinler arası okuma karşılaştırması yapıldı.

Çalışmaya ele alınan boyların özetleri verilerek başlandı. Ardından Türk dilinin tarihsel seyri verildi. Dede Korkut'un dönemi ve dil özellikleri üzerinde duruldu. Çalışmanın ikinci bölümünde de çeşitli başlıklar altında okuma karşılaştırması yapıldı. Bu bölümün, birinci başlığı olan "Lehçe Kaynaklı Okuma Farkları" ses değişimlerinin, yuvarlaklık- düzlük sorununun, lehçelere göre imlada farklılık gösteren kelimelerin ele alındığı başlıktır. Burada dikkat çeken en önemli nokta okumalar yapılırken Muharrem Ergin tarafından dönem özelliklerine dikkat edilirken Azad Nebiyev okumalarında dönem özelliklerinin daha arka planda bırakılmasıdır. Bu durum özellikle kelimelerin vokallerinin düz ve yuvarlak okunuşları noktasında daha net şekilde görülmektedir. Yine bu bölümde ses değişimleri özellikle üzerinde durulan bir başka husustur.

Okuma farkları çalışmasının ikinci başlığı "Metin Kaynaklı Okuma Farkları/Tercihleri"dir. Metnin imla özellikleri okumaları güçleştiren en önemli nedendir. Farklı okunan kelimeler üzerinde yapılan incelemelerde Azad Nebiyev okumalarının kelimelerin yazımına daha uygun olduğu gözlenmiştir. Bununla beraber kelimelerin yazım özelliklerinden kaynaklı olarak, aynı kelime üzerine yapılan iki okumanın da farklı bağlamlar yarattığı tespit edilmiştir. Ayrıca okumalarda coğrafi ve kültürel etkilerin belirgin şekilde görüldüğü kelimeleri de bu başlık altında görmek mümkündür. "Anlam Farkı Yaratan Yanlış Okumalar" başlığı altında da metinde görülen yazım şekli ile okuma arasında büyük farklar görülen kelimeler incelenmiştir. Kelimelerin yazımından öte bağlam öne çıkarılarak yapılan okumalarda, kelimelerin yanlış yazıldığı düşüncesi ile yapılan okumalarda ve metnin eksik bölümlerinin tamiri çalışmalarında anlam farkı yaratan okumalar ele alınmıştır. Son bölüm, metnin yazıcısından kaynaklanan yazım hatalarının gösterilmesine ayrılmıştır. Çalışma boyunca

tespit edilen ve üzerinde çalışılan okuma farkları tablo halinde verilerek farkların daha net gösterilmesi amaçlanmıştır.

Birliğin, dayanışmanın, onurlu bir şekilde hayatta kalmanın, bilginin ve bilgeliğin yüceliğinin sembolü olan Dede Korkut'un insanlığa verdiği dersin anlaşıldığı ve içselleştirildiği dünyaya ulaşmak adına yapılan her çalışmanın, atılan büyük adımlar olduğu muhakkaktır. Doğru okumanın, doğru anlamlandırmayı sağlayacağı düşüncesi ile hareket edilmiş, bu yaklaşımla okumalar üzerinde çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

- ABBASOV, Nizamioglu Nurlan, “Kitab-ı Dede Korkut Destanı ve Oğuz Türklerinin İctimai-Siyasal Kuruluşu Hakkında”, Karadeniz Araştırmaları, Cilt: 6, Sayı: 22, Yaz 2009, s. 147-157.
- ABDULLA, Kamal, Mitten Yazıya veya Gizli Dede Korkut (Akt.: Dr. Ali Duymaz), Ötüken Yay., 2012.
- AÇIKGÖZ Halil, Ahmetjanov R., Ganiyev Fuat, Tatarca-Türkçe Sözlük, İnsan Yay., İstanbul, 1997.
- AKALIN, Mehmet, Eski Türkçenin Grameri, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2007.
- AKYALÇIN, Necmi, Türkçe İkillemeler Sözlüğü, Anı Yayıncılık, Ankara, 2007.
- ALIŞIK, Gülşen Seyhan, "Dede Korkut Kitabını anlamaya Katkılar", Uluslar Arası Dede Korkut Sempozyumu, Lefkoşa, 1999. s.150-153
- ALİZADE, Samet, Kitabı Dede Qorkud, Bakü, 1988. S. 5
- ATA Aysu, “Dede Korkut Hikâyelerinde Şüpheli Birkaç Kelime Üzerine Düşünceler”, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1998/I, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2004, s. 29-38.
- Azərbaycan Elmlər Akademiyası Nəsimi Adına Dilçilik İnstitutu, Kitabı Dədə Qorqut Dilinin İzahlı Luğəti, Elm Neşriyat. Bakü, 1999. s. 53/b
- Azərbaycan Elmlər Akademiyası Nəsimi Adına Dilçilik İnstitutu, Azərbaycan Dilinin İzahlı Lugati, Şark-Garb Neşriyat, Bakü, 2006.
- BALYEMEZ, Sedat, Dede Korkut'taki Tartışmalı Kelimeler (Dresden Nüshası) Üzerine Bir Karşılaştırmalı Dizin Denemesi, 2012.
- BAŞDAŞ, Cahit, “Türkçede İyelik-Yüklem Sorunu Dede Korkut Örneği”, Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları, Volume 3/1, Winter 2008, s. 6-13.
- BURAN Ahmet-AKKAYA Ercan, Çağdaş Türk Yazı Dilleri-I, Anadolu Üni. Web Ofset, Eskişehir, 2011.
- CAFEROV, Nizami, “Amid”, Dede Korkut Kitabı Ansiklopedik Lugat, Önder Neşriyet, Bakü, 2004.
- CANPOLAT, Mustafa, “Eski Anadolu Türkçesindeki Belirtme Durumu(Accusatives) Ekinin Kökeni Üzerine” Türkoloji Dergisi, C.X, S.1, DTCF Yayınları, Ankara, 1992, s. 9-11.
- CEMŞİDOV, A. Şamil, Kitab-i Dedem Qorqud Əla Lisane- Tayifeyi-Oğuzan, Göytürk Neşriyat, Bakü, 1995.
- CEMŞİDOV, A. Şamil, Kitab-ı Dede Korkut , (Akt.: Üçler Bulduk), Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1990.
- CEMŞİDOV, A.Şamil, Kitab-ı Dedem Korkut, Göytürk Yay., 1995.

- ÇELİKEL, Sibel, Orhun Kitabelerinin Günümüz Türkçesindeki Söz Varlığı, Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- DENY, Jean, (Çev.: Oytun Şahin) Türk Dili Gramerinin Temel Kuralları(Türkiye Türkçesi), TDK Yayınları, Ankara, 2013.
- Derleme Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1993.
- DEVELİOĞLU, Ferit, Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitabevi, Ankara, 2005.
- Eski Türkiye Türkçesi Toplantısı (Bildiriler), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2007.
- EKER, Süer, Çağdaş Türk Dili, Grafiker Yayıncılık, Ankara, 2005.
- ELMEDDİN Alizbeyzade, Kitabı Dede Korkut, Azerbaycan Tercüme Merkezi, Bakü, 1999.
- ERCİLASUN ,Ahmet B., "Batı Türkçesi'nin Doğuşu", Uluslararası Türk Dili Kongresi, TDK Yay., Ankara, 1996.
- ERGİN, Muharrem, Azeri Türkçesi, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 1971.
- ERGİN, Muharrem, Dede Korkut Kitabı İndeks-Gramer, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1991.
- ERGİN, Muharrem, Dede Korkut Kitabı-1, Ankara,2014.
- ERGİN, Muharrem, Türk Dilbilgisi, Bayrak Basım, İstanbul, 2012.
- G. W. F. Hegel (Çev. Aziz Yardımlı), Estetik, İdea Yay., İstanbul, 2008.
- GÖKYAY, Orhan Şaik, Dedem Korkudun Kitabı, İstanbul, 2004.
- GÖMEÇ, Saadettin, ” Dede Korkut Kitabında Geçen Tartışmalı Bazı Yer Adları Üzerine”, Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 29s.1-8, Ankara, 2009.
- GÜLENSOY, Tuncer, Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü, TDK Yay. Ankara, 2007.
- GÜLSEVİN, Güler, Eski Anadolu Türkçesinde Ekler, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara,2011.
- GÜLSEVİN, Gürer- Boz, Erdoğan, Eski Anadolu Türkçesi, Gazi Kitabevi, Ankara, 2010.
- GÜLSEVİN, Gürer, - BOZ, Erdoğan, Eski Anadolu Türkçesi, Gazi Kitabevi, Ankara, 2010.
- HACIYEV, Asif, Dede Korkut Kitabı-Okunuşlar- Açımlar, Elm Neşriyat, Bakü, 2007.
- HACIYEV, Tevfik, Dede Korkut Dünyası(Makaleler), Önder Neşriyat, Bakü, 2004.
- HACIYEV, Tevfik, Dede Korkut Kitabı Ansiklopedik Lugat, Önder Neşriyat, Bakü, 2004.

- HAZAR, Mehmet, “Artukoğulları Zamanında Dede Korkut Kitabı’ndaki Kişi Adları”,
Türkoloji Araştırmaları, sayı.1 s.22-33, 2008.
- HONKO, Lauri (Çev. Çetin Kolkaya), "Ulusal, Bölgesel ve Bireysel Anlamda Destan ve
Kimlik", Karadeniz Dergisi, 2009, 1.Yıl, S.4 s.103-115. S. 111.
- İZ Fahir, Eski Türk Edebiyatında Nesir, Akçay Yay., Ankara, 1996.
- KAÇALİN, Sinan, Mustafa, “Dede Korkut Kitabı’na Okuma Önerileri” Türk Dili
Araştırmaları Yıllığı Belleten 1998/1, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları 793, s.93-
100.
- KARAHAN Leyla, Türkçede Söz Dizimi, Akçağ Yayınları, Ankara, 2012
- Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1991.
- KIRZIOĞLU, M. F. Dede Korkut Oğuznameleri, İstanbul, 1952. s.100
- KOCA, Ergün, “Dede Korkut Hikâyelerindeki Yansıma Sözcüklerin Leksiko-Semantik
Analizi”, Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi / Journal of Turkish World Studies, XII/1
(Yaz 2012), s.393-408.
- KOCAOĞLU, Timur, "Tarihi Türk Lehçeleri Metinlerinin Transkripsiyonlanmasında Kapalı
é/i Meselesi", Türk Kültürü, S. 483-484 (Temmuz-Ağustos 2003), s. 266-281. S. 268.
- KORKMAZ, Ramazan “Dede Korkut Anlatılarında Alp-Bilge Tipi”, Türk Dil ve Kültürünün
En Eski Dönemle Uluslararası Bilgi Şöleni, 22-23 Mayıs 2005, Girne Amerikan
Üniversitesi, Girne/KKTC. S. 256.
- KORKMAZ, Zeynep, “Eski Türk Yazı Dilinden Yeni Yazı Dillerine Geçiş Devri ve
Özellikleri, Türk Dili Üzerine Araştırmalar, C.1, TDK Yay.:629, Ankara 1995, s.268
- KORKMAZ, Zeynep, Türkçede Eklerin Kullanış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayları, Türk
Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2011.
- Mükemmel Osmanlı Lügati, TDK Yay., Ankara, 2005.
- NEBİYEV, Azad, Kitabı Dede Qorqud, Azerbaycan CCP Dövlət Neşriyat, Bakü, 1988.
- ÖNER, Mustafa, “Yarluk Sözü Hakkında”, 3 Mayıs-4 Haziran 2004 Tarihleri arasında
Simferepol şehrinde (Kırım-Ukrayna) Düzenlenen TİKA 1. Uluslararası Türkoloji
Sempozyumunda Sunulmuş Bildiri Metni, s.1-2
- ÖZAY, Yeliz, "10 Yıl Sonra Dede Korkut Oğuznameleri ve Notlar", Milli Folklor, 2010, Yıl
22, S.85 s.91-100.
- ÖZÇELİK, Saadettin, “Bamsı Beyrek, Kam Pürenin Oğlu muydu?” Türk Dili ve Edebiyatı
Dergisi, Sayı: 759 Mart, s. 70-73. Ankara, 2015.
- ÖZÇELİK, Saadettin, “Dede Korkut Metinleri Üzerine Yeni Düzeltmeler”, Türk Dünyası
İncelemeleri Dergisi, Cilt: VI, Sayı:1, s.181-200, İzmir, 2005.

- ÖZÇELİK, Saadettin, Dede Korkut(Araştırmalar, Notlar-Dizin-Metin), Gazi Kitabevi, Ankara, 2005.
- ÖZSOY, Bekir Sami, Dede Korkut Kitabı, Akçağ Yay., Ankara, 2006.
- ÖZYETKİN, Ayşe Melek, “Tarihten Bugüne Türk Dili Alanı”, (Konferans) Chinese Academy of Social Science, Sino-Foreign Relationship Department of Institute of History, Beijing/CHINA (23 January 2006) s. 7.
- PAÇACIOĞLU, Burhan, Türkçenin Sözcük Dağarcığı, Bizim Büro Basımevi, Ankara, 2006.
- PARLATIR, İsmail, Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Yargı yay., Ankara, 2011.
- RUMLU, Hasan, Şah İsmail Tarihi (Ahsenü't Tevarih), Çev. C.Cevan, Ankara 2004.
- RÜSTEM, Kamal, Dede Korkut Arxaik Ritual Semantikasi, Elm Neşriyat, Bakü, 1999.
- SERTKAYA, Osman Fikri, “Dede Korkut Kitabı'nın Dresden Yazmasındaki Bazı Kelime ve Şekillerin İmlâ Özelliklerine Dayanılarak Yeniden Okunuşu ve Anlamlandırılışı Üzerine”, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1998/1, TDK Yayınları 793, s. 131-152.
- SERTKAYA, Osman, Fikri “Dede Korkut Kitabı'ndaki Bazı Manzum parçaların Hece Vezni ve Manzume Türü Açısından Değerlendirilerek Yeniden Okunması” Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten, 1988, s.141-156.
- ŞAHİN, Hatice, Eski Anadolu Türkçesi, Akçağ Yayıncılık, Ankara, 2011.
- TANRIVERDİ, Azizhan, Kitab-ı Dede Korkut'un Söz Dünyası, Azerbaycan Milli İlimler Akademisi, Bakü, 2006.
- Tarama Sözlüğü (Düzenleyen: Cem DİLÇİN), TDK Yay., Ankara, 1983.
- TEKİN, Talat, “Dede Korkut Hikâyelerinde Bazı Düzeltmeler”, Makaleler II-Tarihi Türk Yazı Dilleri, (Yayıma Hazırlayanlar: Emine Yılmaz, Nurettin Demir), Öncü Kitap, Ankara, 2004.
- TEKİN, Talat, Orhon Türkçesi Grameri, Sanat Kitapevi İstanbul, 2003.
- TEZCAN, Semih-BOESCHOTEN Hendrik, Dede Korkut Oğuznameleri, YKY. İstanbul, 2011.
- TİHRANİ, Ebu Bekr-i, Kitab-ı Diyarbekriyye, Çev. M.Öztürk, Ankara 2001.
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri, Eski Türkiye Türkçesi, Kapı Yay., İstanbul, 2012.
- Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2012.
- TÜRKMENOĞLU, Turan M., Korkut Ata'nın Kitabı, Milenyum Yayınları, İstanbul, 2014.

ÜŞENMEZ, Emek, Eski Anadolu Türkçesinde Arkaik (Eski) Ögeler, Akademik Kitaplar, İstanbul, 2014.

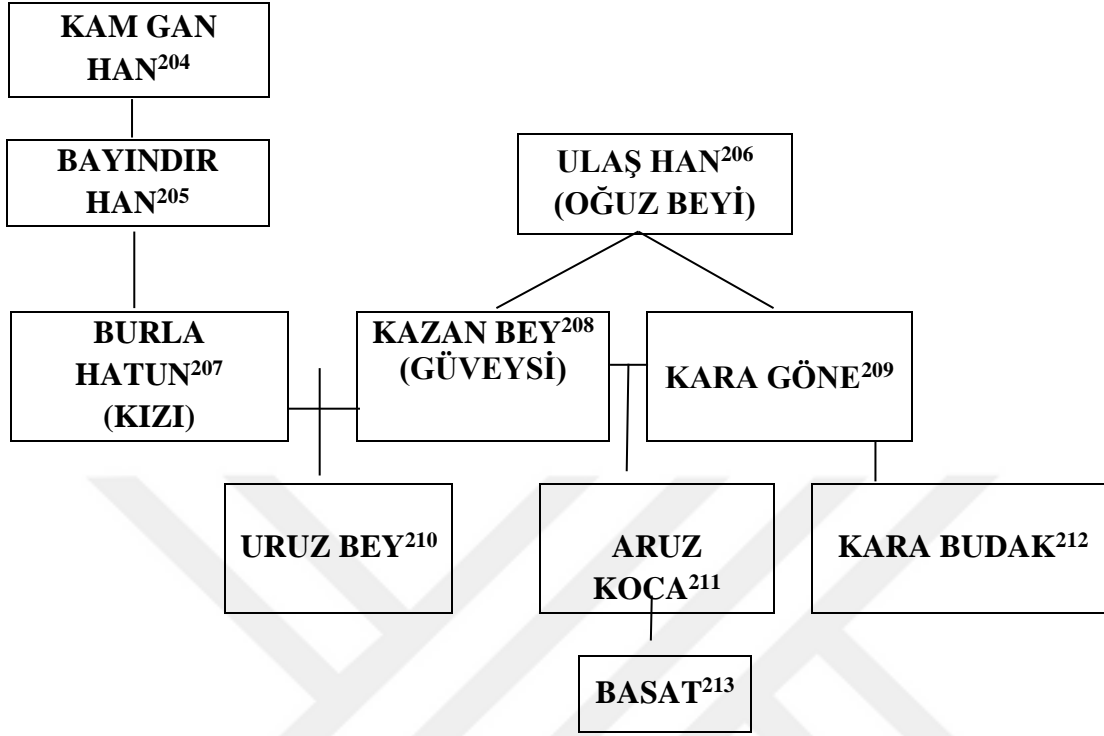
VURAL Hanifi, Dede Korkut Destanlarında Geçen Atasözleri Üzerine Bir İnceleme, Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi, 2013, s. 21

YILMAZ, Engin, “Dede Korkut Kitabı’nda Tasvir Dünyası”, TDAY Belleten, 2003/1, s.12.

EKLER

Ek 1: Soy Ağacı

²⁰⁴ Kam Gan Han: Hanlar hanı Bayındır Han'ın babası.

²⁰⁵ Bayındır Han: İç Oğuz ve Dış Oğuz Beylerinin başı.

²⁰⁶ Ulaş Han: Oğuz Bey'i, Kazan Bey'in ve Kara Göne'nin babası.

²⁰⁷ Burla Hatun: Bayındır Han'ın kızı. Kazan Bey'in eşi. Uruz Bey'in annesi.

²⁰⁸ Kazan Bey: Ulaş Han'ın oğlu, Burla Hatun'un eşi, Bayındır Han'ın güveyi, Uruz Bey'in babası.

²⁰⁹ Kara Göne: Ulaş Han'ın oğlu, Kazan Bey'in kardeşi, Kara Budak'ın babası.

²¹⁰ Uruz Bey: Burla Hatun ve Kazan Bey'in oğlu.

²¹¹ Aruz Koca: Kazan Bey ve Kara Göne'nin dayısı.

²¹² Kara Budak: Kara Göne'nin oğlu.

²¹³ Basat: Aruz Koca'nın oğlu.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Elif KIRAL
Doğum Yeri ve Tarihi : Ardahan, 15.01.1989

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Celal Bayar Üniversitesi Demirci Eğitim Fakültesi.
Yüksek Lisans Öğrenimi : Ardahan Üniversitesi.

İş Deneyimi

Stajlar :Cengiz Topel Ortaokulu Demirci/ Manisa, Cumhuriyet Ortaokulu Demirci/Manisa.
Çalıştığı Kurumlar :İnönü İlköğretim Okulu, Kazım Karabekir Yatılı Bölge Ortaokulu.

İletişim

E-Posta Adresi : eliffkral@gmail.com

Tarih

Eylül 2015

